

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**KENTSEL GÜVENLİK BAĞLAMINDA ÇOCUK
SUÇLULUĞU: SAMSUN ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Recep GÖBEL

**Danışman:
Doç. Dr. Ahmet MUTLU**

Samsun, 2017

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

... / ... / 20...

TEZ KABUL VE ONAYI

Recep GÖBEL tarafından hazırlanan Kentsel Güvenlik Bağlamında Çocuk Suçluluğu: Samsun Örneği başlıklı bu çalışma, 13.11.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : _____

Üye : _____

Üye : _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

__ / __ / ____

Enstitü Müdürü

(İmza ve Mühür)

ÖZET

KENTSEL GÜVENLİK BAĞLAMINDA ÇOCUK SUÇLULUĞU: SAMSUN ÖRNEĞİ

Recep GÖBEL

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Kasım/2017

Danışman: Doç. Dr. Ahmet MUTLU

Suç, tarihten günümüze kadar ki süreçte karşımıza hep çıkmıştır. Zaman zaman artan suç oranları da yaşanan bölgenin güvenliğinin sorgulanmasına yol açmıştır. Özellikle sanayileşme ve beraberinde hızlı kentleşmeyle birlikte suç oranlarının kentlerde artması kentsel güvenlik sorununu gündeme taşımıştır. Güvenliğin sağlanamadığı ve suç oranlarının arttığı kentlerde çocukların da suça sürüklenmesi kaçınılmazdır. İşte buradan yola çıkarak ülkemizde çocuk suçluluğun bu kentlerde ne düzeyde olduğu, kentsel güvenlik bağlamında sorunların nasıl tespit edildiği ve bu sorunlara yönelik ne tür politika ve uygulamalar yapıldığı bu tezde araştırılmıştır. Ayrıca Samsun Kenti Örneği ele alınarak bu konular hakkında derinlemesine tartışma yapılmıştır.

Yapılan çalışmanın amacı, kentsel güvenlik sorunlarının çocukların suça sürüklenmesine nasıl neden olduğunu ortaya çıkarmak, bu nedenlerin giderilmesine yönelik yapılan çalışmaları incelemek ve değerlendirmeler yaparak çözümler sunmaktır.

Çalışma sonucunda genel olarak şu bilgilere ulaşılmıştır. Ülkemizde ve Samsun Kenti özelinde suça karışan çocuk sayısı her geçen yıl artarak devam etmektedir. Bunun yanı sıra geçmiş yıllara göre günümüzde çocuk suçluluğu ile ilgili çalışmalar daha fazla yapılmaktadır. Bu konuda Samsun Kenti'nde kurumların eş güdümlü çalıştığı görülmüştür. Bu eş güdümlü çalışma içerisinde yerel yönetimlerin de olduğu görülmüştür. Samsun Kenti'nin hızlı kentleşmesiyle ortaya çıkan yapılaşma sorunları çöküntü bölgelerinin ve güvensiz mekânların oluşmasına neden olmuştur. Bu çöküntü bölgeleri ve güvensiz mekânların yanı sıra yoksulluk, sosyal medya araçları ve aile şefkatinden yoksunluk Samsun Kent'inde çocukların suça sürüklenme nedenleri olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kentsel Güvenlik, Suça Sürüklenme, Çocuk, Kentleşme.

ABSTRACT

CHILD INJURY IN THE CONTEXT OF URBAN SECURITY: SAMSUN SAMPLE

Recep GÖBEL

Ondokuz Mayıs University, Institute of Social Sciences

The Department of Public Administration, M.A., November/2017

Supervisor: Ass. Prof. Ahmet MUTLU

The crime has always come out in the process from the date to the day. Increasing crime rates have also led to the questioning of the security of the area in question. Especially industrialization and rapid urbanization together with increase of crime rates in cities have put the issue of urban security on the agenda. In cities where security is not ensured and crime rates increase, it is inevitable for children to be dragged into the city. From this point on, we have investigated how the level of juvenile delinquency in these countries is in our country, how problems are identified in the context of urban security and what kind of policies and practices are applied to these problems. In addition, an in-depth discussion has been made on these topics by taking the case of Samsun City.

The aim of the study is to find out how urban security problems cause children to be successfully dragged, to examine the work done to overcome these causes and to provide solutions by making evaluations.

As a result of the study, the following information has generally been reached. The number of children involved in suicide in our country and Samsun city continues to increase with each passing year. In addition to this, according to the past years, there are more studies about juvenile delinquency today. In this regard, it was seen that the institutions in Samsun City worked together. It is seen that there are local administrations in this coordinated work. The problems of reconstruction that emerged with the rapid urbanization of the city of Samsun led to the formation of depressed areas and insecure places. These depressed areas and insecure places, as well as poverty, social media tools and lack of family compassion, have emerged as the reasons for the suicide of children in Samsun City.

Key Words: Urban Security, Crime Drift, Child, Urbanization

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

KENTSEL GÜVENLİK VE ÇOCUK SUÇLULUĞU

1.1. Kentlerin Güvenliği.....	4
1.1.1. Kentsel Güvenlik ve Yaşanabilir Kentler	4
1.1.2. Kentlerde Çocukların Güvenliği	8
1.2. Suç ve Suçluluk Teorileri.....	10
1.2.1. Suç ve Suçluluk	10
1.2.2. Suçluluğu Açıklayan Teoriler	12
1.3. Çocuk Suçluluğu	15
1.3.1. Suça Sürüklenen Çocuk	16
1.3.2. Çocuk Suçluluğu Bağlamında Genç ve Gençlik Olgusu	19
1.4. Suç ve Çocuk Suçluluğunun Kentlerin Güvenliği Bağlamında Genel Değerlendirmesi	20

İKİNCİ BÖLÜM

KENTSEL GÜVENLİĞİN ÇOCUK SUÇLULUĞU BOYUTU

2.1. Tarihsel Olarak “Çocukların Korunması” Meselesi	22
2.2. Kent-Suç İlişkisi.....	24
2.2.1. Kentleşme Sürecinin Suça Etkisi	24
2.2.2. Kentlerin Güvensiz Mekanlara Dönüşmesi	27
2.3. Suç Bağlamında Çocukların Durumu	31
2.3.1. Nedenleri Bakımından Çocuk Suçluluğu	31
2.3.2. Eğitim Süreçleriyle İlgisi Bağlamında Çocuk Suçluluğu.....	39
2.3.3. İşsizlik ve Yoksulluk İle İlgisi Bağlamında Çocuk Suçluluğu.....	46

2.4. Kentlerde Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine Yönelik Politika ve Uygulamalar	52
2.4.1. Dünyada Çocuk Suçluluğuna Yönelik Politika ve Uygulamalar.....	52
2.4.2. Ülkemizde Çocuk Suçluluğuna Yönelik Politika ve Uygulamalar	57
2.4.3. Çocuk Suçluluğuna Yönelik Diğer Politika ve Uygulamalar	63
2.4.3.1. Güvenli Kent Yaklaşımı ve Programları	63
2.4.3.2. Suç Önlemeye Yönelik Kentsel Tasarımlar.....	68
2.4.3.3. Suçu Önlemeye Yönelik Suç Haritaları.....	69
2.5. Çocuk Suçluluğunun Nedenlerinin ve Çözümüne Yönelik Politika ve Uygulamaların Genel Değerlendirmesi.....	71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAMSUN'DA ÇOCUK SUÇLULUĞUNU ÖNLEMeye YÖNELİK POLİTİKALAR VE UYGULAMALAR

3.1. Samsun'da Kentleşme Süreci ve Kentleşme Sorunları.....	74
3.2. Samsun'da Kentsel Güvenlik Sorunları ve Çocuk Suçluluğu.....	78
3.2.1. Kentsel Güvenlikle İlgili Temel Sorunlar.....	79
3.2.2. Kentsel Güvenliğin Çocuk Suçluluğu Boyutu.....	88
3.3. Samsun'da Çocuk Suçluluğuna Yönelik Politika ve Uygulamalar	94
3.3.1. İl Yönetiminin Politika ve Uygulamaları.....	94
3.3.1.1. Samsun Emniyet Müdürlüğü	94
3.3.1.2. Samsun Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	98
3.3.1.3. Samsun Sağlık Müdürlüğü.....	102
3.3.1.4. Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü.....	103
3.3.2. Yerel Yönetimlerin Politika ve Uygulamaları	107
3.3.2.1. Samsun Büyükşehir Belediyesi	108
3.3.2.2. Samsun İlkadım Belediyesi	111
3.3.2.3. Samsun Atakum Belediyesi	113
3.3.2.4. Samsun Canik Belediyesi	115
3.3.2.5. Samsun Tekkeköy Belediyesi	117
3.3.3. Sivil Toplum Örgütleri ve Diğer Kurum/Kuruluşların Uygulamaları	118
3.4. Samsun'daki Politika ve Uygulamaların Genel Değerlendirmesi	119
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	128
KAYNAKÇA	133

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’de 2016 Yılında Çocukların En Çok Suça Sürüklenme Nedenleri	17
Tablo 2. Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar (2011-2016)	38
Tablo 3. Çocukların Suça Sürüklenme Sayıları (2011-2016)	38
Tablo 4. Kız Çocukların Güvenlik Birimine Gelme/Getirilme Nedenleri (2011-2016)	39
Tablo 5. Türkiye Geneli Yıllara Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Çocuk Hükümlüler	40
Tablo 6. Eğitim Öğretim Yılına Göre Okullaşma Oranı	44
Tablo 7. Eğitim Hizmetlerinde En Fazla Yaşanan İlk Beş Sorun, 2016	46
Tablo 8. Okula Gitmeyen Gençlerin İşgücü Durumu ve İşsizlik Oranları (15-19 Yaş)	47
Tablo 9. Dünya’da Yıllık Kişi Başına Tüketilen Et Miktarı(Kg) -2009	50
Tablo 10. Dünya’da Yıllık Kişi Başına Tüketilen Et Miktarı(Kg) -2012	51
Tablo 11. Yıllara Göre Türkiye’de Kişi Başına Tüketilen Yıllık Kırmızı Et Tüketimi	52
Tablo 12. Samsun Kenti Yıllara Göre Konut Satışları	76
Tablo 13. Belirli Konular Yönünden Samsun İlkadım ve Atakum Karşılaştırması .	77
Tablo 14. Samsun İli Yıllara Göre Toplam Nüfus ve Aldığı/Verdiği Göç	81
Tablo 15. 2013 İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri	84
Tablo 16. Samsun İli Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler ve Türkiye’deki Oranı	88
Tablo 17. Eğitim Seviyesine Göre Net Okullaşma Oranı, 2016/2017	89
Tablo 18. Geliş Nedenine Göre Samsun İl’inde Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2008-2012.....	91
Tablo 19. Size Göre “Çocuğun Suça Sürüklenmesi”nde Temel Belirleyici Faktör Nedir?.....	92
Tablo 20. Genellikle Çevrenizden Duymuş Olduğunuz Suç Çeşidi/Çeşitleri	93
Tablo 21. Çocuk Koruma Merkezleri	99
Tablo 22. Sığınma Evlerine Yerleşen Kadınlara İlişkin Bilgiler	101
Tablo 23. 2013-2014 Eğitim Öğretim Dönemi Mazeretsiz Devamsız Öğrenciler .	106

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İnsanlar İçin Yaşanabilir Kentlerin Beş Elementi	7
Şekil 2. Çocukların Suça Sürüklenme Nedenleri(Aile Faktörü)	33
Şekil 3. Çocukların Suça Sürüklenme Nedenleri(Çevresel Faktör)	34
Şekil 4. Kademelere Göre Toplam Öğrenci Sayılarında Yaşanan Değişim (1950-2015)	41
Şekil 5. Farklı Ülkelerde Yaş Gruplarına Göre Okullaşma Oranları (%) (2013).....	42
Şekil 6. Kademelere Göre Öğrenci Başına Yapılan Harcama (TL) (2006-2015) (2015 Yılı Aralık Ayı Sabit Fiyatları İle)	43
Şekil 7. Yarımın Bilim Profesyonelleri Nereden Gelecek?	45
Şekil 8. 0-15 Yaş Grubundaki Çocukların Şiddetli Maddi Yoksunluk Oranları (%), 2014-2015	49
Şekil 9. Suç Haritası Örneği	70
Şekil 10. Yıllara Göre Samsun İlinin Nüfusu	74
Şekil 11. Samsun 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı Psikolojik Danışma Hizmetleri Planı	104

GİRİŞ

Aydınlanma çağı ile başlayan süreçte insanın doğayla olan ilişkisinde değişimler meydana gelmiş ve farklı bir içerik kazanmıştır. Bu yeni içerikte doğa tanrısal olma özelliğini yitmiş, tamamen maddi bir hal alarak üzerinde tahakküm kurulması gerekliliği ile yeni bir boyuta bürünmüştür. Yaşanan teknolojik gelişmeler bu süreci hızlandırmış ve aynı zamanda desteklemiştir. Bu dönemde görülen ekonomik dönüşüm de beraberinde kapitalist düzeni ortaya çıkararak, doğa hammadde kaynağı olan bir “meta” olarak görülmeye başlanmıştır. İnsanın doğaya olan tahakkümü ile başlayan bu süreç, insanın insana tahakkümü ile devam etmiş ve bu durum suç kavramının ortaya çıkışıyla süregelmiştir.

Suç kavramı, insanların varoluş tarihine kadar dayanmaktadır. İlkel topluluklarda suçun tanrının istemediği davranış olarak adlandırıldığı ruhani bir anlamda olduğu ve bu davranışları yapanların yine Tanrı tarafından cezalandırılacağı düşüncesi hâkim olmuştur. Zamanla sekülerleşme ile toplumsal kurumlarda şekillenmiş ve bu anlam biçim değiştirmiştir. Sonuçta tarihsel süreçte suç kavramının farklı şekilde algılandığı ve bugünkü anlamına ulaştığı söylenebilir. Günümüzde olduğu gibi geçmişte de suçun ortaya çıkmasının nedenleri üzerinde kafa yorulmuştur.

Özellikle 1980 sonrası hızlı kentleşme süreci ve toplum yapısında meydana gelen hızlı değişimle birlikte suçlarda da artış görülmüştür. Kentlerin güvenliği, suç oranlarının artmasıyla sorgulanmaya başlamıştır. Karşımıza çıkan bu sorunun çözümüne yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Çocukların suça karışmaması ve suçun mağduru olmamasında aranan veya bulunan çözümler çok değerlidir. Bu nedenle, “Çocuk suçluluğunun önlenmesinde kentsel güvenliğin rolü nedir?” araştırma sorusundan hareketle Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez merkezi taranmış; “çocuk suçluluğu” ile ilgili 59 tez yapıldığı, bunların 1’i tipta uzmanlık, 5’i doktora ve 53’nün ise yüksek lisans olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu tezlerin hiçbirisinin çocuk suçluluğunu kentsel güvenlik bağlamında ele almadığı görülmüştür. Özellikle her geçen yıl ülkemizde çocuk suçluluğunun/suçta sürüklenen çocuk sayısının arttığı düşünüldüğünde bunun bir toplumsal sorun haline geldiği anlaşılabilir. Bu bakımdan da yapılan tez çalışmalarında gerek kentsel güvenliğin tüm boyutlarının ele alınarak çocuk suçluluğunun değerlendirilmediği, gerekse artan çocuk suçluluğunda kentsel

güvenlik politikalarının ele alınmasının gerekliliği bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bu tezin amacı, çocuk suçluluğunun kentsel güvenlik bağlamında bütün boyutlarıyla ele alınması ve sorunların ortaya çıkartılarak çözümler sunulmasıdır. Buradan hareketle, Samsun Kenti üzerine bir irdeleme yapılmıştır. Yapılan çalışmanın yöntemi, literatür taraması olarak belirlenmiş ve konuya ilişkin kaynaklar “çocuk, çocuk suçluluğu, kentsel güvenlik, kentleşme, suç, suçluluk, suça sürüklenme, suç önleme, suç teorileri, suç önleme örnekleri, yerel yönetimler, sağlık ve çocuk, eğitim ve çocuk vb.” kelimelerden yola çıkarak katalog taraması yapılmıştır. Konuya ilişkin her türlü kitaplar, süreli yayınlar, sempozyumlar, araştırmalar, istatistiki bilgiler, internet kaynakları ve basında çıkan haberler ele alınmıştır. Ayrıca Samsun Kenti’nde bulunan Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, Samsun Sağlık Müdürlüğü, Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü ve yerel yönetim birimlerine ziyaretlere gidilmiş buralarda konuya yönelik bilgiler edinilmiştir. Fakat kurum bazlı kaynak göstermede kurumların stratejik raporları, faaliyet raporları, yapmış oldukları projelerle ilgili veriler ve eylem planlarından yararlanılmıştır. Kuruma ait internet sitesi ve basılı kitap, dergi, gazete gibi kaynaklar da göz önünde bulundurulmuştur. Tezde karşılaşılan en önemli sorunlar şu şekilde sıralanabilir: Elde edinilen bazı bilgiler kaynak gösterilemediği için çalışma içerisine dâhil edilmemiştir. Konunun çok boyutlu oluşu tüm kurumların ayrıntılı bir şekilde incelenmesini zorlaştırmıştır. Çocuk, suç, kentleşme, güvenlik, çocuk suçluluğu vb. konularda çok fazla kaynağa ulaşılmıştır. Fakat kaynakların fazla olması nedeniyle doğru kaynakların bulunabilmesi için gerek kaynak taramasının yapılmasında gerekse kullanılacakların belirlenmesinde zorluklar yaşanmıştır. Ve son olarak, kullanılan istatistiki bilgilerin tezin başlangıcı ile bitişi arasında geçen sürede değişiklikler göstermesi nedeniyle doğru ve güncel bilginin belirlenmesinde güçlükler yaşatmıştır.

Ayrıca bu çalışmanın hipotezleri/varsayımları şunlardır: Samsun’da kentsel güvenliğin sağlanmasına yönelik kurumların eş güdümlü çalışmaları vardır. Samsun’da kentsel güvenlikle ilgili sorunlardan birisi olan kadına yönelik şiddet sorunu vardır. Samsun Kenti’nin aldığı-verdiği göç kozmopolit bir yapıya bürünmesinde etkili olmuştur. Samsun’da kentsel güvenlikle ilgili okulların güvenliğine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Çocukların suça sürüklenmesinde sosyal medyanın, teknolojik araçların etkisi vardır. Samsun’da güvenlik birimlerine gelen/getirilen çocukların en önemli nedeni suça sürüklenmedir. Samsun’da dört

merkezi ilçe arasında yerleşimi en düzgün olan Atakum Bölgesi'dir. Yukarıda sayılan varsayımlar bu çalışmada tek tek ele alınmıştır.

Tez çalışmasının birinci bölümünde çocuk suçluluğu ve kentsel olarak güvenlik kavramları açıklanarak, kentlerde çocuk ve kentlerin güvenliği konularında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde kentleşme sürecinin suç boyutu, çocukların suç işleme süreci, nedenleri, Dünyada ve Türkiye'de kentlerde suçu önlemeye yönelik politika ve uygulamalara değinilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise Samsun Kenti üzerinden kentsel güvenlik sorunları ve bu sorunların çocuk suçluluğuyla ilişkisi ele alınarak, kurumların çocuk suçluluğunu önlemedeki uygulamaları nitel ve nicel boyutlarıyla irdelenerek tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KENTSEL GÜVENLİK VE ÇOCUK SUÇLULUĞU

1.1. Kentlerin Güvenliği

İnsanoğlu diğer canlılarla kıyaslandığında kendisini koruyabilecek herhangi bir silahı yoktur. Fakat akli sayesinde çevreden gelebilecek her türlü tehlikeye karşı korunmayı başarmıştır. İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar geçen süreçte bu durum hep böyle olup süregelmış ve özellikle güvenliğini sağlamak için önce küçük topluluklar daha sonra da kentler oluşturmuşlardır. Kentlerde artan nüfus ile beraber güvenlik sorunları ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu değişimle birlikte kentlerdeki en çok dikkat edilmesi gereken konular, kentsel güvenliğin sağlanması ve suçun önlenmesi olmuştur.

Çocuk suçluluğu önlenmesi kavramının görüldüğü alan olarak kentlerin güvenliği meselesi, bu sorunun öznesini oluşturmakta ve önleyici tedbirler alınması hususunda önem arz etmektedir.

1.1.1. Kentsel Güvenlik ve Yaşanabilir Kentler

Kentler, çok sayıda ve farklı özelliklere sahip nüfusun bir arada yaşadığı heterojen yapıya sahip toplumsal mekânlardır. Süreç içerisinde nüfusun artmasıyla birlikte oluşan bu heterojen kimlik yapısı, her zaman kentte kontrol edilebilirliği azaltma sorununu da bünyesinde barındırmaktadır. Kentlerde hızlı nüfus artışı, kentleşme hızı ve teknolojik dönüşümün hızlı yaşanması kentlerde bir takım problemlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Bu sorunlardan birisi güvenlik hizmetine duyulan ihtiyacın artmasıdır.

Güvenlik, eski çağlardan itibaren insanlığın üzerinde durduğu ve bu konuda çeşitli yöntemler geliştirdiği en temel olguların başında gelir. Eski çağlardaki insanların mağaralarda yaşamaya başlaması, iklimden korunma kadar güvenlik

endişesi gerekçesiyle tercih ettiği bir durumdur (Es ve Ateş, 2004: 206; Gökulu, 2010: 210). Güvenlik kavramı, kişilerin canlarına, ırzlarına ve mallarına gelebilecek tehlike ve tehditlerin yokluğunu ifade etmektedir (Pektaş, 2003; 22, Şeker, 2009: 153). Güvenlik, geniş kapsamlı bir deyimdir; bireyin kendini sakınmasından, devletin, ülkenin korunmasına, kazaların önlenmesine kadar geniş bir alanı kapsar (Kaypak, 2012: 3). Kent güvenliği ise, özellikle hızlı kentleşmeyle beraber ortaya çıkan güvenlik ihtiyacını ve buna yönelik yapılması gerekenleri akla getirmektedir. Kırsaldan farklı bir anlam içeren kent güvenliği kavramının temeli, günümüzdeki kentsel yapıyı ifade etmektedir. Artan suç oranlarıyla beraber üzerinde fazlasıyla düşünülmesi gereken bir konu haline almış ve bütün dünyada kentlerin güvenli olması öncelikli ve ivedi olarak değerlendirilmesi gereken konuların başında gelmiştir.

Birleşmiş Milletlerin İnsan Yerleşmeleri Merkezi HABİTAT'ın üzerinde durulması gereken konu olarak çağrıda bulunduğu mesele “Safe City is Just a City” kavramı “Güvenlikli Kent, Tam Kenttir” diye ifade edilebilir. Burada anlatılmak istenen, daha çok, güvensizliğin yaygınlaşması karşısında, bunu “güvenlikli olmayan kent, kent değildir” ya da “kente kent diyebilmek için güvenlikli olması gerekir” diye dilimize aktarmak daha uygundur (Geray, 2007: 50).

Kentsel güvenlik; kentte yaşayan bir bireyin ya da grubun, kentsel yaşamına dair ihtiyaçlarını karşılarken ve ilişkilerini gerçekleştirirken bunu güvenlik içinde yapabilmesinin mümkün kılınmasıdır (Kaya, 2008: 19). Kentsel güvenlik, kent sınırları içinde geçerli olan, kentte yaşayanların yerine getirilmesini bekledikleri bir güvenlik istemidir (Kaypak, 2011: 45). Kavram, kentli hakları ve bunun korunması için yasaklar konulması açısından düşünüldüğünde de, kentte güvenliğin sağlanabilmesini ve suçu önlemeye yönelik çalışmaların yapılmasını da kapsayacaktır. Suçla mücadele etmeyi de gerektiren kentleşme kavramının ele alınması gerekmektedir.

Kentsel güvenlik meselesi, kentleşmenin gelişmekte olan toplumlarda görülen şekliyle, kendi doğal akışında cereyan etmemesi, hızlı ve plansız bir süreç olarak gerçekleşmesinin (Parlak, 2009: 1257) bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentler büyüyüp kalabalıklaştıkça, büyük bir hızla sosyal kontrolün azaldığı mekânlar haline dönüşmektedirler (Ünsal, 1996: 30; Kaypak, 2016: 42). Bu durumda da, kentlerde güvenlik sorununun temel nedenleri olarak aşırı kırsal göç, nüfus artışı, hızlı kentleşme, yoksulluk/yoksunluk, denetim yetersizliği ve kentsel altyapı yetersizlikleri (Kaya, 2008: 21) olarak sıralamak yanlış olmayacaktır. Özellikle büyük olup giderek

daha da büyüyen sanayi altyapısı olan metropol kentlerde hızlı sanayileşme, göç ve nüfus artışı gibi olgular, kaçak yapılaşma ve işsizlik gibi sorunların yanında suç oranlarının artmasına da sebep olmuştur (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2005: 18; Derdiman, 2010: 53). Kentleşme ile birlikte meydana gelen belediye hizmetlerinin yetersizliği veya aksaklıkları, kentte yaşayan işsiz kesimin fazlalığı ve kentsel tasarımdaki sorunlar suçu etkileyen değişkenler olarak ele alınabilir. Kentlerde yapılacak olan fiziki değişimlerin kent güvenliğini sağlayabileceği gerçeğine ek olarak, kentte sosyo-kültürel ve psikolojik faktörlerin de göz önünde tutularak kent politikalarının tasarımı sorunların çözümünde katkı sunabilir. Bu durum kentlerin daha yaşanabilir olmasını da sağlayabilecektir.

Kentsel yaşam kalitesi kentlerin sürdürülebilir gelişiminde önemli bir gösterge olarak dikkat çekmektedir. “Yaşam kalitesi” ve “kentsel yaşam kalitesi” kavramlarının kentsel mekânda ölçülebilir bir bileşeni olarak görülen yaşanabilirlik, en üst düzeyde insanların hayattaki varlık haklarına saygı duymak ve onurlu yaşam hakkı olarak tanımlanmaktadır (Şenlier vd., 2013: 35). Yaşanabilir kentler değerlendirilirken; doğal çevrenin kullanımı, altyapı hizmetleri ve kalitesi, kentteki iş imkânları, ulaşım hizmetleri ve kalitesi, kent içi hareketlilik, kentteki sosyo-ekonomik yapı, emniyet ve güvenlik gibi birçok parametre dikkate alınmaktadır. Kentlerin güvenliği konusu yaşanılan ortamda yapılacak olan diğer hizmetlerden önce gelmektedir. Tarih boyunca kentlerin ve hatta devletin oluşum felsefesinde “güvenlik” ve “güvenli biçimde bir arada yaşamak” olduğu gerçeği bugünün modern kentleri için de unutulmamalıdır.

Fakat yaşanabilir veya kentsel yaşam kalitesi, kentlerin gelişmişlik düzeyi anlamına gelmemektedir. Gelişmişlik ile yaşanabilirlik, teorik olarak da pratik yaşamda da farklı kavram ve olgulardır. Bir kentin gelişmiş olması, o kentin yaşanabilir olması anlamına gelmez. Bazı kentlerde ekonomik düzey ve gelişmişlik düzeyi ile yaşanabilirlik düzeyi arasında uyum olmakla beraber bazılarında bu uyumu görmek mümkün değildir. “Kentsel yaşanabilirlik”, temel belli bir kent mekânında genel anlamda üst yapı ve alt yapı olanakları ve gelişmeleriyle bağlantılı olarak, insan onuruna yakışan yaşam koşullarının sağlanmış olmasını ifade eder (Parlak, 2011: 343).

Kentsel ve mekânsal kalite ve yaşanabilirlik, mimari-kentsel tasarım-kentsel ve bölgesel ölçeklerde birbirlerinden ayrılamaz bir bütünün parçalarını oluşturmaktadır. Mimari mekanlarla şekillenen yaşanabilir kentlerin karakterizasyonunda genel olarak beş eksen (Gehl Architects, 2010; Beyhan vd., 2013: 25); yer alır:

Şekil 1. İnsanlar İçin Yaşanabilir Kentlerin Beş Elementi

Kaynak: Beyhan, G. vd. (2013). “Kentsel/Mekansal Yaşanabilirlik Üzerine Kavramsal Bir Çözümleme”. 25. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi/28 - 30 Mart 2013 Tmmob Mimarlar Odası. Bursa.

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü üzere yaşanabilir kentlerin temelindeki beş eksen, sürdürülebilir kent, canlı kent, çekici kent, sağlıklı kent ve güvenli kenttir. Bu özelliklerden sağlıklı kent ve güvenli kent parametreleri, yaşanabilirlik düzeyinin olmazsa olmazlarıdır.

Sağlıklı kent, “kentteki önemli değerleri yenilemek ve yeni mekânlar yaratmak”, “kentlin ulaşımında, konut alanlarında, yeşil alanlarında yeni, iyi fiziksel alanlar oluşturmak”, “sosyal bütünleşmeyi oluşturmak ve geliştirmek”, “toplumun gelişmesine ortam sağlamak”, “sağlık servislerine yüksek seviyeli ulaşılabilirliği sağlamak”, “yaşama imkânının sağlanması, insanların ailesinin korunması, arkadaşları ile görüşebilmesi, yeme/içme ihtiyacını sağlayabilmesi, güvenli ve özgür bir biçimde yasama eylemlerini gerçekleştirebilmesi” şeklinde farklı bakış ve çalışma alanlarına göre tanımlanabilmektedir (Başaran, 2007: 208). Yani sağlıklı kent denildiğinde yaşanabilir bir kent kavramındaki bütün unsurları kapsamaktadır. Sağlıklı kent tanımlaması yapılırken sadece seviye olarak belirli bir sağlık düzeyine ulaşmış kent değil; kentteki yapısal değişiklikleri yapmış veya bu amaca yönelik çalışmaları yapan ve planlayan kentler anlaşılmalıdır.

Kentin tamamından anlaşılması gereken kentte yaşayan bütün bireylerin temel hak ve özgürlüklerin korunması, tüm yaş grupları için kentlerin cazip ve güvenli kılınması ve kamu hizmeti sunulurken can ve mal güvenliğinin güvence altında olmasıdır. Bu unsurlar kentlerde kentsel yaşam kalitesinin oluşmasında veya kentlerin yaşanabilirlik düzeyinin artırılmasında öncül yer tutmaktadır.

1.1.2. Kentlerde Çocukların Güvenliği

Kentlerde güvenlik sorunlarından en çok etkilen kesim herkesin bildiği üzere çocuklardır. Yerel ve merkezi yönetimlerin almış oldukları güvenlik önlemlerinde yaşanan aksaklıklar veya yetersiz kalınması durumunda mağduriyetler yaşanabilmektedir. Çocuklar suça karışabilmekte veya suçun mağduru durumuna düşmektedir. Özellikle hızlı kentleşen kentlerde nüfusunun bir anda artması kentlerin gerek yapısal gerekse sosyo-kültürel değişim ve dönüşüm içerisine girmesiyle birlikte güvenlik politikalarının nasıl ve neler olması gerektiğini gündeme getirmiştir.

Bu konuda kentsel yaşam alanlarının yönetimini biçimlendirmek için girişilen düzenlemelerden biri 1992 tarihli Avrupa Kentsel Şartı'dır. Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi'nin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Şartın temel felsefesi; kentsel gelişim ve yaşam kalitesine yönelik olarak evrensel ilkeler oluşturmak, yurttaşların temel bir takım kentsel haklara sahip olduklarını ve bu hakların herhangi bir ayırım gözetilmeden kentin sakinleri için geçerli olduğunu belirtmektir (Tuncay, 1994: 83-85). Kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan sorunların çözümü için üretilen politikalarda suçu önleme adına yapılanlardan ve özellikle ele alınması gerekenlerden birisi olan çocuk suçluluğunu önleme konusunu Avrupa Kentsel Şartı tek tek ele almıştır.

Avrupa Kentsel Şartı'na temel olan Kentli Hakları Bildirgesi'nde kent sakinleriyle ilgili yaklaşık 20 tane madde sayılmaktadır. Bunlar içinde özellikle çocuk suçluluğuyla ilgili olan sosyal hizmetler şöyle sıralanabilir (Tekeli, 2001: 133-135; Mutlu, 2007: 673-674):

- Güvenlik: Mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasadışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent,
- İstihdam: Yeterli istihdam olanaklarının yaratılarak, ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının ve kişisel ekonomik özgürlüklerin sağlanması,
- Spor ve Dinlenme: Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması,
- Kültür: Çeşitli kültürel faaliyetlerin, yaratıcı aktivitelerin ve benzeri olanakların sunulması ve katılımın sağlanması,
- Kültürler Arası Kaynaşma: Geçmişten günümüze farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanması,

- İşlevlerin Uyumu: Yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal aktivitelerin olabildiğince birbiriyle ilintili olmasını sağlama,
- Katılım: Kent yönetimlerinde gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması,
- Ekonomik Kalkınma: Kararlı ve aydın yapıdaki tüm yerel yönetimlerin doğrudan ya da dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibi olması,
- Mal ve Hizmetler: Erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yerel yönetimler, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması,
- Kişisel Bütünlük: Bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması,
- Yerel yönetimlerin tüm bu hakları bütün bireylere yaş, cinsiyet, köken, inanç, sosyal, ekonomik ve politik ayırım gözetmeden, fiziksel veya zihinsel özürlerine bakılmadan, eşit olarak sunulmasını sağlamakla yükümlü olması.

Görüldüğü gibi insan haklarını kent bağlamında yeniden yorumlayan kentli hakları, içindeki ilkelerin yarısından çoğu doğrudan ya da dolaylı olarak çocuk suçluluğunu ele almaktadır. Bu genel ilkeler içinde çocuk suçluluğuyla ilgili olabilecek bazı konularda yerel yönetimlere yol gösterici (politika önerici) alt ilkeler yer almaktadır. Bunlardan birisi “kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi” olarak adlandırılabilir (Mutlu, 2007: 39). Sayılan maddeler kentsel güvenliğin sağlanmasında önemli rol oynadığını gibi; özellikle çocukların kentlerde güvenli bir şekilde yaşamasına olanak tanıyan politikaları da içermektedir. Çocuk suçluluğunu önlemede bütün maddelerin önemi büyüktür. Bu maddelerin tek tek incelenerek yerel yönetim birimlerinin stratejik planlarında yer alması gerekir. Özellikle güvenlik ve istihdam konusunda yerel yönetimlerin bütçe ayırması, aynı zamanda yenilikçi çalışmalar yapmaları gerekmektedir. Katılım maddesine küçük bir ekleme yapılacak olursa; çocukların yerel meclislerde veya toplantılarda söz sahibi olması da eklenebilir. Böylece sorunların çözümüne katkı, çocuk nezdinde de sağlanabilir. Özelde çocuklar için ve genelde de kentin tamamının güvenliği konusunun “kent politikası” olarak ele alınması, aynı zamanda kentlerin “yaşanabilir kılınması” açısından da önem arz eder.

1.2. Suç ve Suçluluk Teorileri

Toplumsal yaşamdaki en temel koşullardan birisi düzendir. Toplumda sağlanacak düzen, toplumsal norm ve kurallara uyulmasını gerektirir. Fakat geçmişten günümüze kadar insanoğlunun toplumsal kurallara tamamen uyduğu görülmemiştir. Her ne kadar bu kurallar dönemsel, kültürel veya toplumsal anlamda farklılıklar gösterse de; kuralların dışına çıkılan davranışlara “suç” adı verilmiştir. Suçluluk ise suç olgusunun gerçekleştirilmesiyle ortaya çıkar. Suçun nedenlerinin farklı biçimlerde ele alınması ve suçlu davranışların çeşitli temellere dayandırılması ise suçluluk teorileriyle karşılık bulmuştur.

1.2.1. Suç ve Suçluluk

Suç, tarihte ilk çağlardan beri yüzyıllardır bütün toplumların korku duydukları, nasıl meydana geldiğini araştırdıkları ve aynı zamanda önlenmesine yönelik tedbirler aldıkları sosyal bir problemdir. Bu problem bu bakımdan evrensel bir özellik taşımakta ve geçmişte olduğu gibi gelecekte de var olacaktır.

Suç, sosyal bir uyumsuzluk ve ahenksizlik alametidir, sosyal uyumsuzluklar ise statik bir topluma göre dinamik toplumlarda ve dinamik olarak geçen devirlerde daha fazla olur (Dönmezer, 1975: 49).

Suç, tarih boyunca tüm toplumlarda yaşanan bir olgu olması nedeniyle, sosyal yaşamın bir sonucu olduğundan suçun algılanışı, hangi eylemlerin suç sayılması gerektiği, suç işleyen şahıslara karşı toplumun nasıl hareket edeceği gibi sorunlara her toplum tarih boyunca farklı çözümler getirmeye çalışmıştır (Saldırım, 2002: 279). Tarihteki bu çözümler genellikle suç işleyenlerin toplumdan uzaklaştırılması veya ağır cezalar verilmesi biçiminde uygulanmıştır. Fakat bu durum günümüzde kanunlarla kesinlik kazanmış ve yapılan her suçun karşılığı yazılı hale getirilmiştir. Önceki dönemlerde var olan anlayışlar günümüzde değişerek, suç işleyen kişilerin toplumdan uzaklaştırılması çözüme değil; suçu neden işlediği üzerine kafa yorarak tekrar topluma faydalı birey haline getirebilme anlayışı üzerinde durulmaktadır.

Tarihte hiçbir toplum yoktur ki, orada belirli fiiller yasaklanmamış ve bunun karşılığı olarak ceza müeyyidesi var olmamış olsun. Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiştir (Balcıoğlu, 2001: 49). Her toplum kendi içerisinde yasaklamış olduğu birtakım sapsmiş davranışları önleme yönünde

farklı ceza şekilleri benimsemiştir. “İnsanlığın ilk yaratılışı”¹ndan günümüze kadar suç olarak adlandırılan ve toplum tarafından hoş görülmeyen tutum ve davranışları gerçekleştiren kişilerin her zaman için alması gerektiği bir ceza olmuştur. Bu cezalar suçun türüne göre ve aynı zamanda yerine göre farklılıklar göstermiştir. Günümüzde suç ve karşılığı olan ceza evrensel olgu olmasına rağmen; farklı ülkelerde gerçekleştirilen aynı eylemler suç veya suç olmayan olarak değerlendirilebilmektedir. Bu değerlendirme sonucu suçlu bulunan kişilerin tekrar suç işlemesinin önlemesine ve topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Bu açıdan suç toplumsal bir anlam da içermektedir. Bu konuda birçok çalışma yapılmış ve suç farklı boyutlarıyla incelenmiştir.

Suç olgusunun hukuki, kriminolojik, sosyolojik, psikolojik, iktisadi, dini ve ahlaki yönleri vardır. Suç (Tufan, 2001):

- Kanunun ihlal edilmesi bakımından hukuki,
- Hangi davranışların suç olduğunun belirlenmesi bakımından kriminolojik,
- Topluma zararlı kabul edilmesi açısından sosyolojik,
- Bireysel bir davranış oluşması açısından psikolojik,
- Neden ve sonuçları açısından ekonomik,
- Dini kurallara aykırı düşmesi açısından dini,
- Ahlaki kurallara aykırı düşmesi açısından ahlaki bir kavram olarak ele alınabilir.

Toplumda düzenli hayat anlayışı, toplumu oluşturan üyeler arasında bir bütünlük getirmekte, toplumun sistemleşmesine ve birlik ve bütünlük içinde organize olmasına sebep olabilmektedir. Toplumu sistemleştirici ve bütünleştirici bu kurallar, kişilerin birbirlerine ve bütüncül yapıya karşı hak ve sorumluluklarını belirlemektedirler. İşte bu kurallara aykırı davranış, “sapkın bir davranış” olarak nitelenmekte ve buna sosyolojik yönden “suç” (Özerkmen ve Kahya, 2008: 16-17) adı verilmektedir. Sapkın davranış olarak nitelendirilen suç, toplumun her bireyi için genel geçer olarak kabul edilen kuralların çiğnenmesi veya yok sayılması anlamını taşır.

Suçluluk heterojen bir kavramdır (Uluğtekin, 1985). Suçluluk, insanoğlunun gruplar halinde yaşamaya başlamasından bu yana var olagelen bir sorundur. Toplumlar

¹ İnsanlık yaratılışı ve Cennet’ten düşüş temasını işleyen ve genellikle “Cennet’in Kaybı” şeklinde isimlendirilen hikâyeye, Eski Yunan’dan Çin’e kadar uzanan geniş bir yelpaze üzerinde farklı kültürlerin kutsal metinlerine, efsanelerine konu teşkil etmiş ve elde ettiği popülerliğe paralel olarak farklı yorum ve inanışların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Şüphesiz Cennet’ten düşüş hikâyesi, Yahudi ve İslam kutsal metinlerinde yer aldığı ve Âdem ile Havva’nın yaratılmaları, yasak meyveden yemeleri ve Cennet’ten çıkarılmaları şekliyle bilinmektedir (Gürkan, 2003: 1-2).

tarihsel süreç içinde ulaştıkları ekonomik, toplumsal, politik gelişmişlik düzeylerine göre, suçlu davranışı ve suç nedenlerini farklı biçimlerde yorumlama yoluna gitmişlerdir. Suçun nedenlerini sistemli biçimde açıklama çabaları ilk olarak on sekizinci yüzyılın ikinci yarısında durdukları sorun alanlarından biri suçluluk olmuştur (Uluğtekin, 1991: 6). Suçluluk, suç olgusunun gerçekleştirilmesiyle birlikte ortaya çıkan ve ekonomik, sosyal, siyasi ve teknik anlamda değişiklik gösteren çok boyutlu bir kavramdır. Suçluluğun bir boyutu olan çocuk suçluluğu ise kendi içerisinde biyolojik, psikolojik ve sosyolojik açıdan değerlendirilmesi gereken bir konudur.

Emile Durkheim'in "yapısalcı fonksiyonalist teorisi"ne göre suçun her toplumda görülen normal bir sosyal olgu olduğu, suçun açıklamasında bireyi değil, grup ve organizasyonu esas almak gerektiği, toplumdaki farklılıkların suçu teşvik ettiği, bir davranışın suç olup olmadığının değerlendirilmesinin mevcut normlara göre yapıldığı, suçun bir bakıma fonksiyonel ve sosyal değişme için gerekli olduğu açıklanmıştır (Bal, 2004: 5). Suç unsuru değerlendirilirken bireysel boyuttan ziyade toplumsal boyut ön planda tutulursa, toplumsal normların yıkılmasının, sosyal değişimin ve mevcut sistem değişikliklerinin suçu tetiklediği ve teşvik ettiği öne sürülebilir. Veya sosyal değişme için suçun gerekli olduğu savunulabilir. Fakat toplumda var olan geleneksel yapıda meydana gelen değişimler insanların birbirleriyle olan iletişimini, tutum ve davranışlarını da değiştirip, yaşanan bu değişimle birlikte sapma davranışları dolayısıyla suçluluğu ortaya çıkartabilir. Bunun yanı sıra özellikle suçun kentlerde yoğun olarak görülmesi de suça farklı bir anlam katmıştır.

Kentleşmeyle birlikte kentlerdeki heterojen yapının suçun artmasında etkisi olduğu bilinmektedir. Kentleşme teorilerinde suçun kentlerle birlikte düşünülmesi, suçun önlenmesi için yeni üretilecek olan kentsel güvenliğe yönelik politikalar açısından büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, on sekizinci yüzyıldan günümüze kadar gelen süreçte suçun nedenleriyle birlikte ele alarak suçun bireysel ve toplumsal nedenlerini anlayabilmek ve suçluluğu önleyebilmek adına geçmişte uygulanan yöntemlerle günümüz yöntemleri arasındaki farklılıkları değerlendirerek çözümler üretmek mümkündür.

1.2.2. Suçluluğu Açıklayan Teoriler

Suçun nedenlerini ve suçlu davranışlarını farklı temellere dayandıran pek çok teori ileri sürülmesine rağmen; bu teorilerin hepsi taraftar bulabilmiştir. Bunun nedeni

suçu anlayabilmek için gerekli önemli bir gerçeklikten kaynaklanmaktadır: Bunların hepsi bir bakıma doğrudur ve hepsi gerçeklere dayanan bazı bulgular ortaya koymaktadır (Sokollu, 2004: 151). Suçluluğu açıklayan teoriler suçu ve nedenlerini ele almalarının yanında suçla mücadele ve suç önleme politikaları arasındaki bağlantılar üzerine değerlendirmeler yapması gerekmektedir.

Suçlu kişilerle çalışan bazı bilim adamları suçlu kişilerin farklı “kumaştan” yapılmış olduklarını, genetik, fizyolojik ve yapısal farklılıkları nedeniyle suç işlemeye yatkın olduklarını savunmuşlardır. İlk pozitivistler, özellikle Lambroso suçlunun biyolojik olarak anormal, doğuştan dejenere ve ilkelliğe, vahşi insana bir dönüş gösterdiğini ileri sürmüş ve biyolojik görüşün ilk savunucularındandır (Nietzel, 1979: 67, Akıncı Sokollu, 2004: 152). Goring’in araştırma sonuçlarına göre, suçlu davranışı “zekâ bozukluğu” ile bağlantılıdır. Zekâ bozukluğu ise, kalıtımsaldır. Bu nedenle de düşük zekâ, delilik ve bozuk sosyal güdü özellikleri gösteren üremeleri yasalarla kontrol edilmelidir (Siegel 1989: 15; İçli, 2004: 63). Görüldüğü gibi suçluluğu biyolojik kuramla açıklayan anlayışta, suçun kaynağı fizyolojik özelliklerden beklendiği için, bu yönde önleme tedbirlerinin alınmasının zorluğu vurgulanmaktadır. Fakat suç işleme veya suça karışma durumu sadece biyolojik temellere dayandırılmamalıdır. Suçun nedenleri açıklanırken psikolojik ve sosyo-kültürel faktörlerin de göz önünde tutulması ve beraber ele alınması gerekmektedir.

Zihinsel süreçler ve özelliklerin sapmış davranışlardaki etkisini inceleyen teoriler, psikolojik teorilerdir. Bu teorilerden bazıları, sapmış davranış gösteren bireyleri, ‘duygusal yönden rahatsız’, ‘hasta’ veya ‘psikopatik’ şeklinde tanımlarlar. Sapmış davranış sergileyenlerin her durumda, normal bireylerden ayırt edilebileceğini vurgularlar (McCaghy, 1985: 29; İçli, 2004: 56). Psikolojik teorilerde sapmış davranış kişilerin diğer insanlarla olan ilişkilerinde toplum tarafından genel kabul gören tutum ve davranıştan uzak reaksiyon göstermesi olarak ele alınabilir. Sapmış veya sapma davranışı ise suç olarak adlandırılır ve suçun oluşmasındaki en önemli nedenin kişinin mental olumsuzluklarından kaynaklandığını savunmaktadır. Fakat burada kişinin neden bu sapma davranışını/larını sergilediği, bunun altındaki psikolojik hastalıkların oluşmasına neden olabilecek çevresel faktörleri göz ardı etmektedir.

Suçta neden olabilecek psikolojik problemlerin kaynağında küçük yaşta yaşanan fiziksel ve cinsel şiddet, ekonomik sorunlar, zorunlu göç, madde kullanımı, aile içi şiddet gibi olaylar gösterilebilir. Bu nedenlerden dolayı kişinin psikolojik olarak sorunlar yaşaması da muhtemeldir. Sayılan bu olumsuzlukları yaşayan kişiler

ile yaşamayanların “suça eğilim” açısından karşılaştırılması konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak, suçluluğun insan hayatındaki yeri itibariyle kişilik bozuklukları, psikolojik travmalar, bilinçaltında yer alan saldırganlık ve cinsel dürtüler bireylerin suç fiilini gerçekleştirmesinde etkili olduğu görülmüştür. Özellikle çocukların yaş grubu itibariyle bu dönemdeki tutum ve davranışlarının açıklanmasındaki boyutlardan birisinin psikolojik durumları olduğu göz önüne alındığında, bu durum çocuk suçluluğu açısından önemli bir yer tutacaktır. Zaten psikolojik teoriler, suç önleme ve suçla mücadele politikalarının temelinde, kişinin psikolojik bir takım eksikliklerini ele alarak tedavi edici bir anlam taşımaktadır. Bunun yanı sıra bireylerin geçmişlerinde yaşadıkları bir takım olumsuzlukların suça eğilimini artırabileceği söylenebilir ancak doğuştan gelen psikolojik bir sorunun direkt olarak suç işlemeye etkisi olduğunu söylemek suçla mücadele politikalarında bizi yanıltmaya götürebilir. Diğer yandan çocuk yaşta suça karışan bireylerin suça karışmasının sadece böyle bir nedene bağlanması, çocuğun yaşamış olduğu çevresel ve kültürel faktörleri görmemizi engelleyecektir.

Bazı sosyolojik teorilere göre suç toplumsal yapıdan kaynaklanmaktadır; toplumdaki sınıflar arası farklılıklar suçu ortaya çıkarmaktadır. Sosyal faktörleri dikkate almayan teoriler suçluluğu tam olarak açıklayamazlar (Sokollu, 2004:176; İçli, 2004: 78). Merton'a göre, sınıflı toplumlarda yukarıya doğru ulaşma imkânları eşit bir şekilde dağıtılmamıştır. Alt sınıfın çok az sayıda üyesi oraya ulaşabilir. Amaç ve yollar arasındaki uyumsuzluk gerilime yol açan hayal kırıklığının gelişmesine destek olur. Bu bakış açısından sosyal yapı, suç ve problemlerin kaynağını teşkil eder. Gerilim teorisine göre, insanlar yasalara uyarlar; fakat büyük baskılar altında suça başvururlar. Amaç ve yollar arasındaki uyumsuzluk bu baskıya yol açar (Adler, vd., 1991:112; İçli, 2004: 81-82). Olayların boyutunu incelerken insan biyolojisinden ve psikolojisinden daha ziyade toplumsal anlamda genel normları, yaşam tarzını, mevcut sistem içerisinde meydana gelen sosyal değişimleri, kültürleri, ahlak kurallarını inceleyip bu açıdan yola çıkarak suç, suçluluk ve suçlu davranış açıklanabilir.

Suçlu davranışı sosyolojik nedenlerle açıklayan yaklaşımlar, genellikle kültürel faktörlerin, grup ilişkileri ve öğrenme sürecinin, ekonomik ve ekolojik koşulların önemini vurgulamışlardır (Akyüz, 2000: 42). Öğrenme teorisyenleri çocukların, yetişkinlerin şiddet içeren davranış modellerinden saldırgan davranışları öğrendikleri düşüncesindedir çünkü suçlu davranış öğrenilir. Kişilerin icadı değildir. Kalıtımla geçmez (Sezal, 2002: 652). Bu görüşlere göre suç, kendiliğinden ortaya

çıkılmaz. Belirli bir sürecin ürünü olarak yetişkinler ve dış çevre tarafından rol model olarak öğretilir.

Sonuç olarak, sosyolojik teoriler insan yaşamını tek bir birey olarak ele almayı topluma beraber bir bütün olarak düşünür. Bireylerin suç fiiline yönelmesinin sebeplerinin toplumdan kaynaklandığını, bu yönüyle toplumda sapsmış davranışların varlığı ve yine toplum içerisinde suç sayılabilecek davranışlara izin verildiği bir ortamda bireylerin rahatlıkla suçlu davranışı yapabileceğini savunmaktadır. Sosyolojik yaklaşımın çocuk suçluluğunu ele alış şeklini inceldiğimizde; bir örnekle açıklayacak olursak, kentte suç oranının yüksek olduğu bölgeye göç eden bir aile, kendine ait yaşam tarzını, kültürünü yaşamaya çalışabilir. Fakat böyle bir ortamda yaşayan çocuk çevresindeki olaylardan olumlu veya olumsuz yönde etkilenecektir. Özellikle ailenin sosyo-ekonomik durumunun iyi olmaması çocuğun suç unsurları içerisinde yer almasına neden olabilir. Bu yönüyle sosyolojik yaklaşım suç, suçluluğu, suçluyu açıklarken makro boyutta konuyu ele alıp kişisel özelliklerden çok toplumsal argümanları ön planda tutmaktadır.

1.3. Çocuk Suçluluğu

Çocuk kavramı, hukuki anlamda; 18 yaş altı bireyleri, psikolojik-sosyal anlamda da; her tür tutum ve davranışın doğal olarak algılanabileceği, karmaşık duygu ve düşüncelerin yaşandığı evre olarak tanımlanabilir.

Daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, md. 1). Yine 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun (ÇKK) 3. maddesinde “çocuk” tanımı, daha erken yaşta ergin olsa bile; onsekiz yaşını doldurmamış kişi olarak belirtilmiştir. Çocukluk kavramı, toplumun kendi imgesini değerlendirişindeki değişimlere koşut değişimler gösterir. Dolayısıyla çocukluğun evrimini incelemek, aslında bütün bir toplumsal-kültürel gerçekliğin anlaşılmasını (Tan, 1989: 76) gerektirdiği gibi; aynı zamanda bu gerçekliğin zaman süreci süzgecinde ayrı ayrı değerlendirilmesini de gerektirir.

Bedensel ve zihinsel gelişme ölçü olarak alındığında ergenlik belirtilerinin başlamasıyla çocukluktan gençliğe adım atılır. Büyüme ve olgunlaşmanın kişiden kişiye değişmesi nedeniyle, bu geçiş 11 ile 15 yaşları arasında olabilir. Bu nedenle çocukluğun üst sınırını 15 yaş olarak belirlemek daha doğrudur. Batı ülkelerinde bu yaş hem ceza sorumluluğu hem de çalışmaya en erken başlama yaşı olarak

benimsenmiştir (Elibol, 1998). Bu yaş sınırlaması çocuğun suça karışmasında sonra uygulanacak olan cezanın da belirlenmesinde en önemli kıstaslardan birisi olmuştur.

1.3.1. Suça Sürüklenen Çocuk

18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başlarından itibaren sanayileşmenin de artmasıyla birlikte yeni bir üretim biçimi ortaya çıkmıştır. Bu yeni üretim biçimi ile değişen ekonomik koşullar kırdan kente insanların göç etmesini başlatmış ve geleneksel aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesine neden olmuştur. Kapitalist sistemin hızlı üretim amacı altında işgücüne duyulan ihtiyaç, çocukların da ağır koşullar altında çalışmasına neden olmuştur.

Geleneksel toplumdan modern topluma geçişte sorunlar yaşanmış ve halen yaşanmaya da devam etmektedir. Bu dönüşüm sürecinde geleneksel kalıplardan sıyrılıp ya da bu kalıpları da modern hayata entegre edip pürüzsüz bir toplumsallaşma pek mümkün olmamıştır. İnsanların yeni bir yaşam tarzı oluşturması davranışlarını daha çeşitli hale getirmiş ve daha az öngörülebilir yapmıştır. Ve bu sancılı geçiş süreci sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunlardan en önemlilerinden birisi ise, çocukların suç ve unsurları içerisinde yer almalarıdır.

Ülkemizde “çocuk suçluluğu” olarak ifade edilen terimin Batı literatüründeki karşılığı “reşit olmayanın suçluluğu (juvenile delinquency)”dur. Bu terim, hem çocukluk hem de ergenlik döneminin büyük bir kısmını içermektedir (Mutlu, Tarihsiz: 668). Çocuk suçluluğu, yasaların ve toplumun yasak olarak belirlediği herhangi bir eylemi, çocuk olarak kabul edilen yaştaki bireylerin işlemesi sonucu ortaya çıkan durumdur. Bu duruma diğer gelişmiş ülkelerdeki gibi ülkemizde de “suçlu çocuk” tanımlaması yerine “suça sürüklenen çocuk” tanımlaması yapılmaktadır. Buradaki genel öngörü, 18 yaşından küçük bireylerin suça karışsa dahi, aynı zamanda mağdur konumunda olmasından kaynaklanır. Çünkü çocuğun suça karışmasına/itilmesine neden olan faktörler burada ön planda tutulmaktadır. Amaç, çocuğun kötü çevreye ve yetişkinlere karşı korunmasıdır.

Çocuklarla ilgili olarak çocuğun kendi iradesiyle suçu işlemesi değil, çevresel etkenler veya yetişkinler tarafından suça sürüklenmesi söz konusudur. Çünkü çocuk yaşı itibarıyla biyolojik ve psikolojik yeterli olgunluğa ulaşmamıştır. Çocuk Koruma Kanunu’na göre suça sürüklenen çocuk; “kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden

dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu” ifade eder. Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği Madde: 4’e göre; suç işlediği şüphesi altında bulunan çocuk, suç işlediğine ilişkin hakkında basit şüphe bulunan, bu nedenle cumhuriyet savcısı tarafından hazırlık soruşturması yapılan veya hazırlık soruşturması açılmadan kolluk kuvvetinin yaptığı araştırmaya konu olan on bir yaşını bitirmiş ancak on sekiz yaşını tamamlamamış çocukları ifade eder.

Suçta sürüklenen çocuk tanımında, kanunlarda belirtildiği üzere belli bir suç fiilini gerçekleştirmiş olması, 12 ile 18 yaş aralığında yer alması ve ceza ehliyetinin bulunması kıstas olarak belirlemiştir. Suçta sürüklenen çocuğu tanımlayabilmek için biyolojik, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin göz önünde tutulması gerekir. Bir çocuğun suç fiilini işlemesi ve suç türevleri içerisinde yer almasını gerektiren asıl unsurlar bu nedenlerden geçmektedir. Bu anlamda ele alacak olursak; bir çocuğun yaşamış olduğu toplumsal yapının suça bakış açısı, yaşamış olduğu ailenin sosyal-kültürel-ekonomik durumu, çocuğun gelişimi aşamasında yaşamış olduğu biyolojik problemler ve psikolojisine olan etkileri çocuğun suça sürüklenmesine neden olabilmektedir. Türkiye’de çocukların suça sürüklenme nedenlerini örnek olarak aşağıdaki tabloda görebiliriz:

Tablo 1. Türkiye’de 2016 Yılında Çocukların En Çok Suça Sürüklenme Nedenleri

Yaralama	39.236
Hırsızlık	25.116
5682 Sayılı Kanun’a Muhalefet(Pasaport Kanunu)	10.851
Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak	5983
Cinsel Suçlar	3775
Mala Zarar Verme	3727
Tehdit	3599
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	2968
Toplumsal Olaylar	1768
6136 Sayılı Kanun’a Muhalefet(Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun)	1210
Sahtecilik	1151
Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar	1045

Kaynak: TUİK (2016). İsnat Edilen Suç Türü ve Yaş Grubuna Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar’dan derlenmiştir.

Türkiye’de 2016 yılında çocukların suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimine getirilmelerinin sebepleri yukarıdaki tabloda yer almaktadır. En fazla yaralama ve hırsızlık gibi nedenlerden dolayı güvenlik birimine getirilen çocukların

şiddete başvurmalarının ve hırsızlık yapmalarının altında yatan sebeplerin incelenmesi ile çocukların suça sürüklenmesinin önüne geçilebilir.

Diğer taraftan çocuğun suça sürüklenmesindeki en önemli paya sahip olan sokaklar ise, önceleri toplumsallaşmanın yaşandığı mekânlar olarak adlandırılmasına rağmen, artık günümüzde sakınılan ve korkulan mekânlar olarak değerlendirilebilmektedir.

Çocukların aile ve okuldan sonra hatta okulla birlikte sosyalleşmeye devam ettiği yerlerdir sokaklar (Ok, 1989: 24; Zengin ve Kesgin: 2013: 21). Fakat bu durum günümüzde geçerliliğini kaybetmiştir. Çünkü sokaklar önceden olduğu gibi sosyalleşme mekânlarından ziyade suça tanışmanın mekânları olarak değerlendirilebilmektedir. Özellikle zamanının çoğunu sokakta geçiren çocuklar ise; sokakta yaşamaya ve barınmaya başlayabilmektedir. Dolayısıyla bu durum sokak çocukları sorunuyla karşılaşılmasına neden olmaktadır.

“Sokak çocukları” kavramı ilk olarak 1851 yılında Henry Mayhew tarafından kullanılmıştır. Bununla birlikte kavramın literatürde yaygın kullanımı 1979’da Birleşmiş Milletler çocuk yılından sonra olmuştur. 1980’li yıllarda UNICEF’in yaptığı çalışmalar sonucunda “gerçek sokak çocukları” ile “sokağın çocukları” şeklinde ayırım yapılarak bir tanımlamaya gidilmiştir. Sokaktaki çocuklar, ailesinden giderek az destek alan, ailenin geçim sorumluluğunu çalışarak paylaşmak zorunda kalan çocuklardır. Sokaklar bu çocukların günlük faaliyetlerindeki mekânları olsa da; çoğu akşam evlerine dönmektedirler. Oysa sokağın çocukları, günlük geçimlerini aileden hiçbir destek almadan yalnız başlarına gerçekleştiren bir gruptur. Genelde terk edilmiş olarak adlandırılırsalar da; güvensizlik duygusu, istenmeme ve şiddete maruz kalma gibi nedenlerle onlar da ailelerini terk etmiş olabilirler (İçli, 2009: 13).

Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği madde: 4’e göre;

- Sokakta Yaşayan Çocuk: Yoksulluk, aile parçalanması, istismar gibi nedenlerle evlerinden kaçmış ya da uzaklaştırılmış, sokakları mesken edinmiş, sorumlu bir büyüğün korumasından yoksun, aileleri ile bağları gittikçe azalmakta olan ve her tür istismara açık olan çocuklar olarak tanımlanır.
- Sokakta Çalıştırılan Çocuk: Aile bütçesine katkıda bulunmak amacı ile sokakta beceri gerektirmeyecek bir işte çalışan, günün büyük bir zamanını sokakta geçirip geçte olsa evlerine dönen, bazen okula devam eden çocukları ifade eder.

Türkiye’de 1950’li yıllarda yaşanmaya başlanan göç ve kentleşme olguları “sokak çocukları sorunu”nun da temeli olarak gösterilebilir. Bu yıllarda “köprüaltı çocukları” olarak adlandırılan çocuklar, Türkiye’de çocuklarla ilgili yapılan ilk anket çalışmalarından birine konu olmuşlardır. Uluğtekin’e göre, Türkiye’de akademisyenlerin yaptığı sokak çocukları araştırmalarının elde ettikleri sonuçlar:

a) Sokak çocuklarının ailelerine ilişkin sonuçlar,

b) Sokak çocuklarının okul, çalışma yaşamı, ihtiyaç ve davranış bozukluklarına ilişkin sonuçlar olmak üzere iki büyük grupta toplanabilir (Uluğtekin, 1997: 113-118).

Kömürcü’nün, Isparta’da sokakta çalışan çocuklar konulu çalışmasında edindiği sonuçlara göre; çocukların ailelerinin gelir ve eğitim düzeyinin oldukça düşük olduğu, ailelerin ekonomik yetersizlikleri nedeniyle çocukların küçük yaşta sokakta çalışmak zorunda kaldıkları, sokakta çalışan çocukların eğitimlerini sürdürmekte de zorlandığı fakat neredeyse her birinin okuluna devam etmek istediği ve bu ailelerin genelinin kırsaldan kente göç ile geldikleri bulgularına ulaşılmıştır (Kömürcü, 2015: 136-137). Yapılan bu çalışma da gösteriyor ki, ülke genelinde de sokakta çalışmak zorunda kalan veya çalıştırılan çocukların temelindeki en önemli sorun maddi yetersizliklerdir.

Sonuç olarak, çocukların sokakta yaşaması ve sokakta çalışması suça sürüklenmenin nedeni olarak sayılabilir. Fakat asıl önemli olan konu, sokakların çocukları sosyalleştirmesi yerine suçla tanıştırmasıdır.

1.3.2. Çocuk Suçluluğu Bağlamında Genç ve Gençlik Olgusu

Yetişkinlik ile çocukluğun arasındaki geçiş dönemi olarak adlandırılan genç ve gençlik tanımları yapılırken genellikle yaş sınırlamaları getirilerek daha çok biyolojik ve kronolojik etkenler göz önünde tutulur. Bu durum, özellikle gençlik tanımlamalarında sosyo-ekonomik, tarihsel ve toplumsal boyutların ele alınmasına engel olabilir. Yani gençlik dönemi anlatılırken biyolojik, psikolojik, kültürel ve sosyal parametreler dikkate alınmaktadır. Bu nedenle de genç grup yaş aralığı verilirken farklılıklar yaşanabilmektedir.

Bütünsel bir kimlik inşa etmek, esasında bir psikolojik süreçtir ve bu süreç on yıllar boyu sürebilmektedir (Gür vd., 2012: 13). Kişiliğin oluşmasında bu yılların başlangıcı sayılabilecek dönem ise gençliktir. Gençlerin bulunmuş oldukları gelişimsel dönem itibari ile kimlik oluşumunun gerçekleştiği ve gelecekteki hayat hakkında

kararların verildiği çok önemli bir evredir. Bu önemli evrede olan bireyler toplumun yapısında meydana gelen sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel değişimlerden oldukça fazla etkilenirler.

Geleneksel olarak, literatürde, gençlikten yetişkinliğe geçişi belirleyen iki gösterge bulunmaktadır. Bunlardan birincisi aile sorumluluğu üstlenmek, diğeri ise iş sorumluluğu üstlenmektir (Fend, 2006: 80; Gür vd., 2012: 14). Çocukluktan gençliğe ve gençlikten yetişkinliğe geçiş sürecinde ailenin rolü çok önemlidir. Çocuğun yetişkinliğe geçiş sürecinin tam ortasında olan ve sağlıklı geçirilecek bir gençlik dönemi, bireyin toplumsal yaşama uyum sağlayabilmesini, sorumluluk üstlenebilmesini ve yaşamını idame ettirebilmesini kolaylaştıracaktır. Bu açıdan sosyalizasyon sürecini, ailenin büyüklüğü, aile içi iletişim ve etkileşim, sosyo-ekonomik durum, ebeveynlerden bir ya da her ikisinin de alkol ve uyuşturucu gibi bir madde kullanıyor olması, aile içerisinde daha önce suça karışmış ya da halen aynı sapma davranışını gösteren bireylerin olması gibi hususlar etkilemektedir.

TCK Madde 31’de; “fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.” Bu madde ele alındığında bir çocuğa/gence işlemiş olduğu fiilden dolayı hukuki bir ceza karşılığının olabilmesi için 12 yaştan büyük olma şartı aranmaktadır. TCK Madde 31’den yola çıkarak “çocuk suçluluğu”ndan 12 yaşından büyük olan bireylerin anlaşılmasını gerekir. Dolayısıyla çocuk suçluluğu ile gençlerin suçluluğu temelde aynı söylemlere dayalı olarak gerçekleşmektedir. Bu nedenle politika arayışları arasında da çok büyük farklılıklar yoktur.

1.4. Suç ve Çocuk Suçluluğunun Kentlerin Güvenliği Bağlamında Genel Değerlendirilmesi

Suç, insanlığın ilk yaratılışından günümüze kadar var olagelmiş ve insanlığın üzerinde çalışmalar yaptığı en önemli sorunlardan birisidir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de suç sayılacak her davranışın bir ceza-i yaptırımını olmuştur. Geçmişte uygulanan geleneksel yöntemlerde suç işleyenlerin toplumdan dışlanması şeklindeki cezalar günümüzde yerini bu kişilerin tekrar topluma kazandırılması gerektiği haline almıştır. Topluma yeniden kazandırılması ve suçun önlenmesi sürecinde ortaya çıkan biyolojik, psikolojik ve sosyolojik teoriler yeni çözüm yolları geliştirmişler ve

suçluluğu açıklamaya çalışmışlardır. Çeşitli yaşlarda ortaya çıkan suçlu davranışın küçük yaşlardaki bireyler tarafından gerçekleştirilmesi ise, çocuk suçluluğu olarak adlandırılmıştır.

Çocuk suçluluğu, kanunlarda belirtilen 12-18 yaş aralığındaki bireylerin suç sayılan davranışı yapmasıyla gündeme gelmiştir. Suçun karşılığı olarak ceza-i müeyyide uygulanabilmesi için kanunlarda 12 yaşını doldurmuş olma şartının aranması da çocuk suçluluğu ile gençlerin suçluğu temelinde aynı söyleme dayanmaktadır. Bu nedenle oluşturulan politikalarda bu kapsamda ele alınmış ve “suça sürüklenen çocuklar” olarak değerlendirilmiştir.

Ülkemizde çocukların çeşitli nedenlerle suça sürüklendiği görülmüştür. Özellikle örnek olarak 2016 yılında çocukların suça sürüklenmesi; yaralama ve hırsızlık suçları nedeniyle olduğu görülmüştür. Buradaki en önemli unsur bu çocukların neden şiddete başvurdıklarının ve hırsızlık yaptıklarının ortaya konulabilmesidir.

Çocukların suça sürüklenmesiyle hızlı kentleşme arasında bağlantı olduğu ve suçun daha çok kentlerde görüldüğü gerçeğinden hareketle, suçu önlemeye yönelik 1992 tarihinde imzalanan Avrupa Kentsel Şartı yerel yönetimlere yol gösterici önemli maddeler içermektedir. Bu maddeler içerisinde yer alan özellikle güvenlik, istihdam ve katılım konularında ülkemiz yerel yönetimlerinde eksiklikler mevcuttur. Yerel birimlerin diğer maddeleri de kapsayacak şekilde yerel eylem planları oluşturmaları gereklidir. Yaşanabilir kentler oluşturmayı arzulayan her yerel birim bu konuları önemsemelidir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken konu; yaşanabilir kentler gelişmiş kentler anlamına gelmeyip, gelişmeye bağlı olarak insan onuruna yakışan yaşam koşullarının sağlanmasıdır. Aradaki bu farkın gözetilmesi gerekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KENTSEL GÜVENLİĞİN ÇOCUK SUÇLULUĞU BOYUTU

Bu bölümde çocukların korunması konusunda tarihi bir geçmiş irdelendikten sonra kentlerin suç bağlantısı ele alınacak ve özellikle çocukların suça sürüklenmesinin nedenleri üzerinde durularak gerek eğitimle gerekse işsizlik ve yoksulluk bağlamında konu incelenecektir. Bunların yanı sıra dünyada ve ülkemizde çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik uygulamalar ve politikalar değerlendirilecektir.

2.1. Tarihsel Olarak “Çocukların Korunması” Meselesi

Çocukların korunmasıyla ilgili olarak ilk yasalar, İngiltere’de 1802 tarihli “Çocukların Sağlığı ve Ahlakı Yasası” ve 1819 tarihli “Pamuklu Dokuma Fabrikalarının Düzenlenmesi” yasalarıdır. Sadece yünlü ve pamuklu dokuma sanayiinde en az 3 çırak ve 20 işçi çalıştıran işyerlerinde uygulanan ve yaklaşık 20.000 çocuğun yararlandığı belirtilen bu yasa ile 9 yaşından küçük çocukların çalıştırılması yasaklandı gibi, 9-16 yaşlarındaki çocukların gece döneminde çalıştırılmaları da yasaklanmıştır. Yasa, ayrıca kapsamındaki tüm çocukların okula gitmekle yükümlü olduklarını, yasanın yürütülmesini gözetmekle görevli iş müfettişliklerinin kurulmasını öngörmüştür (Demir, 2012: 549-550). 1892 tarihli yasa günlük iş süresini 13-16 yaşlarındaki çocuklar için 10 saat, 16-18 yaşlarındaki çocuklar için 11 saat olarak belirlemiş, ayrıca bunların gece döneminde (21.00-05.00) çalıştırılmalarını yasaklamıştır (Centel, 1982: 19; Demir, 2012: 551). Bütün bu yasalar ortaya çıkmasına rağmen çocukların çalıştırılmasında yaşanan sorunların önüne tam anlamıyla geçilememiştir. Daha sonraki dönemde çocukların korunmasına yönelik çalışmalar devam etmiş ve çocuk mahkemeleri kurulmuştur.

İlk çocuk mahkemesi 1899 yılında Amerika'nın Chicago kentinde kurulmuştur. Amerika'yı daha sonraları İngiltere, Belçika, Fransa, Hollanda, Almanya ve İtalya gibi

Batı Avrupa ülkeleri izlemiştir (Uluğtekin, 1994: 5). 1923 yılında ilk çocuk hakları bildirisi olan Cenevre Çocuk Hakları Bildirisi kabul edilmiş; bildiride çocuğun yaşamını kazanabilecek duruma getirilmesi ve her türlü sömürüye karşı korunması gereği belirtilmiştir (Demir, 2012: 552). Çocukların korunmasında sadece aile değil, devletin de sorumlu olması gerektiği yaklaşımının uluslararası alanda kabul görmesi sonucu Birleşmiş Milletlerin 20 Kasım 1989 tarihinde New York'ta yapılan Genel Kurulu'nda Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) kabul edilmiştir (Franklin, 1993: 30; 2016: 76; Işıkcı ve Karatepe, 2016: 76).

UNİCEF 2015 raporuna göre; dünyadaki çocukların en yoksul durumdaki %20'lik diliminde yetersiz beslenme yüzünden bodur kalma ve 5 yaşına gelmeden ölme olasılığı, en varlıklı % 20'lik dilim içindeki çocuklara göre iki kat daha fazladır. Kırsal kesimde yaşayan çocuklar açısından da bu risk kentsel kesimdeki çocuklara göre daha yüksektir. Yine aynı raporda; Dünyadaki en az gelişmiş ülkelerde yaşayan çocukların en varlıklı % 20'lik dilime mensup olanları arasında her 10 çocuktan 9'u ilkokula giderken en yoksullar arasında her 10 çocuktan 6'sı ilkokula gidebilmektedir (UNİCEF Dünya Çocuklarının Durumu Raporu, 2015).

Ülkemizde çocuklara yönelik politikaların gelişim süreci ise biraz farklıdır. Özellikle batıda 16. yüzyılda başlayan bu süreç Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyıla dayanmaktadır. Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyılda gücünü kaybetmeye başlamasıyla birlikte savaşlarda kimsesiz kalan çocukların korunması gündeme gelmiştir. Işıkcı ve Karatepe'ye göre, Osmanlı'da özellikle savaş dönemlerinde, savaş yetimleri ve diğer korunmaya muhtaç çocuklara yönelik olarak ilk kurulan kurumlardan biri Darülaceze'dir. Sultan II. Abdülhamid tarafından İstanbul'da açılan Darülaceze, kimsesiz, yoksul ve terk edilen çocukların korunduğu önemli bir kurum olarak görevini Cumhuriyet kurulduktan sonra da uzunca bir süre devam ettirmiştir (Işıkcı ve Karatepe, 2016: 82).

Dönemin iş sağlığı ve güvenliği bakımından en kapsamlı yasası ise halen yürürlükte bulunan 1930 gün ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunudur. Söz konusu yasanın 173-180. maddeleri "İşçiler Hıfzıssıhha"sına ayrılmıştır. Bunlar arasında "on iki yaşından aşağı bütün çocukların fabrika ve imalathane gibi her türlü san'at müesseseleri ile maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamını" yasaklayan (md.173/I) kanun (Demir, 2012: 559) ile çocukların fazla çalışmasının önüne geçilmiştir.

1957 yılında bu kanunun yerine 6972 sayılı “Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. 6972 sayılı kanun, yürürlükten kaldırıldığı 1983 yılına kadar kimsesiz ve korumasız çocuklara götürülen hizmetlerin temel dayanağı olmuştur (Çengelci, 1998: 22-23; Elmacı, 2007: 46). Daha sonraki süreçte kalkınma planlarında da yer verilen çocuğun korunmasına yönelik çalışmalara yerel yönetimler de dâhil edilmiştir. Bu kapsamda Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda “çocuk yuvası, yetiştirme yurdu ve diğer sosyal kuruluşların yapımında vakıflar ve özel kesim girişimlerinin teşvik edileceği; mahalli idarelerin sosyal hizmetler ve yardımlar konularındaki katkılarının arttırılacağı” yönünde kararlar alınmıştır. Zaman geçtikçe çocuk korunmasına yönelik çalışmalar artmış ve çocuk suçluluğuyla ilgili özel mahkemelerin kurulmasına karar verilmiştir.

İlk çocuk mahkemesi ise 1987 yılında Ankara’da kurulmuştur (Uluğtekin, 1994: 44). Devam eden süreçte; eğitimin ilköğretim için zorunlu hale gelmesi ve parasız olması, belediye kanununda çocuklara yönelik hizmetler yürütülmesi görevi yerel yönetimlere verilmiş, çocuk koruma kanunu ile çocuklar ilgili yapılacak işlemler belirlenmiş, sağlık hizmetinin ücretsiz alınmasına yönelik çalışmalar yapılmış ve son yapılan referandum ile birlikte de gençlerin 18 yaşında milletvekili olmasının önü açılmıştır. Bütün bu gelişmeler, çocukların her türlü olumsuzluğa karşı korunması sağlanmaya çalışılmıştır.

2.2. Kent-Suç İlişkisi

Bu bölümde kentlerde yaşanan suç unsurlarının neler olduğu, suçun temel nedenleri, suça yönelik istatistikler ve çocuk suçluluğunun önlenmesi için yapılan politika ve uygulamaları, dünya ile ülkemizdeki örnekleri açısından ele alınacaktır. Bu örnekler incelenirken kentleşme sürecinde suçun meydana gelmesine neden olabilecek etkenler irdelenecektir.

2.2.1. Kentleşme Sürecinin Suça Etkisi

Kentler uygarlığın ortaya çıkış (Childe, 1978: 146; Kaypak, 2016: 38) mekânıdır. Kent olgusunun günümüzdeki anlamında ortaya çıkışının, sanayileşme süreci ile başladığı bilinmektedir (Gökulu, 2010: 211). Kent tanımı bazı önemli toplumsal potansiyelleri; bunların gelişim evrelerini, gelenekleri, kültürün ve yerleşik

bir insan topluluğuna ait özellikleri, birikimci gelişimini ya da diyalektiğini içerir (Bookchin, 2014: 20). Kentin tanımlanmasında, nüfus büyüklüğü yanında, ekonomik ve sosyal göstergeler de önemlidir. Kent, yaşam biçimi ve işlevleriyle aynı zamanda yaşanan çağa göre gösterdiği değişim ve dönüşümler ile gelişmiş bir yerleşim yeridir (Kaypak, 2015: 12).

Kentler, değişim ve dönüşümün başlangıç noktasıdır (Duran, 2008; Kaypak, 2016: 38). Kentleşme olgusu, bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişimlerden doğmaktadır (Keleş, 2002: 23). Kentlerde sürekli hale gelen değişim ve dönüşüm kentleşme kavramına işaret etmektedir. Kentleşme, kentlerin tamamında bütüncül bir değişimi içerir. Sadece yapısal anlamda değil aynı zamanda sosyo-kültürel ve iktisadi bir dönüşüm sürecini de kapsar.

Kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artmasını ve günümüzdeki kentlerin ortaya çıkmasını sağlayan toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere has değişikliklere neden olan bir nüfus birikimi sürecidir (Keleş, 2002: 21-22). Tarihsel süreçte kentlerin oluşmasında tarım dışı işlerin yürütülmesi, örgütlenmenin, uzmanlaşmanın ve işbölümünün ortaya çıkması sağlamıştır. Bununla beraber kentler nüfus artışını beraberinde getirmiş ve asıl sorun artan nüfusun kontrol edilemeyeşinden kaynaklanmıştır. Heterojen bir yapı haline gelen kentler bu dönüşüm sürecini tam olarak gerçekleştiremediği için sorunlar ortaya çıkmıştır. Tam bir kentleşmenin gerçekleştirilemediği mekânlarda güvenlik sorunlarının sıkça yaşandığı da söylenebilir.

Chicago modeline göre (tam olarak kentleşmeyi gerçekleştiremeyen kentlerde), suç oranlarının kent merkezlerinde yoğun olmasının nedeni, merkezdeki binaların ve yerleşim alanlarının büyüme baskısı ile bu bölgedeki evlerin ve imkânların kötüleştiği bu durumun neticesinde suç olgusunun ortaya çıktığı görüşü bulunmaktadır (Conklin 2006: 83; Gökulu, 2010: 215). Kentlerin yapısal özellikleri itibariyle kendisini güncellemeye ihtiyacı vardır. Bu durum kentsel tasarımın suça olan etkisi olarak araştırılabilir. Fakat suçun ortaya çıkmasını tek bir nedene indirgemek yanlış olacaktır. Kentleşme² sürecinde aile yapısında bozulmalar meydana gelmesi ve kentleşememe sorunu da suçun ortaya çıkmasında doğrudan rol oynar.

² Kentleşme daha çok kentsel mekânı ve bu mekâna ait dönüşümü, enstrümanları ve stratejileri işaret ederken, kentleşme ise kentsel aidiyeti ve kimliği, kentin ortak belleğini ve sorumluluğu ifade eder. Kısaca kentleşme bir sosyalleşme sürecidir (Şişman, 2016: 9).

Zamanımızda kentlerin yaşadığı bunalımın, kentin ortaya çıkışından değil, kenti ve kırsal kesimi ölümcül bir tehditle karşı karşıya bırakan (Bookchin, 2014: 13) kentleşme biçiminden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Kent artık uysallaşmış doğa, kuralsız insan yaklaşmanın arenası, bireyselliğin ve rasyonalitenin alanı değildir (Bookchin, 1996: 129). İsimsizlik, homojenlik ve kurumsal devasalık gibi boğucu özelliklere sahip kentleşme, insanlar arasındaki yakınlığı, benzersiz nitelikteki mahalleleri ve insani ölçekli bir politikayı içinde barındıran kentsel alanı yuttuğu gibi (Bookchin, 2014: 38), sağlam aile ilişkilerinin, insanların arasındaki yardımlaşmanın ve toplumsal aidiyet duygusunun da zarar görmesine neden olmuştur. Yaşanan bu olumsuzlukların, tam olarak kentleşmemenin sonucunda ortaya çıktığı söylenebilir.

Kentli insan, davranışlarını kendisi olarak gerçekleştiremediği ve bölünmüş bir kişiliğe sahip olduğu için bir yabancısıdır (Martindale, 2005; Yörük, 2005; Güllüpinar, 2012: 7). İnsanlar birbirlerine çok yakın mekânlarda yaşamakla beraber çoğunlukla birbirlerini tanımazlar. Kentteki insanlar başkaları ile olan ilişkileri kısa ömürlü ve bölük-pörçük bir ilişkiye dayanır. Bu ilişkiler içsel bir tatminden ziyade çıkar ilişkisine kurulu; anonim değil kişisel ilişkilere dayanır. Birey manevi değerler, katılma ve yardımlaşma duygusu ve içinden gelen kendini ifade edebilme yetisi gibi özelliklerden soyutlanmıştır (Wirth, 2002: 85). Tam anlamıyla gerçekleştirilemeyen bir kentleşme, insanların davranışlarını olumsuz yönde etkileyen ekonomik, kültürel ve sosyal bileşenler insanların birbirleriyle olan ilişkilerinde sorunları ortaya çıkartmıştır. Aslında özünde var olan fakat kentte bu özü kaybeden ya da kentte bu öze ait manevi duyguları öğrenemeyen bireylerin çıkar ilişkisine dayalı yaşam tarzı suç ve türevlerinin meydana gelmesine katkı sunmuştur. Kentleşme özünde kente pozitif birçok olanak sağlar. Fakat bir mekânın ekonomik, sosyolojik, kültürel, fiziksel ve psikolojik argümanların tamamının dönüşümüyle gerçekleştirilemeyen kentleşmesi, aynı zamanda kentlileşememeyi de beraberinde getirecektir.

Kentlileşme, bireysel bir değişim sürecidir (Torlak ve Polat, 2006: 170). Kentsel yaşam biçimine uyumdur (Tatlıdil, 2002: 422). Kentleşme fiziksel bir olgudur ve kentlileşme de bu fiziksel ortamda bir arada yaşayan, yaşamı paylaşan bireylerin tavır ve davranış biçimleri anlamına gelmektedir (Özgen, 2010: 14). Kentlileşmeyi, kentin fiziksel varlığı ile tanımladığımız, onu yalnızca katı bir biçimde mekânla sınırlandırdığımız ve kentsel tutumların keyfi yasal sınırların bittiği yerde birdenbire kesileceğini düşündüğümüz sürece, bir yaşam biçimi olan kentlileşme için uygun bir kavram (Wirth, 2002: 79) geliştirmek zor olacaktır. Bu nedenle kentlileşebilme

görüntüde değil, özde olmalıdır. Kentlileşebilmeyi anlatabilmek için de bu öze ihtiyaç vardır.

Kentlilik, kimlikle ve kültürel alanla doğrudan ilintilidir. Kimlik kavramı; bireyin algılayışı, tanımlayışı ve buna bağlı olarak yaşamındaki eylem pratiğiyle ve başkalarının o bireye ilişkin algısıyla ilgilidir (Tatlıdil, 2002: 443). Kentleşme ve kentlileşme sürekli bir dönüşüm sürecinden ibarettir. Geçmiş ile geleceğin, kırdan gelen ile kenttekinin birlikte yaşayabilmesi için gösterdiği çaba ve ortak değerler oluşturabilme arzusudur. Böyle bir heterojenlik içerisinde bir uyum yakalamak, düzen kurmak yani kentlileşebilmek her zaman çok zor bir süreçte olmuştur. Böyle bir süreçte sorunların ortaya çıkması da muhtemeldir.

Kentleşmenin beraberinde kentsel bir uyumun ve bütünleşmenin kendiliğinden oluştuğu veya oluşacağı söylenebilir. Fakat günümüzde görülüyor ki, hızlı bir kentleşme, ayrışmaları ve farklılaşmaları doğurabilmektedir. Yaşanan bu ayrışmalar ve farklılaşmalar kentte insanların birbirine olan tahakkümünü gündeme getirebilmekte; suçun ortaya çıkmasına ve bu nedenle de kentsel güvenlik sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir.

Günümüzde de görüldüğü üzere teknolojinin ve ekonominin gelişmesine, insanların işlerinin daha da kolaylaşmasına ve iletişim kurmanın birçok yolunun bulunmasına rağmen aile içi şiddet olaylarıyla, intihar vakalarıyla, madde bağımlılıklarıyla ve cinsel suçlarla karşılaşmaktadır. Oysa teknolojinin ve ekonominin gelişmesiyle kentleşme; kentsel büyümeyi, imkânların artmasını ile sosyal refah düzeyinin artırmasını sağlaması gerektiği düşünülebilir. Fakat kentleşemeyen kentlerdeki kentlileşemeyen insanlar, bütün bu sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Sonuç olarak, suçun önlenmesi bağlamında konu ele alınacaksa en temel neden olan hızlı kentleşmenin meydana getirmiş olduğu sorunların tespit edilmesiyle başlanmalıdır.

2.2.2. Kentlerin Güvensiz Mekânlara Dönüşmesi

Kent, insanın, hayatını düzenlemek üzere meydana getirdiği en önemli, en büyük fiziki ürünü ve insan hayatını yönelten, çevreleyen yapıdır (Cansever, 1997: 125). Farklı merkezleri, ana ulaşım yolları vb. sadece belirli bir mekânsal yapının öğeleri ve insan etkinliğinin dışarıdan belirleyicileri değildir. Daha ziyade, bizzat bunlar toplumsaldır, toplumsal olarak üretilmiştir ve toplumsal olarak yeniden

üretirler (Urry, 1999: 97). İnsanlar doğayı, doğal olarak kendilerine bahşedilmiş kavramsal olarak düşünme, biyolojik olanın ötesinde aletler ve makineler yaratma ve bunu insan olmayan varlıkların davranış ve yeteneklerinden çok farklı olan yüksek bir kolektif örgütlenme ve amaçlılıkla yapma kapasiteleri sayesinde değiştirirler (Bookchin, 1994: 42). Bu değişim ile birlikte kentler farklı bir dokuya bürünürler.

Kentleşme süreçleri, bir taraftan, mekânı dönüştürerek, yeni bir toplumsal alan-yaşam alanı oluştururken; diğer taraftan, bu mekândaki bireyleri ve toplulukları da yeni ilişkiler ağı içinde değişime uğratmaktadır (Özbey ve Özel, 2015: 37). Sürekli olarak büyüyen kentler ve sayıları artan kentlilerin toplumsal yaşamında gerçekleşen dönüşümün sonucu olarak ortaya çıkan sorunlar, toplumsal birlik duygusunun gerilemesi ve bireyselliğin baskın duruma gelişi, kentsel ölçeğin büyümesi sonucu kentlinin kente yabancılaşması ve kamusal alanın sönüşü ile özel alanına çekilen kentlinin sorunlara duyarsızlaşması şeklinde uzayan bir liste halinde sıralanabilir (Fırat, 2008: 202). Özellikle bugün metropol nitelikteki kentlerde yaşayan insanların büyük bir kısmı kenti para kazanma ve yaşayacak bir mekan edinme aracı olarak görebilmektedir. Bu durum kentteki farklı özellikleri bulunan alanlar için de aynı hale gelebilmektedir. Bütün bunların sonucunda kentlerde insanın insancıl özelliklerini koruyamadığı ve kent olabilmenin özünden yoksun bir kentleşmenin gerçekleştiği, gerek sosyo-kültürel anlamda gerekse kentsel dönüşüm anlamında güvensiz kentsel mekânlar meydana geldiği görülmektedir. Güvenli olmayan kent ve mekânlarda sorunların da gündeme gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

Dünyanın büyük kısmında 20.yy'ın ikinci yarısı büyük çeşitlilikte yeni tüketim araçlarının ortaya çıkışına ve patlayıcı gelişmesine tanık oldu. Bu, üretimin hâkim olduğu bir toplumdan, tüketimin hâkim olduğu bir topluma geçişin bir parçası ve bir yansımasıdır (Ritzer, 2000: 212). Mağazaların doğuşu, her ne kadar sıradan bir olay gibi görülsede; aslında bu, aktif bir alışveriş alanı olarak kamusal alanın yerini nasıl insan yaşamında daha yoğun fakat daha az sosyal bir kamusal deneye bıraktığı paradigmasının da özüydü (Sennet, 1996: 183-184). Bu özde insanların kamusal alan anlayışı değişerek mağazaların ve alışveriş merkezlerinin geçmişten günümüze kentlerde artarak varlığını sürdürmesi üreten değil sadece tüketen toplumların oluşmasına neden oldu³. Bu durum gerek insanların sosyalleşmede sorunlar

³ Ayrıntılı bilgi için; Al Gore (2008). Tükenen Dünya. Siren.

yaşamına gerekse bir rekabet içerisinde yarış atı gibi en iyisini tüketmeye çalışmasında etkili olmuştur.

Aslında Maalouf'un (2009: 135) sorusu her şeyi açıklar niteliktedir: "Paranın her türlü üretimden, her türlü bedensel ya da zihinsel çabadan, her türlü toplumsal açıdan yararlı etkinlikten bütünüyle kopmasına ne demeli?" Yani paranın her şeyin merkezine konması beraberinde birçok sorunları getirmiştir. Bu sorunlardan birisi de kentlerin güvensiz mekânlara dönüşmesidir.

2000'li senelerde, sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada kentlerin güvenliği önemli bir fenomen haline almıştır. Özellikle küreselleşmeyle birlikte kentlerde hızla artan gelir dağılımı dengesizlikleri, farklı sosyal sınıfların oluşumu, sosyal ve mekânsal ayrışmalar gibi etmenler, kentte toplumsal şiddetin yaygınlaşmasına neden olmuş ve kentte birbirlerinin varlığından rahatsız olan, farklı yaşam tarzlarına sahip pek çok topluluk ortaya çıkmıştır (Ataç ve Gürbüz, 2009: 29). Küreselleşmenin kentler üzerindeki etkisi olan bu durum kent içerisinde yaşayan insanların kendi öz değerlerini koruyabilmesi paranın egemen anlayışı içerisinde pek mümkün olmamıştır. Kentlerde düşük, orta ve yüksek düzeyden daha da çeşitli niteliklerde sınıf farklılıklarının oluşması ayrışmaların meydana gelmesini körüklemiştir.

Kentsel mekânın sürekli bir dönüşüm ve devinim içerisinde olduğu günümüzde, kentlerdeki mekânsal dönüşümün iki boyutu öne çıkmaktadır. Öncelikle, kentlerdeki dönüşümün; küresel, ulusal, bölgesel, yerel ve yeni tanımlanmakta olan ölçeklerdeki ve sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel ve diğer toplumsal alanlardaki yansımalarının yanı sıra, tüm bu unsurlarla birlikte toplumların sürdürülebilir kalkınması ve yaşanabilir bir çevrede var olması anlamında yeni ve karmaşık süreçler ürettiği görülmektedir. İkinci olarak da, bu süreçlerin birer kamu politikası alanı olarak düzenlenme biçiminin, dönüşümün yaşanabilir mekânların üretilmesinde bir araç olarak kullanılabilmesinde ve mekânsal dönüşümün kendisinin sonuçları açısından sorun yaratan değil sorun çözen bir niteliğe büründürülmesinde oynadığı yaşamsal rolü öne çıkmaktadır (Onuncu Kalkınma Planı, 2012: 1). Kentsel mekânların değişim ve dönüşümünde ele alınan konuların sorun çözme anlayışı içerisinde olması politikalar oluşturmada iş görebilir niteliktedir. Fakat kentin dönüşümü sadece mekânsal nitelik anlayışı ile değil, insan faktörünün ön planda tutularak özellikle psiko-sosyal ve kültürel unsurlar merkeze yerleştirilerek kentlileşebilme sürecindeki aksaklıklar giderilmelidir. Günümüzde bu aksaklıkların genellikle kentlerde yoğun bir şekilde

yaşanması kentlerin güvenliğini sorgulanmasına ve hatta kentlerin suçu üreten merkezler haline gelmesine neden olabilmektedir.

Kentsel mekânda fiziksel ve sosyal çevrelerin birbirleriyle ve çevresiyle olan ilişkilerinin, mekândaki güvenlik ve suç ile doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014: 4). Kullanılmayan ve fonksiyonel olmayan alanların varlığı, kentsel tasarım, kent mekânı, aydınlatma elemanları, nüfus yoğunluğu, büyüklüğü ve karakteristikleri, gece/gündüz kullanıcı nüfusu, gecekondulaşma, göç, kent büyüklüğü, kent merkezine uzaklık, park alanlarının varlığı, boş konut birimlerinin varlığı, trafik sıkışıklığı, koruma görevlilerinin varlığı, hırsız alarm sistemleri bu mekânsal faktörlere örnek olarak verilebilir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014: 7-8). Kentte ait fiziki özelliklerin bilinmesi sorunların çözümüne yönelik alanında uzmanlaşmış profesyoneller yetiştirilmesine de katkı sunacaktır. Kentsel mekanları fiziksel ve çevresel ilişkilere, tasarımına yönelik olarak, ekolojik kuram farklı bir analiz yapabilme imkanı sunar.

Ekolojik yaklaşıma göre⁴ kent ayıklayan ve sınıflandıran büyük bir mekanizmaya benzer. Genellikle sadece çağdaş toplumdaki kentleşme ile ilgili olduğu düşünülen kentler, biyolojik ekolojide görülen işlemlere benzetilebilecek yarışma, istila, saldırı ve birbirlerini izleme işlemleri aracılığıyla doğal bölgelere ayrılırlar. Bu işlemler çevredeki semt ve mahalleleri karakteristik özelliklerine göre bölgelere ayırma işini yönlendirir. Bu ayrışmaya göre, şehir merkezinde ticari kuruluşlar, iş ve eğlence merkezleri yoğun bir şekilde bulunmaktadır. Çevrede ise, daha çok ucuz daire ve kiralık odalardan oluşan sağlıklı yerleşim alanları vardır. Bu yerleşim alanlarının ötesinde ise, orta sınıf kenar mahallelerinin yer aldığı, işçi sınıfına ait bölgeler bulunmaktadır (Giddens, 1993: 98-99). Oysa gelişmişliğin merkezden çevreye doğru değil, bütün alanlarda eşit şekilde olması kentte yaşayan bireylerin bütün imkânlarla eşit uzaklıkta olması hedeflenmelidir. Çünkü kentsel imkânlar ne kadar yetersiz ise, o bölgelerde çöküntü alanları oluşması da o derece fazladır.

⁴ Ekolojik Kuramı geliştiren ilk kent sosyologları olarak R. Park, Mc Kenzie ve E. Burgess'in oluşturdukları kavramsal çerçeveler içerisinde çeşitli kuram ve düşünürlerin etkilerini görmek mümkündür. R. Park kentsel ekoloji disiplini geliştirirken Comte, Spencer, W.I. Thomas, Darwin, Durkheim gibi birçok düşünürden etkilenmiştir. Park, Durkheim'in etkilerini görebileceğimiz kuramını geliştirirken özne olarak insanın dünyaya tutkuları, içgüdüleri ve kontrolsüz istekleri ile gelen bir varlık olduğunu varsaymıştır (Aslanoğlu, 1998:26; Serter, 2013: 70). Ekolojik görüşe göre, kentlerde yerleşme, taşınma ve yeniden yerleşme modeli içerisinde kent sakinleri geçimlerini kazanmak için mücadele ederken yaptıkları düzenlemelerle farklı semtler gelişir. Bir kent, farklı ve zıt sosyal özelliklere sahip alanların bir haritası olarak resmedilir (Giddens, 1997:475; Serter, 2013: 70).

Suç ve kent arasındaki ilişkide “çöküntü alanları” önemli bir yer tutmaktadır. Kentsel çöküntü kentin bir bölgesinin fiziki imkânlar açısından yetersiz olması anlamına gelmektedir. Bu yetersizliğin sonucu ortaya çıkan eşitsizlikler ve yapısal sorunlar bu bölgelerde yaşayan bireylerin yaşam kalitesini doğrudan etkileyen faktörler olarak ön plana çıkmaktadırlar (Gökulu, 2010: 222). Çöküntü bölgesi toplumsal dışlanmayı ve damgalanmayı içinde barındıran bir kavramdır. Sosyal dışlanma, bireylerin toplumun dışına itilmeleri ve toplumsal hayata katılımını engelleme anlamına gelmektedir. Bu durumun sonucu olarak birey ekonomik açıdan, eğitim öğretim imkânları açısından ve toplumsal iletişim ağı oluşturma açısından mahrum duruma düşmektedir (Adaman ve Keyder 2006: 6; Gökulu, 2010: 223). Bir kentteki yapısal sorunlar çöküntü alanlarının oluşmasına ve bu alanlarda toplumsal sorunların meydana gelmesine bu şekilde neden olmaktadır. Çöküntü bölgeleri olarak adlandırılan kentsel mekânlarda kalan bireylerin eğitim, sağlık ve sosyal alanlardan faydalanamaması sosyal bir dışlanmayı içermektedir. Dışlanmaya maruz kalan bireylerde ve özellikle çocuklarda suça yatkınlık artacaktır.

2.3. Suç Bağlamında Çocukların Durumu

Suç, günümüzde güncelliğini koruyan önemli toplumsal problemlerin başında gelmektedir. Bu sosyal problem, insanların can güvenliğini (Kızmaz, 2004: 292) sağlayabilmesinin önünde engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sosyal problemi yani suçları önlemenin amacı, huzurlu toplum oluşturmak ve huzuru devam ettirmektir (Yücel, 2004: 48-49; Derdiman, 2010: 52). Bu amaç doğrultusunda toplumun bütün fertlerinin güvenliğini amaçlayan suç önlemeye yönelik çalışmalar çocukların suça sürüklenme nedenleri üzerinde de çalışmalar yapmaktadır. Bu nedenlerin neler olduğunun araştırılması ve eğitimin, işsizliğin ve yoksulluğun çocuk suçluluğu ilişkisi bu bölümde ele alınmıştır.

2.3.1. Nedenleri Bakımından Çocuk Suçluluğu

12 ile 18 yaş arasındaki bireyler, bu dönemde genetik ve hormonal faktörlerin de etkisiyle çocukların daha hareketli olması, kendisini gösterebilme çabası ve kabullendirme isteği ağır basmaktadır. Psikolojik olarak duygu durum değişikliklerinin sıkça yaşandığı bu dönem çocukların desteğe ihtiyaç duydukları bir

dönemdir. Özellikle ailenin bilinçli olmasıyla bu evrenin en doğru şekilde aşılması, çocukların suça eğilim göstermemesi, suç unsurlarıyla karşılaşmaması ve geleceğine yön vermesi açısından büyük önem taşımaktadır. Suça sürüklenen çocukların suça sürüklenme nedenlerine bakıldığında karşımıza bireysel, ailesel ve çevresel nedenler çıkmaktadır. Bu nedenlerin tek tek ele alınması çocukların suç işleme ve suça yönelme sürecinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Çocukların bireysel nedenlerle suça yönelmesi psikolojik ve genetik faktörler olarak ele alınabilir. Psikolojik açıdan bakıldığında, bu dönemde çocukların yaşamış olduğu psikolojik sorunların, sapma davranışı göstermesinde veya suça karışmasında etkisi olduğu gibi, biyolojik özelliklerinin de suça yönelmesinde etkisi olduğu söylenebilir. Bireysel özellikler olarak ele aldığımız suça sürüklenebilme nedenlerinden en önemlisi psikolojide yaşanan sorunlar olacaktır. Ayrıca biyolojik sorunların psikolojiyi de olumsuz etkileyebileceği göz ardı edilmemelidir.

Bazı düşünürler suça neden olarak biyolojik etkene üstünlük tanımaktadır. Biyolojik ekolün en önemli temsilcisi doktor ve psikiyatrist Cesare Lombroso'dur. Geniş yankılar uyandıran "Suç İşleyen Birey" adlı eserinde, doğuştan suçlu bireylerden bahsetmiş ve bu bireylerin belli özelliklerle diğerlerinden ayrıldığını ifade etmiştir. Lombroso'ya göre, suçlu bireyin yüz ve iskeletindeki özellikler, suç işleme eğilimleri ve vahşilikleri ilkel ırklar ve hayvanlarınkine benzer nitelikler taşımaktadır (Tartar, 1993: 12-14). Normalden sapan davranış üzerindeki çalışmalardan en çok bilineni Amerikan psikolog ve hekimi William H. Sheldon'un çalışmasıdır. Sheldon, beden yapısıyla bireyin davranışı arasındaki ilişkiyi araştırmış ve bunu daha da ilerleterek, "davranış yapının bir fonksiyonudur" savını ortaya atmıştır. Sheldon, bu savına dayanarak "bireyin gelecekteki davranışının önceden tahmin edilebileceğini" (Yavuzer, 1986: 44) belirtmesine rağmen hem Lombroso hem de Sheldon'nun sapma davranış gösteren bireyin bu davranışını sadece biyolojik temellere dayandırılarak yaptığını söylemek doğru değildir. Burada ancak biyolojik sorunların psikolojik sorunlara etki edebileceği ve bunun sonucu olarak da suçlu davranışın ortaya çıkabileceği düşünülebilir.

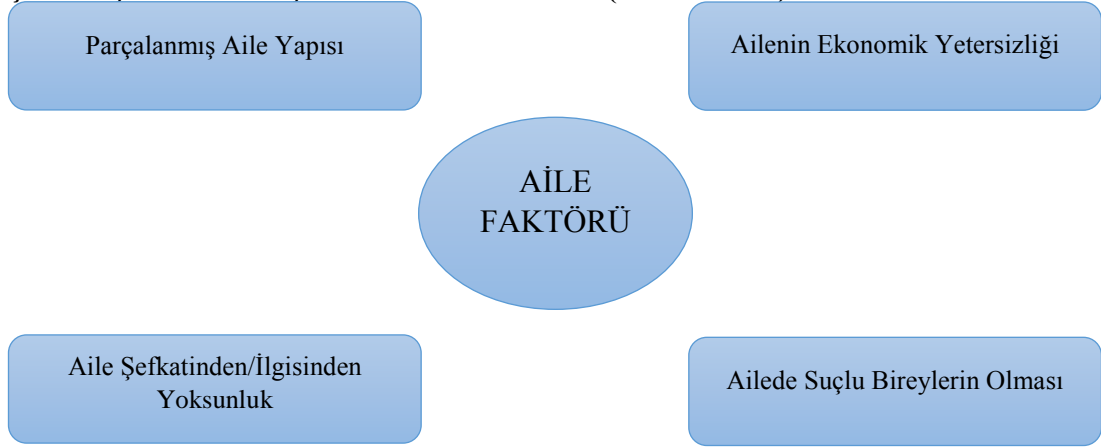
Genetik teorilerinin iddia ettiği gibi suç davranışının aynı aileden olan kişilerde daha yüksek oranlarda görüldüğü kanıtlanmıştır. Farrington tarafından Newyork'ta 397 aile ile yapılan bir çalışmada, hüküm giymiş veya hakkında dava açılmış kişilerin tamamının yarısı 23 ailede bulunmuştur. Aile üyelerinden birinin suç işlemiş olması o aileden diğer kişilerin de suç işlemesiyle yüksek oranda bağlantılı bulunmuştur. Ayrıca

tutuklanan anne ve babaların dörtte üçünün çocuklarının da bir dönem tutuklandığı tespit edilmiştir. Bu araştırmayı yürüten Farrington'a göre; "suç davranışı hukuki ve sosyal olarak tanımlanmış bir kavram olduğundan kalıtsal olarak aktarılması mümkün değildir. Ancak suç işleme davranışı ile ilgili olan zekâ, dürtüsellik, saldırganlık gibi özelliklerin kalıtsal olarak aktarılması söz konusu olabilir" (Ögel, 2014: 7). Yapılan araştırmalarda biyolojik etmenlerin çocuğun suç işlemede etkili bir neden olarak karşımıza çıksa da; kalıtsal bir artırımın söz konusu olması düşünülemez. Burada suçlu davranışın rol model alınarak öğrenilmesi süreci incelenmelidir.

Suç nedenlerinden birisi olan biyolojik özelliklerden farklı olarak suça etki eden en önemli faktörün psikolojik özellikler olduğunu savunan görüşe göre; psikolojik rahatsızlıklar ve kişinin mental durumu suça yönelmedeki en önemli etkendir. Freud, geliştirdiği kişilik sisteminden hareket ederek, suçlu davranışın şekillenmesinde bilinç dışı güdülerin etkisinin önemini belirler. Ona göre, hırsızlık yapan bir çocuk, yiyecek veya para çalarken sadece fizyolojik gereksinimlerini karşılamak için çalmamakta belki de sevgi eksikliğini gidermek üzere bu yola başvurmuştur (Yavuzer, 1996: 258). Suçluluğu açıklamak için, Freud'un kavramlarını kullanan August Aichorn, birçok suçlu genci inceledikten sonra, toplumsal gerginliğin zarar verici boyutlarda da olsa kişinin yaşamı boyunca onun suç işlemede etkili olamayacağını, ancak psikolojik olarak çocuk ve geçeri antisosyal davranışlara hazırladığı sonucuna ulaşmıştır. Aichorn bu durumu gizli suçluluk olarak adlandırır (İçli, 1994: 53-54). Psikolojik durum bireylerin hayatını her alanda etki altına almış durumdadır. Bu nedenle suçun işlenmesine veya suçtan uzaklaşmasına da doğrudan etki edecektir.

Çocukların suça sürüklenmelerine neden olabilecek psikolojik unsurların temelinde ailesel faktörler yer almaktadır. Çocukların ailesel yönden suça sürüklenmesinin sebepleri Şekil 2'de ele alınmıştır.

Şekil 2. Çocukların Suça Sürüklenme Nedenleri(Aile Faktörü)

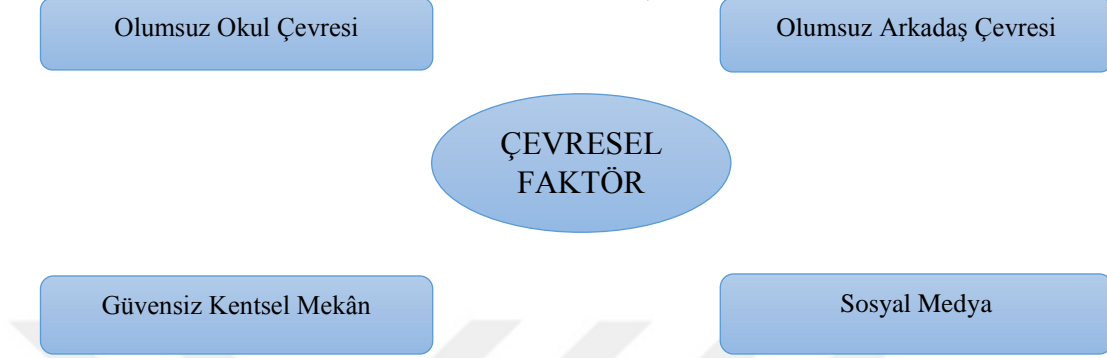
Şekil 2’de de görüldüğü gibi, çocuğun suça sürüklenmesindeki nedenlerden birincisi olarak araştırmacılar, aile ve suçluluk arasındaki ilişkinin incelenmesinde aileye ilişkin iki ana etken üzerinde özellikle durulmaktadır. Bunlardan birincisi parçalanmış aile, ikincisi ise ana baba çocuk ilişkileridir (Uluğtekin, 1991: 37). Yapılan araştırmaların birçoğunda suç işleyen çocukların bir kısmının parçalanmış aileden geldikleri belirlenmiştir (Erkan, 1995: 90). Suçlu ve suç işlememiş çocukların aile yapıları, düzenleri ve işlevleri temelde benzeşmekle birlikte, hükümlü çocukların ailelerinde parçalanmışlık, reddedici ve kısıtlayıcı ana baba davranışları, çocuğun eğitim ya da iş bulmak amacıyla evden ayrılması, ailede babanın suça yönelmiş olması ve çocuğun evden kaçması gibi sorunlara daha çok rastlanmaktadır (Uluğtekin, 1991: 156). Bu nedenlerden dolayı, çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesine yönelik yapılacak politikalar oluşturulurken bu durumun göz önünde bulundurulması gerekir.

Çocuğun suça itilmesindeki en önemli nedenlerden ikincisi de ailesinin ekonomik durumudur. Ekonomik olarak en düşük sınıfta yer almak her türlü suçu işleme ihtimalini arttırmaktadır (Ögel, 2014: 9). Yoksulluğun neden olmuş olduğu olumsuz yaşam koşulları, sağlıksız beslenme, sorunlu yapılaşma, yaşanılan bölgesel özelliklerden kaynaklanan yeterli ahlaki değerlerin öğrenilememesi ve suçla temas edilen bölgelerde kalınması gibi faktörler suça neden olabilmektedir.

Çocuğu suça iten önemli nedenlerden üçüncüsü aile içindeki olumsuz ilişkiler ve ailede suçlu bireyin olmasıdır. Aile bireylerinin birbirleriyle olan ilişkileri ve iletişimi, gerek anne-babanın çocuğuyla olan iletişimi gerekse ebeveynlerin kendi aralarındaki iletişimi çocuğun olumlu veya olumsuz davranış geliştirmesinde etkin rol oynamaktadır. Ebeveynlerin her ikisinin ya da birisinin çocuğa karşı tutarsız, baskıcı ve ilgisiz davranışı çocuğun davranışlarına da olumsuz yönde yansıtacak ve suça

eğilimi artıracaktır. Bu eğilimi, özellikle aile bireylerinden birisinin suç işlemesi ve halen suçlu davranışı devam ettiriyor olması artıracaktır. Yine aile şefkatinden/ilgisinden yoksun büyüyen çocuklar da çocuğun suça sürüklenmesinde önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 3. Çocukların Suça Sürüklenme Nedenleri(Çevresel Faktör)

Şekil 3’de de görüldüğü gibi, çocuk suçluluğunu etkileyen dördüncü neden olarak çevresel faktörler arasında yer alan okul çevresi, arkadaş grubu, kentsel mekân ve boş zaman değerlendirme yerleri ile sosyal medya araçları olarak sayabilir.

Birey doğduğu andan itibaren, ileride yükleneceği rolleri, model alacağı davranış kalıplarını, sosyal normların uygun olarak tanımlanan biçimlerine uymayı öğreneceği, uygulayacağı bir sürece girer. Toplumsallaşma denen bu süreç, kendini oluşturan öğelerin etkilemesiyle kişinin sosyal ve kültürel kimliğini belirler. Çocuk ve suçluluk arasında sosyalleşme derecesinin düşüklüğüne ve sosyalleşme güçlerinin yetersizliğine bağlı saptamalar yapılabilmesi için, toplumsallaşma öğeleri ile suçluluk davranışı oluşturabilecek saptamalar tek tek tanımlanmalıdır (Polat, 2000: 415-416). Çocuğun sosyalleşebilmesi için okul-arkadaş çevresi ve yaşamış olduğu kentin çocuklara yönelik politikaları önem taşımaktadır.

Okul, çocuğun bilgi edinmesinde önemli bir yer olduğu gibi aynı zamanda gelecekte iyi bir yetişkin olmasında da eğitici bir rol üstlenmektedir. Özellikle parçalanmış ya da ebeveynlerin ilgisiz ve duygusal etkileşim açısından yetersiz olduğu durumlarda, bu açığı kapatabilmek ve dezavantajını giderebilmek için en önemli görevi okul üstlenmelidir.

Çocukların suça sürüklenmesine neden olabilecek okuldan kaynaklanan nedenler arasında; öğretmenin çocuğu dışlaması, okula uyum problemi, başarısızlık, ailenin çocuğu okul konusunda desteklememesi, okulda çocuğa karşı uygulanan fiziksel ve psikolojik şiddet unsurları sayılabilir. Özellikle çocuklarda ergenliğin

başlamasıyla birlikte yani 7. ve 8. sınıftan sonra derslere olan ilginin azalması, okul dışındaki yaşama duyulan merak ve heyecan çocuğun okuldan kaçmasına, derslere çalışmamasına neden olabilmektedir. Okuldan kaçan ve devamsızlık sorunu olan, öğretmenleriyle iletişim kurmakta zorluk çeken ve derslere ilgi duymayan çocuklar bir de öğretmenleri tarafından iyileştirilme yoluna gidilmeyip bilakis okula gelmeyen ders çalışmayan ve bir işe yaramaz bir öğrenci olarak damgalandığında, çocuğun suça sürüklenmesini kaçınılmaz olacaktır.

Bu hususta önemli olan bir diğer nokta, çocukların yaşamış oldukları kentte güvenli bir şekilde okula gidip gelebilmeleri ve eğitimi güvenli bir ortamda alabilmeleridir. Bu kapsamda Türkiye genelinde uygulanmakta olan “Güvenli Eğitim Projesi”⁵ ile bir takım sorunların önüne geçilebilmektedir. Bu gibi proje ve uygulamaların ilk etapta etkinliğinin artırılması sonrasında ise benzeri uygulamaların çoğaltılması gerekir.

Okul ve suç ilişkisi göz önüne alındığında, bu dönemde çocukların ergenliğe girmesiyle birlikte okul-aile-arkadaş grubu arasında geçen süreçte yaşanan yukarıda belirtilen sorunlar çocukların suça sürüklenmesine sebep olmaktadır. Okuldaki eğitim ve öğretimin sadece derslerle sınırlı kalmayıp, rehberlik hizmetlerinin etkinleştirilmesi, çocukların yarış atı gibi görülmeyip sosyal faaliyetlerle desteklenmesi, okul aile birliğinin etkin bir şekilde kullanılması, çocukların suç mağduru olmaması için önleyici faaliyet olarak suç ve türevlerinden korunabilme yollarının çocuklara öğretilmesi için diğer kurumlarla eş güdümlü çalışılması, sadece okul güvenliğinin değil; ayrıca okul çevresinin de güvenliğinin gözetilmesi ve risk grubundaki öğrencilerin aileleriyle sürekli iletişim halinde olunması çocukların suça sürüklenmesini önleyici faktörler olarak değerlendirilebilir.

⁵Güvenli Eğitim Projesi: Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu-Önleyici Tedbirlerin Artırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolü” kapsamında, okulların çevresinde alınacak önlemler ile çocukların şiddet ve suç içeren her türlü eyleme karşı korumak, zararlı alışkanlıklardan olan maddeden uzak tutmak, halkın ortak kullanım alanlarından olan parklara ve bahçelere yönelik denetimleri yapmak yine okul servislerinin denetimlerini sürdürmek ayrıca sosyal medya araçlarından kaynaklanan olumsuz etkilere karşı çocukların bilinçlenmesini sağlamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda “Güvenli Okul-Güvenli Eğitim” isimli proje ile öğrencilerin, okula gitmek için evinden ayrılan ve okula giden öğrencilerin tekrar evine dönünceye kadar ki geçen zaman süreci içerisinde güvenliğinin sağlanması hedeflenmiştir (<https://www.egm.gov.tr>, 09.05.2017).

Akran grubu etkileşimi ve suçluluk arasındaki ilişki uzmanlarca uzun süre tartışılmıştır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki; suçluluk eylemi tek başına olmaktan çok, küçük gruplarla işleme eğilimindedir. Araştırmacılar bu davranışa “suçluluk ortaklığı” adı verilmektedirler (Polat, 2000: 424). Arkadaş grupları suça sürüklenmiş olan, okuldan kaçan ve madde kullanan bir grup ise gruba katılan yeni üyenin de aynı duruma ayak uydurması gerekecektir. Böyle bir akran çevresi olan çocuğun suça sürüklenmesi kaçınılmazdır.

Çocukların suça sürüklenmesindeki diğer çevresel faktör güvensiz kentsel mekânlardır. Suç ve şiddet olaylarının yüksek oranda görüldüğü ve yoksulluğun daha fazla olduğu kesimlerde yaşayan kişiler için okula veya işe gitmek gibi günlük işlerini yapmanın daha stresli, zor ve tehlikeli bir hal aldığı görülmektedir. Brezilya’da bir cezaevinde yürütülen bir araştırmada iyi ve güvenli bir çevrede büyüyen kişilerin şiddet içeren suçları işleme ihtimalinin daha düşük olduğu görülmüştür. “Genç Yaşam Tarzı Araştırması” sonuçlarına göre İngiltere’de araştırmaya dâhil edilen bu kişiler arasında herhangi bir suç işleme bakımından yaşanan bölge bir değişiklik yaratmamakla beraber, şehir merkezlerinde yaşayan erkeklerin diğerlerine göre mükerrer ve ciddi suç işleme olasılığı iki kat daha yüksek olarak bulunmuştur (Ögel, 2014: 10). Çocuğun yaşamış olduğu çevrenin suça yatkın bir yer olması çocuğun suça yatkınlığını artırabilir. Ayrıca çocukların boş vakitlerini geçirebilecekleri sosyal faaliyet ve rekreasyon alanlarının olup olmaması, sayısı, işlevi ve güvenliği gibi koşulları da yine çocukların suça sürüklenmesinde veya suç mağduru olmasında önemli etkenlerdir.

Diğer bir çevresel unsur ise, sosyal medyadır. İnsanların gerek haberleşmesinde gerekse bilgilendirilmesinde en etkili yollardan birisi olan sosyal medya, iletişim tarihi açısından bakıldığında hiç olmadığı kadar hayatın en önemli parçası haline gelmiştir. Sosyal medyanın eğitici-öğretici ve sosyalleştirme gibi güzel özelliklerinin yanı sıra, kirli bilgi barındırmadaki rolü de göz ardı edilmemelidir. Buna ek olarak toplumsal ve kültürel yaşamdan uzak ve ilgisiz film-dizi ve programlar ile aile hayatını olumsuz yönde etkileyen ve çocuklar için psiko-sosyal anlamda risk unsuru taşıyan birçok yayınlar yapılmaktadır. Gerek televizyonda gerekse internette şiddet içerikli unsurların olması toplumsal bir dejenerasyona yol açmaktadır. Bu durum, şiddet eğilimli çocukların yetişmesine neden olabilmektedir.

Bütün bu nedenlerden dolayı çocukların suça sürüklenmesi veya suçun mağduru olması dolayısıyla güvenlik birimlerine geldiği/getirildiği istatistikî bilgiler şu şekildedir:

Tablo 2. Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar (2011-2016)

T.Toplam			E.Erkek			K. Kadın			2014			2015			2016		
2011			2012			2013			T	E	K	T	E	K	T	E	K
T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
204.040	141.615	62.425	245.080	167.426	77.654	273.571	187.696	85.875	290.414	198.477	91.937	303.213	202.926	100.287	333.415	217.997	115.438

Kaynak: TÜİK Güvenlik İstatistikleri 2016 ve 2017'den derlenmiştir.

Tablo 2'de Türkiye'de çocukların güvenlik birimine 2012-2016 yılları ve arasındaki geliş nedenleri şu şekildedir; Suça Sürüklenme, Kabahat İşleme, Terk, Evden Kaçma, Buluntu, Kayıp (Bulunan), Mağdur, Madde Kullanımı, Sokakta Çalışma, Sokakta Yaşama, Kanunsuz Çalışma, Bilgisine Başvurma, Okula Gönderilmeme, Kurumdan Kaçma ve Diğer nedenler olarak kayıtlara geçmiştir. Derlenen tabloda suça sürüklenme olarak gelen çocuklar ayrıca Tablo 3'te incelenmiştir. Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere çocukların güvenlik birimine gelme/getirilme sayıları her yıl artarak devam etmiştir. Suça sürüklenme veya suçun mağduru olmanın yanı sıra diğer çeşitli nedenler dolayısıyla güvenlik birimleriyle karşılaşan çocuk sayısındaki bu artışın nedenleri üzerinde durulması gerekmektedir. Tabloda dikkate değer diğer bir istatistikî bilgi ise 2011 yılında 62 bin civarında olan kız çocuklarının sayısı 2016 yılında 115 bine çıkarak nerdeyse iki katına çıkmıştır. Kız çocuklarının en çok hangi nedenlerle güvenlik birimlerine geldiği Tablo 4'te ele alınmıştır.

Tablo 3. Çocukların Suça Sürüklenme Sayıları (2011-2016)

T.Toplam			E.Erkek			K. Kadın			2014			2015			2016		
2011			2012			2013			T	E	K	T	E	K	T	E	K
T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
84.916	76.405	8.511	100.831	89.667	11.164	115.439	102.350	13.089	117.486	102.493	14.993	118.245	101.097	17.148	108.675	91.659	16.976

Kaynak: TÜİK Güvenlik İstatistikleri 2016 ve 2017'den derlenmiştir.

Tablo 3'e bakıldığında 2011 ile 2016 yılları ve arasındaki yıllarda suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimlerine gelen/getirilen çocuklarla ilgili istatistikî bilgiler verilmiştir. 2011 yılından 2015 yılına kadar sürekli artarak devam eden

çocukların suça karışması, 2016 yılında bir önceki yıla göre azalmıştır. Fakat 2011 yılıyla kıyaslandığında 2016 yılı yine oldukça fazla sayıda çocuğun suça sürüklendiği görülmektedir. 2015-2016 yılı istatistiki bilgilere göre sırasıyla suça sürüklenen çocukların karışmış oldukları suç türleri şu şekildedir (fazladan aza doğru)⁶; yaralama, hırsızlık, 5682 sayılı kanuna muhalefet(Pasaport Kanunu), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak-satmak-satın almak, tehdit, mala zarar verme olarak meydana gelmiştir. Pasaport Kanunu'na muhalefet suçu son yıllarda arttığı görülmüştür. 2013'te 148 olay meydana gelirken, 2016'da ise, 10.851'dir⁷. Bu sayısının artmasının nedeni olarak, son yıllarda Türkiye'nin dış göç alması gösterilebilir.

Tablo 4. Kız Çocukların Güvenlik Birimine Gelme/Getirilme Nedenleri(2011-2016)

En Çok Gelme/Getirilme Nedenleri	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mağdur	41.050	51.977	55.364	58.103	64.072	71.824
Suçta Sürüklenme	8.511	11.164	13.089	14.993	17.148	16.976
Kayıp(Bulunan)	5.813	7.589	9.797	10.172	9.443	6.145

Kaynak: TÜİK Güvenlik İstatistikleri 2016 ve 2017'den derlenmiştir.

Kız çocuklarının güvenlik birimine gelme/getirilme nedenleri yukarıdaki tabloda görülmektedir. En çok mağdur olarak gelen kız çocuklarının 2015 ve 2016 yıllarında en çok yaralama ve cinsel suçlar mağduru olarak geldiği⁸, 2011 yılında 2016 yılına kadar mağdur olarak gelen kız çocukları sayısının arttığı görülmektedir. Bir diğer gelme/getirilme nedeni olarak karşımıza çıkan suça sürüklenme sayıları ise 2016 yılına kadar artarak devam etmiş, 2016 yılında bir önceki yıla göre azalma görülse de 2011 yılı ile kıyaslandığında iki katına çıkmıştır. Kayıp olan kız çocukların bulunarak güvenlik birimlerine gelme/getirilmesi ise 2014 yılında en yüksek sayıya çıkmış bu yıldan sonra giderek azalmıştır. Son olarak Türkiye'de yıllara göre ceza infaz kurumuna giren çocuk hükümlülere bakıldığında:

⁶ TÜİK-Haber Bülteni / Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar-2015 ve 2016 verilerinden alınmıştır.

⁷ TÜİK-Haber Bülteni / Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar-2013 ve 2016 verilerinden alınmıştır.

⁸ TÜİK-Haber Bülteni / Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar-2015 ve 2016 verilerinden alınmıştır.

Tablo 5. Türkiye Geneli Yıllara Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Çocuk Hükümlüler

Yıllar	Sayı
2009	1087
2010	1443
2011	1665
2012	3069
2013	6132
2014	7595
2015	8993

Kaynak: TÜİK (2016). Suç Türü ve Suçun İşlendiği Andaki Yaş Grubuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler'den derlenmiştir.

Yıllara göre ceza infaz kurumuna giren çocuklara baktığında 2009'dan 2015 yılına sürekli bir artış olduğunu ve hesap ettiğimizde bu artışın %800'ün üzerinde bir artış olduğu tabloda görülmektedir. Ayrıca 2016 yılının ilk üç aylık diliminde ise yani 01.04.2016 tarihi itibarıyla Türkiye genelinde 12 ve 17 yaş(18 yaşından gün almamış çocuk) hükümlü ve tutuklu çocuk sayısı 2491'dir. Nedenleri sırasıyla en çok hırsızlık, uyuşturucu madde kullanma/satma, cinsel suçlar, yağma veya gasp ve adam öldürme suçlarıdır (<http://www.cte.adalet.gov.tr>, 02.06.2017). Bütün bu göstergelerde çocukların suça karışma oranlarının her geçen gün arttığı görülmektedir.

Sonuç olarak, bireysel, ailesel ve çevresel faktörlerin ön plana çıktığı nedenler dolayısıyla suça sürüklenen ve suçun mağduru olan çocuklar yıllar içerisinde artarak devam etmiştir. Hali hazırda yürütülmekte olan politika ve uygulamaların etkinliğinin artırılması ve yeni oluşturulacak politikalarda ailenin desteklenmesi, okulda eğitimcilerin aktif hale getirilmesi, kentsel güvenliğin sağlanması, sosyal medyada yapılan yayınların denetlenmesi ve çocuğun/ailenin eğitimi konuları ön plana çıkarılarak yer alması sağlanmalıdır.

2.3.2. Eğitim Süreçleriyle İlgisi Bağlamında Çocuk Suçluluğu

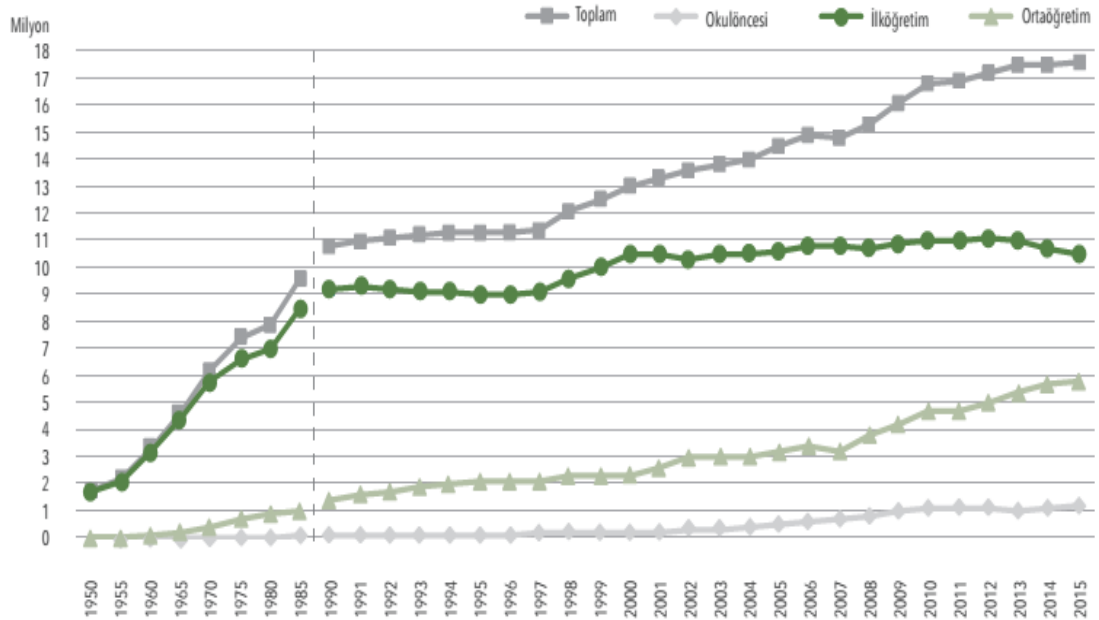
Eğitim, sosyal yaşama bir hazırlanma ve ayak uydurabilme sürecidir. Amaç, çocuklarda yeni davranışları ortaya çıkarmak veya geliştirmektir. Bireysel ve sosyal anlamda gelişim sürecini de içeren eğitimin amacı, bireylere yaşamış olduğu toplumun kurallarını öğretebilme, tutum ve davranışlarında değişim meydana getirebilmektir.

Eğitim, hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm insanların gelişmelerini sağlayan en temel haktır, bu nedenle herkesin nitelikli, kamusal eğitim hakkından yararlanabilmesi ancak kamusal hizmet anlayışı çerçevesinde gerçekleşebilir (Ertürk Keskin, 2004: 142). Russell'a göre, toplumun temel işlevinin çok iyi bir şekilde yerine getirilmesini sağlamakta önemli bir görev eğitim alanına düşmektedir. Eğitimde tutulacak yol

seçmeden önce eğitmekle nereye varılacağına bilinmesi gereklidir. Eğitimde en iyi benimsenecek yolu kestirmeden önce toplumda da ne çeşit insan yetiştirmek, istediğinin bilinmesi gerekir (Russell, 1962; 223). Eğitim, bireyin toplumsallaşmasında güçlü bir sosyalleştirme aracı olmasının yanı sıra; ilişki kurma ve davranış biçiminin oluşumunda da önemli bir işlevi yerine getirdiği unutulmamalıdır. Özellikle, şiddet unsurlarını büyük ölçüde bünyesinde barındıran geleneksel yapılarda veya gruplarda, eğitim faktörünün çok önemli toplumsal bir fonksiyonu olduğu görülmektedir (Kızmaz, 2004: 292). Özellikle çocuğun okula başlamasıyla birlikte başlayan sosyalleşme sürecinde okul önemli bir yer tutmaktadır. Aile dışında çocuğun kendini deneyebilme imkânı bulduğu ilk yer olan okulda, belirli kural ve sorumluluklar çocuğun bilinç düzeyinin yükselmesini ve rasyonel düşünme biçiminin şekillenmesini sağlayacaktır. Bu sayede çocukta gelişen problem çözme becerisiyle beraber olaylara olan yaklaşımı suçun ortaya çıkmasını engelleyecektir.

Eğitimde 1950-2015 yılları arasındaki öğrenci sayılarındaki değişime aşağıdaki şekilde yer verilmiştir:

Şekil 4. Kademelere Göre Toplam Öğrenci Sayılarında Yaşanan Değişim (1950-2015)

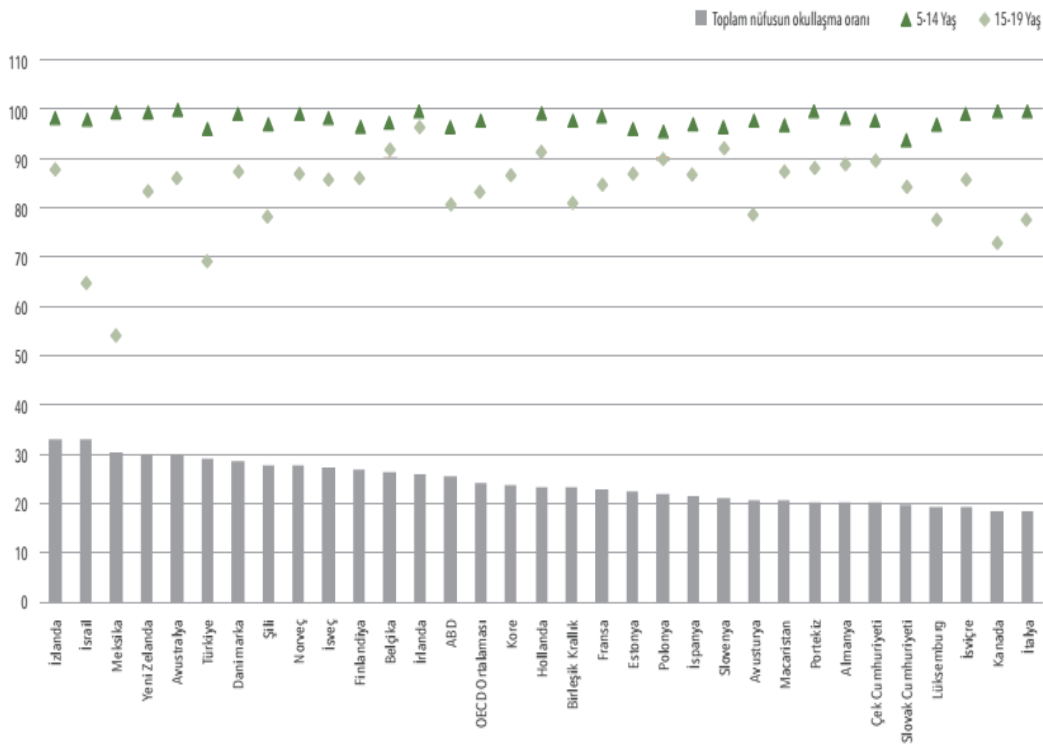
Kaynak: Eğitim Bir-Sen (2016). Eğitime Bakış İzleme ve Değerlendirme Raporu.

Yukarıdaki şekilde 1950 ile 2015 yılları arasında okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki toplam öğrenci sayılarındaki artışla ilgili bulgular yer almaktadır. Şekli incelediğimizde 1950-1990 yıllarının beş yıl arayla ele alınmasının

sebebi, yeterli veri kaynaklarının olmayışından dolayıdır. 1990-2015 yılları arasındaki veriler ise yıl yıl verilmiştir. Bakıldığında toplam öğrenci sayılarında 1950-2015 yılları arasında sürekli bir artış olduğu görülmektedir. 1990 yılında yaklaşık 10,8 milyon olan toplam öğrenci sayısı, 2015 yılında % 63 oranında artarak yaklaşık 17,6 milyona yükselmiştir. 2000 yılı sonrasında okulöncesi ve ortaöğretim öğrenci sayılarının ilköğretim öğrenci sayılarından görece olarak çok daha büyük artış göstermiş olması, okulöncesinde ve ortaöğretimde okullaşmanın önemli ölçüde geliştiğini gösterir.

Ülkemizde okullaşmanın artmasıyla birlikte eğitilmiş kişi sayısında da artış olduğu ve eğitilmiş insanların olaylara bakış açılarının sorunu çözmeye yönelik olacağı düşünülebilir. Bu açıdan bakıldığında da suç ve türevlerinin görülme sıklığının doğrusal olarak paralellik göstermesi gerekecektir. Fakat bu konuyla ilgili ilerleyen sayfalarda yıllara göre suç oranları verilecek ve aradaki bu paralelliğin olup olmadığı, ayrıca başka parametrelerin bu durumu nasıl etkileyeceğine ilişkin bilgiler ele alınacaktır. Onun öncesinde dünyada okullaşma oranlarına bakıldığında:

Şekil 5. Farklı Ülkelerde Yaş Gruplarına Göre Okullaşma Oranları (%) (2013)

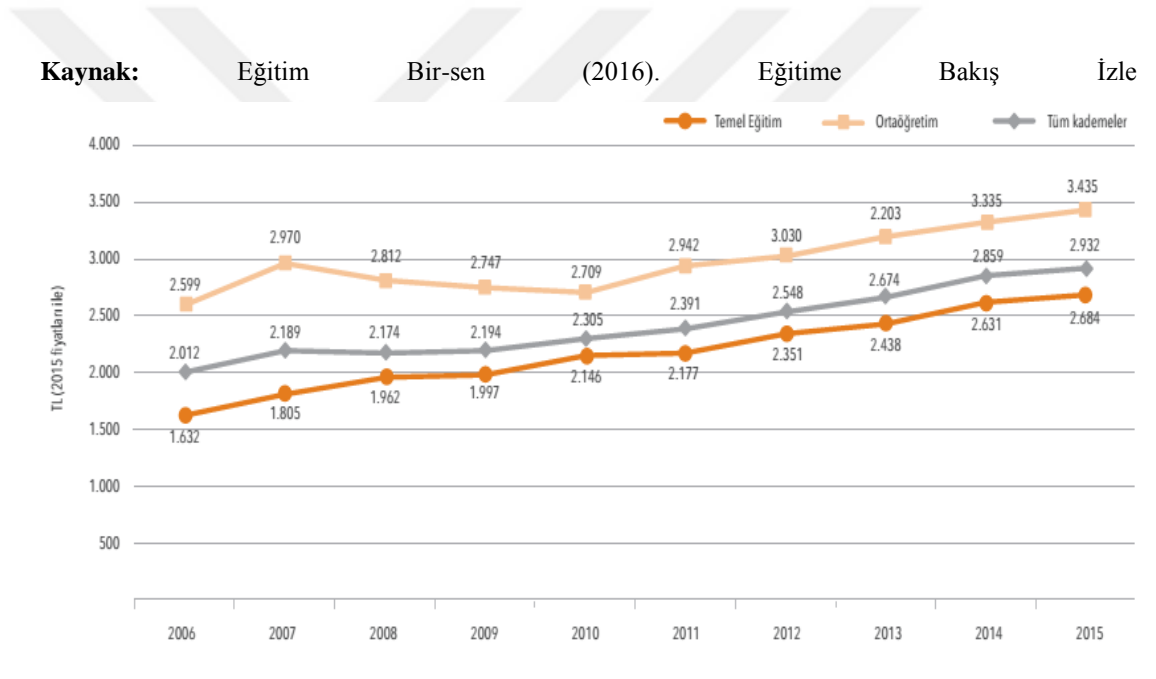

Kaynak: OECD (2015); Eğitim Bir-sen (2016). Eğitime Bakış İzleme ve Değerlendirme Raporu.

2013 yılı itibariyle ülkelerin 5-14 ve 15-19 yaş gruplarına göre okullaşma oranları yukarıdaki şekilde görülmektedir. Türkiye 5-14 yaş grubu itibariyle yani

ilkokul-ortaokul seviyesi %100'e yakın seviyededir. Bu alanda okullaşma oranında herhangi bir sorun yaşanmadığı şekilden görülmektedir. Fakat 15-19 yaş grubu yani lise düzeyinde okullaşma oranında sadece Meksika ve İsrail ülkelerinin önündedir. Türkiye'de %70'lerde olan oran, OECD ortalaması düşünüldüğünde %85'in çok altındadır. Bu durum lise düzeyinde okullaşmada yaşanan problemlerin çözülmesi ve bu alanın geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca eğitim politikaları ve eğitime ayrılacak olan bütçe ile birlikte eğitim daha da yaygın hale getirilebilir. Yıllara göre Türkiye'de eğitime ayrılan bütçe aşağıdaki şekilde görülmektedir.

Şekil 6. Kademelere Göre Öğrenci Başına Yapılan Harcama (TL) (2006-2015) (2015 Yılı Aralık Ayı Sabit Fiyatları ile)

Temel eğitim okulöncesi, ilkokul ve ortaokulu kapsar.

me ve Değerlendirme Raporu.

Yukarıdaki şekil incelediğinde, 2006-2015 yıllarında eğitimde öğrenci başına harcanan yıllık para miktarı (TL) gösterilmektedir. Tüm kademelerin ortalaması olarak ele aldığımızda 2006 yılında öğrenci başına yıllık 2012 TL harcanırken 2015 yılında bu rakam 2932 TL'ye çıkmıştır. Yıllara göre bir artış olduğu görülmektedir. Fakat OECD ülkeleri düşünüldüğünde eğitime ayrılan pay istenilen düzeyde değildir.

OECD ülkelerinde öğrenci başına ortalama yıllık harcama miktarı ilkokul düzeyinde 8.247 dolar, ortaokul düzeyinde 9.927 dolar ve lise düzeyinde 9.876 dolardır. OECD ülkeleri ortalaması dikkate alındığında lise ve ortaokullarda öğrenci

başına yapılan harcama miktarının ilkokullara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde, öğrenci başına en yüksek harcamayı yapan on ülkeye bakıldığında bu ülkelerde öğretmen maaşlarının yüksek olduğu ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısının düşüklüğü harcamayı açıklayan ana faktörler olduğu belirtilmektedir. Buna ilave olarak, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde öğrenci başına yapılan harcama ile kişi başı GSYH arasında güçlü ve olumlu bir ilişki olduğu belirtilmektedir (OECD, 2015; Eğitim Birsen, 2016: 239).

Tablo 6. Eğitim Öğretim Yılına Göre Okullaşma Oranı (%)

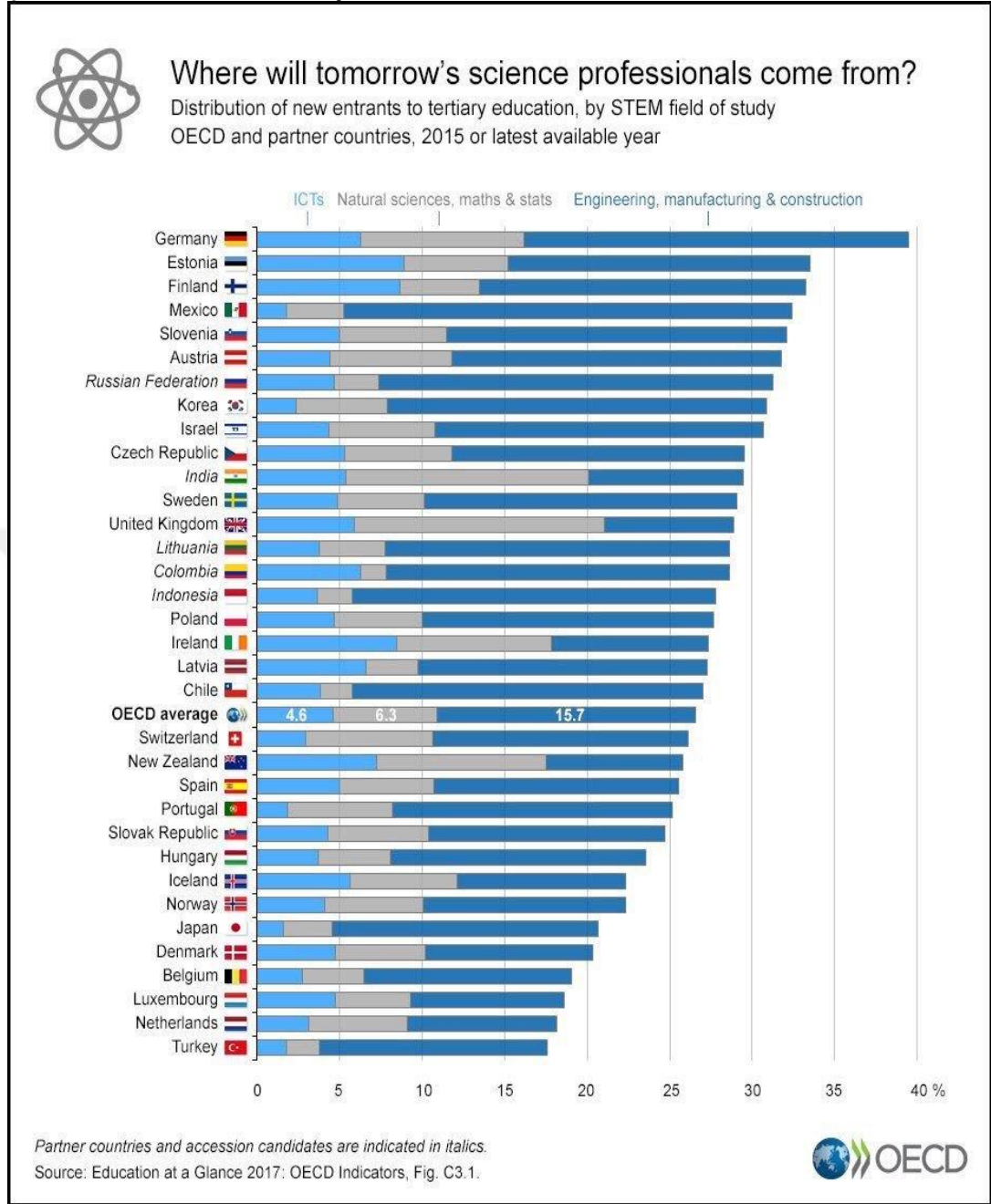
Öğretim Yılı	İlkokul	Ortaokul	Lise
2012-2013	98.86	93.09	70.06
2013-2014	99.57	94.52	76.65
2014-2015	96.30	94.35	79.37
2015-2016	94.87	94.39	79.79

Kaynak: TÜİK Eğitim İstatistikleri 2016'dan derlenmiştir.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, 2012-2016 yılları arasında ülkemizdeki okullaşma oranı ele alınmıştır. Daha önceden de belirtildiği üzere Türkiye okullaşma oranında ilkokul ve ortaokul düzeyinde OECD ülkelerle aynı düzeydedir. Lise olarak ise 2011 yılında %67,37 olan okullaşma oranı 2012 yılında uygulanmaya başlayan 4+4+4, 12 yıllık zorunlu eğitim sistemiyle beraber bu oran yükselmeye başlamıştır. İstenilen seviyede olmaması bakımından bu yaş grubundaki öğrencilerin okullaşmasını artıracak yeni politikaların geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Ülkemizde ilkokul ve ortaokulda okullaşma oranının istenilen düzeylerde olması ve lisede de yıllara göre artış göstererek gelişim sağlaması düşünüldüğünde okullaşmanın artmasının ve eğitimin yaygınlaştırılmasının suçu azaltacağı düşünülebilir. Fakat TÜİK Güvenlik İstatistikleri 2016 ve 2017 Verileri ele alındığında okullaşma oranının artması ve eğitimin yaygınlaştırılması, hem suça sürüklenen çocuk sayısında hem de çeşitli nedenlerle güvenlik birimine gelen/getirilen çocuk sayısında azalma olarak kendisini göstermemiştir. Okullaşma oranının artması suça sürüklenmeyi azaltmamıştır. Burada özellikle çocukların suça sürüklenme nedenlerinin etraflıca araştırılması ve aynı zamanda eğitimde gelecekte nerelerde olacağımızın araştırılması gereklidir. Aşağıdaki şekil bu konuda yardımcı olacak niteliktedir:

Sekil 7. Yarının Bilim Profesyonelleri Nereden Gelecek?

Kaynak: OECD Açıkladı: Gelecekte En Çok Bilim İnsanı Yetiştirmesi Öngörülen 20 Ülke.

<https://onedio.com/haber/oecd-acikladi-gelecekte-en-cok-bilim-insani-yetistirmesi-ongorulen-20-ulke-789092>. 23.10.2017.

Raporda yükseköğretimin en çok hangi alanlarda yoğunlaştığıyla ilgili, gelecekte hangi ülkenin en çok; bilim, matematik, mühendislik ve bilgi teknolojileri gibi konularda zirveye oynayacağına dair bir öngördür. Görüldüğü üzere yukarıdaki ülkeler arasında Türkiye'nin son sırada yer alması eğitimde bir an önce yeni politikalar yapılması gerektiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir.

Bunun yanı sıra kentlerdeki okul ve çevresinde karşılaşılan risklerin de çocukların güvenli bir şekilde okula gidip gelmelerinde ve eğitim görmelerinde

sorunların yaşanmasına yol açabildiği konusu üzerinde de durulması gerekir. Bu konuda yapılan Türkiye geneli araştırmasında okullarda yaşanan en önemli sorunlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 7. Eğitim Hizmetlerinde En Fazla Yaşanan İlk Beş Sorun, 2016

Eğitimde Yaşanan Sorunlar	Devlet Okulu(%)	Eğitimde Yaşanan Sorunlar	Özel Okul(%)
Eğitim Masrafları	37.1	Eğitim Masrafları	58.8
Eğitim Araçlarının Niteliği/Sayısı	27.6	Okula Ulaşım/Servisler	21.6
Sınıflardaki Öğrenci Sayısı	27.5	Eğitim Araçlarının Niteliği/Sayısı	16.6
Okuldaki Eğitimin Kalitesi	27.0	Okuldaki Eğitimin Kalitesi	14.7
Okul ve Çevresi Güvenlik	19.3	Sınıflardaki Öğrenci Sayısı	11.7

Kaynak: TÜİK (2016). Yaşam Memnuniyeti Araştırması.

Yukarıdaki tablodan görüldüğü üzere yapılan araştırmada gerek devlet okullarında gerekse özel okullarda en çok yaşanan eğitim sorunu olarak “eğitim masrafları” ortaya çıkmıştır. Eğitim masrafları haricindeki diğer sorunlara bakıldığında genel olarak devlet okullarında (yüzde olarak) daha fazla sorun yaşandığı görülmektedir. Ayrıca hem özel hem de devlet okulunda eğitim kalitesine yönelik sorunların yaşanması, üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Devlet okullarında okul ve çevresinde yaşanan güvenlik sorunları eğitim ortamlarının güvenli mekânlar olup olmadığının da sorgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, eğitimde okullaşma oranının ve eğitime yapılan harcamaların artmasıyla eğitilmiş insan sayısının da artacağı ve bu nedenle suçun azalacağı düşünülebilir. Fakat yapılan istatistiki incelemelerde eğitimde okullaşmanın ve eğitime yapılan harcamaların arttığı görülmekle birlikte; güvenlik birimine gelen/getirilen ve suça sürüklenen çocuk sayısında azalma yerine artış olduğu görülmüştür. Bu durumda suça sürüklenen çocukların eğitim çağında suça karışmaları eğitimde yaşanan sorunlardan da kaynaklanabileceği söylenebilir.

2.3.3. İşsizlik ve Yoksulluk İle İlgisi Bağlamında Çocuk Suçluluğu

İşgücünün kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranı işgücüne katılma oranı olarak tanımlanır. İşsizlik oranı da işsiz nüfusun toplam işgücü içindeki oranını ifade eder. İşsiz nüfus, nüfus sayımından önceki bir hafta içinde çalışmayan ve bir işle de bağlantısı olmayanlar, iş arayanlar ve son üç ayda iş bulmak için girişimde

bulunanların toplam işgücü nüfusu içindeki oranıdır (Yılmaz ve Zeybek, 2016: 161-162).

Türkiye’de 2017 Temmuz ayı itibariyle işsizlik oranı %10.7, işgücüne katılma oranı %53.7, istihdam oranı %48’dir. 2012’de %8.4 olan işsizlik oranı, 2013’te %9, 2014’te %9.9, 2015’te %10.3, 2016’da %9.4 ve Ocak 2017’de %13 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca Temmuz 2017 genç işsizlik oranı 20.3’ten 2017’nin aynı döneminde 21.7’ye yükselmiştir. (Tuik, 2017). Yıllara göre farklılık gösteren işsizlik oranlarında en yüksek seviye 2017 yılında gerçekleşmiştir. Özellikle genç işsizliğinde oran dikkat çekicidir.

Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; Türkiye’de 2016 yılında 15-17 yaş grubundaki çocukların işgücüne katılma oranı %20,8, istihdam oranı %18 ve işsizlik oranı %13,5 olarak gerçekleşmiştir. Cinsiyete göre çocukların işgücüne katılımında ise farklılıklar gözlenmiştir. Erkek çocuklarda işgücüne katılma oranı 2015 yılında %28,6 iken 2016 yılında %27,8’e düşmüştür. Kız çocuklarında ise bu oran 2015 yılında %13 iken 2016 yılında %13,4’e yükselmiştir (Tuik İstatistiklerle Çocuk, 2016). Bu konuyla ilgili daha kapsamlı bir araştırma aşağıda yer almaktadır.

Türkiye genelinde bir de okula gitmeyen 15-19 yaş grubu gençlerin durumunu incelediğinde aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 8. Okula Gitmeyen Gençlerin İşgücü Durumu ve İşsizlik Oranları(15-19 Yaş)

		Erkek	Kadın	Toplam
2015	İşgücüne katılım oranı(%)	73,0	34,7	53,2
	İşsizlik oranı (%)	18,4	19,8	18,8
2014	İşgücüne katılım oranı(%)	75,0	31,3	53,3
	İşsizlik oranı (%)	19,1	17,0	18,5

Kaynak: TÜİK (2015). Hanehalkı İşgücü Anketi Mikro Veri Seti; BETAM.

Yukarı tabloda görüldüğü üzere okula gitmeyen bireylerin %18’den fazlası işsiz durumdadır. Bu yaş grubu bireylerin okula gitmediklerinde ve herhangi bir işte çalışmadıklarında vakitlerini nasıl geçirdikleri büyük önem taşır. İşsiz olan ve okula devam etmeyen bu grubun risk altında olduğu değerlendirilmesi yapılabilir. Çünkü herhangi bir eğitim ve işgücü içerisinde yer almayan bu bireylerin suça sürüklenmesi veya suç içerisinde yer alması da daha kolay hale gelecektir.

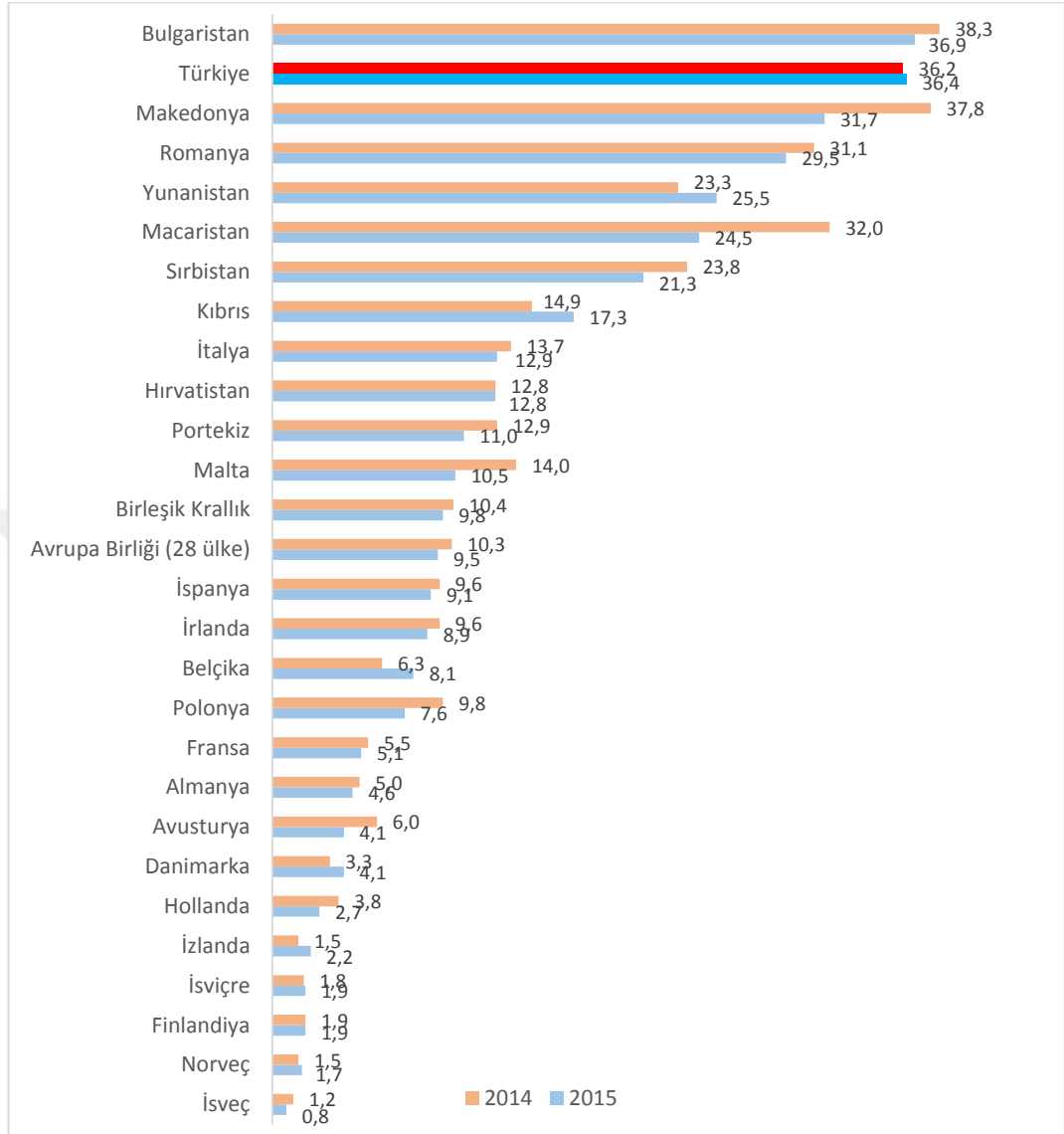
Cömertler ve Kar (2007); Türkiye’nin 81 iline ait 2000 yılı verilerini kullanarak, suçu belirleyen sosyo-ekonomik faktörlerin neler olduğu sorusuna yatay-kesit yöntemi ile cevap aramaya çalışmışlardır. Yaptıkları bu ortak çalışma

neticesinde, işsizlik ile suç oranı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır (Ata, 2011: 116). İşsizliğin yanı sıra yoksulluk ve yetersiz-dengesiz beslenme gibi konularının da çocuk suçluluğu bağlamında ele alınması gerekir.

Yoksulluk genel olarak yeterli kaynak ve gelir sahibi olmama konumundayken, insan yaşantısının onurlu bir şekilde sürdürülmesi için gerekli olan gıda, su, giyecek, barınacak ev, sağlık hizmetlerinden yararlanma ve güvenlik gibi temel insani gereksinimlerden yoksun olmak olarak tanımlanabilir (Friedmann, UNESCO, 1996; Oktik, 2008: 25). Yoksulluk, çocukların sahip oldukları fiziksel, sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişme potansiyelini gerçekleştirmelerini engelleyerek, onları hayatın her alanında dezavantajlı duruma sokmaktadır. Çocukların temel gereksinimlerinin karşılanamaması; beslenme ve sağlık, eğitim ve korunma haklarının hayata geçirilememesine neden olmaktadır. Bu nedenle yoksul çocuklar, ailelerinin sunduğu olanaklarla toplumsal kaynaklardan yararlanabilen diğer çocuklardan geri kalmaktadır (Öztürk, 2009: 163). Konuya ilişkin dünyadaki ve Türkiye’de yoksulluk durumu aşağıda incelenmiştir:

Çocuk yoksulluğu ölçütü olarak aşağıdaki şekli verilen araştırmada Avrupa Birliği İstatistik Ofisi'nin (Eurostat) tanımladığı şiddetli maddi yoksunluk ölçütü kullanılmıştır. Şiddetli maddi yoksunluk bireylerin hayatlarına düzgün bir şekilde devam edebilmeleri için gerekli olan çeşitli ihtiyaçların zorunluluktan yerine getirilememesi olarak tanımlanabilir. Bu ölçüte göre (1) kira ve faturaların ödenmesi, (2) evin ısınma ihtiyacının yeterince karşılanması, (3) beklenmeyen harcamaların karşılanması, (4) her iki günde bir et, balık ya da protein eşdeğer gıdalarının tüketilmesi, (5) evden uzakta bir haftalık tatil masrafının karşılanması, (6) bir arabaya, (7) bir çamaşır makinesine, (8) bir renkli televizyona ve (9) bir telefona sahip olunması (cep telefonu da dâhil), olarak belirlenen dokuz kriterlerden dördünü yerine getiremeyen hanelerde yaşayan bireyler şiddetli maddi yoksunluk içerisinde kabul edilmektedir (BETAM, 2017).

Şekil 8. 0-15 Yaş Grubundaki Çocukların Şiddetli Maddi Yoksunluk Oranları (%), 2014-2015

Kaynak: TÜİK (2015). Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi Mikro Veri Seti; BETAM.

Avrupa ülkelerinin 0 ile 15 yaş arasındaki çocukların şiddetli maddi yoksunluk oranları verilmektedir. 2015 yılında Türkiye'de yaşayan çocukların yüzde 36,4'ü şiddetli maddi yoksunluk içerisindeydi. Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında Bulgaristan'ın ardından şiddetli maddi yoksunluğun en yoğun yaşandığı ikinci ülkedir (BETAM, 2017).

Yoksulluk, çocukların insani haklardan mahrum kalmasına neden olur. Şiddetli ve kalıcı yoksulluk çocuklarda psikolojik ve zihinsel hasar meydana gelmesine neden olabileceği gibi, çocukların ileriki dönemlerde aile ve toplum hayatlarındaki başarı düzeylerinde de önemli rol oynayabilmektedir (Gordon vd., 2003; Sezgin, 2011: 467).

Bu nedenle yeterli imkânlar ile yetişmeyen çocuklarda fiziki ve psiko-sosyal sağlıklarında olumsuzluklar meydana gelecektir.

Sağlıklı yaşamın insan hayatını olumlu yönde etkilediği gerçeği bilinmektedir. İnsanın çevresindekilerle pozitif bir iletişim kurmasında ve kişisel gelişiminde de önemli paya sahiptir. Sağlıklı yaşamak içinse, sağlıklı ve dengeli beslenmek çok önemlidir. İşsizlik ve yoksulluk bağlamında değerlendirilmesi gereken bir diğer konu, yetersiz ve dengesiz beslenmenin çocukları hangi yönde etkilediğiyle ilgili konulardır. Özellikle et tüketim miktarları, yani protein tüketiminin önemi üzerinde durulması gerekmektedir.

Yetersiz ve dengesiz beslenme vücudun büyüme, gelişme ve normal çalışmasında aksaklıklara neden olacağından “yeterli ve dengeli beslenme sağlığın temelidir”. Yetersiz ve dengesiz beslenen bir kişinin bağışıklık sistemi zayıflar, vücudu mikroplara karşı korumasız hale gelir. Dolayısıyla bu bireyler kolay hasta olurlar ve hastalıkları ağır seyreder. Ayrıca, herhangi bir besin ögesinin yetersiz alınması durumunda vücutta o besin ögesinin görevi yerine getirilemeyeceğinden vücut çalışması aksamakta ve hastalıklar baş göstermektedir. Dengesiz beslenme; insanın çalışma, planlama ve yaratma yeteneğini düşürür. Ekonomik bakımdan gelişmiş olmanın ilk şartı, insan gücünü üretimi arttırmak için kullanabilmektir. Sağlıklı insan üretken insandır. Sağlığın temeli de yeterli ve dengeli beslenme ile atılır (Türkiye’ye Özgü Besin ve Beslenme Rehberi, 2015: 13). Bu nedenle özellikle et(protein) tüketimi çok önemlidir. Aşağıdaki iki tabloda bu konu üzerinde istatistiki bilgiler verilmiştir.

Tablo 9. Dünya’da Yıllık Kişi Başına Tüketilen Et Miktarı(Kg)⁹-2009

Sırası	Ülkeler	Kg
1	USA	120 kg
2	Kuwait	119.2 kg
3	Australia	111.5 kg
4	The Bahamas	109.5 kg
5	Luxembourg	107.9 kg
6	New Zealand	106.4 kg
7	Austria	102 kg
8	French Polynesia	101.9 kg
9	Bermuda	101.7 kg
10	Argentina	98.3 kg
	Türkiye	25.3 kg

Kaynak: Revealed: The Nation That Eats The Least Meat Per Capita (And Is The Least Touristy Place On Earth) <http://www.telegraph.co.uk>. 23.10.2017.

⁹ Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'ndeki 2009 rakamlarına göre hazırlanmıştır.

Tablo 10. Dünya’da Yıllık Kişi Başına Tüketilen Et Miktarı(Kg)¹⁰-2012

Sırası	Ülkeler	Kg
1	Honkong	123.6 kg
2	ABD	108.9 kg
3	Arjantin	99.1 kg
4	Brezilya	97.4 kg
5	Avusturalya	92.2 kg
6	Kanada	82.9 kg
7	AB Ortalaması	77.1 kg
8	Paraguay	72 kg
9	Tayvan	71 kg
10	Yeni Zelanda	69.2 kg
	Türkiye	32.6 kg

Kaynak: Kavaklıoğlu, H. ve Okur Y. (Tarihsiz) “Kırmızı Et Üretim ve Tüketimi Üzerine Sektör Analizi”. <https://www.ankaratb.org.tr.23.10.2017>.

Türkiye’de yaşayan kişiler günlük ortalama 89,3 gram et tüketebilmektedir. Bu miktar ABD’lilerde 298,3 gram, AB vatandaşlarında ise 211,2 gram’ dır. Et cinslerine bakıldığında Türkiye’de yıllık kişi başı 32,6 kilogramlık et tüketiminin 10,7 kilogramını sığır, 19,3 kilogramını piliç, 1,5 kilogramını da koyun eti oluşturdu. Geri kalan kısım ise avlanan hayvanların etlerinden oluşmaktadır (Kavaklıoğlu ve Okur, Tarihsiz: 4). Türkiye’de 2009 yılı ile 2012 yılları karşılaştırıldığında et tüketiminde artış olduğu görülmektedir. Bu durum insan sağlığı ve dengeli beslenebilme açısından olumlu etkisi olacağı düşünülebilir. Fakat tüketilen et çeşitlerine bakıldığında daha çok kırmızı etten (10,7 kg) ziyade tavuk eti (19.3kg) olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda Türkiye’de kırmızı et tüketimi yıllara göre verilmiştir.

Tablo 11. Yıllara Göre Türkiye’de Kişi Başına Tüketilen Yıllık Kırmızı Et Tüketimi

2010	2011	2012	2013
10.8	11.5	12	12.7

Kaynak: TÜİK ve TEPGE Hesaplamaları; TEPGE Durum ve Tahmin Kırmızı Et-2014

Tabloda görüldüğü üzere 2010 yılı ile 2013 yılları arasındaki kırmızı et tüketimi artarak devam etmiştir. Fakat istenilen düzeyde olmadığı yukarıdaki tablolardan (Dünya’da yıllık tüketilen et miktarları) yola çıkıldığında görülmektedir. Bunun yanı sıra Tuik 2017 verilerine göre, “Büyükbaş hayvan sayıları incelendiğinde, Avrupa Birliği ülkelerinde büyükbaş hayvan sayısında ilk sırada 19 milyon ile Fransa vardır. Türkiye 14,2 milyon baş ile Fransa’dan sonra gelen ikinci ülke”¹¹ konumunda yer almıştır. Yani yeterli miktarda hayvanımızın olduğu görülmektedir. Fakat artan et

¹⁰ Dünya Tarım Görünümü 2012 verilerine göre seçilmiş bazı ülkelerin ve AB’nin kişi başı yıllık et tüketim ortalaması(kg).

¹¹ Tuik, 2017. Türkiye büyükbaş hayvan sayısında AB ülkelerinden Fransa’dan sonra ikinci sırada yer aldı.

fiyatları alım gücünü kısıtlamaktadır (Yerli sığır fiyatı bir önceki yıla göre %26,3 arttı¹²).

Sonuç olarak, dengeli beslenmede kişi başı yıllık kırmızı et tüketiminin yaklaşık 33 kg olması gerektiği göz önünde bulundurulursa, Türkiye’de kırmızı et tüketiminin artırılmasına yönelik gereksinimi açıkça ortaya koymaktadır (Kavaklıoğlu ve Okur, Tarihsiz: 4). Et tüketimi yani protein tüketiminin insan sağlığı üzerinde önemli etkileri vardır. Dengesiz beslenmenin insanın çalışmasını, öğrenmesini ve girişimciliğini olumsuz yönde etkilediği bilinmelidir. Bu durum çocukların eğitimini sosyal yaşamdaki ilişkilerini olumsuz etkilediğini ve dolayısıyla da istenilmeyen sapma davranışlar göstermesine varıncaya kadar etki edebilir. Bu nedenle yetersiz ve dengesiz beslenmenin suçun ortaya çıkmasında etkisi olduğu söylenebilir. Buradan yola çıktığımızda hayvancılık ve et politikaları oluşturulurken bu etkisinin olduğu da düşünülerek hareket edilmelidir.

2.4. Kentlerde Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine Yönelik Politika ve Uygulamalar

Bu başlık altında kentlerden çocuk suçluluğunu önlemek için daha öncesinden uygulanan veya uygulanmakta olan politika ve uygulamalara dünyadan örnekler ele alınacaktır. Ayrıca bu tür uygulamaların ülkemizdeki örnekleri de incelenecektir. Kentlerde suçu önleyici güvenli kent yaklaşımları, kentsel tasarımlar ve suç haritalarının suç önlemedeki etkisi de tartışılacaktır.

2.4.1. Dünyada Çocuk Suçluluğuna Yönelik Politika ve Uygulamalar

Suç oranlarında yaşanan artışlar, beraberinde mücadele yöntemlerini yenileme, değiştirme ve geliştirme zorunluluğunu da getirmiştir. Suç ile başa çıkmak, suçun oluşumunu önlemek için dünyanın birçok ülkesi bilimsel araştırmalar yapmakta, bu konuya büyük yatırımlar yapmaktadır. İnsanın kendini yaşarken güvende hissetmesi yaşam kalitesi açısından çok önemlidir. Kentlerin yaşanılabilir bir yer olması, kentlilere güvenilir yaşam alanları oluşturması bu anlamda önemli görülmektedir (Ayhan ve Çubukçu, 2007: 45). Kentlerde insanların güvenli bir yaşam geçirebilmesi

¹² Tuik, 2017. Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürün Fiyatları ve Üretim Değeri, 2016.

ve özellikle çocukların suça sürüklenmemesi için her geçen gün dünyada yeni uygulamalar gündeme gelmektedir. Kentsel güvenlik bağlamında gerçekleştirilen bu uygulamaların incelenmesi yeni oluşturulacak projelere ışık tutabilir.

Suç önleme bilindiği üzere suç olarak tanımlanmış fiillerin işlenmeden önce yapılacak her türlü faaliyet ve uygulamalar olarak değerlendirilebilir. Bu değerlendirmeyi suç eylemi gerçekleşmeden önce suçun meydana gelebileceği sosyal ve fiziki çevrede düzenlemeler yapılması, risk taşıyan yani suç işleyebilecek kişilere yönelik rehberlik yürütülmesi ve suçu işlemiş olanlara yönelik olarak rehabilitasyon çalışmaları yapılması olarak ele alınabilir. Dünyanın çeşitli yerlerinde bu üç suç önleme metodu üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Suçun henüz ortaya çıkmadan önce fiziki ve sosyal çevrenin düzenlenmesi konusunu ise kentsel güvenlik bağlamında ele alınacak önemli bir suç önleme yöntemidir.

“Kırık Camlar Teorisi”, suçun oluşumunda düzensizliğin oynadığı role dikkatleri çekmektedir. Teoriye göre, eğer bir mahallede bazı camları kırık bir bina varsa ve bu kırık camlar onarılmazsa, kimi insanlar tarafından binadaki diğer camların da kırılması kaçınılmazdır. Nitekim binadaki kırık camlar insanlarda binayla ilgili sahipsizlik, denetimsizlik ve kontrolsüzlük duygusu oluşturmakta ve suç işlemeye teşvik etmektedir. Bu tür küçük suçlar ise daha büyük suçlara davetiye çıkarmaktadır (Wilson ve Kelling, 1982; Doğan ve Sevinç, 2011: 31). Özellikle metruk-terkedilmiş binaların, kamera sistemleriyle donatılmayan yerlerin, sokakları yeterince aydınlatılmayan mekânların kişilerde, o yerin sahipsiz ve güvensiz olduğu hisleri uyandırabileceği ve bu nedenle de suç işleyebilecek şahıslara davetiye çıkartabileceği düşünülebilir ve bu mekânlar, yapılacak olan suç eylemini gizleyebilmek adına önemli özellikler taşıyabilir.

“Durumsal Suç Önleme Teorisi” ise, suç fırsatları azaltılarak suçun, suçlular açısından kârlı bir tercih olmaktan çıkarılabileceği ve böylece suçun önlenebileceği felsefesine dayanmaktadır. Diğer bir deyişle, suç işleme olasılığı olan yerlerde alınacak önlemlerle, uygulanacak tekniklerle, yapılacak fiziki düzenlemelerle ve çevresel dizaynlarla suçla ilgili fırsatların ve suçu cazip hale getirici unsurların azaltılabileceği savunulmaktadır (Clarke, 1997:4; Doğan ve Sevinç, 2011: 31). Bununla ilgili olarak özellikle suç işleme potansiyelinin yüksek olduğu yerlerde güvenlik tedbirlerinin alınması ya da artırılması yoluyla suçun önlenmesi amaçlanmaktadır. Bu konuya ülkemizden bir örnek vererek açıklayacak olursak; futbol maçlarında ev sahibi takım taraftarları ile rakip takım taraftarlarının ayrı

bölgelere oturtulması ve aralarında parmaklıkların olmasının anlamı; oluşabilecek suç unsurlarının önüne geçilmesidir. Yine MOBESE gibi kamera sistemleriyle kentlerin donatılması da caydırıcı bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani yaşanan ortamda yapılacak olan düzenlemelerin suçun o bölgede oluşup oluşmaması ya da ne sıklıkla meydana geleceğiyle ilgili öngöründe bulunmak bu teoriye göre mümkündür.

Yukarıda bahsedilen suç önleme teorilerine ilişkin uygulamalardan örnekler verecek olursak; çocukların ev ve okul arasındaki ulaşımını güvenli bir şekilde gerçekleştirebilmesi için yapılan çalışmalardan birisi Danimarka'da 1970'li yıllarda uygulanan "Okula Güvenli Rotalar" projesidir. Bu uygulama kapsamında çocukların, öğretmenlerin, pedogogların ve ebeveynlerin ortak çalışmalarıyla okul ve ev arasında güvenli yürüme ve bisiklet rotaları oluşturulmaktadır. Çocukların bu projelere dâhil edilmesi ile çocukların bu projeler ile ilgili olarak sahiplik duygusu ve projenin başarı şansı da artırılmaktadır (Tandoğan, 2014: 28). Danimarka'da 1985-2000 arasında 6-16 yaşında trafik kazalarında ölen ya da yaralanan çocukların sayısı ise %46 azalmıştır. Yaklaşık olarak bu azalmanın yarısı güvenli yol ve bisiklet rotası geliştirmelere dayanmaktadır (Jenson ve Hummer, 2002; Tandoğan, 2014: 28). Bu tür uygulamaları İngiltere ve Amerika gibi ülkeler de uygulamaktadır. Öğrencilerin güvenli bir şekilde okula gidiş-gelişinin sağlanabildiği bu tür uygulamalar sadece trafik kazalarının önüne geçilmesinde değil, aynı zamanda çocuğun ev ile okul arasında suç unsurlarıyla karşılaşmasını da önleyecektir. Özellikle risk oranları yüksek olan kentlerde ve kentsel bölgelerde bu tarz uygulamalar çocukların hem eğitim kurumuna güvenli bir şekilde gidip-gelmesini sağlayacak hem de okul ve çevresinde görülen sorunların çözümü için katkı sunacaktır.

Diğer bir unsur ise çocukların vakit geçirebileceği oyun alanlarının varlığı, sayısı ve işlevi önemli yere yere sahiptir. Almanya'da oyun ve çocuk bahçeleri için 0,5-2,4 m²/kişi'lik bir değer öngörülmektedir. Avustralya'da 5000 kişinin yaşadığı bir mahallede oyun alanı olarak 14.000 m² önerilmiştir. Fransa'da kent içi oyun alanlarında çocuk başına 5 m²'lik alan, serbest oyun alanlarında ise çocuk başına 10 m²'lik alan önerilmiştir. İngiltere'de ise çocuk başına düşen öneri oyun alanı 24,1 m²'dir. Ülkemizde ise çocuk oyun alanları, "Çocuk Bahçesi" olarak ele alınmakta, alan ihtiyaçları ise kent plâncılarına göre değişiklik göstermektedir. Apartman tipi yerleşim ünitelerinde çocuk bahçesinin 1000 m²'den az olmaması savunulurken, bazı araştırmacılara göre ise her çocuk için 6,5 m² ayrılarak, en küçük çocuk bahçesinin 250 m²'den küçük olmaması ve yerleşim alanı büyüdükçe 250-1000 m²'ye kadar

genişlemesi önerilmektedir (Yılmaz ve Bulut: 2003: 158). Çocuk oyun alanları, çocukların yaratıcı zekâsının ve motor becerilerinin gelişimi açısından önemli mekânlardır. Bu mekânlarda kullanılan malzemelerin kalitesinden mekânsal alanın büyüklüğüne, kentin içinde veya dışında olması gibi özelliklerine dikkat edilmesi gerekir. Fakat özellikle dikkat edilmesi gereken unsur bu tür mekânların suç ve türevlerinin buralardan uzak tutmaya yönelik yapılacak olan çalışmalardır. Bu konuda çocuk oyun alanlarının sürekli kamera sistemiyle izlenmesi burada yapılabilecek suçların önüne geçebilir.

New York eyaletinde artan suçlar karşısında, suçları önleme ve azaltma hedefiyle uygulanan COMPSTAT (Compare Statistics-istatistikleri karşılaştırma) programıdır. Belediye ve polis yönetimi tarafından geliştirilen ve New York Polis Departmanı tarafından uygulanan COMPSTAT programı, suçların etkin olarak analiz edilmesi, analizler doğrultusunda çözüme yönelik stratejiler üretilmesi, çözüm önerilerinin uygulanması ve sistematik olarak izlenmesi esasına dayanmaktadır. Kırık camlar teorisinin esas alındığı COMSTAT programı, büyük suçların önlenmesi için (cinayet gibi), küçük suçların önlenmesi (huzur bozucu davranışlar gibi) ve suç üreten olumsuz koşulların giderilmesi esasına dayandırılmıştır (Jang, 2008; McGarrell, 2007: 225; Doğan ve Sevinç, 2011: 38-39). Kanunda geçen ve toplum tarafından da büyük suçlar olarak adlandırılan eylemlerin ortaya çıkmasının nedenleri insanların kent içerisinde birbirleriyle olan ilişkilerinde kentli haklarına¹³ saygı duymamasından kaynaklanabilmektedir. Bir kentte insanların suçun içerisinde yer alması açısından birbirlerinin hakkına riayet göstermelidirler. Ayrıca COMSTAT gibi suç önleme modelleri, güvenlik birimleriyle belediyenin bir arada çalışması bakımından önemli bir çalışmadır.

Avustralya hükümeti, sicil kaydında çocuk istismarı suçu bulunan Avustralya vatandaşlarının pasaport için başvurmasını engellemeyi öngören bir yasa taslağı hazırlamıştır. Hükümet, çocuk istismarından hüküm giymiş vatandaşlarının çocuk istismarının yaygın olduğu ve bunun bir 'seks turizmi' haline getirildiği Tayland, Endonezya, Kamboçya, Filipinler gibi Asya ülkelerine gitmesinin önüne geçmek için böyle bir uygulama kararı almıştır (<http://gazetekarınca.com>, 02.06.2017). Bu tip uygulamalar vasıtasıyla bu şahıslara hukuki cezanın dışında sosyal anlamda da cezanın verilmesi açısından güzel bir uygulamadır.

¹³ Detaylı Bilgi İçin: Ahmet Mutlu ve Nazlı Yücel Batmaz (2013). Türkiye'de Kent Hakkı. Orion.

İngiltere gençlik adalet sisteminde, tekerrür oranlarındaki düşüş ve çocuğa özgü tedbirler önemli yer tutmaktadır. Bunlardan birisi, onarıcı adalet anlayışını temsil eden yöntemlerden, 10-17 yaş arası ilk defa ağır olmayan suça karışan çocukların Suça Sürüklenen Çocuklar Panelleri'ne gönderilmesidir. Birisi başkan ve diğeri de uzman sıfatıyla halktan iki kişi, çocuğun kanuni temsilcisi, mağdur ve çocuk üzerinde olumlu etkisi olabilecek bir kişinin yer aldığı panel, suça sürüklenen çocuğun sorunlarını dinler, çocukla birlikte bir onarım programı geliştirir ve izler (Özbek, 2008: 459). İngiltere'deki bu yöntemle birlikte güvenlik birimleriyle ilk defa karşılaşan çocukların bu suça neden karıştığının ortaya çıkarılması, tekrar bu ve benzeri bir durumla karşılaşmaması için desteklenmesi anlamında suçu önleyici bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimde dünyada oluşturabilecek bir uygulama olan “Kodlama Eğitimi” uygulanmaktadır. Kodlama eğitimi, Bilgisayar programlama; problemleri çözmek, insan – bilgisayar etkileşimini sağlamak ve belirli bir görevi bilgisayarlar tarafından gerçekleştirmek için çeşitli komut setleri ile yapılan uygulama ve geliştirme sürecidir (Business Dictionary, 2015; Sayın ve Seferoğlu, 2016: 15).

Eğitimde mantıksal düşünme becerileri, kodlama becerileri veya temel yetkinlikler gibi temel eğitim becerilerini geliştirmeyi, problem çözmeyi amaçlayan ülkelerin çoğunluğu, kodlamayı müfredatlarına entegre ediyor veya planlıyor. Gelişmiş sanayi ülkelerinde kodlama derslerinin müfredata alınma kararı, iş piyasasının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde istihdam edilebilirliğini artırmak veya öğrencileri bilgisayar bilimi eğitimine teşvik etmektir. Estonya kodlama eğitimine yer veren ilk ülkelerdendir. 2011'de ortaokul öğrencileri için ders olarak müfredata alınan kodlama daha sonra ilkökul öğrencileri için de uygulanmaya başlanmıştır. 2012 yılının başında Estonya, 1. ila 12. sınıflar arasındaki tüm öğrencilere programlama yapmak için bir pilot program olan ProgeTiiger(proje-web yönetimi)'i başlattı. İngiltere, ilk ve orta dereceli okullarda bilgisayar programcılığı yapmakla görevli ilk Avrupa ülkelerinden biriydi. İngiltere'de kurulan Code Club kendisini “9–11 yaşlarındaki çocuklar için okul sonrası kodlama kulübü gibi kurulmuş, gönüllü çalışmalar yürüten ülke çapında bir ağ” olarak tanımlamış, İngiltere'de 1.300'den fazla okul ve diğer ülkelerde 100'den fazla okul haline gelmiştir (<http://www.codingbk.com>. 25.10.2017).

Araştıran, sorgulayan, üreten bir nesil yetiştirmek ve 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak için erken yaşta kodlama eğitimi büyük önem taşımaktadır. Kodlama sadece bilgisayar bilimleriyle sınırlı olmayıp, disiplinler arası etkileşim açısında da

çok önemlidir. Erken yaşta kodlama eğitimi alan çocuklar, algoritmik düşünme becerileri kazanarak farklı alanlarda karşılaştıkları sorunlarla ilgili yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri kazanacaktır (<http://www.codingbk.com>. 25.10.2017).

2.4.2. Ülkemizde Çocuk Suçluluğuna Yönelik Politika ve Uygulamalar

Türkiye’de ilk çocuk bürosu 1962’de Emniyet Müdürlüğü içerisinde kurulmuştur. Bu tarihten itibaren Emniyet Müdürlüğü’nün yayınladığı genelgeyle bütün karakollara ve Asayiş Şubesi’ne gelen 18 yaşından küçük çocuklar bu büroya teslim ediliyordu. Evden kaçan çocuklara yönelik aynı hizmetleri vermek amacıyla 1967 yılında Ankara Emniyet Müdürlüğü bünyesinde de “Çocuk Bürosu” kurulmuştur. 1980 yılına kadar Çocuk Bürosu olarak çalışma yapan büro, bu tarihten sonra “Çocuk Şubesi” haline dönüştürülmüştür. 1995 yılında ise “İl Emniyet Müdürlükleri Küçükleri Koruma Şube Müdürlüğü Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir (Cankurtaran Öntaş, 2008: 28-29). İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde kurulan Küçükleri Koruma Şube Müdürlüklerinden sonra 2001 yılında “Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü Büro Amirliği Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği” ile beraber illerde çocuk şube müdürlüğü ve ilçelerde ise çocuk büro amirliği kurulması kararlaştırılmıştır. Bu yönetmelikle beraber 18 yaşından küçük çocuklarla ilgilenecek polisler “Çocuk Polisi” adı verilmiştir. Bugün kentlerde çocukların suça sürüklenmesinin önüne geçilmesinde büyük önem taşıyan çocuk polisleri, çocuk hakları konusunda bilgi sahibi olmaları ve çocuğun psiko-sosyal yapısından anlayan kişilerden oluşturulması gerekir.

Hâlihazırda 19 Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi ve 84 adet Çocuk Mahkemesi olmak üzere toplam 103 adet Çocuk Mahkemesi ile 61 adet Çocuk Mahkemesi Hâkimi ve 29 adet çocuk Ağır Ceza Mahkemesi Hâkimi bulunmaktadır. Ülkemizde çocuk yargılama süreleri çocuk mahkemeleri için 414 gün, çocuk ağır ceza mahkemeleri için de 502 gün olup yargılama süresinin uzunluğunun bir sonucu olarak ülkemizde tutuklu çocuk sayısı, hükümlü çocuk sayısından fazladır. Çocuk mahkemelerinin sayı ve altyapı olarak yetersizliği bu sorunun temel kaynaklarından (Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2013-2017: 68). Adli kovuşturma süreçlerinden sonra çocuğu ceza sistemi dışına yönlendirebilen tedbirlerin uygulanması ve çocuğun topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılması ayrıca düşünülmesi gerekenlerdendir.

Ülkemizde güvenlik konusu, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan Emniyet Teşkilatı'nın sorumluluğundadır. Emniyet il ve ilçe merkezlerinde kentlerin güvenliğini sağlaması amacıyla teşkilatlanmış ve buralara polisleri görevlendirmiştir. Ayrıca kendi içerisinde suçun önlenmesine yönelik özel birimler kurulmuştur. Bu özel birimlerden Toplum Destekli Polislik (TDP) ve KGYS (Kent Güvenliği Yönetim Sistemi) diğer adıyla MOBESE (Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu) büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde emniyetin yürütmüş olduğu suç önlemeye yönelik politika ve uygulamalar başlığı altında Toplum Destekli Polislik ile KGYS ele alınacaktır. Ayrıca İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın 20.09.2007 tarihinde "Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Artırılmasına İlişkin İşbirliği" protokolü imzalanmış ve bu kapsamda bütün kentlerde Güvenli Eğitim Projesi uygulanmaya başlamıştır.

Toplum Destekli Polislik, 1980'li yılların başlangıcından itibaren Amerika ve İngiltere'de polis ile halk arasında ortaya çıkan ve gittikçe de büyüyen güvensizlik sorununun ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm arayışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Bahar, 2002: 292). 1970'lerden itibaren değişik uygulamalarla ABD'de bazı polis organizasyonlarının uygulamaya koyduğu ve çeşitli başarıları görülen TDP uygulaması bugün ülkemizde dâhil olmak üzere birçok ülkede uygulanmakta, uygulanması da teşvik edilmektedir (Gültekin ve Gültekin, 2011: 95). İngiltere'de yapılan bir araştırmada polis, olayların ancak %4'ünde suçüstü yapabilmiş, %1'inde bir olayı tamamen kendi imkânlarıyla çözmüş, %4'ünde başka yollarla çözmüş ve geriye kalan %90'lık bir oran mağdur, şahit vb. gibi halkın yardımlarıyla sonuçlandırabilmiştir (Öztürk, 2002: 332). 2003 Yılı AB-Türkiye Mali İşbirliği kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü'nce eş üye ülke İspanya ile işbirliği hâlinde yürütülen "Türk Polis Teşkilatının Sorumluluğunun, Verimliliğinin ve Etkinliğinin Güçlendirilmesi Twinning (Eşleştirme) Projesi" sayesinde ülkemizde pilot olarak öncelikle Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Kayseri, Trabzon, Erzurum, Diyarbakır ve Antalya illerinde uygulanmıştır. Pilot uygulamalarda elde edilen başarıların ardından 1 Nisan 2009 tarihinde ülke genelinde "polis sorumluluk bölgesi"¹⁴ne yaygınlaştırılmıştır. Halkın desteğinin, katılımının suç önlemedeki rolü

¹⁴ İl ve ilçelerde jandarma ve polis sorumluluk alanlarının sınırları, ilçelerde kaymakam, illerde vali veya görevlendireceği vali yardımcısı başkanlığında, jandarma ve emniyet temsilcilerinin katılacağı bir komisyon tarafından belirlenir (Emniyet ve Asayiş İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik, 15.07.1961).

toplum destekli polislik modeli sayesinde güçlendirilmiş ve bu modele geçiş sağlanmıştır.

Skogan, Hartnett (1997: 5), TDP'yi “organizasyonel yerinden yönetim, kamu ve polis arasında iki yönlü iletişim ile düzenlenmiş devriye hizmetlerinin yeniden düzenlenmesine dayandığını” belirtmiş, bu felsefenin “problem tabanlı polislik” anlayışına dayalı olarak vatandaşın ihtiyacı olduğunda, yerel problemleri kendileri için öncelikli olarak gören polis teşkilatının hizmet vermesi durumu olduğunu belirtmiştir. Toplumunu merkeze alarak yapılacak tanımlamada “toplum destekli polislik” kavramını, “komşuların, suç problemini toplum organizasyonları ve suç önleme faaliyetlerinin gerektirdiği yollarla, polisten alınacak yardımla kendi başlarına çözmeleri” şeklinde belirtmiştir (Şeker ve Derdiman, 2013: 332). TDP, insanlarla işbirliği içerisinde pozitif bir iletişim kurarak suçun önlenmesi ve yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik polislik hizmetlerinin sunumudur. Bu hizmet sunumunun en iyi şekilde gerçekleştirilmesi için diğer kurumlarla eş güdümlü çalışması esastır.

Emniyet Genel Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik Hizmetleri Yönetmeliği Madde 5(2)'de belirtildiği üzere; “Toplumsal katılımı sağlayan, çevrenin sosyal yapısıyla bütünleşmiş, topluma olabildiğince yakın, kaliteli güvenlik hizmeti sunan ve toplumun güvenlik taleplerine her durumda cevap veren, güvenlik olgusuna bütüncül yaklaşan örnek bir polis modeli oluşturmayı ve bu modeli bütün polis birimlerine benimsetmeyi içerir”. Toplumla iç içe olmayı ve polislik mesleğinin sosyal çevreyle bütünleşmiş bir şekilde yürütülmesi gerektiğini amaç edinen TDP, suçun önlenmesinde önemli bir role sahiptir.

TDP, suç önleme, suçla mücadele ve güvenlikle ilgili diğer konularda etkili olma potansiyeline sahiptir (Gürer, 2010: 92). TDP ile ilgili en önemli beklenti, suçla mücadelede polisin etkinliğine yapacağı olumlu katkıdır. TDP, polise suç oranlarını azaltmada ve işlenen suçlarda suçluları yakalamada yardımcı olmak varsayımları ile kabul edilen bir yaklaşımdır. Bu anlamda, polisin suç ve suçluyla yaptığı mücadelede olumlu etki eden bir felsefedir (Alpkan ve Palacı, 2008: 114). TDP'nin suçla mücadelede etkin, halkla ilişkilerde çare olarak değerlendirildiği anlayışı, TDP'nin, en çok suç işlenmesi, suçluları yaşaması muhtemel yerlerde, polisin halka ilişkilerini iyileştirmeye ihtiyacı olan yerlerde uygulanması gerekliliğini doğurmaktadır. Ancak yapılan çalışmalar göstermiştir ki TDP'yi en çok ihtiyaç duyulan mahallerde uygulamak kolay değildir. Suç oranı yüksek ve polise dostça duygular beslemeyen yerleşim bölgeleri genelde TDP uygulaması yapılmayan yerlerdir. Uygulamadaki bu

durum, TDP'nin içinde bulunduğu paradoksu özetlemektedir (Gültekin ve Gültekin, 2011: 108). Çocuk suçluluğuyla da mücadeleyi de kapsayan TDP, suçun önlenmesinde veya azaltılmasında tek çare olarak görmek mümkün değildir. Fakat polis denildiğinde korkmak yerine sorunlara çözüm bulmakta halkla birlikte hareket eden ve günümüz modern demokrasilerinde uygulanarak sonuç elde edilebilen bir uygulamadır.

Diğer bir uygulama olan KGYS'yi ele almadan önce, Giddens insanlık tarihi kadar eski bir kavram olan gözetimin, resmi olarak yazının bulunuşuyla başladığına değinir. Yazıyla birlikte kayıtlama sisteminin uygulanması, resmi anlamdaki gözetimi ortaya çıkarmıştır (Giddens, 2005: 66). Gözetimin sadece bu döneme ait olan bir konu olarak görülmediği, eski çağlardan bu yana gözetlemenin farklı amaçlarla günümüzdeki kadar ayrıntılı ve teknik olmasa da yapıldığı ifade edilmektedir (Bauman, 1996: 51-53). Geçmişte yazı ile başlayan gözetim, bugün toplumun her alanında kendisini göstermekte ve özellikle teknolojinin gelişimiyle beraber oldukça etkili bir biçimde kullanılmaktadır.

Kentlerin modern dünyada güvenlik sorunu kamuoyunu oldukça meşgul etmektedir. Kentlerde suça yönelik mücadelenin sadece hukuki boyutta sağlanmasının yeterli olmadığı, suçun meydana gelmeden önce engellenmesinin önemi anlaşılmıştır. Bu nedenle teknolojiyen yararlanarak kentlerde gözetim sisteminin kurulmasıyla sapma davranışlara yönelik caydırıcılık amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda ülkemizde de KGYS kullanılmaktadır.

KGYS'nin suçla mücadelede hem önleyici hem de adli polislik faaliyetlerinde getirdiği faydalar neticesinde EGM'nin 2009-2013 yılları stratejik planında yer almış, ülke genelinde polis birimlerinde kurulması amacı benimsenmiştir (EGM, 2009: 59-60). EGM'nin 2014 yılı itibarıyla resmi yayınlarında MOBESE yerine KGYS'yi kullandığı görülmektedir (EGM, 2015: 12). Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri (KGYS), Pol-Net (Polis Bilişim Ağı) ile desteklenen ve mevzuata uygun görüntü, ses ve konum verilerinin elde edilmesine, işlenerek anlamlı sonuçlar üretilmesine yarayan, modüler olarak geliştirilmiş bir bilişim sistemidir (EGM, 2016: 11). Suç işleyenlerin kişilerin kim olduklarının tespitini yapmak ve suçun kanıtlarına ulaşmak için faaliyet geçen uygulama ülkemizde 81 ilde de mevcuttur. KGYS ile kentlerin güvenliğinin sağlanması noktasında büyük ilerleme kaydedilmiştir. Fakat bu sistemlerin özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği yönünde eleştiriler de mevcuttur.

İnsanların KGYS'ler ile sürekli takip edilmesinin özgürlüklerini kısıtlayıcı olduğu için kendisini rahatça ifade edemeyeceği ve suç ve suçlulara yönelik izleme

çalışmaları yürütürken ilgisi bulunmayan kişilerin bilgilerinin de toplanması ayrıca yine ilgisi olmayanlarca öğrenilmesi bu sistemlerin kullanımında ince eleyip sık dokunması gerektiğini bize göstermektedir. Bu sistemi kullananların denetimlerinin iyi yapılması ve kişisel amaç için kullanılmasının önüne geçilmesi yine kişilerin özel hayatına ve bireysel tercihlerine müdahale edilmeden kullanılması amaca ulaşmada fayda sağlayacaktır.

Kentlerdeki bu KGYS araçlarının suç önleme, suçluyu tespit etme bununla beraber çocukların suça sürüklenmesinin veya suçun mağduru olmasının önüne geçilmesini sağladığı bilinmektedir. Kentsel güvenlik için de kullanılması gereken araçların başında gelmektedir. Fakat farklı bir pencereden bakıldığında, bu araçların kullanımının/özelliğinin artırılması yine bu araçların yenilenmesi ve sayıca artırılması için her geçen yıl fazlaca ödenek ayrılması (2016 yılında KGYS Projesi kapsamında İl Emniyet Müdürlüklerine toplam 163.956.268,60TL ödenek gönderilmiştir¹⁵) kentlerde güvenliğin sağlanması ihtiyacının olduğunu göstermektedir. Bu demek oluyor ki, kentsel güvenliğin sağlanmasında bu tarz sistemlere ihtiyaç vardır. Aslında olması gereken, kentlerde yaşayan insanların bu araçlar vasıtasıyla suçtan uzaklaştırılması ya da bu araçlar önünde suç yapılmasının önüne geçilmesi değil, gerçekte suçu işlemeye neden olan faktörlerin ya da suç işlemeye neden ihtiyaç duyduğunun belirlenmesidir. Kentlerin güvenliğinin sağlanması için insanların yaşamış olduğu kente aidiyet duymasının sağlanması, kişisel problemlerinin belirlenmesi ve giderilmesi yönünde yapılacak çalışmalarla mümkün olacaktır.

Suç önlemeye yönelik bir diğer uygulama ise Güvenli Eğitim Projesi'dir. İçişleri Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında 20.09.2007 tarihinde "Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu-Önleyici Tedbirlerin Artırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolü" kapsamında, okulların çevresinde alınacak önlemler ile çocukları şiddet ve suç içeren her türlü eyleme karşı korumak, zararlı alışkanlıklardan olan maddeden uzak tutmak, halkın ortak kullanım alanlarından olan parklara ve bahçelere yönelik denetimleri yapmak yine okul servislerinin denetimlerini sürdürmek ayrıca sosyal medya araçlarından kaynaklanan olumsuz etkilere karşı bilinçlenmelerini sağlamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda "Güvenli Okul-Güvenli Eğitim" isimli proje ile öğrencilerin, okula gitmek için evinden ayrılan ve okula giden

¹⁵ EGM 2016 Faaliyet Raporu'ndan alınmıştır.

öğrencilerin tekrar evine dönünceye kadar ki geçen zaman süreci içerisinde güvenliğinin sağlanması hedeflenmiştir (<https://www.egm.gov.tr>, 09.05.2017).

Söz konusu proje kapsamında; okul güvenliğinin en üst düzeyde sağlanması için okul yönetimlerinin irtibat kuracakları, yaşanabilecek güvenlik sorunlarını paylaşacakları görevliler olan “Polis İrtibat Görevlileri” tayin edilerek, öğrencilerin şiddet ve şiddet içeren olaylar ile madde bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklara karşı korunmasına, okul çevresindeki umuma açık yerlerin denetimi ile okulla ilişkisi bulunmayan, eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesine engel olabilecek şahısların uzaklaştırılmasına yönelik tedbirler her yıl gözden geçirilmekte, bununla birlikte okul çevresindeki trafik riskleri ve okul servislerinin denetlemeleri eğitim-öğretim dönemleri boyunca aralıksız sürdürülmektedir (<https://www.egm.gov.tr>, 09.05.2017). Burada belirtilen Polis İrtibat Görevlileri, her okulun kendisine ait bir polisinin olması ve bu polisin her ay rutin olarak okul idaresi ile görüşerek okulda risk grubunda değerlendirilebilecek bir öğrencinin bulunup bulunmadığını sekreteryaya işini yürütmekte olan Çocuk Şube Müdürlüğü’ne bildirmesi zorunludur. Yine okul idaresi tarafınca bilinen bu polis memuruna okulda herhangi bir olay olduğunda irtibata geçilmesi ile okulların güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

Türkiye’de 2013-2014 Eğitim Öğretim döneminde, Okul yönetimlerinin irtibat kurabileceği ve güvenlik sorunlarını paylaşabileceği 10.288 irtibat görevlisi belirlenmiştir. 2014-2015 Eğitim Öğretim döneminde, Okul yönetimlerinin irtibat kurabileceği ve güvenlik sorunlarını paylaşabileceği 12.759 irtibat görevlisi belirlenmiştir. 2015-2016 Eğitim Öğretim döneminde, Okul yönetimlerinin irtibat kurabileceği ve güvenlik sorunlarını paylaşabileceği 12.701 irtibat görevlisi belirlenmiştir (<https://www.egm.gov.tr>, 09.05.2017). Türkiye genelinde okullara verilen polis memurları (okul irtibat görevlisi) her eğitim-öğretim döneminin başında belirlenmektedir.

Bu proje, okul ve çevresinde güvenliğinin oluşturulmasına, çocukların suça sürüklenmesinin ya da suçun mağduru olmasının önüne geçilmesine aynı zamanda okulda veya okul dışında herhangi bir olaya karışmamış/mağduriyet yaşamamış fakat risk grubunda olabilecek öğrencilerin(örneğin; okula sürekli veya uzun süreli devamsızlık yapan öğrenciler, yine maddi imkânsızlıklar nedeniyle sokakta çalışmak zorunda kalanlar, ailesinin ilgilenmediği öğrenciler gibi) belirlenebilmesine olanak sağlamaktadır. Bu öğrenciler ile Çocuk Şube Müdürlüklerinde görevli Sosyal Hizmet Uzmanlarınca yapılan inceleme/görüşme ile Çocuk Koruma Kanunu (5395)

kapsamında koruyucu ve önleyici tedbirlerin verilmesi, çocukların suça sürüklenmeden veya suçun mağduru olmadan önüne geçilmesinde büyük öneme sahiptir. Ayrıca kentlerde en önemli sorun olarak görünen okulların güvenliğinin sağlanması da bu proje sayesinde mümkün olabilmektedir.

Samsun Emniyet Müdürlüğü'nün "Güvenli Okul-Yaşanabilir Kent" adlı araştırma raporunda Samsun'daki kentsel yaşam kalitesi bağlamında okul güvenliği algısı irdelenmektedir. Araştırmada genel olarak Samsun'da okul güvenliği algısı ağırlıklı "orta düzeyde" olduğu tespit edilmiştir. Araştırma'da Tekkeköy ve Atakum'daki okul güvenliği algısı, Samsun ortalaması ile İlkadım ve Canik'te okul güvenliği algısından daha yüksek düzeyde tespit edilmiştir (Mutlu ve Özaydın, 2013). Samsun merkezine uygulanan bu proje örnek teşkil edip diğer kentlerde de uygulanabilirliğinin tartışılması açısından önemli yere sahiptir. Burada Samsun pilot bölge olarak düşünülerek elde edilen sonuçları ve sorunlara sunduğu çözümler ile kentlerde eğitim kurumlarının güvenliğine yönelik çalışmalar yapılabilir.

2.4.3. Çocuk Suçluluğuna Yönelik Diğer Politika ve Uygulamalar

Suçun önlenilmesinde ve kentsel güvenliğin sağlanabilmesinde yukarıda belirtilen uygulamalar haricinde güvenli kent yaklaşımları, kentlerin yaşanabilir kılınması ve sağlıklı duruma getirilmesi noktasında önemli yere sahiptir. Yine kentsel tasarımın ve suç haritalarının suç önlemedeki etkisi konuya ilişkin diğer uygulamalardandır.

2.4.3.1. Güvenli Kent Yaklaşımı ve Programları

2000'li yıllar ile dünyada yaşanmaya başlayan hızlı kentleşme ve yerleşme süreçleri, insan hakları ve demokrasiye ilişkin anlayışların da güçlenmesine olanak sağlamıştır. Hem uluslararası alanda hem de yerel düzeyde paylaşılan değerlerin artmış olması bu gelişmelerin en önemli getirisidir. Yerleşmenin etkisinin en fazla hissedildiği alan, merkezi yönetim ve yerel yönetim olarak örgütlenmiş idari yapıdır. Kentler idari yapının mekân boyutunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda kentle ilgili temel değerler ve haklar da gündeme gelmektedir (Gönüllü, 2014: 31-32). 20. Yüzyıl ile birlikte örgütlenebilen toplumlarda gelişmişliğin ölçütü olarak sayılan insan hakları kapsamı ve onun da içerisinde yer alan kentli hakları daha ön plana çıkmış ve bu yönde

şekillenmiştir. Kent hayatında belirli bir düzen oluşturulabilmesi için bazı yasaklar getirilmiştir. Fakat bugün bu yasaklar herkese modern dünyanın gerekleri çerçevesinde ele alınmış ve kurallar oluşturulmuştur. Bu sayede de kentlerde özgürce hayat sürdürülmesi sağlanabilmiştir. Bütün bu kurallara rağmen kentlerde hızla artan nüfusla birlikte kentleşen kentsel alanların kontrolü zorlaşmıştır. Bu yaşanan değişim kentlerde topluma ve kente karşı işlenen suçların engellenebilmesi yönünde tedbirler alınmasını gündeme taşımıştır. Bu durum yaşadığımız yüzyılda merkezi ve yerel yönetimlerin kentlerin güvenli mekânlara dönüştürülebilmesi politika ve yaklaşımlarını ele almasını zorunlu kılmıştır.

Nüfusun büyümesi, kentleşme hızı, küreselleşme, çevresel bozulma, dijital teknolojinin yayılması ve gelişmesi ve jeopolitik düzensizlikler (Aksoy, 2007: 11) kentteki önemli değerleri yenilemek ve yeni mekânlar yaratmak, kentin ulaşımında, konut alanlarında, yeşil alanlarında yeni, iyi fiziksel alanlar oluşturmak, sosyal bütünleşmeyi oluşturmak ve geliştirmek, toplumun gelişmesine ortam sağlamak, sağlık servislerine yüksek seviyeli ulaşılabilirliği sağlamak, yaşama imkânını sağlamak, aileyi korumak, güvenli ve özgür bir biçimde yaşama eylemlerini gerçekleştirmek (Başaran, 2007: 208) için Dünya Sağlık Örgütü 1987 yılında ‘Sağlıklı Kentler Projesi’ ile yerel düzeyde “Herkes İçin Sağlık” uygulamasını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar (Ulusel ve Koç, 1999: 200) ile güvenli kent yaklaşımı ele alınmaya başlamıştır. Bu uygulama sayesinde ilk olarak pilot bölgelerde çalışmalar yürütülmüş akabinde de projenin faaliyet gösterdiği alan genişletilmiştir.

Sağlıklı Kentler Projesi, kentlerde insanların sadece fiziksel sağlığının iyileştirilmesi amacına yönelik çalışmaları kapsamaz. Aynı zamanda eğitim, kentsel planlama ve güvenlik, ekonomi gelişmeler, ulaşım ve altyapı vb. hizmetleri kapsayan topyekûn bir kalkınma projesi niteliğindedir (Ulusel ve Koç, 1999: 200). Özellikle yerel yönetimlere büyük görevler verilen projede kentte yaşayan bütün bireylerin huzur ve sağlığından sorumlu tutmaktadır. Bugün ülkemizde de sağlıklı kentler olma yolunda kanunlarda belirtildiği üzere belediyelere görevler verilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun da şu görevler yer almaktadır:

- Gıda işkolu da dâhil olmak üzere büyükşehir belediye ve il belediye sınırları içinde 1. 2. ve 3. sınıf gayrisihhi müesseselere ruhsat vermek ve denetlemek,
- Büyükşehir belediye sınırları içinde büyükşehir belediyesi tarafından gıda tahlil laboratuvarları kurmak ve işletmek,

- Hava kirliliğini önleyici tedbirler almak; sanayiden, evlerden ve trafikten kaynaklanan hava kirliliğini önlemek için önlemler belirlemek ve uygulamak,
- Kent içi ve kentler arası erişebilirlik sağlama konusunda çalışmalar yapmak,
- Kente içme suyu sağlamak,
- Atık suları toplamak, kanalizasyon sistemlerini oluşturmak,
- Yeşil alanları, orman ve tarım alanlarını korumak; yeni yeşil alanlar yaratmak,
- Katı atıkları toplamak,
- Sağlıksız yapılaşma ile mücadele etmek,
- Sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin bertaraf hizmetlerini yürütmek,
- Doğal afetlerle ve olağandışı durumlarla ilgili planlamalar yapmak,
- Mezarlık yerlerinin tespitini yapmak ve defin ile ilişkili hizmetleri yürütmek,
- Dezavantajlı kesim olarak isimlendirilen yoksullar, kadınlar, yaşlılar, engelliler, gençler ve çocuklarla ilgili çalışmalar yapmak,
- Kent konseylerini kurmak ve işlerliğini sağlamaktır.
- Trafik yoğunluğunu azaltmak,
- Hayvan barınakları oluşturmak ve hayvan sağlığı ile ilgili önlemler almak,
- Mezbahalar kurmak ve işletmek.

Yukarıda belediye kanunlarında belirtildiği üzere belediyelere verilen daha yaşanabilir kentler oluşturmak veya kentleri yaşanabilir hale getirmek için bir dizi görev sıralanmıştır. Bu sayılan görevlerin uygulandığı/uygulanmaya çalışıldığı gözlenebilmektedir. Fakat her ne kadar uygulansa da kentlerde yaşanabilirlik kalitesi ve aynı zamanda suç oranlarında görülen artış halen tartışmaları süren güncel konulardandır. Burada biraz da kentlerin nitelikleri ve işlevleri nelerdir onlara dikkat etmemiz gerekir. Bookchin'in dediği gibi (Bookchin, 1999: 180); “kenttin düşünsel nitelikli değişimi, fiziksel nitelikli değişiminden daha önemlidir. Kentleşme olarak adlandırılan süreçte, yurttaşlık erdemi, demokratik idealler ve toplumsal sorumluluk aşıl原因 bir yer olarak kentin ‘etik’ içeriği ortadan kaldırılıp, onun yerine gelire, harcamalara, büyümeye ve işe önem veren girişimci bir mantalite yerleştirilmiştir.” Yani günümüzde kentte yaşamakta olan insanların asıl amacı maddi kaygıları ortadan kaldırmak olduğu için, birbiriyle olan ilişkileri de maddi gereksinimlere dayanmaktadır. Kentli olabilmek ve kentte var olan sorunların ortadan kaldırılmasına

katkı sunabilmek için kentte yapılacak fiziki değişimlerin yanı sıra kentlilik bilincini ve kentsel aidiyeti artırmaya yönelik çalışmalar da yapmak gerekir.

Birleşmiş Milletlerin HABİTAT çerçevesinde 1996 yılında oluşturmaya başladığı Güvenli Kent Programı (The Safer City Programme) suçla mücadelede disiplinlerarası çalışmanın birebir uygulandığı bir başka önemli projeyi oluşturmaktadır. Bu programın ana amacı; kentsel suçun ve kentsel şiddetin gelişimini engellemede kent ölçeğinde suç önleme stratejileri geliştirmek, suçun kentle ilişkisini ortaya koymak ve güvenli, sağlıklı ve yaşanabilir kentler ve yaşam çevreleri oluşturmaktır. Program uygulamada ise, yerel otoritelerin, yargı sisteminin, özel ve kamu sektörlerinin, güvenlik güçlerinin ve kentin gelişime dair karar veren tüm mekanizmaların ortaklaşa çalışması gereğini vurgulamaktadır (UN-Habitat, 2005; Ataç ve Gürbüz: 2009: 34). Eş güdümlü olarak çalışmayı esas alan program, kentlerde güvenliğin sağlanmasına yönelik konuları bütün boyutlarıyla ele alıp tek çatı altında değerlendirme imkânı vermiştir. Böyle bir yöntem sorunların hangi nedenden kaynaklandığını görmek açısından önemlidir. Nitekim HABİTAT III'te belirtildiği üzere; “herkesin şiddet ve sindirme korkusu yaşamadan yaşayabilmesi, çalışabilmesi ve kent yaşamına katılabilmesi için kentlerde güvenli ve emniyetli bir ortam oluşturmayı vaat ederiz”. “Kentlerde güvenliğe, şiddet ve suçun önlenmesine, binaların dayanıklılığına, afet önleme ve etkilerini gidermeye, daha güvenli kamusal alanlar ve çalışma alanları ve ulaşım olanakları sağlamaya yönelik tedbirler, imar izni olmayan yerleşimler de dahil olmak üzere tüm kentsel planlama çabalarına entegre edilmeli ve bir yandan da toplumun güvenlikle ilgili bilinci artırılmalıdır” maddesi ile kentlerde suçun önlenmesi ve güvenliğin sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütüleceği belirtilmektedir (Türkiye HABİTAT III Ulusal Raporu, 2014).

Kent içinde insan önceliğine yer veren başarılı örnekler olarak Londra, Kopenhag ile Türkiye'de Eskişehir'deki uygulamalar verilebilir (Korkut ve Kiper, 2016: 30). Dünyanın en yeşil başkenti unvanına sahip Kopenhag, bu unvana rağmen şehirde yeşil alanların artırılması, yeşil binalar, yenilenebilir enerji kullanımı gibi birçok alanda projeler üretmeye devam etmektedir. 2025 yılı itibarıyla karbon salınımı sıfıra indirgeyen ilk şehir olma yolunda önemli adımlar atmaktadır (<http://www.akillisehirler.org/kopenhag/>, 09.05.2017). Bu durum kentlerdeki yaşam kalitesinin artmasını ve insanların daha huzurlu bir ortamda yaşamasını sağlayarak dolaylı olarak suçun ortaya çıkmasında da engelleyici bir rol oynayacaktır.

Londra’da ise, 16-24 yaş arası gençlerinin işsizlik oranının %40’ı bulduğu ilçelerde geleceğin teknoloji liderlerini yetiştirmeyi amaçlayan çıraklık eğitimi çalışmasıdır. Gelişmekte olan teknoloji şirketleri için ‘yetenek havuzu’ oluşturmayı planlayan çalışma kapsamında hızlandırılmış eğitimlerle genç kuşakların teknoloji şirketlerine kazandırılması amaçlanmaktadır (<http://www.akillisehirler.org/londra/>, 09.05.2017). Eğitimin amaçlarından birisi, belli bir meslek sahibi olmak ve iş bulmak üzerine kuruludur. Bu amaç doğrultusunda hareket ederek özellikle 16-24 yaş aralığındaki gençlerin iş bulabilmesi yönünde çalışmalar yapmak işsizliği önleyecektir. İşsizliğin önlenmesi de aynı zamanda suçun önlenmesine destek sağlayacaktır.

Eskişehir’de de kentsel servisler merkezde bir arada, birbiriyle ilişkili ve erişilebilir yürüme mesafesinde bulunmaktadır. Kamusal alanlar, özellikle yayalaştırılmış bölgeler düzenli olarak temizlenmekte, peyzaj elemanları ve kentsel mobilyalarla desteklenmekte ve geceleri de güvenli kullanımları sağlanmaktadır. Yayalaştırılan bölgeler ya da araç kullanımının sınırlandırıldığı alanların sayısı ve büyüklüğü artırılmakta, erişilebilir daha büyük güvenli alan yayaların kullanımına sunulmaktadır. Yaya geçitlerinde yaya-taşıt yolu ilişkisi rahat ve güvenli bir şekilde kurulmuştur. Kaldırımlar erişilebilir olarak uygun genişliklerde ve dokuda düzenlenmekte, kentsel mobilyalarla kullanım olanakları artırılmaktadır (Tural ve Üstün, 2009: 17). Görüldüğü üzere kentsel güvenliğin sağlanması ve yaşam kalitesinin artırılması için Eskişehir Kenti önemli çalışmalar yapmış/yapmaktadır. Kenti yaşanabilir kılmak ve güvenli hale getirmek suçun oluşmasının da önüne geçmekte fayda sağlayacaktır. Yine bir başka kent olan Bursa da “Sağlıklı Kentler Projesi” kapsamına alınmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü’nün başlatmış olduğu Sağlıklı Kentler Projesi’ne çalışmaların başladığı yıllardan itibaren Avrupa’daki kentler gibi Türkiye’deki kentlerden birçok il ve ilçe belediyesi katılım ve desteklerini yerine getirmişlerdir. 2007 yılı itibariyle 29 il ve ilçe belediyesi kapsamında proje çalışmaları yürümektedir. Ülkemizde bu çalışmalar 1993 yılında, Sağlık Bakanlığı’nın ulusal Koordinatörlüğü’nde başlamıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesi Dünya Sağlık Örgütü Sağlıklı Kentler Ağı’na 3. Dönem (1998-2002) 2000 yılında Türkiye’den ilk kabul edilen kent olmuştur. Bursa Büyükşehir Belediyesi iyi örgütlenmiş ve etkin bir Sağlıklı Kentler Projesi’nin gelişimi ve yayılması için destek, öncülük, danışmanlık

sağlamakta; ayrıca Dünya Sağlık Örgütü'nün Türkiye'deki ve uluslararası çalışmalarında da oldukça aktif bir rol oynamaktadır (Başaran, 2007: 221).

Güvenli kent yaklaşımlarındaki amaç; politikacılar, kent idarecileri, kent planlayıcıları, emniyet güçleri, akademisyenler ve yerel halktan katılımcıların da yer aldığı Güvenli Kent Komiteleri kurularak kentlerde güvensiz mekânlara yönelik uygulanabilecek olan fiziksel ve sosyal müdahalelere karar vermek olmuştur. Bu amaç doğrultusunda yapılacak olan çalışmalar kentlerin daha güvenli mekânlara dönüşmesi sağlanabilir.

2.4.3.2. Suç Önlemeye Yönelik Kentsel Tasarımlar

Kentsel tasarıma yönelik olarak Oscar Newman'ın "Savunulabilir Kent Teorisi", insan ilişkilerinin zayıf olduğu, kargaşanın, stresin ve nüfus yoğunluğunu fazla olduğu apartman tipi çok nüfuslu, çok katlı yaşam alanlarının suçu artırdığını ve yapılacak tasarımlarla birlikte bunun önüne geçilebileceğini savunmaktadır (Düzgün, 2007: 7). Bir başkası ise yukarıda da bahsedilen Wilson ve Kelling tarafından ortaya atılan "Kırık Cam Teorisi" ise yıkılmış, kentteki fiziksel özellikleri bakımından yetersiz olan bölgelerinin suçu artırdığı ve buralarda iyileştirmeler yapılmazsa diğer bölgelerin de aynı duruma düşebileceği savunulmaktadır (Doğan ve Sevinç, 2011: 31). Bütün bu teoriler göstermektedir ki; kentlerin güvenli mekânlara dönüşebilmesinde tasarımın büyük etkisi vardır.

Bazı araştırmacılar kent tasarımı ve suç arasında ilişki kurulabileceğini belirtmişlerdir. Bu araştırmalara göre suçun kullanılmayan, yalıtılmış ve fonksiyonel olmayan alanlarda ortaya çıktığı, çevre tasarımının suç tipi ve suç oranında belirleyici olduğu, her çeşit suç ve yoksulluk hesaba katıldığında kent tasarımının önemli bir yeri olduğu ve çevresel tasarım ve mimarının suçu etkilediği fikrinin popülaritesini arttırdığını belirtmişlerdir (TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Proje Değerlendirme Kurulu Raporu, 2014: 5). Günümüzdeki kentlere bakıldığında kent içerisinde tasarım farklarının olduğu bölgeler görülmektedir. Kentteki bu farklı yapılaşmalar, fiziki özelliklerinde görülen değişiklikler bölgede suç meydana gelip gelmeyeceğini belirleyebilmektedir. Özellikle aydınlatmanın yetersiz olduğu alanlar, giriş ve çıkışların kontrolsüz olduğu mekânlar, KGYS ve güvenlik kameralarının eksikliği, terk edilmiş binalar ve altyapı eksikliğinin yaşandığı bölgeler suç işlemeye daha uygun

yerler olarak karşımıza çıkabilmektedir. Ayrıca, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın da yukarıda belirtildiği üzere gündeminde yer alması bakımından önemlidir.

Kentsel mekânlar için yapılan projeler imar planına göre ve tasarımdan bağımsız bir şekildedir. Bu nedenle ülkemizde kimliksiz ve beton yığınlarından oluşan kentlerde yaşamaktayız. Kentsel tasarımın kent planlamalarındaki yer almamasının nedenleri şunlar sayılabilir; “kentsel tasarımın ne anlama geldiğinin tam olarak anlaşılammış olması, hukuki bir altyapı eksikliği, bu konuyla ilgili yetkilinin kim ya da kimler olacağına yönelik kurumsallaşmanın bulunmaması”dır. Fakat kurumsallaşma ile ilgili adımlar atılmaya başlanmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve belediyelerin bünyesinde kentsel tasarım daire başkanlığı ya da müdürlük kurulmasına yönelik düzenlemeler vardır. Kentsel Tasarım Şubesi Ağustos 2011’de, Kentsel Tasarım Dairesi ise Haziran 2013 de kurulmuştur (Dinçer, 2016).

Konuya ilişkin dünyadan örnekler verecek olursak; Londra’da John Nash’ın tasarladığı Mükemmel Park-II, 166 hektarlık alana sahip olan parkta; gül bahçeleri, futbol sahaları, doğal kaynaklar ve kayıkla gezinti için göller bulunuyor. İçerisinde en az iki polis memurunun yer aldığı kulübeler (kobanlar), ilkyardım ya da yalnızca talimatları almak gibi aktiviteler için polislerin uğradığı bir iletişim noktası bulunmaktadır (<http://v3.arkitera.com>, 06.06.2017). Bunun gibi uygulamalar, kentte bir bölgenin kentsel tasarım sayesinde güvenli hale getirilmesini ve böylece meydana gelebilecek olan suçların da önüne geçilmesini sağlayabilir. Bu durum çocukların suça karışmasının da önüne geçilmesinde etkisini gösterecektir.

2.4.3.3. Suçu Önlemeye Yönelik Suç Haritaları

Suç haritalama, suçun konumsal ve zamansal olarak ortaya çıkmasının anlaşılması için suç analizlerinde anahtar bir kavramdır ve bu analizlerde atılan ilk adımdır. Sonraki adım ise Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ve konumsal istatistiksel metotlar kullanılarak suç örneklerinin mekânsal ve zamansal kümelemelerinin belirlenmesidir. Son 30 yılda bilgi sistem teknolojisi alanındaki ilerlemeler ile güçlü analizler yapılabilmektedir. Bu yüzden, CBS ile suç analizlerinin ve önleyici tedbir programlarının konumsal olarak temsil edilebilmesi sağlanabilmektedir. CBS tabanlı konumsal analizlerde suç unsurlarının tanımlanması ve suçun niteliklerinin belirlenmesi hedeflenmektedir (Erdoğan, Yalçın ve Dereli, 2011). Günümüzde yapılan birçok araştırma ve çalışmalarda suç haritaları kullanıldığı bilinmektedir. Mikro, mezo

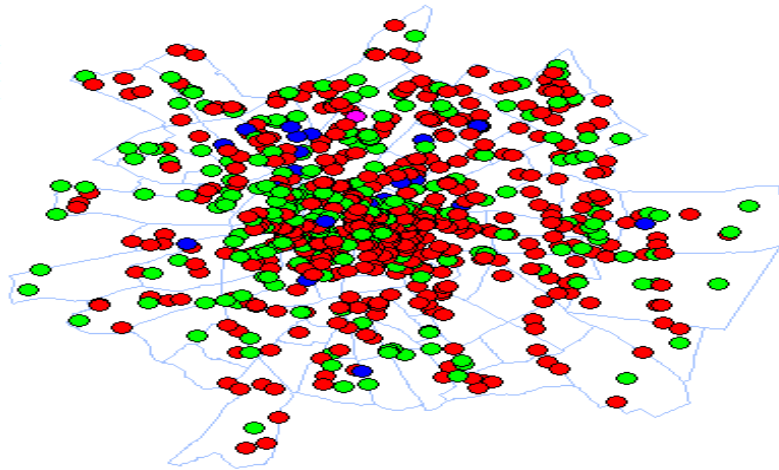
ve makro boyutlarda yapılabilen bu haritalar ile suçun tam olarak nerede meydana geldiği ve ne tür bir suç işlendiği hakkında bilgiler edinilebilir.

Suç haritalamadaki amaç suçların dağılışı, yoğunluğu ve bunları etkileyen yani artmasına veya azalmasına neden olan faktörlerin ya da alanların tespitidir. Böylece suçları önleme, azaltma çalışmalarının yapılması ve olayların aydınlatılması daha da kolaylaşmaktadır (Karakaş, 2005: 37). Suç haritaları, tek tek sınıflara ayrılan suçlarla ilgili noktasal konumlarının tespiti ile bu suçların hangi bölgelerde yoğunlaştığının belirlenmesi ve aynı zamanda bu durum dikkate alınarak suç nedenlerinin araştırılması için çözümler üreterek suçun önlenmesi ve azaltılması temeline dayanmaktadır (Karakaş, 2005: 37). CBS tabanlı suç analizi yöntemleri dört kategoriden oluşur: Tematik analizler, yön analizleri, yoğunluk analizleri ve zamansal analizler (Özçetin ve Maraş, 2013).

Şekil 9. Suç Haritası Örneği

Tekil Değerler:
SUC_TURU

● Hırsızlık	(27)
● Kasten Yaralama	(491)
● Cinsel Taciz	(280)
● Öldürme	(1)

Kaynak: Özçetin, M. ve H. H. Maraş (2013). CBS Tabanlı Suç Analizi Yöntemleri. Türkiye Ulusal Fotogrametri ve Uzaktan Algılama Birliği VII. Teknik Sempozyumu, 23-25 Mayıs KTÜ. Trabzon.

Bu yöntemler, suç analizcilerine suç verilerini muhtelif şekillerde görselleştirme imkânı vererek ve analizlerden önemli sonuçlar çıkarmasına yardımcı olarak, suçla savaşılan kurumlar için son derece faydalı olabilmektedir. Bu yöntemleri etkili bir biçimde kullanan yöneticiler muhtemel suçların potansiyel yerlerini tahmin edebilir, güvenlik kameralarını kritik yerlere yerleştirebilir, suçların zamanla arz ettiği değişim eğilimlerini tespit edebilir, bazı suçların periyodik olarak tavan yaptığı tarihleri ve saatleri önceden bilebilir ve saha ekiplerini veya devriyeleri doğru zamanda doğru yerlere yönlendirebilir (Özçetin ve Maraş, 2013). İşlenen suçların, konumunun, zamanının ve sosyal boyutunun CBS ortamında birleştirilerek değerlendirilmesi ve planlamalarının yapılması suçun önlenmesinde ve toplumsal sorunların çözümünde

katkı sağlayacaktır. Suç haritaları sayesinde özellikle çocuklara karşı işlenen suçların veya suça karışan çocukların ne zaman, nerede ve ne tür suça karıştığıнын analizi bu sorunun ortadan kaldırılmasına ve önlem alınmasına öncül bir imkân sağlayacaktır. Bu analizler, oluşturulacak projelerde neyi nasıl uygulamak gerektiği yönünde fikir verecek faydalı bir uygulamadır.

Konuya ilişkin İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu “Coğrafi Adres Bilgi Sistemi”nde; 2004 yılında 10 mahalleyi kapsayan numarataj bilgileri ile yol orta çizgilerinin sayısal ortama aktarılması, sahadan toplanan ilçe, mahalle, bina, kapı numarası verilerinin bir veri tabanı oluşturacak şekilde düzenlenmesi ve bu verilerin güncelliğinin sağlanabilmesi için masaüstü yazılım oluşturma ve geliştirme çalışmalarıyla başlayan süreç; 2009 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi yetki alanına giren 21 ilçeyi de içine alan Adres Bilgi Sisteminin oluşturulması; ilçe sınırları, mahalle sınırları, bina ve bina numaraları, yol bilgileri ile önemli yer bileşenlerinin veri tabanına aktarılması ile sonuçlandırılmıştır (<http://www.akillisehirler.org/izmir-belediyesi>, 09.05.2017). Bunun gibi çalışmalar, suçun bölgesel düzeyde analizlerinin yapılması ve suçu önlemeye yönelik bölgesel değişkenlerin üzerinde durulması konularında fayda sağlayacaktır.

2.5. Çocuk Suçluluğunun Nedenlerinin ve Çözümüne Yönelik Politika ve Uygulamaların Genel Değerlendirilmesi

Çocukların korunması meselesi resmi olarak ilk defa İngiltere’de 1802 yılında “Çocukların Sağlığı ve Ahlakı Yasası” yapılarak ortaya konulmuş ve devam eden süreçte ise çocukların iş hayatındaki çalışma düzenlemeleri, çocuk mahkemeleri kurulması ve çocuk hakları sözleşmesi imzalanması olarak tarihsel süreçte ortaya çıkmıştır. Ülkemizde ise Osmanlı Devleti’nin yapmış olduğu savaşlarda kimsesiz çocukların ortaya çıkması korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili çalışmalar yapılmasını sağlamıştır. Akabinde Cumhuriyet’in kurulmasıyla birlikte “Umumi Hıfzıssıhha ve Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanunlar” olarak yasal dayanak oluşturulmuş ve ilk çocuk mahkemesinin de kurulmasıyla süreç devam etmiştir. Özellikle 1980 sonra hızlı kentleşmeyle beraber çocuklar konusu da ayrıca değerlendirilmiş ve çeşitli çalışmalar yapılmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Kentleşme, kentlerin ekonomik ve nüfus anlamında büyümesinin yanı sıra insanların birlikte yaşam sürdüğü mekânda, bütün hak ve özgürlüklerini

kullanabilmelerini de kapsar. Fakat 1980’li yıllardan sonra kentleşmenin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi çarpık yapılaşma, işsizlik, yoksulluk, çöküntü bölgeleri ve kentlileşememe gibi sorunların oluşmasına neden olmuştur. Bu sorunlar sarmalında ise suçun ortaya çıkması ve nihayetinde kentsel güvenliliğin gündeme gelmesi kaçınılmaz olmuştur.

Kentlerin güvenliğinin sağlanmasına ve suçun önlenmesine yönelik çalışmaların yapılmasına başlanmıştır.

Dünyada ve Türkiye’de suçu önlemeye yönelik çalışmalar mevcuttur. Dünyadaki uygulamalardan, kırık camlar ve durumsal suç önleme teorilerinin uygulandığı çalışmalar ile İngiltere’de suça ilk defa karışan çocukların tekrar aynı davranışı sergilememesi için yapılan destekleme çalışmaları ilgi çekicidir. Ülkemizde ise, Toplum Destekli Polislik (TDP), Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri (KGYS) ve Güvenli Eğitim Projesi gibi uygulamalarla suçun önlenmesi, kentlerde ve okullarda güvenliğin sağlanması amaç edinilmiştir. Bu uygulamalar gerek sürdürülebilir olması gerekse elde edilen sonuçlarının pozitif olması düşünüldüğünde doğru uygulamalardır.

Bu uygulamaların haricinde kentsel güvenliği sağlamaya yönelik güvenli kent yaklaşımları ve programları adı altında “Sağlıklı Kentler Projesi”, “Yaşanabilir Kentler” önemli yere sahiptir. Dünyada ve ülkemizde kentlerin daha güvenli hale getirilmesi için bu tür uygulamalar sayesinde çözümler üretilmeye çalışılmaktadır. Bunun dışında kentin tasarımına yönelik yapılacak olan çalışmalar ile suç haritası yöntemiyle konuya ilişkin çözümler daha da artırılmaktadır.

Özellikle çocuk suçluluğuyla ilgili yapılacak olan çalışmalarda ilk etapta ele alınması gereken konu: çocuğun suça sürüklenmesine neden olabilecek psiko-sosyal ve biyolojik etkenlerin araştırılması önem taşımaktadır. Çünkü görülmüştür ki; ülkemizde her geçen yıl güvenlik birimine gelen/getirilen çocuklarda artış olmuştur. Bu artış suça sürüklenen olarak gelen çocuklarda da geçerlidir. Bunun gibi sorunların önüne geçebilmek adına eğitim en etkili enstrümanlardan biridir.

Eğitimde ülkemizde okullaşmaya ve yapılan harcamanın artırılmasına yönelik olumlu gelişmeler yaşanmış fakat bu durum suçun önlenmesi olarak karşımıza çıkmamıştır. Bunun yanı sıra geleceğin bilim adamları nereden çıkacağına yönelik bir araştırmada Türkiye’nin yeri itibarıyla eğitim konusunda ciddi çalışmalar yapılması gerektiği anlaşılmıştır.

Çocuk suçluluğuna etkisi bağlamında işsizlik, yoksulluk ve dolayısıyla yetersiz-dengesiz beslenmenin etkisi araştırılmıştır. Türkiye’deki işsizlik oranının

%10'un üzerinde olduğu, bunun yanı sıra genç işsizlik oranının ise %21 düzeylerinde olduğu görülmüştür. Ayrıca yapılan bir çalışmada 15-19 yaş grubu okula gitmeyen bireylerin %18.8'lik bir kesimin herhangi bir işgücü içerisinde olmadığı da ortaya konulmuştur. Bu bireyler risk altında olarak değerlendirilebilir. Yoksulluk bağlamında yapılan bir araştırmada ülkemizdeki 0-15 yaş grubu çocukların %36,4'ünün maddi yoksunluk çektiği, özellikle kırmızı et tüketiminin az olduğu görülmüştür. Bütün bu sonuçların insanın psiko-sosyal ve fiziksel sağlığında olumsuz etkisi olduğu dolayısıyla suçun ortaya çıkmasında da pay sahibi olabileceği değerlendirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAMSUN'DA ÇOCUK SUÇLULUĞUNU ÖNLEMENE YÖNELİK POLİTİKALAR VE UYGULAMALAR

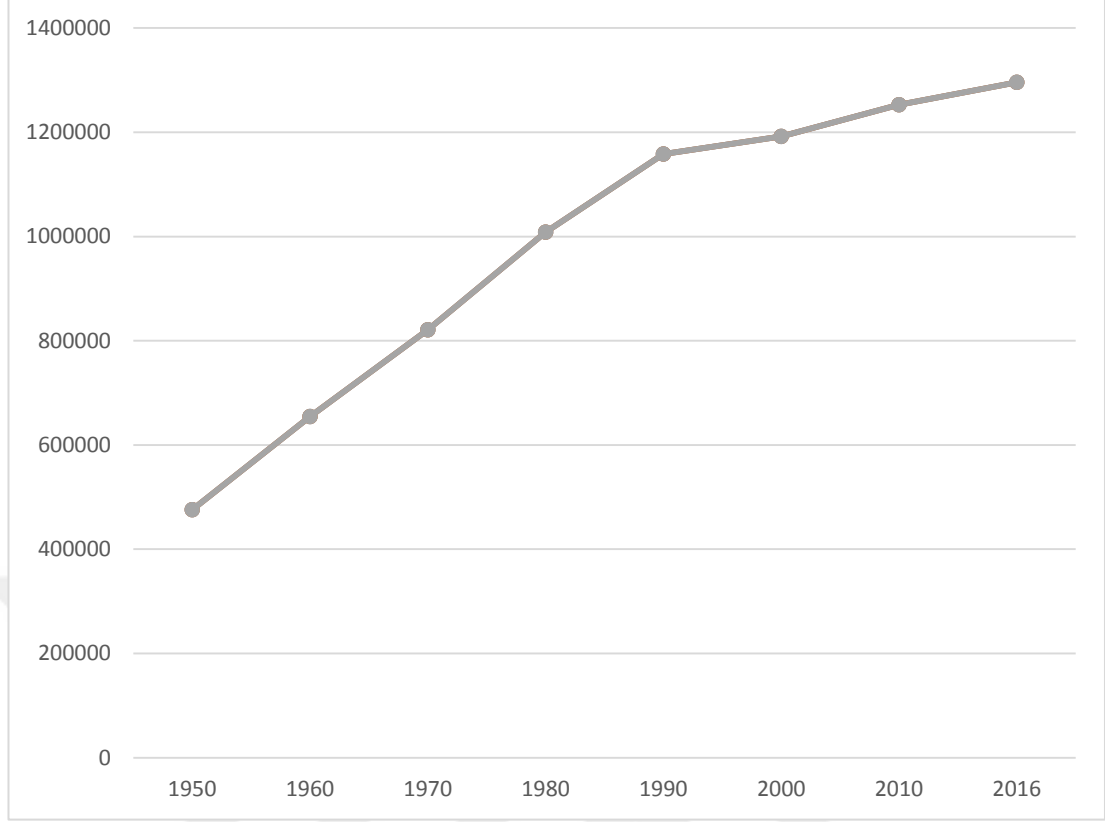
Bu bölümde Samsun Kenti'nde çocuk suçluluğunun tüm boyutları ele alınarak il yönetimleri ve yerel yönetimlerin konuya yönelik politika ve uygulamaları değerlendirilecektir.

3.1. Samsun'da Kentleşme Süreci ve Kentleşme Sorunları

Samsun Kenti Karadeniz'de küçük bir koyda kurulmuştur. Önceleri bulunduğu koy içinde büyüyen kent, 1970'li yıllardan sonra koy dışına çıkarak doğu ve batı yönünde kıyı boyunca gelişimini sürdürmüştür. Doğudaki gelişme alanlarında daha çok sanayi faaliyetleri yerleşirken, batıda konut alanları gelişmiştir (Yılmaz, 2004: 61). Cumhuriyetin kurulmasından günümüze kadar sürekli artarak devam eden nüfusu bugün bir milyonun üzerine çıkmıştır.

Hızlı nüfus artışı ve düzensiz kentleşme, Türkiye'nin birçok yerleşim yerinde olduğu gibi Samsun'da da önemli problemlerden birisini oluşturmaktadır. Bu durum, Samsun'da sağlıksız yapılaşma, konut sorunu, ulaşım ve trafik karmaşası, su ve atık su sorunu, gürültü ve yeşil alan yetersizliği gibi sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Hızlı nüfus artışı ve Samsun'un konumu, kentsel dokuda daralmalara neden olmuş ve yapılaşma plansız gerçekleştiğinden kentsel standardı oldukça düşük alanlar oluşmuştur (Gülbeyaz ve Turan, 2009). Yaşanan bu hızlı nüfus artışı büyük bir değişime neden olmuş ve Samsun'un büyük nüfuslu merkezi ilçeleri olan İlkadım ve Atakum'un beton yığına dönüşmesine sebep olmuştur.

Şekil 10. Yıllara Göre Samsun İlinin Nüfusu¹⁶

Samsun'da 1950 ile 2016 yılları arasındaki nüfus değişimi yukarıdaki grafikte verilmiştir. Bu grafik bize Samsun'un sürekli nüfusunun arttığını göstermektedir. 1950'den günümüze kadar neredeyse nüfusun üç katı arttığı Samsun kentinde nüfus artışına bağlı olarak hızlı bir değişim ve dönüşüm sürecine girdiği söyleyebilir.

1970'li yıllarda Ankara, İstanbul ve İzmir gibi metropollere olan yoğun göçün yavaşlatılması amacıyla coğrafi avantajı olan yerleşimlerin dengeleyici metropol kent olarak geliştirilmesi anlayışı doğrultusunda, Karadeniz'in en büyük yerleşim merkezi olan Samsun da metropol kent olarak belirlenmiştir. Bu dönemde, kentin iç dinamikleri uyarıcı devlet yatırımları ile desteklenerek, metropolleşme süreci hızlandırılmış ve bölgenin önemli bir merkez olması sağlanmıştır. Samsun'da kentleşme olgusunu hızlandıran bu politikanın 1980'li yıllarda Samsun için terk edilmiştir. Bu durum kentte, sağlıklı ve plansız bir gelişme sürecinin başlamasına neden olmuştur (Samsun Valiliği, 2004; Yılmaz, 2004: 62). Yine artan nüfusla birlikte kentsel kullanım alanlarına ve konuta olan ihtiyacı artırmıştır. Bu nedenle genişlemek

¹⁶ Yılmaz, A. (2004). "Samsun Kentinin Yeni Gelişim Alanları: Atakum, Atakent ve Kurupelit". *Türk Coğrafya Dergisi*. 42, 59-72 ve Tuik Yıllara Göre İl Nüfusları, 2000-2016 kaynaklarından yararlanarak hazırlanmıştır.

zorunda olan kent 1980’li yıllardan sonra Atakum Bölgesi’ne doğru genişlemiştir. Dağların kıyı boyunca uzanması nedeniyle ilk etapta doğu batı yönlü gelişim gösteren kent, günümüzde tepeleri aşarak genişlemeye devam etmektedir. Kentte artan nüfusla birlikte artan konut ihtiyacı kentin büyümesine ve genişlemesine neden olmuştur.

Samsun’da, 1933 tarihli ilk İmar Kanunu’na uygun planlama yapılsaydı, 1980’li yılların nüfusu 340 000 kişi olarak öngörülüp, konut yaşama alanları için 17 milyon m², sosyal donatı ve yeşil alan için 1 360 000 m² ve okul-kütüphane için 680 000 m² alan ayrılmış olmalıydı. 550 000 nüfus için aynı değerler 77.5 milyon m², 6.2 milyon m² ve 3.1 milyon m² olması gerekirdi. Fakat Samsun, bu gün bu değerlere hala uzaktır (Birinci, 2011; Birinci, 2016: 137). Özellikle 2008 yılı sonrasındaki konut satışları incelendiğinde kentleşmenin ne derece hızlı olduğu anlaşılacaktır.

Tablo 12. Samsun Kenti Yıllara Göre Konut Satışları

Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017(Nisan)
Satışlar	6289	8727	9010	11410	12330	18538	18141	19233	22225	7508

Kaynak: TÜİK Yıllara Göre Konut Satış Sayıları (2008-2012)-(2013-2017)’den derlenmiştir.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere 2008 yılıyla 2016 yılı gibi sekiz yılda konut satışlarının nerdeyse dört katı artması son sekiz yılda Samsun Kentinin ne kadar çok genişlediğini göstermektedir. Samsun’daki 2008 yılından itibaren konut satışları ele alındığında özellikle 2013 yılında büyük bir artış görülmektedir. 2008 yılından beri sürekli artan konut satışları ile sürekli büyüyen ve yeni yerleşim alanları oluşan kentte Atakum İlçesi yerleşime daha müsait yer olarak görüldüğünden görece diğer ilçelere göre daha büyük oranda büyüme göstermiştir.

Atakum, Samsun metropolünün nüfus artış hızı en yüksek kenti durumundadır. Nitekim 2008 yılında 107.953 olan kent nüfusu, 2015 yılında 169.809’a yükselmiştir (Mutlu, 2016: 13). Bugün itibariyle 181.302¹⁷’dir. Samsun’un ilçelerinden biri olan Atakum, 1998 yılında kurulmuş olmasına karşın çok hızlı bir nüfus artışı göstererek Türkiye’nin nüfusu en hızlı artan ilçelerinden biri olmuştur. Nüfusu 18 yılda %46 artmıştır. Ancak bu artış ilçenin genelinde değil, kent alanının %6’lık kısmında olmuştur. Bu durum kentleşmeden ziyade bir bölgedeki nüfus artışını ifade etmektedir (Elevli ve Şişman, 2016: 78). Yaşanan sorunların detaylı bilgisi aşağıdaki tablodadır.

¹⁷ Atakum Nüfusu-Samsun. https://www.nufusu.com/ilce/atakum_samsun-nufusu kaynağına göre.

Tablo 13. Belirli Konular Yönünden Samsun İlkadım ve Atakum Karşılaştırması

İlkadım'da Durum	Konu/Özellik Adı	Atakum'da Durum
Genelde Yapılaşma Sonrası, Kötü	Planlanma Durumu	Genelde Yapılaşma Öncesi, İyi
Hiç Uygun Değil	Planın Topluma Uygunluğu	Uygun Değil
Genelde Uygun	Kentleşmenin Plana Uygunluğu	Tamamına Yakını Uygun
Çok Yetersiz	Yeşil Alan Yetersizliği	Yetersiz
Sıfıra Yakın Seviyede	Ada Bazında Yeşil Alan Durumu	Konut Alanında %10'dan Az
Çok Engel	Yapılaşma-Sosyal İletişime Etki	Engel
Çok Yetersiz	Cadde-Sokak Büyüklükleri	Yetersiz
Çok Çok Az	Çocuk Alanları	Çok Az
Çok Kötü Tasarım	Fiziki Yapı-Komşuluk İlişkileri	Kötü Tasarım
Çok Yapı Var, Çok Kötü	Yapı Kalitesi(2000 Öncesi Yapım)	Az Yapı Var, Kötü
Az Yapı Var, İyi	Yapı Kalitesi(2000 Sonrası Yapım)	Çok Yapı Var, Çok İyi
Çok Bina Var, Dönüşüm Gerekli	Bina Yenileme-Kentsel Dönüşüm	Az Bina Eski, Dönüşüm Önemsiz
Var, Korunması Gerekli	Eski Eser-Koruma Durumu	Yok, Koruma Gerekli Değil
Çok Fazla Var	Fiziksel Engel Varlığı	Fazla Var
Çok Var	Ulaşım Genel Durumu	Kısmen Zor
Genelde 30 Km'ye Kadar	Ulaşım İhtiyacı(Mesafe Olarak)	Genelde 10 Km'ye Kadar
Otopark Çok Çok Az, Yetersiz	Otopark Durumu-Yeterliliği	Çok Az, Yetersiz
Çok Sayıda Cadde-Sokakta	Yol Altı Otopark Yapılabilirlik	Az Sayıda Cadde-Sokakta
Genelde Yakın	Resmi Daire-Alışveriş Merkezi	Genelde Çok Uzak
Esnaf, Memur, Tacir, Halk	Nüfus Genel Özelliği	Öğrenci, Memur, Halk
Orta-İyi Düzey	Kentlilik Bilinci	İyi Düzey
Kalitesiz-Yetersiz	Bina Kalite ve Yeterliliği	Kaliteli-Yeterli
Eski-Estetik Yok	Binaların Estetik Durumu	Yeni-Genelde Estetik
Karmaşık Durumda-Kalite Kötü	Kentsel Doku-Mühendislik Kalitesi	Düzenli-Kalite Daha İyi

Kaynak: Birinci, F. (2016). "Bir Medeniyet İnşası Olarak Çok Yönlü Kentleşmede İnşaat Mühendisliğinin Etki Alanları: İlkadım ve Atakum Örneği". Atakum'a Akademik Bakış Yeni Atakum. Samsun.

İlde yerleşim daha çok İlkadım ve Atakum ilçelerinde yoğunlaşmış ve kentin özellikle batı güney yönünde ağırlıklı olarak gelişme gösterdiği saptanmıştır. Bununla birlikte, Samsun ilinde kentsel alanda, hızlı yapılaşma sorunu, yeşil alan yokluğu, monoton ve iç içe yapılaşma, görüş alan darlığı, dış cephe görüntüsündeki karmaşalar, uyarı levha ve tabelalarındaki gelişmiş güzellik, darlık, basıklık, renk uyumsuzluğu gibi sorunlar oluşturmaktadır (Günbeyaz ve Turan, 2011, 437). Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi Atakum ve İlkadım'ın kentleşme ve kentlileşebilmeyle ilgili her şeyi açıkça ortaya konulmuştur. Amaç, sadece Samsun kentinin büyük bir çoğunluğunu oluşturan bu iki ilçenin karşılaştırılması değil, her iki ilçede de aynı sorunların varlığının ortaya çıkarılmasıdır. Atakum ilçesinin yeni bir yapılaşma ve görece Samsun kentinin en güzel yerleşimi olarak algılanması İlkadım'a göre daha yaşanabilir durumdadır. Fakat yeşil ve çocuk alanlarının yetersizliği, planlamanın toplum yapısına uygun olmayışı, engelli yaşamına müsait yapılaşma eksikliği, otopark yetersizliği,

fiziki yapılaşmanın komşuluk ilişkilerine ve iletişime engel olma durumu bakımından sorunların yaşandığı görülmektedir. Bu konuda Atakum'un belediye başkanı olan İshak Taşçı Atakum İlçesi ile ilgili; "Atakum'un Karadeniz'in en hızlı betonlaşan ilçesi olduğunu ifade etmiştir" (<http://emlakkulisi.com>, 2016; Mutlu, 2016: 18). Bütün bu yapılaşma sorunlarının yanı sıra Samsun kentinin sürekli göç alan ve veren konumunda olmasından dolayı sosyo-kültürel yapısında da sorunlar yaşandığı tabloda görülmektedir.

Samsun yakın illerden ve kırsaldan çok göç almaktadır ancak dışarı da göç vermektedir. İş umuduyla gelen aileler istihdam olanaklarının ve barınma olanaklarının olmadığını görünce başka yerlere göç etmektedirler. Nüfus sirkülasyonu çok hızlı olmasına rağmen nüfus hızla azalmaktadır. Samsun'un yerlileri kalmamıştır. Böylece toplumda düşük sosyal iletişimin, gettolaşmanın varlığından bahsedilir hale gelinmiştir (Polat ve Gezer, 2007: 115). 2007 yılında Samsun kentinde yerli nüfusun giderek azalmış olduğundan bahsedilen bu raporu ele alırsak aradan geçen on yılda değişimin boyutu oldukça fazladır. Yaşanan sirkülasyonla beraber kentin sosyo-kültürel yapısında önemli değişimler meydana gelmiş ve kozmopolit yapısı gereği net bir kültürel kimliğin oluşmasında sorunlar yaşanmıştır. Bu yaşananlar hızlı kentleşmenin sadece yapısal sorunlara neden olmadığını aynı zamanda sosyo-kültürel sorunlara da neden olduğunun açıkça görülmektedir.

Sonuç olarak, Samsun Kenti'nde hızlı bir kentleşme yaşandığı söylenebilir. Ve yaşanan bu hızlı kentleşme aynı zamanda hızlı bir dönüşümü gerekli kılmıştır. Bu durum kentte, kentleşmenin bütün parametreleriyle tam olarak dönüşümüne engel olmuştur. Kentin gerek fiziki yapısında gerekse kentte yaşayanların kentlileşebilmesi sürecinde sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunların yaşandığı bir ortamda suç ve türevlerinin meydana gelmesi kaçınılmaz bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2. Samsun'da Kentsel Güvenlik Sorunları ve Çocuk Suçluluğu

Samsun Kenti'nde yaşanan hızlı dönüşüm kentin fiziki yapısında ve kentte yaşayan insanların sosyo-kültürel yapısı ve psikolojisinde sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunlar kentin güvenliğinde de sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Bu nedenler bu başlık altında ele alınmıştır.

3.2.1. Kentsel Güvenlikle İlgili Temel Sorunlar

Laborit kent ile ilgili şunları söylemektedir: “Bireyleri ve toplumsal sınıfları birbirleriyle yüz yüze getirecek, bilgi alışverişinde bulunmalarını, günlük sürtünmeyle birbirlerini tanıma ve ekinse olarak zenginleşmelerini sağlayacak, sokakta ve halka açık yerlerde zanaatçıyı, işçiyi, kalem efendisini, sanatçıyı, kentsoyluyu ve tecimene kaynaştıracak yerde, toplumsal-tutumbilimsel katmanların uzamda birbirinden ayrılması, yavaş yavaş onları ortadan kaldırmak şöyle dursun, insan kümeleri arasında tam anlamıyla geçirimsiz duvarlar yaratmıştır” (Laborit, 1990: 141). Günümüzde kentler, derinleşen bir yabancılaşmanın, sorumluluk üstlenmekten kaçınmanın yaşandığı ve aidiyetsizlik nedeniyle ortak hareket etmenin gittikçe zorlaştığı yerler haline gelmiştir/gelmektedir (Mutlu ve Batmaz, 2013: 38). Yani günümüz kentlerinin insanları birbirine yakınlaştırıcı ve birlikte hareket etmesini sağlayıcı özelliği giderek kaybedilmeye başlamış hatta sınıfsal topluluklarla birbirinden uzaklaşmasına sebep olmuştur.

Laborit’in ifade ettiği kentlerin geçirimsiz duvarları, kasıt yüksek korunaklı site tarzı yapılan büyük binalardır. Bu tarz lüks konutların artması, toplumsal sınıf oluşumunu desteklemekte, alım gücü olmayanların kentin dışına itilmesine neden olmaktadır. Bu durum, kentlerde çöküntü alanlarının oluşmasına dolayısıyla suçun ortaya çıkmasına da neden olacaktır. Suçun ortaya çıkması da kentsel gelişmeyi ve kalkınmayı etkileyerek kentteki güvenlik sorunlarının sorgulanmasını başlatacaktır.

Bir ülkede kentlerin güvenliğinin sağlanması ve suça neden olabilecek faktörlerin ortadan kaldırılabilmesi için gelişme ve kalkınmanın olması gereklidir. Fakat kentlerin gelişmesinin önündeki en büyük engel ise artan suç oranlarıdır. İnsanların güvenliğinin sağlanamadığı kentlerde bu temel ihtiyacın olmamasından dolayı ne sağlıklı bir kent hayatı sürdürülebilir ne de kentlere iktisadi yatırımlar yapılabilir. Kentsel güvenliğin sağlanması yönünde adımlar atılsa da; bu konunun sadece emniyet güçlerinin görevi olarak algılanması en büyük yanlışlardan birisidir. Günümüzde modern polisiye tedbirlerinin alınmasının (Coğrafi Bilgi Sistemleri, KGYS gibi) yanı sıra kurumların ortaklaşa yürüteceği çalışmalar önem arz etmektedir. Ayrıca kentteki güvenliğin sağlanmasındaki en önemli aktörlerden birisi yerel yönetimlerdir. Kentsel yaşam alanlarının biçimlendirilmesi için 1992 yılında Avrupa Kentsel Şartı oluşturulmuş ve bu sayede kentsel güvenliğin sağlanmasına yönelik tedbirler belirlenmiştir.

Avrupa Konseyi, Avrupa Kentsel Şartı ile kentsel haklarla ilgili olarak, 13 maddelik şart ilkeleri ve bir bildirme ortaya koymuştur. Avrupa Kentsel Şartı'nın 6. bölümü "Kent Güvenliğinin Sağlanması ve Suçların Önlenmesi" başlığı altında; tutarlı bir güvenlik ve suçların önlenmesi politikası, önlemeye, yasaların uygulanmasına ve karşılıklı desteğe dayanmalıdır. Suçun önlenmesi tüm toplumun katılımı ve uyuşturucu ile mücadele konusunda emniyet güçleri ile yerel halkın yardımlaşması gereklidir" ilkeleri yer almaktadır (Tuncay, 1994: 108). Etkin ve sürdürülebilir bir kentsel güvenlik politikası için bir kentteki güvenlik güçleri ile yerel yönetimler arasında sıkı bir işbirliği kurulması aynı zamanda yerel halkın da bu işin bir parçası olduğu ve bazı sorumlulukları almaları gerektiği öğretilmelidir. Yani kentlilik bilincinin oluşturulması gerekmektedir.

Kentsel güvenlik politikalarının etkin bir şekilde oluşturulması için kentteki bütün parametrelerin ayrıntılı bir şekilde düşünülmesini gerektirir. Hızlı kentleşme ve göçe bağlı yaşanan sorunlar, kentteki eğitim imkânlarının yetersizliği veya güvenlik sorunları, kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet ve çocuğun durumu, kentsel tasarıma/mekâna yönelik yaşanan sorunlar, kentsel sorunların çözümünde halkın katılım eksikliği ve kentte artan suç oranları gibi faktörler tek tek incelenmesi gereken konulardandır. Bütün bunlar kentin yaşanabilir düzeyde olup olmadığına karar verilmesinde yardımcı olacaktır. Samsun Kenti'nde de temel güvenlik sorunları bu konular dâhilinde ele alınacaktır.

Hızlı kentleşmeye ve göçe bağlı değişim dönüşüm sürecinde kentlerde kültürel farklılıkların bir arada yaşama mecburiyeti kentli değerlerin benimsenmesinde güçlükler yaşanmasına sebep olmuştur. Ayrıca hızlı nüfus artışına bağlı olarak çarpık ve sağlıksız kentleşmeyle birlikte kentlerde güvenlik sorunu gündeme gelmiştir. Bugün ülkemiz için geçerli olan bu durum Samsun Kenti için de geçerlidir.

Samsun 2000 yılı nüfus sayımına göre, Türkiye'nin en kalabalık nüfusuna sahip, 14 ilinden birisidir. 1927 yılında il nüfusunun %21.6'sı kentsel nüfus, %78.74'ünü ise kırsal nüfus oluşturmaktaydı. 2000 yılında ise %52.54'ünü kentsel nüfus, %47.46'sını ise kırsal nüfus oluşturmuştur. Samsun'da km²'ye düşen insan sayısı, 1927 yılında 28 kişi iken, (Günbeyaz ve Turan, 2011; Tathoğlu, 2015: 110-111). 2016 yılı itibarıyla yüzölçümü 9.352 km² olan Samsun ilinde kilometrekareye 139 kişi düşmektedir.

Aşağıdaki tabloda Samsun Kenti'nin yıllara göre aldığı/verdiği göç ile toplam nüfus sayısındaki değişimi görmekteyiz.

Tablo 14. Samsun İli Yıllara Göre Toplam Nüfus ve Aldığı/Verdiği Göç

Dönemler	Toplam Nüfus	Alınan Göç	Verilen Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
2015-2016	1.295.927	41.687	41.187	500	0.4
2014-2015	1.279.884	41.718	44.627	-2.909	-2.3
2013-2014	1.269.989	41.057	44.519	-3.462	-2.7
2012-2013	1.261.810	38.644	42.504	-3.860	-3.1
2011-2012	1.251.722	32.249	41.561	-9.312	-7.4
1995-2000	1.108.182	59.628	111.272	-51.644	-45.5
1975-1980	875.974	34.872	46.016	- 11 144	-12.6

Kaynak: TÜİK (2017). İllerin Aldığı Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 1980-2016'dan derlenmiştir.

Samsun'da 1980 yılından sonra aldığı ve verdiği göç yukarıdaki tabloda yer almaktadır. 1980 yılı sonrasının seçilmesinin sebebi ise; 1970'li yıllarda İstanbul, Ankara ve İzmir'e yoğun göçün önlenmesi için coğrafi dengeyi sağlamak adına devletin Samsun Kenti'ne yatırımlar yaparak bölgenin metropolleşmesi hızlandırılmıştır. Fakat bu destek 1980'li yıllarda son bulmuştur.

Samsun, tarihsel olaylar ve 1980 sonrası göç süreci nedeniyle kozmopolit bir nüfus yapısına sahiptir (Metropol Kent Samsun'da Kentlilik Bilinci Proje Raporu, 2011: 62). Kozmopolit yapının oluşmasında iki temel etken vardır. Bunlardan ilki; 1923 yılında gerçekleşmiş olan nüfus mübadelesinde Yunanistan'dan yaklaşık 22 bin mübadilin Samsun'a yerleştirilmesidir. Diğer etken ise 1970'li yıllardan sonra bir çekim merkezi haline gelen Samsun'a bölgedeki farklı illerden yoğun göçün olmasıdır (Güvenli Okul Yaşanabilir Kent Araştırma Raporu, 2013: 12). Tabloya baktığımızda Samsun Kenti'nde yıllara göre aldığı/verdiği göç arasındaki farkın giderek kapandığı hatta son dönemde göç almaya başladığı görülmektedir. Aynı zamanda göç vermesine rağmen nüfus sayısının arttığı ve nüfus artışına bağlı olarak kentte ihtiyaçların arttığını düşünülebilir. Son yıllarda, aldığı ve verdiği göçün 40 bin civarında oluşu, kentte sürekli olarak farklı bölgelerden insanların geldiği ve kentte var olanların göç ettikleri görülmektedir. Bu durum kentte kozmopolit bir yapının meydana gelmesine neden olmuştur. Bu kozmopolit yapı Samsun'da kentlilik bilincinin ve kent kültürünün evrensel nitelikleri bakımından düşük seviye olmasına sebep olarak gösterilebilir. Fakat sadece sorunun kozmopolit yapıya bağlanması doğru değildir. Çünkü kozmopolitlik bir sorun olarak değil; pozitif bir unsur olarak düşünülüp, farklılıkların uyumu anlamında katkı sağlayacaktır.

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) tarafından yayınlanan "TR83 Bölgesi Mevcut Durum Analizi"nde Samsun'un da içinde yer aldığı TR83 Bölgesi için yapılan değerlendirmede şu tespitler yer almaktadır (Metropol Kent Samsun'da Kentlilik Bilinci Proje Raporu, 2011: 37):

“TR83 Bölgesi illeri çok yoğun ve hızlı bir göç dalgasına maruz kalmıştır ve bu durum kentleşme ve özellikle kentlileşme konularında bölge adına çok önemli sorunlar yaratmıştır. Yerel kent kültürleri ve kentsel mekâna olan aidiyet hissi kaybolmuştur”.

Samsun’da kentlilik bilinci ile 2011 yılında OKA tarafından yapılan araştırmada, yapılan anket uygulamasına katılanlardan %80’inin kentlilik bilincinin orta seviyede olduğu, %13.3’ünün düşük seviyede olduğu ve %6.7’sinin ise yüksek seviyede olduğu ortaya çıkmıştır.¹⁸ Samsun’da kentlilik bilincinin ağırlıkla orta düzeyde olması, göç edenler bakımından kentliliğin ikinci kuşak ve sonrasında itibaren başladığı düşünülürse, Samsun’daki sürecin normal seyrine uygun olarak gerçekleştiği, bu çerçevede gelecekteki 10-30 yıl içinde kentlilik bilincinin daha da artacağı söylenebilir. Bununla birlikte söz konusu durum, kentlilik bilinci düşük olanlarla (%13) birlikte düşünüldüğünde, Samsun’da kentlileşme sürecinin kendi doğal akışına bırakılmaması ve çeşitli faaliyetlerle hızlandırılması gerektiği de söylenebilir (Metropol Kent Samsun’da Kentlilik Bilinci Proje Raporu, 2011: 50). Kentlilik bilincinin, kent kültürünün genel (evrensel) nitelikleri bakımından düşük, özel (Samsun’a özgü) nitelikleri bakımından orta ve yüksek düzeyde olduğu söylenebilir (Metropol Kent Samsun’da Kentlilik Bilinci Proje Raporu, 2011: 62). Samsun’daki kentlileşme sürecinde kentlilik bilincinin %80 ile orta düzeyde olması kentsel güvenlik bağlamında olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır. Araştırmaya göre orta ve düşük düzey bilince sahip bireylerde çalışma yapılması gerekmektedir. Çünkü ilerleyen zamanlarda bu gruptan sorunların oluşmasına neden olabilir. %13.3’lük kentsel bilinç seviyesinin yukarılara taşınması ve aynı zamanda orta düzey bilinç oranlarının yükseltilmesi yönünde çalışmalar yapılması Samsun kent güvenliğinin artırılması noktasında fayda sağlayacaktır.

Kente özgü tutum ve davranış düzeyinin düşük, Samsunluluk bilincinin orta ve kent sorunlarına duyarlılığın yüksek düzeyde oluşu, Samsun’daki bazı sosyo-kültürel çelişkileri açıklamaktadır. Samsun’un göçlere bağlı olarak kozmopolit bir yapıda oluşu, bir yandan kente özgü tutum ve davranışların gelişmesini olumsuz etkilemekte, bir yandan da Samsunluluk bilincinin oluşmasını güçleştirmektedir. Farklı yerlerden gelenlerle Samsunlu olan bireylerin, kentsel alanda kente özgü ortak nitelikli tutum ve davranışlar üzerinden “ortak bir dil” geliştirememiş olması nedeniyle, tarafların

¹⁸ Metropol Kent Samsun’da Kentlilik Bilinci Proje Raporu. 2011’de belirtilen verilerine göre.

iletişim dili Samsun üzerinde değil, “kendi kentleri üzerinden” kurulmaktadır (Metropol Kent Samsun’da Kentlilik Bilinci Proje Raporu, 2011: 62-63). Bu yaşanan göç ile birlikte ortaya çıkan kozmopolit yapı, ortak bir iletişim dilinin oluşturulmamasına ve aynı zamanda bazı mahallelerde sosyo-ekonomik seviyesi düşük yoksul kesimlerin oluşmasına sebep olmuştur. Kentte aynı ilçe içerisinde farklı yaşam tarzlarının oluşmasına da neden olabilmektedir. Buradaki en önemli unsur, bu farklılıkların bir arada yaşamasını sağlayıcı mekanizmaların oluşturulamamasından kaynaklanan sorunlardır.

Kentsel güvenliğe ve çocuk suçluluğuna etki edebilecek temel bir sorunlar olarak; kozmopolit yapıya sahip olan Samsun’da kente özgü tutum ve davranış düzeyinin düşük olması, insanların ortak bir dil geliştirememesi, her gelenin gelmiş olduğu yörenin özelliklerini bu kentte yaşatmaya ve uygulamaya çalışması ve aynı zamanda bölgesel düzeyde yoksul alanların oluşması sayılabilir. Fakat farklılıkları birer zenginlik olarak düşünmek gerekirse kozmopolit yapı olumlu bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Kozmopolit yapısıyla gündeme gelen Londra, Newyork, Melbourne ve Cenerve gibi kentler yıllık ticaret hacimlerinin yüksek cirolarıyla, üniversiteleriyle, kültürel yapılarıyla, ve buna bağlı olarak gelişen turizmleriyle ön plana çıkıyor. Ayrıca kozmopolit yapılarını artı bir unsur olarak sunuyorlar. Samsun’a bu konuda artı değer katmak için “ötekileştirmek” yerine “ortaklaşma”ya çaba harcanması (Demir, 2011: 816) kozmopolit yapının pozitif etkisinin görülmesini sağlayacaktır.

Göç ile birlikte yoksulluğun yoğunlaşma alanları da değişmektedir. Kırsaldan nüfusun göç etmesi ile göç veren ilçelerde çalışan nüfusun azalması, yoksulluğu artırırken; il merkezine gelen nüfus içerisinde istihdam piyasasına girmekte zorlanan ya da düşük ücretlerle çalışan nüfus kentte harcamalarının da artmasıyla yoksulluk riski altına girmektedir. İl merkezinde öncelikle İlkadım ve Canik ilçelerinde yoksulluk görülmektedir. İlkadım’da Cezaevi, Kadıköy, Zeytinlik, Unkapanı gibi mahallelerde yoğunlaşma olduğu görülürken, Canik’te Romanların yaşadığı 200 evler, Yavuz Selim gibi mahallelerin de dezavantajlı olduğu fark edilmektedir (Samsun İli Sosyal Analizi, 2015: 63-64). Bu mahalleler diğer bölgelere göre sosyo-ekonomik seviyesi daha düşük yerlerdir. Özellikle Canik’teki 200 Evler Mahallesi ve Yavuz Sultan Selim Mahalleleri kentin dışında kalan bölgelerdedir.

2011 yılında yapılan “Roman Vatandaşlarımıza Yönelik Envanter Çalışması”nda; Yavuz Selim ve 200 Evler Mahallelerinde yapılan anketlerde, 635

haneye toplam 2685 anket uygulanmıştır. Eğitim durumlarına bakıldığında %80'ninin ilköğretim ve altı olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada, %50.2'sinin herhangi bir işte çalışmadığı, çalışanların %41.6 olduğu ve bunlarında sadece %10.2'sinin sigortalı olduğu sonuçları elde edilmiştir. Ayrıca eğitim çağında olan 7-13 yaş grubu çocuklardan sadece %64'ünün eğitime devam ettiği ortaya çıkmıştır (Üstünel vd., 2011: 949-950-951-956). Yoksul kişilerin eğitim düzeylerine bakıldığında genellikle düşük seviyede olduğu görülmektedir. Ancak, önemli bir nokta da genç işsizliğinin artması ile eğitilmiş olan nüfusta da yoksulluğun artma riskidir. Bununla beraber, özellikle kadınların çocuklarının eğitimlerine devam etmelerine büyük önem verdiklerini göstermektedir. Ancak, hem maddi olanaklarının kısıtlılığı hem de yoksulların yoğunlaştığı mahallelerde rol modellerinin az olması nedeniyle genç erkeklerin sanayide 15-16 yaşlarında çalıştırılmaya başlandığı genç kızların ise evlenene kadar özellikle tekstil sektöründe çalıştığı durumlar görülebilmektedir. Diğer taraftan yine yoksulluk ve iyi örneklerin az olması ile birlikte gençler arasında suça karışmanın ve madde bağımlılığının arttığı görülmektedir (Samsun İli Sosyal Analizi, 2015: 64). Görüldüğü üzere Samsun kentinde bulunan bu mahallelerin gerek şehir merkezinin dışında bulunması, gerekse burada yaşayan insanları kente uyumlu hale getirilememesi bu tür sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Özellikle işsizliğin fazla olması ve çalışanların da çoğunluğunun güvencesinin olmaması sorunların ortaya çıkmasını desteklemektedir.

Samsun'da istihdam ve işsizlik ile ilgili olarak 2013 yılındaki veriler ele alındığında aşağıdaki tabloda Türkiye geneliyle karşılaştırılması yer almaktadır.

Tablo 15. 2013 İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri

	İş Gücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
Samsun	50.5	6.6	47.2
Türkiye	48.3	9.0	43.9

Kaynak: TÜİK (2013). İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri.

Yukarıda tabloda görüldüğü üzere Samsun'da Türkiye'ye geneline göre işsizlik oranları daha düşük seviyelerdedir. Aynı zamanda iş gücüne katılma ve istihdam oranı da Türkiye geneline göre daha yüksek seviyelerdedir. Bu durum Samsun'da işsizliğe bağlı nedenlerden dolayı ortaya çıkabilecek olan sorunların Türkiye geneline göre daha az yaşanacağı veya bu tür sorunların daha çabuk önüne geçilebileceği anlamı taşımaktadır.

Samsun'da işsizliğin azaltılmasına yönelik Samsun Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğü meslek edindirme kursları düzenlemektedir. 2010 yılında Samsun ilinde İŞKUR(Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğü)'a kayıtlı işsiz sayısı 25.702 kişinin 16.490'ı erkek, 9.212'si kadındır (Samsun İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2016: 4). Samsun İŞKUR'un 2012 yılsonunda yaptığı basın açıklamasına göre il genelinde kuruma kayıtlı bulunan işsiz sayısı 34.395'tir. Bunun 17.760'ı erkek, 16.635'i kadındır. İşsiz sayısını azaltmak için düzenlenen meslek edindirme kurslarından ise en çok kadınlar faydalanmaktadır (Yılmaz ve Zeybek, 2016: 162). 2015 yılında ise toplam 37.558 kişi işsizdir (Samsun İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2016: 4). İşsizlik ödeneği başvurularında ise sayı 2010 yılında 3591 kişi iken, 2012 yılında 5008 ve 2015 yılında 10359 kişiye yükselmiştir (Samsun İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2016: 11). Samsun ilinde istihdam oranı 2008'de %52.2 iken, işgücüne katılım oranlarına paralel olarak 2013 yılına kadar %47.2 seviyesine düşmüştür (Samsun İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, 2016: 66). Görüldüğü üzere her geçen yıl Samsun'da işsizlik artmaktadır. İşsizlikten kaynaklanan sorunların da beraberinde artması düşünülebilir. Yine bu konuyla ilgili olarak 2015 yılında Samsun'da düzenlenen "Samsun Şehir Kimliği Çalıştayı Sonuç Raporu"na göre kentin bu konuyla ilgili zayıf yönleri; "nitelikli iş gücünün il dışına göç etmesi, genç nüfustan yeterince faydalanılamaması ve niteliksiz göç alıp, nitelikli göç vermesi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik sorunları ve kalifiye eleman yetersizliği" olarak gösterilmiştir. Kentteki işsizlik oranı Türkiye ortalamasının altında seyretmesi işsizlikten kaynaklı sorunların görece daha az görülebilir kılabilir. Fakat bu sorunların yaşanmadığı anlamına gelmez. İstihdamın artırılmasına yönelik politikalar gerek işsizliğin azalması gerekse buna bağlı yaşanacak kentsel güvenlik sorunlarının giderilmesine katkı sağlayacaktır.

İşsizliğin yanı sıra ülkemizde artan suç eğilimi, okul güvenliği konusunda da endişeleri artırmıştır. Bu nedenle son yıllarda konuyla ilgili çeşitli çalışmalar başlatılmıştır. İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında 2007 tarihinde "Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Artırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolü" imzalanmış ve çeşitli illerde "güvenli okul projeleri" uygulamaya konulmuştur (Güvenli Okul Yaşanabilir Kent Araştırma Raporu. 2013: 3). Bu durum Samsun Kenti için de geçerlidir. Samsun'da öğrencilerin güvenli bir ortamda eğitim alması için okulun güvenliği, okula gidiş ve gelişte kullanılan güzergâhın güvenliği çocukların suça karışmasını önlemek adına büyük

önem taşımaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan uygulamalardan birisi olan Güvenli Eğitim Projesi ile okul ve çevresinde güvenliğin sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır (www.samsun.pol.tr, 01.05.2017).

Samsun Emniyet Müdürlüğü tarafından 2013 yılında gerçekleştirilen “Güvenli Okul-Yaşanabilir Kent” adlı araştırma raporunda, Samsun Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde (Tekkeköy, Canik, İlkadım ve Atakum ilçelerinde) bulunan ortaokul ve liselerde güvenlik durumu orta düzeyde çıkmışsa da; mevcut okulların büyük çoğunluğunun mahalle aralarında yer alması nedeniyle, bunların çeşitli risklerle karşı karşıya olduğu göz ardı edilmemelidir. İl Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına göre, özellikle düşük gelir seviyesine sahip kent sakinlerinin yaşadığı bazı mahallelerde suç eğilimi görece yüksektir. Dolayısıyla bu bölgelerdeki okullar güvenlik açısından risk altındadır (Mutlu ve Özaydın, 2013: 3).

“Samsun İli Sosyal Analizi”, “Güvenli Okul-Yaşanabilir Kent” ve “Metropol Kent Samsun’da Kentlilik Bilinci” araştırmalarının sonuçlarına bakıldığında Samsun Kenti’nde okul güvenliğini sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılmasına hala ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan il eylem planı kent güvenliğinin sağlanmasında ve çocuk suçluluğunun önüne geçilmesinde büyük öneme sahiptir. Uzman kişiler tarafından yapılan planlamalarda kentteki bütün kurumlara ayrı ayrı görevler verilmektedir. Çok titizlikle ve özenli bir çalışma isteyen bu konuda en önemli unsur her kurumun kendisine verilen görevi tam anlamıyla ve aksaklığa mahal vermeden yerine getirmesidir. Çünkü çocukların suça sürüklenmesi iç içe geçmiş farklı konuları bünyesinde barındırır. Ayrı ayrı alanlarda uzmanlaşma gerektirmesi bakımından kurumların eş güdümlü ve doğru uygulamalarıyla sorun çözüme kavuşturulabilir.

Samsun’da kentsel güvenlikle ilgili diğer ele alınması gereken konu, kadına yönelik şiddet sorunudur. Ülkemiz genelinde de önemli bir konu olan kadına yönelik şiddet Samsun Kenti’nde de temel sorunlardan birisidir. Bu kapsamda 2016-2018 Samsun Yerel Eşitlik Eylem Planı’nda da “Toplumun hemen hemen tüm kesimlerinde, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve şiddetle mücadele, erken evlilikler gibi konularda farkındalık oluşturmak” hedefi yer almaktadır.

Kadına karşı şiddeti önleme noktasında 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi’ne dair kanun 12 Mart 2012’de resmi gazetede yayınlanmıştır. Bu kanun kapsamında Türkiye’deki 49 ŞÖNİM; şiddete uğrayan veya şiddet tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunması ve

tedbirlerin uygulanması amacı ile hizmet vermektedir. 7/24 esasına göre çalışan bu kurumlarda kişilere yönelik rehberlik hizmeti de yürütmektedir. Şiddet mağdurlarının ifadeleri, il emniyet müdürlüğüne görevlendirilen polisler tarafından bu kurumda alınır. Ayrıca şiddet uygulayan şahıs hakkında 6284 sayılı kanununa göre değil; TCK'da belirtilen kasten yaralama, taksirle yaralama, tehdit, hakaret vb. suçun türüne göre kayıtlara geçmekte ve işlem yapılmaktadır.

Konuya ilişkin Türkiye'de ŞÖNİM(Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri) 2012 yılı Aralık ayından itibaren açılarak öncelikle 14 ilde 2 yıl süreyle pilot uygulamalar yapılmıştır. Bu iller; Ankara, Adana, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Malatya, Mersin, Samsun, Şanlıurfa ve Trabzon'dur. Bu mekânlar bugün hâlihazırda 49 ilde faaliyet sürdürmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı, Türkiye genelinde kurulan ŞÖNİM'ler vasıtasıyla kadınlara yönelik hem rehberlik hizmeti yürütülmekte hem de yasal işlemler yapılabilmektedir. Samsun Kenti'nde de bulunan ŞÖNİM'lerde sadece şiddete uğrayanların hizmet görmez, aynı zamanda bilinçlendirme ve bilgilendirmeye yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Bu ve benzeri birimler ailenin birliğinin korunması, şiddetin önlenmesi ve çocuğun bilinçli bir aile ortamında yetiştirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Samsun Kenti'nde anket çalışması, kurum verileri ve kadınlarla gerçekleştirilen görüşmeler sonucu elde edilen veriler ışığında: Yapılan anket çalışmasına göre anket yapılan kadınların %19'u şiddet öyküsünden bahsetmiştir. Ancak bu oranın çok daha yüksek olduğu ŞÖNİM verileri, danışma merkezi, kadınlarla yapılan bireysel ve odak grup görüşmelerinde açığa çıkmıştır. Sadece Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine 3 ay içinde (01.01.2013- 06.03.2013) polis ve jandarma yoluyla gelen kadın sayısı 305'tir. Emniyete, 2012 yılında, intikal eden aile içi şiddet (TCK 86/3-a) vaka sayısı 758'dir. Herhangi bir biçimde bildirim yapmayan kadınlar düşünüldüğünde bu rakamın çok daha yüksek olduğu söylenebilir (Samsun'da Kadının Durumu Raporu, 2013: 54). Samsun, Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi'nin oluşturduğu kurumlar arası işbirliğine dayanan hizmet modeli ile Türkiye'de önemli bir örnek olmuştur. Merkeze yapılan başvurular incelendiğinde 2014 yılında 1794 kişinin başvurduğu görülmektedir. Aynı yıl 2074 önleyici tedbir ve 1 koruyucu tedbir kararı alınmıştır (Samsun ili Sosyal Analizi, 2015: 75). Yukarıdaki veriler Samsun'da kadına yönelik şiddetin varlığını göstermektedir. Bu durum özellikle bu ev ortamında büyüyen çocukların psikolojik sorunlar ve rol model alma yoluyla öğrenme nedenlerinden dolayı ilerleyen zamanlarda şiddet eğilimli olabileceği bilinmelidir.

Kentsel güvenlik bağlamında ele alınması gereken ceza infaz kurumuna giren hükümlü ve tutuklu sayıları konuyu detaylandırmak adına önemli yere sahiptir. Aşağıdaki tablo bu konuda bilgi verici niteliktedir:

Tablo 16. Samsun İli Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler ve Türkiye'deki Oranı

Yıl	Türkiye	Samsun	Oranı
2009	74.404	1039	%1.39
2010	88.480	1131	%1.27
2011	80.096	1106	%1.38
2012	115.505	1844	%1.59
2013	161.711	2980	%1.84
2014	170.733	3233	%1.89
2015	168.726	4194	%2.48

Kaynak: TÜİK (2016). Suç Türü ve Suçun İşlendiği İle Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler Çizelgesinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Samsun Kenti'nde ceza infaz kurumuna giren hükümlüler ile Türkiye geneli karşılaştırılmalı olarak verilmiştir. 2009-2015 yıllarını kapsayan tabloda Türkiye genelinde ve Samsun'da ceza infaz kurumuna girenlerin sayılarında artış görülmektedir. Fakat Samsun Kenti'nin ülke içerisindeki payı 2010 yılı haricinde artarak devam etmiştir. Bu sayılar bize Samsun'da meydana gelen suç ve benzeri olaylarda artış olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Samsun Kenti'nde kentsel güvenliğe etki edecekler arasında, hızlı kentleşme ve hızlı nüfus artışı, göç, yoksulluk ve işsizliğe bağlı sorunlar, eğitim kurumlarında yaşanan sorunlar, kadına yönelik şiddet ve tutuklu-hükümlü sayılarındaki artışlar olarak gösterilebilir.

3.2.2. Kentsel Güvenliğin Çocuk Suçluluğu Boyutu

Samsun Kenti'nde çocuk suçluluğunun boyutu incelenirken çocuk nüfusundan başlayıp çocukların suça sürüklenmesinin nedenleri (bir önceki başlıkta hızlı kentleşme-göç-yoksulluk-işsizlik gibi sorunlar ele alındığından burada eğitimde yaşanan sorunlar ve sosyal medya kullanımından kaynaklı sorunlar olarak ele alınacaktır) nedenlerine güvenlik birimine gelen getirilen çocuklar, isnat edilen suç türüne göre getirilen çocuklar, Samsun İl'indeki çocuk dava ve mahkûmiyet sayıları ve Samsun İli Sosyal Risk Haritası İstatistikleri ele alınarak sayısal bilgiler ışığında konu değerlendirilecektir.

Samsun'un 2016 yıl sonu itibariyle 1.295.927 toplam nüfusunun % 25.9'u yani 335.168'i çocuk nüfusundan oluşmaktadır¹⁹. Samsun'un dörtte birinin 18 yaş altı çocuk nüfusunun olması, bu yaş grubuna yönelik politikaların yapılması gerektiğini bize göstermektedir. Özellikle çocuk nüfusunun fazla olması eğitim kurumlarının önemini artırmaktadır.

Kentsel güvenliğin en çok sağlanması gereken yerlerden birisi de okullardır. Ülkemizde çocuk nüfusunun toplam nüfusa oranının %28,7 (TUİK, 2016) ve Samsun Kenti'nin de dörtte birinin çocuk olduğu düşünüldüğünde çocukların yetiştirilmesi ve yetiştirilecek mekânların güvenliğinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Çünkü okullar eğitim görülen ve gelecek nesillerin yetiştirildiği mekânlardır. Bu mekânların güvenliği ve aynı zamanda verilen eğitimin kalitesi çocukların suç ve türevleriyle karşılaşmaması açısından en önemli rollerden birisini üstlenecektir.

Eğitim kurumları öğrencilere temel/mesleki bilgiler öğretilmesinin yanı sıra özellikle çocuğa insan olmanın temel değerlerini, yaşamış olduğu coğrafyaya ait kendi kültürel kimlik ve değerlerine saygı göstermesi gerektiğini, yaşadığı çevreye kente uyum sağlama, aidiyet kurma ve kentsel bilinçle hareket etmesini sağlayacak her türlü faaliyeti destekleme ve yerine getirme görevini üstlenmelidir. Okulların üstleneceği bu özverili görevler sayesinde eğitilmiş, kültürlü, bilgili ve aidiyet duyan bireyler yetiştirilmesi sağlanacaktır. Bu nedenle çocukların okula gitmeleri, eğitim sistemi içerisinde yer almaları çok önemlidir. Samsun'daki okullaşma oranlarına bakıldığında:

Tablo 17. Eğitim Seviyesine Göre Net Okullaşma Oranı, 2016/2017

Yer	1-4. Sınıf	5-8.Sınıf	9-12. Sınıf
Türkiye	91.2	95.7	82.5
Samsun	90.8	97.7	88.9

Kaynak: TUİK (2017). İllere Göre Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 2016/2017'den derlenmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere 2016/2017 eğitim öğretim döneminde net okullaşma oranları Türkiye ve Samsun kenti üzerinden verilmiştir. Okullaşma oranları ilkokul ve ortaokul düzeylerinde gerek Türkiye ortalamasında gerekse Samsun'da %90'nın üzerindedir. Fakat Türkiye genelinde bu oran %82 seviyelerine düşmesine rağmen Samsun'da %90 seviyesine yakındır. Bu durum Samsun'da okullaşmanın Türkiye geneline göre iyi durumda olduğunu göstermektedir. Fakat Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü'nün yaptığı araştırma verilerine göre 2016-2017 eğitim-öğretim

¹⁹ TUİK İllere ve Yaş Grubuna Göre Çocuk Nüfus, 2016 verilerine göre yazılmıştır.

döneminde Samsun'da devamsız öğrencilerin durumun %32²⁰ olması bu devamsız öğrencilerin okula gelmediği zamanlarda suça karışabileceği riskini ortaya koymaktadır.

Yine Samsun'da 2011 yılında yapılan “Samsun-İlkadım İlçesindeki Eğitim Problemlerinin Ortaöğretim öğrencilerinin Bakış Açısıyla Belirlenmesi” adlı çalışmada; güvenlik teması altındaki sorunlar olarak ilçedeki ortaöğretim öğrencileri okulların güvenliği ile ilgili olarak genel itibariyle “okul dışı güvenliğin yetersiz olduğu, yabancıların okulu etkiledikleri ve güvenlik elemanlarının da eğitiminin yetersiz olduğu” yönünde bilgiler elde edilmiştir (Gelen ve Yakup, 2011: 609). Görüldüğü üzere okulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin okullarının güvenli bir mekân olmadıklarını düşünmeleri bile rahat ve huzurlu bir şekilde eğitim görmelerini engelleyecektir. Fakat 2012 yılından sonra milli eğitim ve emniyetin ortak çalışmalarıyla “güvenli eğitim projesi” kapsamında okulların güvenli mekânlar haline getirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Çocukların suça sürüklenmesine sebep olan diğer bir neden olarak gösterebileceğimiz unsur, sosyal medya araçlarıdır. İletişim çağında olmamız ve bunun gerekleri olarak görülen kitle iletişim araçları bugün herkesin kolaylıkla ulaşabileceği konumdadır. Televizyon, telefon ve bilgisayar aracılığıyla girilen internet sayesinde bütün bilgiler rahatlıkla paylaşılabilir ve insanları etkileme amacıyla kullanılabilir. Günümüz çocuklarını “teknolojik çocuklar” olarak nitelendirmek yanlış olmaz. Çünkü küçük yaştan itibaren televizyona, telefona yani sosyal medyaya maruz kalan bireyler yetişmektedir. İnternet ortamının sunduğu cazip hizmetler çocukları bu araçların içinden çıkamaz hale getirebilmektedir. Bugün 18 yaş üzeri şiddet-korku-cinsel içerikli her türlü yayının yapılabilirdiği bu araçlar çocukların psikolojisini olumsuz yönde etkilemektedir.

Çocukların yılda yaklaşık olarak 900 saatini okulda, 1500 saatini televizyon izleyerek geçirdiği göz önünde bulundurulduğunda, televizyonun hayatlarında ne kadar önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır (Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2013-2017: 72). Bir çocuğun yılda 1500 saatini televizyon karşısında geçirmesi ve televizyonda yapılan yayınların kalitesi düşünüldüğünde çocukların ne derece risk altında olduğunu görmemizi sağlayacaktır. Sosyal medyada

²⁰ Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü, 2017. <https://samsun.meb.gov.tr/www/okula-devamin-ve-aidiyetin-artirilmasi-calistayi-gerceklestirildi/icerik/1177>, 15.06.2017.

yapılan yayınlara ceza-i müeyyideler uygulanmaktadır. Fakat caydırıcı nitelikte olmayışı, aynı türden yayınların yapılmasına neden olmaktadır.

Yapılan bir araştırmada, “Sosyal Ağ Bağımlılığı” ciddi seviyelere ulaşmış bulunmaktadır. Sosyal medya kullanıcılarının %40,1’i yüksek seviyede sosyal medya bağımlısı olarak tanımlanmaktadır. Facebook kullanıcılarının %93,2 oranında yüksek seviyede sosyal ağ bağımlısı, Twitter kullanıcılarının %65,3, Instagram kullanıcılarının ise %74,7 ‘sinin yüksek seviyede sosyal ağ bağımlılığı olduğu görülmektedir (Dağışman, 2015: 157). Konuyla ilgili yapılan bir çalışma olan Samsun İli Sosyal Risk Haritası Raporu (2012)’nda, suça sürüklenen çocukların aile ortamında %44.8’inin şiddet içerikli dizi ve filmler izlediği ortaya çıkmıştır. Bu durum suçun ortaya çıkmasında sosyal medyanın etkisini göstermektedir.

Yine 2011 yılında Samsun’da yapılan “Şiddet İçeren Bilgisayar Oyunlarının Ortaöğretim Gençliği Üzerindeki Etkileri (Samsun Örneği)” adlı çalışmada: “Gençler arasında şiddet içeren bilgisayar oyunları daha fazla ilgi görmektedir. Şiddet içeren bilgisayar oyunları oynayan öğrenciler sorun çözmede daha fazla şiddete başvurmaktadır” sonuçları ortaya çıkmıştır (Kıran, 2011: 815). Bu araştırmada da görülmüştür ki; şiddet içerikli bilgisayar oyunları oynayan çocuklar suça sürüklenebilir. Konuyla ilgili olarak Samsun’da çeşitli nedenlerden dolayı güvenli birimine gelen çocukların istatistikî bilgilerine bakıldığında aşağıdaki gibidir:

Tablo 18. Geliş Nedenine Göre Samsun İl’inde Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar, 2008-2012

Geliş Nedeni	2008	2009	2010	2011	2012
Suçta Sürüklenme	1047	852	1197	1698	1504
Kabahat İşleme	4	6	10	33	8
Evden Kaçma	4	14	32	18	7
Kayıp	11	50	59	48	61
Mağdur	689	1151	1361	1216	1082
Madde Kullanımı	-	-	4	-	1
Bilgisine Başvurma	1	22	76	3	13
Diğer	99	7	187	17	10
Toplam	1855	2116	2929	3035	2687

Kaynak: TUİK (2013). Seçilmiş Göstergelerle Samsun çizelgesinden derlenmiştir.

Tabloda görüldüğü gibi Samsun’da güvenlik birimine gelen-getirilen çocukların geliş nedenleri gösterilmektedir. Bu veriler Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı kaynaklarından hazırlanmıştır (TUİK, 2013). Bakıldığında en fazla suça sürüklenme ve suç mağduru olma durumundan dolayı güvenlik birimine çocukların geldiği görülmektedir. Toplam oranlar baz alındığında

2008 yılından 2012 yılına kadar sürekli artarak devam ettiği fakat 2012 yılında bir azalma olduğu görülmektedir.

Samsun'da 2013 yılında güvenlik birimine gelen ve getirilen çocuklara bakıldığında ise, 2452 çocuk olduğu ve en çok görülen suçların sırasıyla: yaralama (842), hırsızlık (826) ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma, satma veya satın alma (157)'dir (Samsun İli Sosyal Analizi, 2015: 40). Samsun'da 2013 güvenlik birimine gelen-getirilen çocukların sayısı bir önceki yıla göre (2012-2687), (2013-2452) yine düşüş göstermiştir. Burada bu azalmanın nedenleri olarak iki unsuru gösterebilir. Bunlardan birincisi; 2011 yılı Kasım ayında başlayıp 2012 Şubat ayında biten Samsun İli Sosyal Risk Haritası Oluşturma Projesi (SORHOP) sayesinde özellikle suça sürüklenen ailelerle yapılan anket çalışması sonucu Samsun Kenti'ndeki suça sürüklenme nedenleri ayrıntılarıyla ortaya çıkartılmıştır. İkinci bir unsur ise; 2011 yılına kadar Samsun Çocuk Şube Müdürlüğü'nde ihtiyaç duyulması halinde Aile ve Sosyal Politikalardan çağrılan uzmanlardan destek alınmasına son verilerek, Sosyal Çalışmacı kadrosu açılmış ve Sosyal Hizmet Uzmanı alımı yapılmasıyla bu durum değişmiştir. Ve bu sayede birimlere gelen çocuklarla ve aileleriyle birebir ve sürekli ilgilenen uzman personel istihdamı sağlanmış, çocukları suça sürükleyen ve suçun mağduru olmasının nedenlerinin araştırılması ve önlenmesi için çeşitli projeler hazırlanmasında etkin rol oynamıştır.

Samsun İli Sosyal Risk Haritasının Oluşturulması Projesi (SORHOP)'in ayrıntıları ele alındığında sonuçlar şu şekildedir:

Suçta sürüklenen çocukların ailelerine; “çocuğun suça sürüklenme” nedeni nedir? Sorusunun cevapları şöyledir (SORHOP, 2012):

Tablo 19. Size Göre “Çocuğun Suça Sürüklenmesi”nde Temel Belirleyici Faktör Nedir?

	S	%
Yoksulluk	125	25,5
Eğitimsizlik	108	22,0
Dini ve Ahlaki Yetersizlik	90	18,3
Aile Şefkati ve Ebeveyn Sevgisinden Yoksunluk	155	31,6
Kötü Alışkanlıklar	12	2,4
Kan Davaları	1	0,2
Toplam	491	100,0

Kaynak: Samsun İli Sosyal Risk Haritasının Oluşturulması Projesi (2012).

Tabloda görüldüğü gibi Samsun'da suça sürüklenen çocukların ailelerinin verdiği cevaplarda aile sevgisi ve şefkatinden yoksun büyüyen çocukların suça daha

yatkın olduğu sunucu ortaya çıkmıştır. Bu çocukların ailelerinin %93.7'sinde anne baba sağ ve birlikte yaşamakta, %32.4'ü geçim sıkıntısı çekmektedir. Ayrıca %61.2'si ilkokul mezunu ve %11.4'ü okuma yazma bilmemektedir. Yüksek çıkan üç değerde göz önünde bulundurulduğunda bu ailelerin parçalanmış aile olmadığı fakat çocuklarına karşı ilgisiz oldukları, bir çoğunun geçim sıkıntısı çektiği (%88.2'sinin aylık geliri 1500TL ve altı) ve eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmüştür (SORHOP, 2012: 67). Samsun'da çocukların suça sürüklenme nedenleri olarak ortaya çıkan yukarıdaki nedenlerden anlaşılacağı üzere; beklenenin aksine parçalanmış aileden kaynaklanmadığı, asıl nedenlerin ailenin ilgisizliği ve yoksulluk olduğu ortaya çıkmıştır. Yine bu ailelerin çevrelerinde duymuş olduğu suç çeşitleri sorulduğunda ise, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir (SORHOP, 2012: 72):

Tablo 20. Genellikle Çevrenizden Duymuş Olduğunuz Suç Çeşidi/Çeşitleri

	S	%
Suç Oluşturan Unsurlarla İlgili Nadiren Konuşulur	74	15,0
Hırsızlık/Gasp/Kapkaç	203	41,3
Darp/Bıçak Çekme/Yaralama	79	16,1
Cinsel Taciz ve Tecavüz	4	0,8
Uyuşturucu Satışı ve Kullanımı	61	12,4
Fikrim Yok	71	14,4
Toplam	492	100,0

Kaynak: Samsun İli Sosyal Risk Haritasının Oluşturulması Projesi (2012).

Tabloya bakıldığında Samsun Kenti'nde en çok hangi suç türlerinin görüldüğü hakkında bilgi vermektedir. TUİK, 2008-2013 verilerinde de güvenlik birimlerine suça sürüklenme olarak gelen-getirilen çocukların en çok getirilme nedenleri arasında yaralama ve hırsızlık vardır. Bu durum yukarıdaki tabloyla paralellik göstermektedir.

Samsun'da savcılığa yansıyan olaylara bakılacak olursa: Samsun'da Çocuk Mahkemesi tarafından açılan 2015 yılı dava sayısı 2623'tür. Bunlarda 1334'ü 2015 yılı içerisinde açılan davalardır.²¹ Bu görülen davalarda 1615 mahkûmiyet kararından; 349 hapis, 998 adli ve idari para cezası, 101'i ise hapis cezası ertelenen karar olarak karşımıza çıkmaktadır.²² Bu rakamlar, çocuk suçluluğu konusunda sürekli ve güncel politikalar üretilmesi gerektiğini göstermektedir.

²¹ Dava Sayıları İller(2015). www.adlisicil.adalet.gov.tr. 05.06.2017.

²² Mahkûmiyet Karar Nitelikleri İller(2015) www.adlisicil.adalet.gov.tr. 05.06.2017.

Sonuç olarak, Samsun'da çocuk suçluluğunun boyutu yukarıdaki araştırma sonuçları da dikkate alındığında beklenenin aksine parçalanmış ailenin neden olmadığı, aile şefkati ve ebeveyn sevgisinden yoksunluk, yoksulluk ve sosyal medya araçlarının etkisinin daha çok olduğu görülmüştür. Güvenlik birimlerine geliş nedenleri ise Türkiye geneliyle paralellik göstermektedir. Bu durum bize Samsun'da yapılan bir araştırmanın Türkiye geneli hakkında ipuçları verebileceğini düşündürmektedir.

3.3. Samsun'da Çocuk Suçluluğuna Yönelik Politika ve Uygulamalar

Bu bölümde Samsun Kenti'nde yer alan il yönetiminin ve yerel yönetimlerin kentte yaşayan bütün bireylere yönelik yürütmüş oldukları gerek kentsel güvenliği sağlamaya gerekse tam bir psiko-sosyal ve fiziksel iyilik halinin gerçekleştirilmesine yönelik yürütülmüş ve yürütülmekte olan çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmaların çocukların suça sürüklenmesinin önüne ne derece geçtiği ve bu konudaki olumlu ve olumsuz yönleri de ele alınmıştır.

3.3.1. İl Yönetiminin Politika ve Uygulamaları

Kentsel güvenliğin sağlanmasında il yönetimlerine büyük görevler düşmektedir. Her kurum bir kentte kendisine yönelik verilen görevleri yerine getirirken aynı zamanda kentteki güvenliğin sağlanmasına ve suçun önlenmesine katkı vermektedir. Bu nedenle kentteki kurumların yürütmüş oldukları her çalışma büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda ele alınması gereken kurumlar başta emniyet müdürlüğü olmak üzere, aile ve sosyal politikalar, sağlık ve milli eğitim il müdürlükleridir.

3.3.1.1. Samsun Emniyet Müdürlüğü

Kentsel suçların önlenmesi açısından en büyük görev kent güvenlik kuvvetlerine düşmektedir. Kent güvenliği ile ilgili çalışmaların temel amacı, kentleri kentliler için daha yaşanabilir duruma getirmek, kentlilerin üzerindeki suç baskısını azaltmaktır. Suçun azaltılması, suçu oluşturan nedenlerin ortadan kaldırılması ile

mümkün olacaktır (Ünsal, 2015: 270). Suçun azaltılması, suçun nedenlerinin ortadan kaldırılması için ise emniyet güçlerine ihtiyaç vardır.

Kentlerdeki il emniyet müdürlükleri kentin genel asayişinden, güvenliğinden sorumludur. Bu sorumluluğu bünyesinde barındırdığı çeşitli şube müdürlüklerince yapmaktadır. Hukuka dayalı çalışma sistemi içinde görev ve sorumluluklarını yerine getiren bu müdürlükler suçun ortaya çıktıktan sonraki iş ve işlemleri yürütmesinin yanı sıra suç ortaya çıkmadan önce de önleyici faaliyetlerde bulunmaktadır. Çocuk Şube Müdürlüğü'nün 0-18 yaş aralığındaki suç işlediği şüphesi altında bulunan ve/veya suç mağduru olan tüm çocuklar hakkında adli görevleri olarak; suçun ait delillerini toplamak, suç işleyen çocuğu tedbir amaçlı muhafaza altında almak, suç mağduru çocuğun ifade ve gerekli raporlarını almak, gerek görülmesi halinde ilgili kurum/kuruluşlarla irtibata geçerek çocuğun koruma altına alınmasını sağlamak olarak sayılabilir. Ayrıca kayıp çocuklarla ilgili evden veya Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı kuruluşlardan izinsiz ayrılan, kayıplığı dolayısıyla bulunan, sokakta çalışan, kayb olduğu yakınları veya kurum tarafından haber verilen çocuklarla ilgili olarak; ifadesinin alınması ve gerek duyulması halinde kurum ve kuruluşlarla irtibata geçilmesi, çocuğa ait bilgilerin veri giriş sistemine girerek yurt genelinde aranmasının sağlanması görevleri arasındadır. Bunların yanı sıra suç önlemeye yönelik olarak; 18 yaşından küçüklere her türlü içki-sigara satışının yapılıp yapılmadığının kontrolünü yapmak, internet cafe/playstation gibi oyun alanlarına 12 yaşından küçüklerin alınıp alınmadığı, yasaklı oyun veya sitelerin olup olmadığını denetlemek, zorunlu eğitim çağında olup okula kısa süreli ve uzun süreli devam etmediği tespit edilen öğrenciler hakkında gerekli çalışmayı yaparak ilgili yerlere bilgi vermektir (Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği).

Önleyici hizmetler içinde en etkili ve önemli olanlarından birisi “Güvenli Eğitim Projesi”dir. 22 Ocak 2013 tarih ve 2013/4 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğü Genelgesi ve 4 sayılı Bakanlık Genelgesi doğrultusunda, ildeki Eğitim-Öğretim kurumlarında güvenli eğitim ortamının sağlanmasına yönelik 2015–2016 Eğitim-Öğretim döneminde uygulamaya konulmak üzere Güvenli Eğitim Projesi hazırlanmıştır. Projeye, eğitim çağında bulunan çocukların güvenli ve huzurlu bir ortamda eğitimlerini sürdürmeleri, şiddet olaylarına karşı korunmaları ve muhtemel şiddet olaylarının önlenmesi amaçlanmıştır. Proje kapsamında okullarda 155 irtibat görevlisi ve bunlardan sorumlu 28 şube müdürü ve 12 emniyet amiri denetim ve koordinasyonu sağlamak üzere görevlendirilmiştir. Öğrencilerin huzur içerisinde

okullara gidiş ve gelişlerinin sağlanması, eğitim-öğretim esnasında okul içi ve çevresinde güven hissinin temini, okul ile ilgisi olmayan kişilerce rahatsız edilmelerini önlemek, okul önlerinde karşılaşılabilecekleri sorunları gidermek amacıyla okul önlerinde ve yakın çevrelerinde okul giriş-çıkış saatlerinde 58 ekip görevlendirilmiştir (www.samsun.pol.tr, 01.06.2017). Türkiye genelinde de uygulanan bu proje kentsel güvenliğin sağlanmasında da önemli paya sahiptir.

Samsun İl Emniyet Müdürlüğü'nün yürütmüş olduğu diğer bir uygulama ise ÇOGEP(Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma ve Destek Programı)'tir. Program, çocuk ve gençlerin kişisel ve sosyal gelişimlerinin sağlanması çerçevesinde toplumsal açıdan korunmalarına ilişkin tedbirlerin yaşama geçirilmesi, bu kapsamda kendilerine sosyal ve eğitim desteği sağlanarak topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunmayı, kente göçle gelmiş, uyum sağlayamamış veya diğer dezavantajlı kesimlerinin şehir yaşamına dâhil edilmesini ve güvenli yaşama dolaylı olarak olumsuz yönde etki eden yoksunlukları azaltmayı amaçlamaktadır (www.asayis.pol.tr, 01.05.2017).

Bu kapsamda, Samsun Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü "Geleceğin Umudu, Umudumuz Sizsiniz" isimli proje ile halk ve polis arasındaki diyalogu artırmak, vatandaşların polise olan güvenini pekiştirmek ayrıca huzur ve güvenliğini sağlama görevini ifa ederken, polisin vatandaşların da desteğini alıp, güvenlik hizmetlerine katkı sağlamaları amaçlanmaktadır. Proje kapsamında öğrencilere yönelik olarak polisin ne iş yaptığı ve trafik kuralları, akran baskısı, internet kullanımı ve bağımlılığı, kişisel güvenlik konularında eğitici ve bilgilendirici seminerler, ailelerine yönelik olarak aile içi iletişim, aile içi şiddet akran baskısı ve çocuğu suçta iten sebepler konulu seminerler verilmiştir. Ayrıca trafik kuralları, iletişim dolandırıcılığı, maganda kurşunu konulu tiyatro polis ve öğrencilerden oluşturulan ekip tarafından oynanmıştır. İl genelinde bulunan şehit ve gazi ailelerinin çocukları, dezavantajlı öğrenciler, roman vatandaşların çocukları tarihi değerlerimizin bilinmesi adına Ankara (Anıtkabir)'ya ve Çanakkale (Çanakkale Şehitliği)'ye tarihi ve kültürel amaçlı il dışı gezisi yapılmıştır. Ayrıca tamamlayıcı etkinlikler olarak, oryantiring sporu ve doğa yürüyüşleri, izcilik kampı yapılmıştır. 2016 yılı içerisinde "Geleceğin Umudu, Umudumuz Sizsiniz" projesi ile doğrudan temaslarla 19472 öğrenci 1405 aile ile toplam 20877 kişiye ulaşılmıştır (www.samsun.pol.tr, 01.05.2017).

Yine başka bir uygulama olan Samsun Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü ile Milli Eğitim Müdürlüğü arasında 13.10.2015 tarihinde yapılan protokol

gereği “Dijital Dünyada Bilinçli Olmak” projesi uygulamaya geçirilmiştir. Gençlerin İletişim ve sanal ortamı daha doğru ve faydalı bir şekilde kullanmalarının sağlanması amacıyla 20.10.2015-15.04.2016 tarihleri arasında Samsun İl merkezinde bulunan 30 adet lise ve dengi okullarda bilinçli internet kullanımı, sosyal paylaşım sitelerinden gelebilecek tehlikeler ve internet bağımlılığı konuları Samsun Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğünde görevli uzman personel tarafından anlatılarak zararlı olabilecek etkenlerden uzak durmaları hedeflenmiştir (www.samsun.pol.tr, 01.05.2017).

Samsun Emniyet Müdürlüğü koordinesinde, Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve Samsun Çalışma ve İş Kurumu ile 13.10.2015 tarihinde paydaş kurum ortaklık beyannamesi imzalanarak “Sosyal Hayata Katılıyorum; Eğlenirken Öğreniyorum” projesi hayata geçirilmiştir. İmzalanan protokol gereği farklı görevler üstlenen kurumlar ile işbirliği içinde hareket edilerek projenin alt yapısı oluşturulmuş ve projenin başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi ve tamamlanması sağlanmıştır. Proje kapsamında Samsun genelinde örgün öğretime devam etmeyen veya açık öğretim lisesinde okuyan 15-18 yaşları arasında 10 kız çocuğuna 15/10/2015 ve 22/01/2016 tarihleri arasında makrome dokuma kursu verilmiş, kurs süresince sosyal ve kültürel faaliyetler çerçevesinde gezi ve yemek programları düzenlenmiştir. Kurs sonrasında eğitim alan kız çocuklarına sertifika verilmiştir (www.samsun.pol.tr, 01.05.2017).

Samsun Çocuk Şube Müdürlüğü’nün yürütmüş olduğu diğer proje “Çocuklarla Polis Abi/Abla İzcilik Kampı Projesi”dir. Projeye Samsun Yaşar Doğu Yetiştirme Yurdu’nda kalan 12 çocuk katılmış ve 19 Mayıs Gençlik Kampı’nda 29-30 Kasım-1 Aralık 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir (www.samsun.pol.tr, 01.05.2017). Bir diğeri “Anne Çocuk El Ele Haydi Gezmeye Projesi” ile de çocukların Samsun’u tanıırken çeşitli eğitici faaliyetlerde bulunmak ve çocuklar ile kamu kurumları arasında iletişim kurmak amacıyla “Şehrimizin Tarihi ve Kültürel Değerlerini Tanıyalım Projesi” kapsamında alt etap olarak yapılmıştır. Projede iki ayrı gün belirlenerek toplamda 40 çocuk ve annelerine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir (www.samsun.pol.tr, 01.05.2017).

Yapılan çalışmalar haricinde, Samsun’un yerel “Haber Gazetesi”nin 19 Şubat 2017 tarihindeki “Samsun, Dünya Ortalamasının Üstünde” haberinde o dönemin Samsun Asayiş Şube ve Çocuk Şube Müdürü ile yapılan röportaja göre: Samsun’da

polisiye hizmetlerin 7 gün 24 saat esasına göre devam ettiği, 17 ile 248 mahallede 3500 civarında personelin bu hizmetleri yürüttüğü, ayrıca ilde bulunan 1591 umuma açık istirahat ve eğlence merkezlerinden 775 kahvehane, 122 internet, 82 oyun salonu, 53 içkili lokanta, 38 birahane ve 313 büfe olduğu ve gerek bu yerlerin gerekse cadde-sokaklar, park ve bahçelerin ekip/devriye hizmetleriyle denetimlerinin yapıldığı belirtilmiştir. Yine Samsun’da suçların işlenme saatinin 11.00-22.00 arasında olduğu, okulların ve çevresinin güvenliğinin ön planda tutulduğu ve bu kapsamda 186 şahsa işlem yapıldığı belirtilmektedir. Ayrıca Samsun’da suç aydınlatma oranı, Türkiye ortalamasının %12 üstünde olduğu kişilere karşı suçlar da ise(kasten yaralama, silahla yaralama, kasten adam öldürme) ülke genelinden %2 daha iyi durumda olduğu vurgulanmıştır (www.habergazetesi.com.tr, 01.06.2017).

Sonuç olarak, Samsun Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube, Toplum Destekli Polislik Şube ve Çocuk Şube Müdürlüğü olarak çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Gerek suçun aydınlatılması gerekse önlenmesine yönelik yapılan projeler, yerel halkın hem bilinçlenmesine hem de suça karşı korunmasına yönelik çalışmalardır. Çalışmalar yerel halk ile polisin birlikte hareket etmesi bakımından da önemlidir. Kentin güvenliğini sağlamakla görevli olan emniyetin sadece suç ortaya çıktıktan sonra değil aynı zamanda öncesinde önlenmesine yönelik çalışmalar yaptığı görülmüştür.

3.3.1.2. Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü

Çocuk Koruma Kanunu (5395) kapsamında yer alan “Bakım Tedbiri, Barınma Tedbiri ve Danışmanlık Tedbiri” uygulayıcısı konumunda bulunan aile ve sosyal politikalar il müdürlüklerinin görevleri şu şekildedir;

Çocuk Koruma Kanunu (5395) Madde 5/c’de belirtildiği üzere Çocuk Mahkemeleri, Aile Mahkemeleri veya ilgili diğer mahkemeler tarafından çocuk hakkında “Bakım Tedbiri” kararının verilmesiyle birlikte (çocuğun bakımından sorumlu olan ailesinin veya kanuni temsilcisinin sorumluluğunu yerine getirememesi durumunda verilir) çocuğun bütün bakımını üsteleneceği bir yurda yerleştirilmesi veya kurumun bu kapsamda yürütmüş olduğu sosyal hizmet modellerinden faydalanabilmesine yönelik hizmetleri yürütür.

Aile sosyal politikalar bünyesinde çocukların devlet korumasında yetişmesi için 0-12 yaş aralığındaki çocuklar için çocuk yuvaları kurulmuştur. Yetiştirme yurtları ise 13-18 yaş arası çocuk ve gençler için hizmet vermektedir. Çocukların aile ortamına

yakın bir şekilde yetişmeleri için çocuk/sevgi evleri kurulmuş, bu şekilde daha az çocuğun birlikte kaldığı konutlarda bakımının yapılması hedeflenmiştir. Sevgi evlerinde 0-18 yaş arası en fazla 12 çocuğun üçer kişilik odalarda, çocuk evlerinde 5-8 çocuğun bir arada kalması mümkün olmaktadır (Samsun İli Sosyal Analizi: 2015: 72). Samsun Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesinde hakkında Bakım Tedbiri bulunan çocuk sayıları aşağıdadır (Samsun İli Sosyal Analizi: 2015: 72):

Tablo 21. Çocuk Koruma Merkezleri

Kuruluşun Adı	İlçe	Kapasite	Kayıtlı Sayısı	Fiilen Kalan	Kapasite Artırımı
Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi	İlkadım	209	172	169	Yok
19 Mayıs Sevgi Evleri Kız Yetiştirme Yurdu	19 Mayıs	80	83	73	Var
Yaşar Doğu Erkek Yetiştirme Yurdu	Atakum	85	70	55	Yok

Kaynak: Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü (2015); Samsun İli Sosyal Analizi (2015).

Tablo’da görüldüğü üzere İlkadım, Ondokuz Mayıs ve Atakum ilçelerinde Samsun Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü’ne bağlı çocuk koruma merkezleri bulunmaktadır. Bu kuruluşlar çeşitli nedenlerle ailesiyle birlikte olmayan çocukların korunması bakımından önemli yerlerdir. Kurum bakımında olan çocuklara yönelik her türlü sosyal hizmet modeli uygulanmaktadır.

Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü’nün yürütmüş olduğu diğer çalışmalar aşağıda yer almaktadır:

Çocuk Koruma Kanunu (5395) Madde 5/a’da belirtildiği üzere Çocuk Mahkemeleri, Aile Mahkemeleri veya ilgili diğer mahkemeler tarafından çocuk ile ilgili hakkında “Danışmanlık Tedbiri” kararının verilmesiyle birlikte çocuğa ve ailesine çocuğun sorunlarının çözümünde rehberlik sunmak. Bu tedbirlerin uygulayıcısı Samsun Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü’nün yanı sıra Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü de bu görevi yürütmektedir.

Hakkında bakım tedbiri verilmeyen fakat ailesinin yoksulluk içerisinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olan çocukların ailelerine yönelik sosyal ve ekonomik destek hizmetleri sağlamak. Bu kapsamda ekonomik yetersizlik içinde buldukları tespit edilen 1601 aileye çocukları için 2015 yılı içinde toplam 9.485.000 TL Sosyal Ekonomik Destek verilmiştir (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı 2016: 24).

Suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta yaşayan çocuklara hizmet veren merkezlerin çocukların özelliklerine göre farklı isimlerle (Çocuk ve Gençlik Merkezleri, Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ve Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri) adlandırılması, çocukların korunmaya muhtaçlığı ve mağduriyetlerine işaret ettiğinden; 19.02.2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6518 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Çocuk Destek Merkezi olarak yeniden tanımlanmıştır. Samsun’da da “Samsun Çocuk Destek Müdürlüğü ve İlkadım Çocuk Destek Müdürlüğü” olarak iki adet bulunan “Çocuk Destek Merkezleri” özellikle suç mağduru çocukların kaldıkları ve psiko-sosyal desteğin sağlandığı birimlerdir (samsun.aile.gov.tr. 03.05.2017). Hakkında bakım tedbiri verilen bu çocuklara verilen hizmet modellerinden birisi de madde bağımlılığının tedavisiyle ilgili yürüttüğü çalışmalarıdır. Madde bağımlısı olduğu tespit edilen çocukların tedavileri ÇEMATEM (Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi)’de yapılması gerekmektedir. Fakat kentte ÇEMATEM olmadığından İstanbul ilindeki ÇEMATEM’e sevk edilerek gerçekleştirilmektedir. Ayrıca bu konuya ilişkin sosyal uyum ve rehabilitasyon süreçlerini yürüten Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, korunma ihtiyacı olmayan çocukların sosyal uyum süreçlerine ilişkin bir müracaatın olmadığı belirtilmiştir (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı 2016: 36). Samsun Kenti’nde ÇEMATEM’e ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Ayrıca korunma ihtiyacı olmayan çocukların sosyal uyum süreçlerine katılımının sağlanabilmesi için, yerel halkın ilgisini bu alana çekebilecek tanıtıcı çalışmaların yapılması katılımın olmasına katkı sağlayabilir.

Yine Samsun Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü’ne ait bir diğer merkez olan “sığınma evleri” şiddete uğrayan veya kalacak bir yeri olmayan kadınların çocuklarıyla beraber kaldıkları (erkek çocuklar için 12 yaş altı olması gerekiyor, eğer 12 yaşından büyükse farklı bir birime gönderiliyor) mekânlardır (samsun.aile.gov.tr. 03.05.2017).

Tablo 22. Sığınma Evlerine Yerleşen Kadınlara İlişkin Bilgiler

Yıllar	Yerleşen	Yerleşen Çocuk	Okuma-Yazma Kursuna Katılan Kadın Sayısı	Meslek Edindirme Kursuna Katılan Kadın Sayısı	İstihdama Katılan Kadın Sayısı	Konut İmkânı Sağlanan Kadın Sayısı
2012	334	149	92	87	2	15
2013	461	191	74	250	27	31
2014	389	218	62	121	25	30

Kaynak: Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü (2015); Samsun İli Sosyal Analizi (2015).

Tabloda Samsun’da yıllara göre sığınma evinde kalan kadınlar ve bunlara yönelik yapılan faaliyetler görülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta kadınların yanında kalan çocuklardır. Bu çocukların bundan sonraki süreçte annesiyle beraber maddi ve manevi anlamda ayakta durmasını sağlamaya yönelik çalışmaların yapılması gerekir. Fakat Samsun İli Sosyal Analizi’nde “şiddete uğrayan ve gelir seviyesi düşük olan kadınların eğitim ve çocuk bakımı sorumlulukları nedeniyle istihdam edilmelerinde sorunlar olması” (Samsun İli Sosyal Analizi, 2015: 72) kadının ekonomik gücünü kazanmasının önünde engel olarak görülmektedir. Yukarıdaki tabloda bu durumu destekler niteliktedir. Gerek istihdamında gerekse barınmasında sorunlar yaşanan kadınlar, çocuklarının iyi bir şekilde yetiştirilmesinde de sorunlar yaşayacaktır.

Bu hizmetler dışında Samsun’da Çocuk Koruma Kanunu’na göre verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik’in 20. Maddesi gereği; “illerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumlar arası bağlantı, uyum, düzen ve eşgüdüm sağlanabilmesi için sekretaryasının İl Aile Sosyal Politikalar Müdürlüğü’nün yürüttüğü iki ayda bir “Çocuk Hizmetleri Koordinasyon Toplantısı” düzenlenmektedir”. Bu toplantılarda özellikle bakım, eğitim, danışmanlık, sağlık ve barınma tedbir kararlarının uygulanabilirliği, bu hizmetlerin yürütülmesinde görülen aksaklıkların giderilmesi ve gündeme ilişkin konular değerlendirilmekte, çözümler üretilmektedir. Bu toplantılara çocuk ile ilgili bütün kurumlar katılım sağlamaktadır. Bu uygulama, 0-18 yaş arası çocukların kentte güven içerisinde yaşayabilmeleri adına önleyici faaliyetlerde bulunulması ve bunun yanı sıra mağduriyet yaşayanlarla ilgili uygulanan hizmetlerin yeterli/doğru olup olmadığının görülebilmesi için etkili bir yöntemdir.

Sonuç olarak, Samsun Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü toplumun bütün dezavantajlı gruplarına müdahale eden, çocuk, kadın, engelli, yaşlı fark etmeksizin hepsiyle ilgili maddi ve manevi çalışmalar yapan en önemli kurumlardan birisidir. Kentlerde kentsel güvenliğin sağlanamamasından da kaynaklanan çocukların

istismarı ve şiddete, suça yönelmesi sonucu çocuğun korunması ve bakımında üstlenici rol alır. Bünyesinde barındırmış olduğu çeşitli kuruluşlar vasıtasıyla mağdur olan çocukları yaşamış oldukları olaylara, yaşlarına ve cinsiyetlerine göre gruplara ayırarak hizmet vermektedir.

3.3.1.3. Samsun Sağlık Müdürlüğü

Sağlık alanında çocuklarla ilgili olarak şunlar sayılabilir: Çocuk Koruma Kanunu (5395) Madde 5/a'ya göre “çocuk mahkemeleri, aile mahkemeleri veya ilgili diğer mahkemeler tarafından çocukla ilgili Sağlık Tedbiri kararı verildikten sonra çocuğun fiziksel veya psikolojik sağlığı için geçici ya da sürekli tıbbi ve rehabilitasyon hizmetlerinin sağlanmasıdır”. Sağlık tedbiri uygulamasında yaşanan en önemli sıkıntının tedbir kararı verilen çocuğun tedavi görmek istememesi/tedaviye gitmemesi, adresinde bulunamaması ve adresini değiştirmesi olarak karşılaşıldığı görülmüştür. Bu konuda adres tespitine yönelik çocuk şube müdürlüğü ile koordineli çalışarak bu sorun aşılmaya çalışılmaktadır.

Sağlık tedbirleriyle ilgili olarak, özellikle madde bağımlısı çocuklar için Samsun'da yapılmakta olan binada 45 yataklı AMATEM (Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi) ile 15 yataklı ÇEMATEM planlanmaktadır. Ayrıca Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2015/11 Sayılı Genelgesi kapsamında ayaktan madde bağımlılığı tedavisi için “Denetimli Serbestlik Polikliniği” kurulmuştur (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016: 34). Ancak konuya ilişkin inşaatın gecikmesi nedeniyle ÇEMATEM'in açılmadığına yönelik bilgi mevcuttur (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016: 35). Son zamanlarda artan madde kullanımı nedeniyle bu tür birimler önemli konuma gelmiştir. Ayrıca Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nce madde bağımlılığın zararları, ergen psikolojisi, cinsiyet eşitliği, aile içi şiddetin önlenmesi vb. konularda eğitici çalışmalar yürütülmektedir.

Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü Uyuşturucu ile Mücadele İl Kurulu ayda bir toplantı yapmaktadır. Uyuşturucu İle Mücadele İl Kurulu toplantıları tüm kurumlardan uzman personelin katılımıyla vali yardımcısı başkanlığında düzenli olarak yapılmaktadır. Yapılan bu toplantılarda genel durum değerlendirmesi, önceki ve yeni verilerin karşılaştırılması, yeni bir sorunun olup olmadığı ve bütün sorunlara yönelik çözümler üretilmesi şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu konuya ilişkin okullarda madde bağımlılığının önüne geçecek eğitimler düzenlenmektedir.

Yine Samsun Sağlık Müdürlüğü bünyesinde hizmet vermekte olan ve sadece çocuğun cinsel istismarı sonucu mağdur olan çocuklara yönelik Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM)'de mevcuttur. Bu birimin kurulmasının amacı, çocuğun ifadesinin savcı-avukat-sosyal çalışmacı ile bir defaya mahsus alınarak, tekrar tekrar anlatıp örselenmesinin önüne geçmektir. İfadesi alınan çocuklar hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında; bakım, sağlık, danışmanlık ve eğitim tedbirlerinin alınması sağlanabilmektedir.

Sonuç olarak Samsun Sağlık Müdürlüğü, çocuklara yönelik olarak sağlık tedbiri hizmetinin yürütülmesinde, uyuşturucuyla mücadeleye yönelik tıbbi-danışmanlık ve eğitici çalışmaların yapılmasında ve çocuğun cinsel yönden istismarının önlenmesi ve ifadesinin örselenmeden alınmasında aktif rol oynamaktadır.

3.3.1.4. Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü

Okulların kurulması, eğitimin daha planlı yürütülmesini sağlamış, bu arada okulun eğitim dışındaki faydaları da fark edilmiştir. Okulun kontrollü bir ortam olması öğrencinin hayatına pek çok yönden müdahale şansı vermiş ve bu müdahalelerin önemi giderek artmıştır. Bu faydalardan bir tanesi de öğrencinin bu kontrollü ortam içerisinde güvenliğinin sağlanması yani “koruyucu bir faktör olarak okul” kavramının ortaya çıkmasıdır (Türkmen, 2004: 1; Erol, 2009: 10). Okullar, çocukların eğitim ve öğretim gördüğü ortamların yanı sıra güvenliğinin de sağlandığı ortamlardır. Bu açıdan konuya yaklaşıldığında ise hem okulların ve çevresinin güvenliği hem de çocuğun evden okula-okuldan eve gidiş geliş güzergâhının güvenliği de ele alınması gereken hususlar olarak değerlendirilmelidir. Samsun Kenti'nde uygulanan ve uygulanmakta olan bu konuya yönelik proje ve uygulamalar bu bölümde ele alınmıştır.

Samsun Kenti'nde bu kapsamda “Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü Strateji ve Eylem Planı” yapılmıştır. Samsun Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı'nda ihtiyaç duyulan müdahale alanları şu şekilde belirtilmektedir (Samsun 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı):

- Güvenli eğitim ortamını sağlayacak yönetim süreçlerinin işletilmesi,
- Öğretmenlerde ve yöneticilerde şiddet davranışının önlenmesi,
- Öğrencilerde şiddet davranışının önlenmesi ve azaltılması,

- Eğitim ortamının fiziksel ve sosyal çevresinde şiddetin azaltılması ve önlenmesi,
- Eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesi ve azaltılmasında ailenin katkısının artırılması.

Görüldüğü üzere il eylem planında yer alan yukarıdaki maddelerin hepsi okul ortamının ve çevresinin güvenli hale getirilmesi yönündedir. Böyle bir çalışmanın yapılması gerekliliği, okullarda bu konulara ilişkin sorunların olduğunu göstermektedir. Özellikle öğretmenlerde ve yöneticilerde şiddet davranışını önlemeye yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulması ayrıca düşünülmesi gereken bir konudur. Eğitim ortamlarının fiziki ve sosyal çevresinde şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalar Samsun Emniyet Müdürlüğü ile yapılmaktadır.

Eylem planında geçen çalışmaların yürütülmesinin yanı sıra, Samsun'da 2017-2018 eğitim ve öğretim döneminde uygulanacak olan psikolojik danışma hizmetleri ile öğrencilerin okula olan devamsızlığının önlenmesi ve risk grubu öğrencilerin tespit edilerek önceden önlem alınmasında önemli çalışmalar yapılacaktır.

Şekil 11. Samsun 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı Psikolojik Danışma Hizmetleri Planı

2017-2018 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI			
.....OKULU/LİSESİ/MERKEZİ REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ PLANI			
Sıra	GENEL DÜZEYDE HEDEF	YEREL DÜZEYDE HEDEF	ÖZEL DÜZEYDE HEDEF
1	Bağımlılıkla Mücadele	Okul Devamsızlığının Önlenebilirliği	
2	İhmal ve İstismardan Korunma	Risk Altındaki Öğrencilere Yönelik Önleyici Hizmetlerinin Sunulması	

Kaynak: Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü. <http://samsun.meb.gov.tr>, 01.10.2017

2017-2018 Eğitim Öğretim yılında; Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün yayımladığı "Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Plan Hazırlama Kitapçığı" doğrultusunda, ildeki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri İl Danışma Komisyonu'nun belirlediği yerel hedefler yöneliminde ildeki okul ve kurumları kendi ihtiyaç ve özelliklerini de dikkate alarak "Özel Düzeyde Hedef" belirleyip Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Çerçeve Planlarını hazırlayacak ve kitapçık içerisinde belirtilen tarihler (13/10/2017) doğrultusunda çerçeve planlarını bağlı buldukları rehberlik ve araştırma merkezlerine göndermeleri gerekmektedir (<http://samsun.meb.gov.tr>, 01.10.2017). Bu plan sayesinde tedbir alınması gerekli öğrencilerin önceden tespit edilmesinde, önlem

alınması gereken konularda güçlendirilmesinde ve sorunun erkenden çözülmesinde katkı sağlayacaktır.

Bir başka uygulama ise okullardaki kamera sistemleridir. Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü 2015 yılı içerisinde okullarda kamera sistemi olmayanlar, kamera sistemlerini yenileyerek tedarik etmişlerdir. Güvenlik soruşturmaları yapılmıştır. Okulların çevresinde bulunan metruk (virane) mekânlar tespit edilip belediyelere bildirilmiştir. Ayrıca Yeşilay ve sağlık kulüplerinde her ay bilinçlendirme toplantıları ile 17894 öğrenci bilgilendirilmiş ve eğitim tedbiri ile çocukların okula devamının sağlanması amaçlanmıştır (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016). Fakat hakkında eğitim tedbiri verilen çocukların eğitimine devamının sağlanması konusunda sorunlar yaşanabilmektedir. Özellikle okuldaki öğrenci-öğretmen veya yöneticilerden biri ya da bir kaçı ile arasının kötü olması nedeniyle okula gitmek istemeyen öğrenciler ile tamamen okumak istemediği için okula gelmek istemeyen öğrencileri tekrar eğitime döndürebilmekte güçlükler yaşanmaktadır.

Eğitim konusunda yürütülen başka bir çalışmada, Samsun Anadolu Eğitim ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı tarafından hazırlanan Eğitimin Yıldızları adlı proje ile “Samsun ilindeki okullarda eğitim öğretim kalitesini artırmak. Farklı uygulamaları teşvik ederek; öğrencilerin ve ilin gelişimine katkıda bulunmak“ amacıyla Yılın Akademik Okulu, Yılın Çevreci Okulu, Yılın Bilim Okulu, Yılın Proje Okulu, Yılın Spor Okulu, Yılın Sanat Okulu, Yılın Sosyal Proje Okulu, Yılın Eğitim Uygulaması Okulu, Yılın Eğitim Ortamı Okulu, Yılın Duyarlılık Okulu, Yılın Veli Uygulaması Okulu, Yılın Eğitim Gönüllüsü Okulu kriterleriyle nihayetinde “Yılın Okulu” seçimi yapılarak takdir edilme ve ödüllendirme gerçekleştirilmektedir (<http://samsun.meb.gov.tr>, 01.10.2017). Bu gibi çalışmalar okulların gelişime daha açık olmalarının yanı sıra öğretmen ve öğrencilerin çeşitli alanlarda kendilerini geliştirmelerine katkı sunacaktır. Ayrıca Yılın Eğitim Ortamı Okulu ve Yılın Çevreci Okulu gibi kriterleriyle de okul ve çevresinin eğitime daha uygun hale getirilmesi aynı zamanda güvenli özellikli barındırması seçeneklerini ön plana çıkaracaktır.

Samsun’da okullarda devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sürelerine ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır:

Tablo 23. 2013-2014 Eğitim Öğretim Dönemi Mazeretsiz Devamsız Öğrenciler

İlçe	5-10 gün			11-20 gün			20 gün üstü			Hiç gelmeyen		
	İlk	Orta	Lise	İlk	Orta	Lise	İlk	Orta	Lise	İlk	Orta	Lise
İlkadım	2129	3590	4998	586	2343	9240	157	834	592	61	67	115
Atakum	402	775	2227	88	202	3762	10	72	1475	27	16	25
Canik	803	1132	703	340	838	1485	313	980	26	29	53	57
Tekkeköy	40	284	537	16	147	902	4	45	33	0	2	52

Kaynak: Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü 2015-2019 Stratejik Eylem Planı.

Yukarıdaki tabloda Samsun Kenti'nin dört merkezi ilçesindeki okullarda öğretim gören öğrencilerin devamsızlık durumları ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki sayıları verilmiştir. Tabloya bakıldığında Canik ilçesi haricindeki bütün ilçelerde en çok devamsızlık lise düzeyinde görülmüştür. Canik İlçesi'ndeki okullarda ise ortaokul düzeyinde daha fazla devamsızlık yapıldığı görülmektedir. Fakat dört ilçenin genel durumu incelendiğinde lise düzeyinde devamsızlığın daha fazla sayıda olduğu anlaşılmaktadır. Mazeretsiz olarak okula gelmeyen bu öğrencilerin okula gelmedikleri günlerde nerede ve ne şekilde vakit geçirdikleri oldukça önemli bir konudur. Gerek alacak olduğu eğitim ve öğretimden yoksun kalan öğrencilerin aynı zamanda evinden ve okulundan dışarıda geçireceği bu zaman diliminde suç ve türevleriyle karşılaşması muhtemeldir. Ayrıca burada düşünülmesi gereken bir diğer konu ise; bu öğrencilerin neden devamsızlık yaptığının araştırılması gerekliliğidir. Ailesel, çevresel, psikolojik nedenlerden dolayı mı yoksa okuldaki nedenlerden dolayı mı olup olmadığının bilinmesi gerekir. Bu sayede eğitimde devamsızlıkların önüne geçilebilir.

Bu tablodaki devamsızlık durumlarına ilişkin olarak Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü 2015-2019 Stratejik Eylem Planı'nda: "Okula devam sorunu olan öğrencilere ve ailelere kişisel ve sosyal rehberlik çalışmaları yapılacaktır. Ortaöğretimde devamsızlık, sınıf tekrarı ve okul terki azaltmak amacıyla "Ortaöğretime Uyum Projesi" yaygınlaştırılarak uygulanacaktır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde devamsızlık, sınıf tekrarı ve okul terki konusunda okulların mevcut durum analizleri gerçekleştirilecektir. MTE ortaöğretim okullarında devamsızlık, sınıf tekrarı ve okul terki sebepleri ile ilgili araştırma yapılacaktır. Araştırma sonuçları değerlendirilerek gerekli tedbirler alınacaktır." Yani Samsun'da devamsızlığın önüne geçilebilmesi için çalışmalar yapılması planlanmıştır. Fakat Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü'nün verilerine göre 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde Samsun'da

devamsız öğrencilerin durumun %32²³'dir. Bu demek oluyor ki, yapılan çalışmalar belirlenen hedeflere ulaşılmasında yeterli olmamıştır.

Sonuç olarak yukarıda bazı örnekleri verilen çalışmalar göstermektedir ki; Samsun Kenti'nde okullarda eğitimin daha güvenli ortamlarda yapılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bunun yanı sıra eğitimde öğrencilerin okula devamını sağlamaya yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. En son 2017 yılı içerisinde "Okula Devamın ve Aidiyetin Artırılması Çalıştayı" bütün kurumların temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

3.3.2. Yerel Yönetimlerin Politika ve Uygulamaları

Kent yönetiminde en önemli aktör olan yerel yönetimlere kentte yaşayan insanların haklarının korunması, yine kentteki ulaşım, çalışma, yaşama, eğlence vb. ihtiyaçların karşılanması ve ayrıca kentteki kentsel yaşam kalitesinin artırılması için doğal çevrenin ve kültürel değerlerin korunması, iktisadi çalışmaların sürdürerek istihdama yönelik politikalar üretmesi konularında görevler düşmektedir. Bunların yanı sıra kentsel güvenliğin sağlanması, kentin belli bir düzen ve barış içerisinde yaşamasına olanaklar sunulması açısından da üstlendiği görevleri vardır.

Samsun Kenti'ndeki yerel yönetim birimlerinin çocuklarla ilgili olan politika ve uygulamaları bu başlık altında değerlendirilmiştir. Samsun'da çocuk suçluluğuna yönelik uygulama ve politikalar bağlamında ele alınacak yerel yönetimler; Samsun Büyükşehir Belediyesi ve ona bağlı dört merkezi ilçe olan İlkadım Belediyesi, Atakum Belediyesi, Canik Belediyesi ve Tekkeköy Belediyesidir. Bu birimlerin 2016 yılı nüfus sayımına göre toplam nüfusu 655440'tır. Buraların seçilmesinin nedenleri, nüfusun büyük çoğunluğunun bu bölgelerde yaşaması ve suç oranlarının bu bölgelerde daha fazla görülebileceğinin öngörülmesidir. Ayrıca, Samsun Çocuk Şube Müdürlüğü'nün sorumluluk alanı olarak bu dört merkezi ilçeyi kapsamaması, Samsun Kenti metropoliten olarak değerlendirildiğinde kentsel güvenliğe ve çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik çalışmaların merkezde daha fazla olacağı ve yerel yönetimlerle il yönetimlerinin daha fazla eş güdümlü çalışma örneğinin olabileceği düşüncesinden hareketle bu ilçeler ele alınmıştır.

²³ Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü, 2017. <https://samsun.meb.gov.tr/www/okula-devamin-ve-aidiyetin-artirilmasi-calistayi-gerceklestirildi/icerik/1177>, 15.06.2017.

3.3.2.1. Samsun Büyükşehir Belediyesi

Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin uygulamış/uygulamakta olduğu ve planları arasında gösterdiği politika ve çalışmalar incelenmiştir.

İlk başta ele alınması gereken konu: Samsun Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Performans Programı'dır. Programa göre: çocuklarla ilgili yuvalar, oyun alanları, parklar ve eğlence yerlerinin yerleşim yerlerine göre planlayarak yapılması (200.000 bütçe ayrılmış), eğitimde derslik sayılarının artırılmasına katkıda bulunulması (6.000.000 bütçe ayrılmış), özellikle trafiğin yoğun olduğu okul çevrelerinde güvenlik sorununa destek olmak için zabıta ekiplerinin görevlendirilmesi, kentin ekonomik ve sosyal yaşantısını destekleyecek proje, etkinlik vb. faaliyetlerin yapılması, spor alanlarının çoğaltılması ve geliştirilip modernleştirilmesi (2.000.000 bütçe ayrılmış), spor kulüplerine yardım yapılması (2.750.000 bütçe ayrılmış), kadınların ekonomide yer almalarını sağlayacak iş ve üretim ortamlarının hazırlanması (bu kapsamda el sanatları geliştirme merkezinin açılması), kadınların meslek edinmesine yönelik proje geliştirilmesi ve farkındalıklarını artırıcı eğitimsel, sosyal çalışmalar yapılması ve gençlik merkezlerinin kapasitelerinin artırılması hedefleri belirlenmiştir. Bütün bu hedefler kentsel yaşanabilirliğin artırılması anlamında önemlidir. Fakat sadece kadınların istihdamına yönelik çalışmaların yanı sıra topyekûn işsizliğin önlenmesine yönelik kalıcı politikalar üretilmesi gerekmektedir.

Kadınlara yönelik çalışmalar bu çalışmalar 2006 yılında başlamıştır. "Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programı", yerel yönetimlerin planlama ve programlama süreçlerine toplumsal cinsiyet eşitliği prensibini yerleştirme ve bu süreçte paralel olarak yerel yönetimler ile kadın örgütlerinin güçlendirilmesi ve aralarındaki işbirliği fırsatlarının artırılması amacıyla 2006 yılında başlatılmıştır. 2010 yılında tamamlanan 1. aşamanın ardından, 2011 yılı Nisan ayında Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programının 2. aşaması başlatılmıştır. Proje, İlde 1 Eylül 2011 tarihinde Samsun Valiliği ve Büyükşehir Belediyesinin öncülüğünde ilgili kamu kurumu, yerel yönetim ve kadın alanında çalışan sivil toplum kuruluşların katkı ve katılımlarıyla uygulanmaya başlanmıştır (shsm.gov.tr, 01.06.2017). Bu kapsamda Samsun Kenti'nde İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu oluşturularak Yerel Eşitlik Eylem Planı hazırlanmıştır. Bu kapsamda temelinde kadın olmak üzere çocuk ve aile ile ilgili çeşitli projeler yapılmıştır. Bu uygulama halen devam etmektedir. Ayrıca

Birleşmiş Milletler Ortak Programı kapsamında belediyeye ait olan kadın konukevi iş ve işlemleri Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Bunların yanı sıra dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalar içerisinde de yer almak amaçlanmıştır. Örneğin;

Samsun'un Yaşayan Eğitim Kampüsü (SAYEK) Projesi: Dezavantajlı grupların sosyal yaşama entegrasyonlarına katkı sağlayacak donanımlara sahip, hayat boyu öğrenme anlayışıyla desteklenecek eğitim altyapısının geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla Samsun'da dört binanın restorasyonu yapılmıştır. Böylece dezavantajlı gruplara (kadın, yaşlı, suça bulaşmış ya da suç riski altındaki çocuklar ve gençler) sosyal ve kültürel becerilerinin kazandırılmasına yardımcı olacak, STK ve kamu sektörü kaynaşmasını sağlayacak altyapıya sahip bir mekân düzenlenerek hizmete sunulacaktır (Samsun Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2015: 51). Bu ve bunun gibi çalışmalar kurumlar arası eşgüdüm çalışmaların yapılmasını gerektirir. Özellikle emniyet birimleriyle birlikte çalışmalar yapılması önemlidir.

Yerel yönetimler çocuk polis birimleri ile iletişime geçerek suça sürüklenen çocuk ve ailesi hakkında bilgi sahibi olabilmelidir. Yerel yönetimler, bu vesileyle kendi sorumluluk alanı içerisinde yaşayan bir ailenin sorunları ile ilgilenip veri tabanı oluşturarak, aile ve çocuğun sosyalleşmesinde ve maddi yetersizliklerinin giderilmesinde birçok fayda sağlayabilirler (Öntaş, 2008; Zengin ve Kesgin, 2013: 23). Bu ortak çalışmalar çocuk suçluluğunun önüne geçilmesinde ve kentsel güvenliğin sağlanmasında kilit rol oynayacaktır.

Eş güdümlü olarak yapılan çalışmalardan bir örnek verecek olursak: Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı 2016-2018'e göre; Samsun Büyükşehir Belediyesi, kullanıcı ya da bağımlı olanlara yönelik sosyal uyum süreçleri amacıyla kişilere iş imkânı sağlanmıştır. 2015 yılı içerisinde belediyeye bağlı şirketlerde 5 kişinin altı ay süre ile çalışmaları sağlanmıştır. Madde bağımlılarının tekrar sosyal hayata entegrasyonu ve iş bularak hayatını idame ettirecek seviyeye getirilmesi anlamında fark yaratacak bir çalışmadır. Fakat buradaki temel eksiklik bu kişilerin sadece altı ay kadar çalıştırılmalarıdır. Altı ay sonra tekrar işsiz konuma düşmeleri ve ekonomik yetersizlik yaşamaları onları tekrar aynı sorunla karşı karşıya bırakabilir. Bu nedenle bu tür politikaların sürekliliği ve sürdürülebilirliği önemlidir.

Yine eş güdümlü bir çalışmaya örnek olarak; Samsun İl sınırları içerisinde bulunan dört merkez ilçede 1321 adet oyun salonu, 176 adet internet salonu bulunmaktadır. Ruhsatları ilçe belediyeleri tarafından verilen bu işletmelerin

denetimleri İl Emniyet Müdürlüğü ile koordineli olarak yapılmıştır (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016). Bu tür oyun/internet salonlarının denetimindeki amaçlar birincisi, özellikle küçük yaştaki çocukların okul saatinde bu mekânlarda bulunmamasının sağlanması dolayısıyla çocukların okulda devamsızlık yapmalarının önüne geçilmesidir. İkincisi ise çocukların fazlasıyla kullanmış olduğu bu mekânların güvenli hale getirilmesine yönelik her türlü düzenlemenin yaptırılması, örnek olarak, 18 yaş üstü sakıncalı, pornografik/şiddet içerikli sitelere yönelik filtre özelliğinin bulundurulması verilebilir.

Ayrıca konuyla yine konuyla ilgili olarak, 2015 yılı içerisinde 68 metruk binanın yıkımı gerçekleştirilmiştir. 2018'e kadar hedefler arasında Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri koordinesinde umuma açık işyerlerinin (kahvehane, internet kafe vb.) denetimleri periyodik olarak yapılacaktır. Bodrum katlarda bulunan, uygun şartları taşımayan umuma açık işyerlerine ruhsat verilmeyecek, gecekondulaşmaya ve metruk yapıların suç mekânı olmasına engel olunacaktır. Metruk binaların yıkımı sağlanacaktır (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016). Suçun önlenmesinde kentsel tasarımın önemi üzerinde önceki bölümlerde yer verilmişti. Metruk binaların yıkılması, bodrum katlarda bulunan ve uygun şartları taşımayan yani suç oluşabilecek mekânlara ruhsat verilmemesi, denetimlerin artırılması büyükşehir belediyesinin suçu önlemeye yönelik yürütmüş olduğu çalışmalardandır.

Yine bir başka suç önlemeye yönelik başka bir çalışması ise; Samsun'da sahil boyunca uzanan ve en büyük parklar olan Büyükşehir Belediyesi sorumluluğundaki Doğupark, Batıpark ve diğer piknik alanlarının 24 saat kontrol altında tutulması sağlanmasıdır (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016). İnsanların yoğun olarak kullanmış olduğu kentin bu tür sosyal alanlarının güvenlik kameralarıyla izlenmesi buralarda oluşabilecek suç ve unsurlarının önüne geçilmesini sağlayabilir.

Kentteki bazı sosyal alanlar ele alındığında, Samsun Büyükşehir Belediyesi ve tüm ilçe belediyeleri kültür ve sosyal işler müdürlükleri vasıtasıyla çocuklara yönelik olarak, spor kursları, sanat ve kültürel etkinlikler, mesleki kurslar, etüt merkezleri, sünnet ve çocuk şenlikleri gibi hizmetler vermektedir. Ayrıca Türkiye'nin ilk belediye konservatuarı olan "Samsun Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı" 2015 yılında 600 öğrenciye, 2016 yılında ise 700 öğrenciye eğitim vermiştir. 7-18 yaş gruplarına yönelik konservatuarda Türk sanat ve Türk halk müziği toplulukları oluşturulmakta, buralarda gitar, bağlama, keman ve piyano kursları düzenlenmektedir. Yine tiyatro, drama ve halk oyunları ekipleri oluşturulup eğitimler verilmektedir

(www.samsun.bel.tr/, 05.06.2016). Çocukların faydalanabileceği bu tür sosyal alanların oluşturulması hem kendilerini geliştirmede hem de boş vakitlerini aktif ve faydalı bir şekilde değerlendirmelerinde avantaj sağlayacaktır. Bu gibi faaliyetlerin varlığının ve ücretsiz olduğunun kent geneline duyurulması, çocukların bu gibi çalışmalara katılımı için teşvik edici unsurların ön plana çıkarılması ve en önemlisi suça sürüklenen veya suça sürüklenme riski bulunan çocukların bu alanlardan faydalandırılması hem sanat ile yaratıcılık becerilerinin artırılmasına hem de suç ve türevlerinden uzak tutulmasına yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak Samsun Büyükşehir Belediyesi, suçun önlenmesine yönelik çalışmalar yaptığı, diğer kurumlarla eş güdümlü olarak faaliyetler içerisinde yer aldığı fakat çocukların suça sürüklenmesinin önüne geçebilmek için etkin ve aktif rol aldığı faaliyetlerin az olduğu görülmüştür. Ayrıca işsizlik ve yoksulluğun önlenmesi için sürdürülebilir politikalara ihtiyaç vardır. Bu kapsamda Samsun Kenti'nde işveren-İŞKUR ve belediyeler arasında aktif çalışmalar yapılması gerekir.

3.3.2.2. İlkadım Belediyesi

2016 yılı itibariyle 325.666 kişinin yaşadığı Samsun İlkadım Belediyesi'nin yapmış ve yapmakta olduğu uygulama ve projelerden özellikle çocuklara ve kentsel güvenliğe yönelik olanları ele alıp incelenmiştir.

İlk etapta ele alınacak konu, İlkadım Belediyesi'nin 2015-2019 Stratejik Planı'dır. Plana göre: “kaçak yapılaşmanın ve metruk binaların tespiti/denetlenmesi, sivil toplum kuruluşları ve mahalleli ile periyodik toplantılar yapılması, anket çalışmalarıyla kamuoyu yoklamalarının yapılması, sosyal dayanışmaya yönelik gıda, eğitim, sosyal yardımların yapılması, buna yönelik STK'lar ve yardım kuruluşları ile ortak bilgi havuzu ve envanter oluşturulması, meslek kursları, İŞKUR ve işverenlerle işbirliği yaparak ortak çalışmalar yürütülmesi, buna yönelik İLMEK (İlkadım Meslek Edindirme Merkezi) projesinin yapılması, sağlık alt yapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması (sağlık taramaları gibi), yeni spor tesislerinin yapılması ve sporculara malzeme temininin sağlanması (2016 Performans Programına göre 450.000 bütçe ayrılmış), yeşil alanların artırılması ve buna yönelik “güvenli parklar projesi”, gençlik merkezlerinin yapılması, İLKADEM (İlkadım Aile Destek Merkezi) yapılması (800.000 bütçe ayrılmış) gibi hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda, dezavantajlı grupların desteklenmesi, istihdama yönelik çalışmalar

yürütmesi, kentte daha güvenli mekânlar oluşturulması ve gençlere yönelik faaliyetler düzenlenmesi suçun önlenmesine katkı sağlayacaktır.

Spor tesisleriyle ilgili olarak, Türkiye'nin en büyük gençlik merkezi olan "İlkadım Gençlik Merkezi" 10.06.2017 tarihinde açılışı yapılmıştır (ilkadim.bel.tr/, 12.06.2017). Bu gibi merkezler çocukların boş vakitlerini verimli bir şekilde değerlendirebileceği gibi aynı zamanda suçtan uzak tutmakta da önemli yere sahiptir. Gençlik merkezleri hem çocukların yetenekleri doğrultusunda kendisini geliştirmesine hem de sosyalleşmesine katkı sağlayacaktır.

Çocuklarla ilgili bir diğer çalışma, "İlkadım Eğitim ve Etüt Merkezi (İLKEM)" ile evinde veya okulda çalışma ortamı bulamayan çocuklara yönelik etüt salonlarının, kütüphanenin ve bilgisayar salonlarının bulunduğu ortamlardır. Ayrıca buralarda diksiyon, tiyatro, şiir okuma ve yazma, bilgisayar, hat, müzik ve hobi kursları verilmekte ve rehberlik yapılmaktadır (ilkadim.bel.tr/, 02.06.2017). Çocukların hem derslerini güzel bir ortamda yapabilmelerine hem de kurslar vasıtasıyla yeni bir şeyler öğrenebilmelerine imkân sağlaması açısından önemli mekânlardır. Aynı zamanda bu merkezlerde aile birimlerinin kurulması ve ailelere psiko-sosyal destek verilmesi 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer almaktadır.

Uygulamalara bakıldığında ise, dikkat çeken uygulamalardan birisi; belediyenin internet sayfasına yer alan "Sizce İlkadım İlçesinin Sorunları Nedir?" sorusuyla başlayan ankettir. Cevap verilebilecek şıklara baktığımızda "Aile İçin Sosyal Mekânlar", "Kültürel Etkinlikler", "Yol/Kaldırım/Park", Altyapı Eksiklikleri", "Spor Alanları/Tesisleri" olarak beş seçenek sıralanmıştır (ilkadim.bel.tr/, 02.06.2017). Yapılan bu anket çalışması kent merkeziyle ilgili sorunların görülmesi açısından güzel bir uygulamadır. Eksikliklerine geldiğimizde ise; cevap verilebilecek seçenekler "Kentsel Güvenlik Sorunları", "Kentsel Yapılaşma Sorunları", "Trafik Sorunları" vb. seçeneklerle çoğaltılabilir. Ayrıca bu ankete yüksek oranda katılımı sağlayabilmek için gerek sosyal medya gerekse kent merkezinde bulunan ilan tahtaları vasıtasıyla katılımı teşvik edici çalışmalar yapılabilir.

Yine bir diğer uygulama olan "güvenli gelecek, dönüşümle gelecek" sloganından hareketle İlkadım Belediyesinin Geri Dönüşüm Tesisleri anaokulu çocuklarına gezdirilmiştir (ilkadim.bel.tr/, 02.06.2017). Çocukların küçük yaşlardan itibaren çevreye duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesi yaşamış olduğu kente aidiyet duyması ve koruması bakımından önemlidir. Bu nedenle yapılan bu tür çalışmaların çeşitlendirilmesi ve hedef kitlenin genişletilmesi gerekir.

Sonuç olarak İlkadım Belediyesi'nin 2015-2019 Stratejik Planı'nda da yer alan, metruk binaların denetlenmesi, sportif mekânların ve gençlik merkezlerinin yapılması ve İŞKUR-işveren-belediye ortaklığıyla çalışmalar yürütülmesi kentsel güvenliğin sağlanmasına ve çocuklara yönelik çalışmalar yaptığını göstermektedir. Fakat çarpık yapılaşmadan kaynaklı sorunların en fazla yaşandığı mekânlar burada yer almaktadır. Kentte kentsel dönüşüm çalışmaları başlamıştır. Bu dönüşüm çalışmalarında kentsel aidiyeti ön plana çıkaracak ve kamusal alanların yeterliliğine de dikkat edilerek yapılması gerekmektedir.

3.3.2.3. Atakum Belediyesi

2016 yılı itibariyle 181.302 kişinin yaşadığı Atakum, Samsun'un dört merkez ilçesi içerisinde en düzenli kentleşmenin olduğu kent olarak değerlendirilebilir. Yeni kurulan bir yer olması nedeniyle "her ne kadar yeterli olmasa da" diğer ilçelere göre daha geniş sokakları, daha fazla kamusal ve otopark alanları vardır. Ayrıca Atakum'un cazibe merkezi haline dönüştürülmesi, boş vakit geçirebilecek alanların fazlalığı ve denize olan yakınlığı gibi faktörler insanların yaşamak için burayı tercih etmesinde etkili olduğu düşünülebilir. Bir diğer neden olarak gösterilebilecek unsur ise; kentsel bilinç düzeyinin yüksek olması ve çarpık yapılaşmanın olmaması sebeplerinden dolayı daha güvenilir kentsel mekânları barındırmasıdır.

Daha güvenilir bir ortamda yaşam sürdürmenin insanlar için önemi büyüktür. Bu nedenle çok fazla tercih edilen bir yer olan Atakum'da belediyenin yürütmüş olduğu proje ve uygulamalar, sosyal ve kültürel anlamda da imkânlar sunabilmektedir. Bu uygulamalar aşağıda incelenmiştir. Bunları incelemeyen önce stratejik plana bakmak gerekirse:

Atakum Belediyesi'nin 2015-2019 Stratejik Planı'nda kentsel güvenliğe ve suçun önlenmesine yönelik şu hedefler yer almaktadır: Yeni iş olanakları için meslek edindirme kursları organizasyonunun yapılması, 2015 yılında Özgecan Kadın Koordinasyon Merkezi'nin kurulması, dezavantajlı kesimlere gıda ve sağlık yardımlarının yapılması, kapalı çocuk parkları projelerinin hayata geçirilmesi, eğitimde başarılı öğrencilerin ödüllendirilmesi, öğrenci etüt merkezlerinin yapılması, ilçedeki okulların bakım-onarım işleriyle ilgili ihtiyaçların tespiti ve yerine getirilmesi, yeni spor tesislerinin yapılması ve amatör spor kulüplerine yardım edilmesi, çevre bilincinin oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılmasıdır. Burada iş olanakları için

sadece meslek edindirme kursları üzerinden istihdamın sağlanabilmesi çalışmaları yeterli düzeyde olmayacaktır. Ayrıca eğitimde başarılı öğrencilerin ödüllendirilmesine teşvik edici bir çalışma olarak bakılabilir. Fakat başarılı olan birkaç öğrencinin ödüllendirilmesi diğer öğrencilerin de onlar gibi olmak için çabalayacağı anlamına gelmez. Burada bütün öğrencilere yönelik olarak onların girişimci, yaratıcı olmalarını sağlayacak çalışmalara öncelik verilmesi gerekir. Yine eğitimde okullara yönelik bakım-onarım çalışmaları için bütçe ayrılması önemlidir. Burada da bu gibi çalışmalar yapılmadan önce öğrencilerin görüşlerine başvurulması ve kendi sınıflarının boyasını, tasarımını kendilerinin belirlemesi okula olan aidiyetlerinin artırılmasında önemli rol oynayacaktır.

Tekrar meslek edindirme kurslarına dönecek olursak, Atakum'da halk eğitim merkezleri vasıtasıyla her yaşta insana verilen meslek edindirme kursları ücretsizdir. Bu kurslar vasıtasıyla özellikle okulda sorun yaşayan, bir şekilde okuluna devam edemeyen çocukların meslek edinmesine yönelik veya hobi amaçlı kurslara gitmesi zamanını iyi değerlendirmesi bakımından önemlidir. Bu merkezlerde 2.5 yılda kursiyer sayısı 3000 kişiye kadar yükselmiştir. Bu merkez sayesinde bireylerin hem iş bulmalarına imkân tanıyacak niteliklere bürünebilmeleri hem de suç ve türevlerinden uzak durabilmeleri açısından güzel bir uygulamadır (www.atakum.bel.tr/, 02.06.2017). Açılacak olan kurslarda özellikle kentin ihtiyaç duyduğu alanların belirlenmesi ve işverenlerle ortak protokoller imzalanarak kursunu tamamlayanların hemen iş bulmalarının sağlanması bu kursların daha faydalı olmalarını sağlayacaktır.

Belediyenin yürütmüş olduğu gıda ve sosyal yardımlar da meslek edindirme kursları kadar önemlidir. Bu konuda Atakum'da bulunan "Hayır Çarşıları" 58 yerde bulunmaktadır. İnsanların kullanmadıkları eşyalarını verebileceği bu mekânlar vasıtasıyla yoksul ve imkân olmayanların buralardan faydalanabilmesi sağlanmaktadır (www.atakum.bel.tr/, 02.06.2017). Günümüzde sorgulanmaya başlayan en önemli konulardan birisi olan insanların tüketen bir toplum, "tüketim toplumu" haline geldiği sorundur. Böyle bir ortamda "Hayır Çarşıları" gibi uygulamalar ile fazlaca tüketilmeye çalışılan fakat tüketmeden öylece çöpe atılan eşyaların en iyi şekilde değerlendirildiği ortamların yaratılması, imkânları yetersiz olan veya olmayan aileler için önemli yere sahiptir. Bu sayede her türlü eşya bu tür mekânlar vasıtasıyla ekonomik durumu yerinde olmayan ailelerle buluşturulabilmektedir.

Ayrıca Samsun’da 2013 yılında güvenlik birimine gelen ve getirilen çocukların en çok yaralama, ikinci sırada ise hırsızlık (826) suçundan gelmiştir (Samsun İli Sosyal Analizi, 2015). Samsun’da çocukların güvenlik birimine en çok gelme nedenlerinden birisinin olan hırsızlık olması, “Hayır Çarşısı” gibi uygulamaların önemini daha da artırmaktadır. Dolayısıyla bu nedenlerden dolayı suça karışan çocukların buralardan faydalanması/faydalandırılması hırsızlık suçunun önüne geçilmesinde katkı sağlayabilir.

Diğer bir uygulama ise “Down Park Projesi” ile Down Sendromu olanlara yönelik zamanını güzel bir şekilde geçirebileceği, onlara göre tasarlanan mekânlar vasıtasıyla okuldan sonra ve boş zamanlarında kendilerine özel bir yer konumdadır (www.atakum.bel.tr/, 02.06.2017). 2017 yılı içerisinde açılan burası Samsun için ilk olma özelliği taşımaktadır. Engelli bireylere yönelik bu tip uygulamalar hem aileleri hem de kendileri açısından önem taşımaktadır. Özellikle engelli çocukların bu gibi projeler içerisinde yer alması hem ailenin hem de çocuğun psikolojik sağlığı açısından olumlu etkisi olacaktır. Spor faaliyetlerine yönelik olarak ise; Çakırlar Korusu Tesisleri, Aziz Sancar Spor Kompleksi oluşturulmuş, sanat ve kültürel faaliyetlere yönelik AKSEM (Atakum Kültür ve Sanat Eğitim Merkezi) gibi projeler ile çocuk ve gençlerin güzel vakit geçirebileceği bir alan oluşturulması planlanmaktadır (www.atakum.bel.tr/, 02.06.2017).

Sonuç olarak, yapılan proje ve uygulamaların toplumun ihtiyacına yönelik uygulamalar olduğu, yaşanan kentsel mekânın daha yaşanılabilir kılınabilecek çalışmalar olarak nitelendirilebileceği düşünülebilir. Bu gibi uygulamalar sayesinde kentte yaşayan çocukların ve diğer dezavantajlı insanların boş vakitlerini en iyi şekilde değerlendirebileceği alanlar oluşturulmasının önünü açmaktadır. Bu durum kentin daha güvenilir ve yaşanılabilir mekânlara dönüşmesine katkı sağlayacaktır.

3.3.2.4. Canik Belediyesi

2016 yılı itibarıyla 98.323 kişinin yaşadığı Canik Belediyesi’nin yapmış ve yapmakta olduğu uygulama ve projelerden özellikle çocuklara ve kentsel güvenliğe yönelik olanları ele alıp incelenmiştir.

Canik Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı’nda kentsel güvenliğe ve suçun önlenmesine yönelik şu hedefler yer almaktadır: ilçe de kültürel-sanatsal-bilimsel-sportif etkinliklerin düzenlenmesi (yaz okulu açılması, kültür ve sanat merkezlerinin

faaliyete geçirilmesi, bilimsel-sanatsal yarışmalar düzenlenmesi), kentte insanların güvenli bir şekilde yaşayabilmeleri için emniyetle birlikte çalışmalar yapılması, ilçedeki okullarda en az 500 öğrenciye kentsel yaşamın düzenli bir şekilde devamı için eğitimler verilmesi, yaşam alanlarıyla ilgili estetik, sağlık ve güvenlik kriterlerinin oluşturulması ve uygulanmasıdır.

Bu projelerden çocuklara yönelik olanlar şöyledir; Geleceğin Aydınlik Gençleri, Şemsiyemiz Altındasınız, Canik Anaokulu Akıl Küpü ve Etüt Merkezi, Sürekli Eğitim Merkezi ve 8 Mart Aile Okulu ve Eğitim Merkezi olarak sayılabilir. Bu yapılan çalışmalarda çocuk ve gençlerin sosyo-kültürel ve eğitici faaliyetlere katılımı sağlanması amaçlanmıştır (www.canik.bel.tr/. 08.06.2017). Canik Belediyesi'ne ait sportif faaliyetleri inceleyecek olursak; Canik Belediye Spor Kulübü bünyesinde Kadın Basketbol Takımları (Birinci Ligde Mücadele Eden A Takımı, Genç, Yıldız, Küçük, Minik-A ve Minik-B Takımları), Güreş Takımları (Minikler-Yıldızlar) ve badminton takımı bulunmaktadır (www.canikbelediyespor.com/, 10.06.2017). Canik Belediyesi spora verdiği bu önem sayesinde çocukların suça sürüklenmesinin önüne geçilmesinde katkı sağlayacaktır. Bu konuda, 27.10.2015 tarihinde Canik Belediye Spor Kulübü, Canik İMKB Anadolu Lisesi öğrencileri ile Canik Belediye Spor Birinci Liginde oynayan bayan basketbol takımının oyuncularını buluşturularak, öğrencilerin spora olan ilgisi artırılmaya çalışılmıştır (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016).

Samsun Yerel Eşitlik Eylem Planı (2017-2018), 7. Erken Yaşta Evliliklerin Önlenmesi kapsamında Canik Belediyesi'ne: "Romanların yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde ücretsiz veya düşük ücretli (**Canik**, Tekkeköy, Bafra, Çarşamba) okul öncesi eğitim ve kreş hizmetlerini yaygınlaştırarak çocukların örgün eğitim hizmetine girişlerini kolaylaştırmak", "Riskli bölgeler ve ilçeler (**Canik**, Asarcık, Ayvacık, Çarşamba, Terme, Vezirköprü, Yakakent, Salıpazarı) başta olmak üzere her yıl en az bir kez belediye çalışanlarına yönelik erken yaşta evlilikler ve zararları, yasal hükümlülükler ve ihbar yükümlülüğüne ilişkin bilgilendirme ve farkındalık toplantıları ile hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi", "Erken yaşta evliliklerin olumsuz sonuçları, kişilerde ortaya çıkardığı fiziksel ve ruhsal etkileri, eğitime devamin önemini, cezai yaptırımları vurgulayan kısa film, afiş, el broşürü, magnet vb. materyaller hazırlanması ve bölge festivalleri, ilçe pazarları gibi yoğun katılımlı etkinliklerle kamuoyu ile paylaşılması" gibi görevler de verilmiştir.

Bu konuyla ilgili olarak “Samsun-Çanakkale Arası Roman Kardeşliği” Yavuzselim İlkokulu'da öğrenim gören 55 Roman öğrenci Çanakkale'ye götürülmüş ve oradaki diğer romanlarla buluşması sağlanmıştır. Yine “Hacıismail Aile Okulu ve Eğitim Merkezi” bu mahallelere yönelik bir başka çalışmadır (www.canik.bel.tr/.08.06.2017).

Sonuç olarak, Canik belediyesi, çocuklara yönelik sosyal ve sportif alanlarda çalışmalar yaptığı görülmüştür. Özellikle belediye sınırları içerisinde yer alan dezavantajlı mahallelere yönelik hizmetler yürütülmesi için yerel eşitlik eylem planında belediyeye görevler verilmesi dikkate alınması gereken uygulamalardandır.

3.3.2.5. Tekkeköy Belediyesi

2016 yılı itibariyle 50.149 kişinin yaşadığı olduğu Tekkeköy Belediyesi'nin yapmış ve yapmakta olduğu uygulama ve projelerden özellikle çocuklara ve kentsel güvenliğe yönelik olanları ele alıp incelenmiştir. Tekkeköy Belediyesi diğer merkezi ilçeler arasında en küçük ve şehir merkezine diğer üç merkezi ilçeye göre daha uzak olanıdır. Fakat yerleşim yeri itibariyle dört merkezi ilçeler arasında gelişime en açık konumdadır. Bu konumunun değerlendirilmesine yönelik çalışmalarda stratejik planında yer almıştır.

Tekkeköy Belediyesi'nin 2015-2019 Stratejik Planı'nda: İstihdamın sağlanmasına yönelik olarak yeni sanayi ve ekonomik alanların oluşturulmasını teşvik etmek ve sağlamak, 2018 yılında kente ait küçük sanayi sitesinin kurulmasını ve yeni pazar yerlerinin kurulmasını sağlamak hedefleri yer almaktadır. Özellikle işsizliğin insan hayatındaki olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesinde istihdama yönelik yapılacak çalışmalar önemli yere sahip olacaktır.

Yine bu planda yer alan eğitime yönelik; eğitim kurumlarının bakım ve onarımı için bütçeden pay ayrılması, başarılı öğrencilere teşvik edici ödüllerin verilmesi, gençlerin topluma kazandırılmasına yönelik eğitim ve destek verilmesi, Tekkeköy İlçesi'nin eğitim seviyesinin yükseltilmesine yönelik mahallelerde “Bilgi Evleri Projesi”nin gerçekleştirilmesi hedefleri yer almaktadır. Bu hedefler sayesinde hem çocukların eğitim içerisinde yer almalarını sağlamak hem de bütün herkeste eğitim düzeyini yükseltmek amaçlanmıştır.

Tekkeköy Belediyesi dezavantajlı kesimlere yönelik olarak ise; barınma, eğitim, gıda, sağlık ve yakacak yardımlarıyla ilgili çalışmalar yapılacağına yönelik

maddeler de yine bu planda yer almıştır. Bu konuda ise Tekkeköy Belediyesi aynı Atakum Belediyesi gibi 2,5 yıl önce uygulamaya koyduğu “Hayır Çarşısı” uygulaması sayesinde 1500 aileye yılda üç kez kıyafet yardımı yapmaktadır (www.haberturk.com/yerel-haberler/haber/51709684-tekkekoy-hayir-carsisi-yuz-gulduruyor, 10.06.2017).

Bütün bu çalışmaların yanında, Tekkeköy Belediyesi, “Nostalji Park Projesi” ile Tekkeköy ilçe merkezinde bulunan Devlet Demir Yolları’na ait tarihi gar binaları ile yüz yıllık çınar ağaçlarının etrafını saha, park ve çocuk oyun alanına çevirmiştir. Şu anda ikinci etap çalışmaları olarak tarihi gar binalarının restorasyonu ve saat kulesi ile peyzajı yapılmaktadır. Ayrıca 24 Ocak 2017 tarihinde yapımına başlanan ve 31 Mayıs 2020’de bitirilmesi öngörülen büyük bir spor kompleksi oluşturulmaktadır. Bu spor kompleksi ile spor faaliyetlerinin yanı sıra sosyal, kültürel ve eğitim faaliyetlerinin de düzenlenebileceği büyük bir mekân ortaya çıkarılacaktır. Bu faaliyetlerin haricinde Tekkeköy ilçesinde 28 adet çocuk oyun ve park alanı yapılarak çocukların vakit geçirebilecekleri alan sayısı artırılmıştır (www.tekkekoy.bel.tr/, 10.06.2017).

Sonuç olarak, yapılan bu çalışmalar ile birlikte Tekkeköy’de yaşayan çocuklara yönelik yaşam alanları oluşturulmuş olacaktır. Bu sayede çocukların boş vakitlerini daha etkin ve faydalı kullanabilmesine de katkı sağlayacaktır. Fakat kentsel güvenliğin sağlanmasına ve suçun önlenmesine yönelik yapılacak olan çalışmaların desteklenmesinde, okul ve çevrelerinin güvenliğinin artırılması çalışmalarında aktif rol alınması gibi eksiklikler mevcuttur.

3.3.3. Sivil Toplum Örgütleri ve Diğer Kurum/Kuruluşların Uygulamaları

Bu konuda iki örnek çalışmaya yer verilmiştir:

ELVİN Derneği, “Sokaktan Haber Var” projesinde Samsun Kenti’nde yaşayan, uyuşturucu ve/veya uyarıcı madde kullanımı nedeniyle mahkemece denetimli serbestlik kapsamına alınan, 24 çocuğa fotoğraf ve gazetecilik temel bilgileri eğitimi vererek, meslek edinmelerine temel oluşturacak temel bilgiler verilmiştir. Bakış açılarının genişletilmesi, özgüven kazanımı ve gelecekteki istihdamlarına katkı sağlanması ile sokak çocuklarına ve suça itilmiş çocuklara karşı farkındalık kazandırmak amaçlanmıştır (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016).

Samsun Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nce ise, hakkında mahkeme tarafından denetimli serbestlik kararı verilen 18 yaş altı çocuklara yönelik olarak; sigara, alkol ve madde bağımlılığı ile mücadele programı, resim yapma, temel bilgisayar bilgisi ve sertifikalı bilgisayar ve gitar kursu gibi etkinlikleri düzenlenmektedir. 2015 yılında kullanıcı ya da bağımlı olanlara yönelik tedavi ve sosyal uyum süreçleri için suça sürüklenen çocuklara yönelik Çocuk Denetimli Serbestlik Dosyası kapsamında 6 SAMBA (Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı) grup çalışması düzenlenmiştir. Bu çalışmalara 96 suça sürüklenen çocuk katılım sağlamıştır (Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı, 2016).

3.4. Samsun'daki Politika ve Uygulamaların Genel Değerlendirmesi

Ülkemizde kentten kente göçün çok kolay bir şekilde sağlandığı düşünüldüğünde birçok kent ya kozmopolit yapıdadır ya da olmak üzeredir. Samsun Kenti de daha önce tartışıldığı gibi kozmopolit bir yapıya sahip şehirdir. Konuya bu açıdan yaklaşıldığında yerel yönetimlere önemli bir görev düşmektedir. Bu görev ise, "farklılıkların yönetimi"dir. Her ne kadar farklılıklar farklı seslerin ve farklı tutum ve davranışların ortaya çıkmasına sebep olsa da farklılıkların iyi yönetimi zenginlik olarak değerlendirilebilir ve olumsuzluktan ziyade katkı sunabilir.

Samsun'da yerel yönetimlerin yürüteceği farklılıkların yönetimi uygulamaları ile kente özgü ortak değerlerin ortaya çıkartılmasında, kentsel aidiyetin oluşturulmasında ve sosyo-kültürel farklılıklardan kaynaklanabilecek olan anlaşmazlıkların önüne geçilmesinde önemli yer tutacaktır. Bu nedenle her zaman suçlanan kozmopolit yapı artık bir zenginlik olarak düşünülmesi gerekmektedir.

Bu açıdan yola çıkarak il yönetimleri ve yerel yönetimlerin çalışmaları aşağıda değerlendirilmiştir.

Samsun Emniyet Müdürlüğü'nün suç önlemeye yönelik yürütmüş olduğu, Samsun Kenti'nde KGYS'nin gün geçtikte daha arttığı ve bu durum kentte suç korkusunu azaltabileceği yönünde etki edeceği düşünülebilir. KGYS'nin olması suçun önlenmesi ve ortaya çıkartılmasında büyük avantaj sağlamaktadır. Bu konuda Samsun Kenti'nde büyük parklar olan Doğu-Batı Park kamera sistemiyle donatılmıştır. Fakat bazı çocuk oyun alanları ve parklarda halen kamera sisteminin olmadığı görülmüştür. Çocukların en çok kullandığı bu alanlarda da kamere sisteminin kurulması gerekmektedir.

Yine Samsun Emniyet Müdürlüğü'nün yürütmüş olduğu projelerden birisi olan ÇOGEP (Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma ve Destek Programı) kapsamında Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü ve Çocuk Şube Müdürlüğü'nün yürütmüş olduğu projeler karşımıza çıkmaktadır. Yapılan projelerin Samsun Kenti'nde çocukların kişisel ve çevresel güvenliğini sağlamaya yönelik olduğu; suçun önlenmesi, bireyin kendisini koruması ve kentsel güvenliğin sağlanması temel amaçlarını barındırması bakımından fark yaratmıştır. Bu kapsamda verilen eğitimlerde Samsun Kenti'ndeki özellikle ortaokul ve lise dengi okulların hedef kitle olarak seçilmesi, eğitim verilecek okullardaki öğrencilerin yaş, sosyo-kültürel ve ekonomik durumları göz önünde bulundurularak eğitim materyalleri hazırlanmış, öğrencilerin en iyi şekilde konuyu algılayabilme ve anlayabilmesine yönelik içerikler kullanılmıştır.

Ayrıca yine uyuşturucu ile mücadele il eylem planı dâhilinde Samsun Emniyeti ve Yerel Yönetimlerin ortak yürüttüğü ve her ay rutin olarak kontrollerinin yapıldığı oyun salonu-internet kafe denetimleriyle buralara okul saatleri içerisinde çocukların girmesi ve 12 yaşından küçüklerin velisi olmadan gelmeleri engellenmiştir. İnternet kafelerde 18+ şiddet ve pornografik sitelere erişimin olup olmadığı denetimleri yapılmıştır. Bugün bu uygulamalar halen devam etmektedir. Yapılan denetimler Samsun Kenti'nde çocukların fazlasıyla kullanmış olduğu oyun ve internet salonlarının güvenli mekânlara dönüştürülmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bakımdan suçu önleyici bir görevde üstlenmektedir.

Emniyet ve yerel yönetim işbirliği içerisinde yürütülen uygulama ve projeler her zaman faydalı olmuştur. Oyun salonları ve internet kafe denetimleri bunun en güzel örneğidir. Fakat bunun gibi örnekler çok fazla değildir. Örneğin, New York COMPSTAT Programı'nda kırık camlar teorinden faydalanılmış, büyük suçların (cinayet gibi) önlenbilmesinin küçük suçları, kabahatleri önlemekten geçtiği üzerinde karar kılınmıştır. Bu düşünceden hareketle polis merkezleri ve mahalli idareler ortak bir çalışma yaparak huzuru bozucu kabahatlerin önüne geçecek çalışmalar, istatistikler ve analizler yapmışlardır. Bu tür bir uygulamanın Samsun'da ilçe belediyeleri ve muhtarlıkları için içine dâhil edilerek her bölgeye ait polis merkezleri işbirliği içinde çalışmalar yapılabilir.

Samsun'da Sağlık Müdürlüğü/Halk Sağlığı Müdürlüğü ise, toplumun bütün kesimine yönelik eğitimler vermektedir. Özellikle madde bağımlılığın önlenmesi konusunda gerek okullara gerekse diğer kurumlara verilen bu eğitimler sayesinde bireylerin maddeden uzak durmaları amaçlanmaktadır. Fakat Samsun'da madde

bağımlısı çocukların tedavisine yönelik ÇEMATEM biriminin bulunmaması sorunlara yol açmaktadır. Bu konuyla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesindeki madde bağımlısı çocukları İstanbul'a götürmektedir. Fakat özellikle maddi imkânları yetersiz olan aileler çocuklarını tedavi ettirmekte sorunlar yaşayabilmektedir. Samsun'da 15 yataklı ÇEMATEM birimi kurulmasıyla ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Çocukların korunmasına yönelik en önemli kanunlardan birisi olan Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, Çocuk Koruma Kanunu (5395) kapsamında verilen "bakım, eğitim, sağlık, barınma, danışmanlık" tedbirleri çocukların biyolojik ve psiko-sosyal gelişimleri açısından çok önemli yer tutmaktadır. Mahkeme kararıyla verilen bu tedbirlerin uygulayıcıları olarak bakım, danışmanlık ve barınma tedbirleri aile ve sosyal politikalar, eğitim ve danışmanlık tedbirleri milli eğitim, sağlık tedbiri ise sağlık müdürlüklerince yürütülmektedir. İşte bu tedbirlerin uygulanmasında yaşanan sorunlar veya daha faydalı hale getirilebilmesine yönelik vali yardımcısı başkanlığında Çocuk Hizmetleri Koordinasyon Toplantısı Samsun Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü sekretaryasında iki ayda bir düzenlenmektedir. Bu tedbirlere gerek duyulan çocukların tespiti ve tedbirlerin faydalı olup olmadığının takibi açısından büyük önem taşımaktadır.

Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü ise, Eğitim-Öğretim Yılı Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı ile şiddet konusunun ayrıntılı bir şekilde ele alınması gerektiğini göstermiştir. Ayrıca okullarda devamsızlığın önlenmesine yönelik envanter çalışmaları yapması ve anketlerle okulda bu soruna çözümler bulmaya çalışması önemli uygulamalardandır. Okullarda güvenliğin sağlanmasına yönelik ise kamera sistemi olmayan okulun olmamasına yönelik çalışmalar dikkat çekici olanlardandır.

Yerel yönetimler değerlendirmesinde; Samsun Kenti'de dört merkezi ilçe, büyükşehir belediye, sivil toplum örgütleri ve diğer kurumlar ele alınmıştır. Dört merkezi ilçenin ele alınmasının nedeni, kentleşmenin bu yerleşim yerlerinde daha yoğun ve hızlı olması, buna bağlı olarak suç oranlarının daha fazla olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, Samsun Çocuk Şube Müdürlüğü'nün sorumluluk alanı olarak bu dört merkezi ilçeyi kapsamaması, Samsun Kenti metropoliten olarak değerlendirildiğinde kentsel güvenliğe ve çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik çalışmaların merkezde daha fazla olacağı ve yerel yönetimlerle il yönetimlerinin daha

fazla eş güdümlü çalışma örneğinin olabileceği düşüncesinden hareketle bu ilçeler ele alınmıştır.

Yapılan değerlendirmede, Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin çeşitli sosyal sorumluluk projeleri içerisinde yer aldığı, bunlardan birisi olan Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı kapsamında madde kullanan beş kişinin bir defaya mahsus olmak üzere topluma tekrar kazandırılması için altı ay süreyle işe alınması madde bağımlılığından kurtulan bireylerin tekrar sosyalleşebilmesinin zor olduğu düşünüldüğünde güzel bir uygulama örneği teşkil etmektedir. Fakat işte geçireceği sürenin altı ay ile sınırlı kalması ve süreklilik taşınamaması bu bireylerin işten ayrıldıktan sonra tekrar iş bulabilmesinin zor olduğu dikkate alınmamıştır. Bu nedenle bu kişilerin aynı sapma davranışı tekrarlaması muhtemeldir.

Bir kent silueti kente gelecek olanların dikkat ettiği kadar kentte yaşayanların da önem verdiği bir durumdur. Özellikle kentsel tasarım konusunda değinilen kentsel mekânların suçu artırabileceği veya tam tersi önleyebileceği düşünüldüğünde Samsun yerel yönetimlerinin 2015 yılı içerisinde 68 metruk binanın yıkımı gerçekleştirilmiş olması kentsel güvenliğin sağlanmasında ve suç teorilerinden olan Kırık Camlar Teorisinin sonuçlarının anlaşılması bakımından önemli uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konularla ilgili Samsun Kenti'nde şu anda Kıran, Çay, Gazi, Yeşilova, Anadolu, Zeytinlik, Kadıköy, Gaziosmanpaşa, Sanayi ve Çatalarmut Mahalleleri'nde kentsel dönüşüm çalışmaları devam etmektedir. Bu mahallelerin ortak özellikleri eski, yıkık, metruk binaların ve çarpık kentleşme yapılaşmasının olduğu yerlerdir. Mahallelerin büyük bir kısmı da kent merkezine uzak konumdadır. Bu dönüşüm çalışmalarının etkileri hakkında değerlendirme yapmak şu anda mümkün değildir. Bu konuyla ilgili kesin bilimsel sonuçların elde edilebilmesi için dönüşüm sürecinin bitirilmesi ve daha sonra değerlendirmelerin yapılması bize kesin sonuçları verecektir.

Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin yürütmüş olduğu çocuklara yönelik düzenlenen kurs, tiyatro, sanat ve spor eğitimi bugün ülkemizde bütün kentlere yayılmış olan güzel bir uygulamadır. Fakat yapılan görüşmeler ve gözlemler neticesinde buradaki bir eksiklik olarak ele alınabilecek konu, bu gibi uygulamaların varlığından orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydekilerin bilgisinin olmasıdır. Bu uygulamaların ücretsiz olduğu ve asıl faydalanması gereken kesimin bu imkânlarla ulaşamama sorunu, uygulamanın çözüme yönelik işlerliğini yitirmesine yol açabilir. Burada yerel yönetimlerin bu tip uygulamaların tanıtımına yönelik çalışmalar yürütmesi, ayrıca suça sürüklenebilme riski taşıyan bölgelerden daha çok çocuklara

ulaşması gerek kentsel güvenliğin ağırlanmasın gerekse suçun önlenmesinde önemli yer tutacaktır.

Samsun, Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi'nin oluşturduğu kurumlar arası işbirliğine dayanan hizmet modeli ile Türkiye'de önemli bir örnek olmuştur. Merkeze yapılan başvurular incelendiğinde 2014 yılında 1794 kişinin başvurduğu görülmektedir (Samsun ili Sosyal Analizi, 2015: 75). Bu bağlamda Samsun'da kadına yönelik şiddet sorununu kabul etmemiz gerekir. Kadınların şiddete maruz kalması beraberinde yaşadığı çocuğunun da şiddet görmesi riskini ortaya çıkarmaktadır. Şiddet gören çocuğunda psiko-sosyal gelişimde sorunların ortaya çıkacağı birçok araştırma tarafından ortaya konulmuştur. Konuyla ilgili olarak Samsun Valiliği ve Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programı vasıtasıyla diğer kurumlarla eş güdümlü olarak yürütülen cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmaların yapılması Samsun Kenti açısından önemlidir. Bu tip çalışmalarla gerek okullarda okul aile birliklerine, gerek yerel haklın sürekli gittiği mekânlarda eğitimler verilmesi, konunun ciddiyetine yönelik afiş, broşür vb. materyallerle desteklenmesi elde edilecek sonuçlar bakımından olumlu katkı sağlayacaktır.

Diğer yandan Kopenhag 2009 yılında, "Dünyanın en iyi insan odaklı kenti olma" hedefini koyarak bu konuda öncü ülkelerden biri olmuştur. Bu hedefe yönelik düzenlemeler çerçevesinde; trafiğe kapatılan yolların sayısı artırılmış, dolayısıyla arabalara ayrılan alan azaltılmış, bisiklet yolları ve yaya yolları altyapısı iyileştirilmiş ve arttırılmıştır. Sokaklar ve caddeler güzelleştirilerek ağaç dikimleri yapılmıştır. Bugün halkın %45'i bisiklet kullanmakta, Hükümet üyeleri, Prens ve Prenses bile kent içinde bisikletle dolaşmaktadır (www.ekoqi.com/; Korkut ve Kiper, 2016: 32). Bugün bu uygulama örneğinden yola çıkılarak ülkemizde ve Samsun Kenti'nde de bisiklet kullanmayı teşvik edici fiziki ve sosyal çalışmalar yürütülmelidir. Ayrıca bugün halen devam etmekte olan kentsel dönüşüm çalışmaları daha çok kamusal alan mantığından ve bu tip kent örneklerinden yola çıkarak kendi öz değerlerimizi de dikkate alarak bu çalışmaların yürütülmesi gerekir. Bu sayede trafikten kaynaklanan sorunların önüne geçilmesi, daha doğal ve daha kültürel cadde ve sokakların oluşması, yaşam standardı ve kentlilik bilinci yüksek yeni kuşakların yetişmesi ve sağlıklı bir yaşam için katkı sunacaktır. Bütün bu çalışmalar gerek çocuk suçluluğunun önlenmesinde gerekse kentsel güvenliğin sağlanmasında rol oynayacaktır.

İlçeler bakımından konuyu değerlendirildiğinde; İlkadım İlçesi'nin internet sayfasındaki anket uygulamasının örneklerini ülkemizde ve dünyanın çeşitli yerlerinde

de görülebilir. Bu türden yapılan uygulamalar yaşanılan bölgedeki yerel yönetimlerin yerel halkın fikirlerine duyduğu saygıyla birebir örtüşmektedir. Fakat bu uygulamaların günümüz sosyal medya araçlarının imkânlarından faydalanılarak daha çok katılımın sağlanabilmesi şeffaflık açısından da fark yaratacaktır. Bunun haricinde yine sadece İlkadım Belediyesi bünyesinde bulunan Kentsel Tasarım Müdürlüğü Avrupa Kentsel Şartı'nda da geçen ve bugün Avrupa'nın birçok kentinde var olan birimdir. Bu birimin etkin bir şekilde kullanılması, Samsun Kenti'nde kentsel tasarıma yönelik sorunların giderilmesi ve özellikle kentsel tasarım çalışmalarının yapılmadan önce suçu önleyici tedbirlerin alınabilmesine yönelik olarak kent planlayıcılarının yanında sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, sosyologlar ve suç bilimcilerinin olması kentsel güvenliğin sağlanmasında örnek uygulamalardan olacaktır. Bunun yanı sıra işkur-işveren ve meslek kurslarıyla ilgili ortak çalışmalar yürütülmesi istihdamın artırılmasına yönelik çalışmalar açısından önemlidir.

Atakum Belediyesi'ne bakıldığında yeni bir yerleşim bölgesi olması bakımından kentsel sorunların daha az yaşandığını söylemek mümkündür. Fakat cazibe merkezi haline gelmiş olması ve diğer bölgelerde yaşayanların ilgi odağı haline gelmesi kentin yoğun göç almasına neden olmuştur. Bu durum ilçenin hızlı kentleşmesine neden olmakta ve yapılaşmada sorunların oluşmasına yol açmaktadır. Hızlı kentleşme ve yoğun göç hareketleri ile yapısal sorunlar beraberinde sosyo-kültürel sorunları getirmektedir. Yaşanan hızlı dönüşüme ayak uyduramayan kentlileşemeyen bir kesimin oluşması da sapma davranışlarının ortaya çıkmasına dolayısıyla suça neden olabilmektedir. Kentsel imar izinlerinin verilirken kamusal alanların artırılmasına ve çarpık kentleşmeye yol açabilecek unsurların engellenmesine önem verilmelidir.

Bunun haricinde Atakum Belediyesi'nin yürütmüş olduğu sosyal projelerle ilgili olarak, Samsun Kenti'nde ilk Hayır Çarşısı Projesi ile yoksul insanların kolaylıkla ihtiyaçlarını giderebileceği alanlar oluşturulması, down sendromlu bireylere yönelik yine ilk niteliği taşıyan kentsel mekânların yapılması, çocuklara yönelik meslek edindirme kursları, yeşil alan ve engelsiz yol çalışmaları önemli çalışmalarındandır. Bunun yanı sıra dezavantajlı gruplara yönelik gıda ve sağlık yardımları, eğitim konusunda ilçedeki okulların bakım onarımına yönelik bütçe ayrılması, 2015 yılında Özgecan Kadın Koordinasyon Merkezi'nin kurulması da uygulamada aktif olduğunun diğer göstergeleri olarak ele alınabilir.

Canik Belediyesi Samsun Kenti'ndeki konumu itibariyle hem çöküntü bölgelerine (Cezaevi, İkiyüz Evler, Yavuz Sultan Selim gibi) sahip mahallelerin olması hem de sosyo-ekonomik seviyesi yüksek bölgelerin (Hasköy Mahallesi gibi) olması bakımından farklı grupların bir arada yaşadığı yer olarak değerlendirmek gerekir. İlçenin bazı bölgelerinde çok gelişmiş kentsel yapılaşma hâkimken bazı bölgelerinde tam aksine yapılaşmaları görmek mümkündür. Canik Belediyesi'nin yürütmüş olduğu Geleceğin Aydınlik Gençleri, Şemsiyemiz Altındasınız, Canik Anaokulu Akıl Küpü ve Etüt Merkezi, Sürekli Eğitim Merkezi gibi sosyal sorumluluk projelerinin daha çok bu çöküntü bölgelerine yönelik olması da bu tezi doğrular niteliktedir. Ayrıca il eylem planlarında bu bölgede yaşayan Romanlara yönelik erken yaşta evliliği önleyici, zorunlu eğitime katılımı artırıcı ve sosyo-kültürel faaliyetlerin bulunduğu eğitici ve sosyal projeler planlanmakta/uygulanmaktadır. Yapılan bu çalışmalar bölgede erken yaşta evliliklerin önlenmesini sağlayacak niteliktedir.

Tekkeköy Belediyesi'nin yapısal çalışmalara ağırlık verildiği görülmüştür. Özellikle Tekkeköy bölgesinde kapalı spor salonunun yapılması, tramvayın bu bölgeye kadar uzatılması ve ardından da bu yıl biten futbol stadyumu sayesinde bölgenin canlandırılmak istenildiği söylenebilir. Hâlihazırda çalışmaları devam eden Lojistik Köy Projesi de yine bu duruma verebilecek örneklerdendir. Bunların yanı sıra hayır çarşısı, nostaljik park ve spor kompleksi yapım çalışmaları da dikkate çekmektedir. Ayrıca eğitime ayırmış olduğu bütçe ile belediye sınırları içerisindeki okulların bakım-onarımını yapması ve Bilgi Evleri Projesi ile halkın eğitim seviyesini yükseltmeyi amaçlaması çalışmaları da bulunmaktadır. Bütün bu çalışmalar bu bölgede kentsel bir dönüşüm ve değişim sağlamaktadır.

Yine Tekkeköy Belediyesi, 2018 yılında yeni sanayi kurulmasının planlanması, istihdam olanaklarının artırılmasına yönelik çalışmaların desteklenmesi, dezavantajlı kesimlere yönelik barınma, eğitim, gıda, sağlık ve yakacak yardımlarının yapılması gibi çalışmalar yapılacağı stratejik planda yer almıştır. Fakat kentsel güvenliğin sağlanması ve suçun önlenmesine yönelik çalışmalar içerisinde aktif olarak görevler üstlenilmesine yönelik maddeler yer almamaktadır.

Bütün yerel birimlerin temelde eksik olduğu en önemli konu, yerel halkın katılımının eksikliğidir. Yapılmak istenen veya planlanan her türlü proje-çalışma-uygulama-politika-faaliyetlere yönelik yapmadan önce yerel halkın görüşlerine sunulması ve onların da katılımı sağlanarak kararlar alınması kentteki aidiyet duygusunu artırıcı unsur olarak katkı sağlayacaktır. Hatta bu konuda yerel yönetimler

daha çok kişiye ulaşmak adına teşvik edici çalışmalar yapmalı ve yüksek oranda katılım sağlayabilmek için belediyeler yarış içerisinde olmalıdır. Çünkü katılım oranı ne derece yüksek olursa şeffaflık o derece artacak ve yapılacak olan çalışmanın sonuçlarından büyük bir kesim faydalanacaktır.

Tek tek maddeler halinde il yönetimleri ve yerel yönetimleri çocuk politikaları ve çocuk suçluluğunu önlemeye yönelik bilimsel çalışmalar değerlendirilirse aşağıdaki gibi sayılabilir:

Samsun Emniyet Müdürlüğü, Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi ortaklığıyla Samsun Aile Sosyal Politikalar Müdürlüğü'nün 2011 yılında yürüttüğü "Samsun İli Sosyal Risk Haritasının Oluşturulması Projesi (SORHOP) Raporu", Samsun Emniyet Müdürlüğü'nün yürütmüş olduğu ve Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü ortaklığında yapılan "Güvenli Okul Yaşanabilir Kent Projesi (GOYKEP)", Yine Samsun Emniyet Müdürlüğü'nün yürütmüş olduğu ve Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü ortaklığında yapılan "Güvenli Eğitim Projesi", Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü'nün yürütmüş olduğu "2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı", Samsun Valiliği ve Samsun Büyükşehir Belediyesinin öncülüğünde ilgili kamu kurumlarıyla birlikte yürüttüğü "Samsun İlinin Kadın Dostu Kent Olma Çalışmaları", Samsun Valiliği öncülüğünde ve diğer kurumların da yer aldığı "Yerel Eşitlik Eylem Planı (2016-2018)", Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nün diğer yürüttüğü ve diğer kurumların da içerisinde görev aldığı "Uyuşturucuyla Mücadele İl Eylem Planı", Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) desteğiyle Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin de katılımıyla 2011 yılında hazırlanan "Metropol Kent Samsun'da Kentlilik Bilinci" sayılabilir.

Bu çalışmaların birçoğunda Samsun Yerel Yönetimleri, İl Yönetimleri ve Sivil Toplum Örgütleri birlikte yer almaktadır. Bu durum gösteriyor ki, Samsun'da çocuklara yönelik politikalar oluşturulmakta ve çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik bilimsel çalışmalar yapılmaktadır. Yerel yönetimlerin yapmış olduğu proje ve uygulamalar daha çok yerel halkın hizmetine yöneliktir. Bu uygulamaların suçun önlenmesine katkısı elbette vardır. Fakat "çocuk suçluluğunu önleme" amacına yönelik olarak yerel yönetimlerin yürütmüş olduğu bilimsel çalışmalar çok fazla değildir. Kentsel dönüşüm çalışmalarında kentsel tasarımın suçu önleyici etkisinin planlara dâhil edilmesi ve özellikle suç oranlarının fazla görüldüğü bölgelerin tespit edilip bölgesel strateji çalışmaları yürütülmesi bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak, Samsun’da bazı eksikliklere rağmen çocuklarla ilgili konularda kurumların eş güdümlü olarak çalışmalar yürüttüğü görülmüştür. Belirli zaman aralıklarıyla yapılan toplantılar ve uygulamalarla konusuna göre sorunların giderilmesi ve yeni çözüm yolları bulunması için kentteki bütün birimlere belli başlı sorumluluklar yüklenmiştir. Yine de yerel yönetimler ve il yönetimleri bünyesinde yaşanan belli başlı sorunlar ve eksiklikler görülmüştür. Bunlara yönelik karşılaştırmalı olarak çözüm öneriler sonuç kısmında sunulmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmada görülmüştür ki; kentsel güvenliğin sağlanabilmesi kentlerdeki sadece emniyet birimleriyle mümkün değildir. Özellikle günümüzde yaşanan teknolojik dönüşümle birlikte çocuk suçluluğunun da değişim göstererek çok karmaşık bir yapıya büründüğü görülmüştür. Bu nedenle gerek kentlerde güvenliğin sağlanması gerekse kentsel güvenlik bağlamında suçun önlenmesi kapsamlı bir çalışmayı gerektirir.

Çalışmanın başında öne sürülen varsayımları şu şekildeydi: Samsun'da kentsel güvenliğin sağlanmasına yönelik kurumların eş güdümlü çalışmaları vardır. Samsun'da kentsel güvenlikle ilgili sorunlardan birisi olan kadına yönelik şiddet sorunu vardır. Samsun Kenti'nin aldığı-verdiği göç kozmopolit bir yapıya bürünmesinde etkili olmuştur. Samsun'da kentsel güvenlikle ilgili okulların güvenliğine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Çocukların suça sürüklenmesinde sosyal medyanın, teknolojik araçların etkisi vardır. Samsun'da güvenlik birimlerine gelen/getirilen çocukların en önemli nedeni suça sürüklenmedir. Samsun'da dört merkezi ilçe arasında yerleşimi en düzgün olan Atakum Bölgesi'dir. Bu varsayımların hepsi çalışma sonucunda doğrulanmıştır. Ayrıca Samsun'da çocukların suça sürüklenme nedenleri sırasıyla; aile şefkatinden/ilgisinden yoksunluk, yoksulluk ve sosyal medyanın etkisi olarak ortaya çıkmıştır. Yine hızlı kentleşmeye bağlı çarpık yapılaşma ve işsizlik gibi sorunların ortaya çıktığı, yerel yönetimlerin çarpık yapılaşmaya yönelik kentsel dönüşüm çalışmalarını yürüttüğü görülmüştür.

Elde edilen sonuçlar ışığında şu çözüm önerileri sunulabilir.

Ülke genelinde ve yerelde istihdam politikaları yapılırken suça olan etkisi göz önünde bulundurulmalıdır.

Sokaklar güvenli mekânlar haline getirilerek tekrar çocukların sosyalleşmesinde en önemli alanlar haline dönüştürülecektir. Bu durum çocukların suça sürüklenmesinin de önüne geçilmesinde katkı sağlayacaktır.

Yerel yönetimlerce yapılacak teşvik edici çalışmalar sayesinde yerel halkın katılımı sağlanabilir. Böylece kentteki kararlara katılım oranı ne derece yüksek olursa "kenti sahiplenme-kentsel aidiyet" de o oranda artacak kentin güvenliğine yönelik yaşanan sorunlar azalacaktır.

Yerel yönetimler, suçun işlenmesinin kentsel nedenlerinin ortaya çıkarılmasında çalışmalar yaparak kentsel bölgelerin istatistikini çıkarmalıdır. Durumsal suç önleme teorisine göre suç fırsatlarının azaltılmasıyla suçun, suçlu şahıslar tarafından karlı bir tercih olmaktan çıkarılabileceği savunulmaktadır. Bu sayede suçların işlenmesini zorlaştıracak ya da hangi bölgede ne tür suç işleniyor ise ona yönelik alacağı imar planlaması, fiziki düzenlemeler ve bölge halkının bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi yönünde adımlar atarak gerek suç mağdurlarına ve suça karışanlara yönelik destekleyici hizmetler sunması (sosyal yardımlar-istihdam) gerekse kentsel tasarıma yönelik çalışmalar yapması gerekmektedir. Özellikle yüksek risk bölgelerindeki, çöküntü alanlarındaki madde bağımlısı, sokakta çalışan veya dilendirilen çocuklara yönelik diğer kurumlarla birlikte sosyal destek projelerinin içerisinde etkin rol almalıdır. Böylece bu bölgelerinde hem kalkınma hem de kentsel güvenlik sağlanmış olacaktır.

Kentlerdeki büyük site ve toplu konut yapılaşmalarda suç korkusunu azaltmak için güvenlik bulundurulmakta, duvar ve tellerle çevrili kapalı mekân haline dönüştürülmekte ve kamera sistemleriyle donatılarak gettolaşmaktadır. Fakat bu fiziki çevrenin değişimi beraberinde sosyal değişime neden olabilmesinin de önü açılmış olacaktır. İnsanları güvenli alanlarda yaşamaya teşvik edici bu yapılar hem oldukça pahalıdır hem de insan ilişkilerinin samimi özelliğinin kaybolmasına neden olmaktadır. Bu tür yapılaşmalar yapılmadan önce kentin tarihi yapısı ve kültürel dokusu aynı zamanda ekonomik düzeyi dikkate alınarak inşa edilmesi, sosyal dışlanmaya neden olabilecek unsurların belirlenmesi için sosyal hizmet uzmanları, sosyolog ve psikologların yerel imar projeleri oluşturulurken bulundurulması gerekmektedir.

Yine ülkemiz genelinde ve Samsun Kenti özelinde düşünüldüğünde kentlerin oluşumu merkezden çevreye doğrudur. Merkezde önemli kurumlar, eğlence ve alışveriş merkezleri, ticarethaneler ve gelişmiş ulaşım imkânları yer almaktadır. Merkezden uzaklaştıkça bu imkânlardan da uzaklaşmaktadır. Günümüzde yapılan kentsel dönüşüm çalışmaları ve yeni oluşturulacak olan yerleşim merkezleri bu durumu düzeltmek adına atılacak adımlar olarak görülmelidir. Kentteki bütün insanların bu imkânlara eşit uzaklıkta olmasıyla kentsel bir bütünleşme yapısal değişimle destelenebilir. Aynı zamanda bu çalışmalarda alışveriş merkezleri gibi tüketimi artıracak ve tüketim kültürü oluşmasına katkı sağlayacak mekânlardan ziyade kamusal/sosyal alanların yapılmasına ağırlık verilmelidir.

Bu sosyal mekânlardan birisi de kentlerde çocukların en çok kullandıkları çocuk oyun alanlarının artırılması ve güvenliğine de önem verilmesi gereken yerlerdir. Çünkü bu mekânlar suç ve türevleriyle karşılaşılabilir mekânlar arasındadır. Samsun Kenti'nde çocuk oyun alanları çocuğun beklenti, ihtiyaç, istekleri yani çocuğun oyuna yönelik davranışları göz önüne alınarak tasarlanmalıdır. Ayrıca bu mekânlarda güvenlik kamera sistemlerinin kurulması çocuk ve ailelerin güvenli zaman geçirmesini destekleyecektir.

Eğitim konusunda ise, okullaşmanın arttığı görülse de çocuk suçluluğuyla arsında bir bağlantı tespit edilememiştir. Fakat Samsun Kenti'nde İl Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre okul devamsızlığının %32²⁴ olduğu düşünüldüğünde okullara devamın sağlanmasına yönelik sorunların yaşandığı görülmektedir. Bu bağlamda ülke genelinde ve Samsun'da eğitimin daha verimli ve güvenli olmasına yönelik aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Eğitimde çağın gereklerine ayak uydurulmalı ve dünyada gelişmiş ülkelerin uyguladığı kodlama eğitimi araştırılmalı ve pilot olarak uygulanmalıdır.
- Öğrencilere otonomi²⁵ verilmeli ve bu sayede yaratıcılıklarının ortaya çıkması desteklenmelidir. Devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık yapmalarındaki en önemli nedenlerden birisi derslerin sıkıcı olmasıdır.
- Okullarda öğrenciler ve aileleri sorunların nasıl çözülmesi gerektiği noktasında hem yasal hem de sosyal konularda bilinçlendirilmelidir.
- Öğrencilerin okumuş oldukları okula olan aidiyetlerinin artırılmasına yönelik ise, okullardaki kıyafet serbestliğinin kaldırılarak her okulun kendine ait renginin ve armasının olması, bu renkleri ve armaları ise öğrencilerin ortak bir kararı sonucu ortaya çıkarılması gerekir. Bu sayede hem sosyo-ekonomik seviyesi düşük aile çocuklarının kıyafet serbestliğinde fark edilmesinin önüne geçilecek hem de küçük bir demokrasi anlayışı ile öğrencilerin kendi okullarına ait armayı ve renklerinin bulunduğu tişört, atkı vb. tasarlanması da sağlanarak aidiyet bilinci

²⁴Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2017. <https://samsun.meb.gov.tr/www/okula-devamin-ve-aidiyetin-artirilmasi-calistayi-gerceklestirildi/icerik/1177>, 15.06.2017.

²⁵ Otonomi (özerklik), insanın özgür düşünüp karar verme, kararını eyleme geçirme, özgür, bağımsız davranma gücü ve yetkisi olarak tanımlanmakta, bir meslek üyesinin birey ve meslek mensubu olarak karar verme, kararlarını uygulamaya geçirmede özgürlüğe sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır (Cihangiroğlu vd., 2015: 42).

oluşturulmuş olacaktır. Ayrıca diğer kamu binalarına benzemeyen okulların yapılması, okulların farklı bir yapıda olması önemli bir unsurdur.

- Okul yöneticileri ve öğretmenlere yönelik olarak getirilecek performans sistemiyle daha verimli çalışmalarını sağlanabilir.

Teknoloji çağında yaşadığımız düşünüldüğünde çocukların teknolojiden uzak tutulması mümkün değildir. Özellikle sosyal paylaşım siteleri ve televizyon aracılığıyla yapılan dizi/film veya programlar çocukların psikolojilerini olumsuz yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu konu hakkında yapılan çalışmalar yeterli düzeyde değildir.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte birçok yeni araç-gereç ortaya çıkmış ve bunlara ulaşmak çok kolay hale gelmiştir. Her bütçeye göre telefon, televizyon, bilgisayar, internet vb. gibi unsurlar oluşturulmuş ve yaşamımızın vazgeçilmezleri haline getirilmiştir. Her ne kadar olumlu özelliklerinin olmasının yanı sıra olumsuz faktörleri de bulunmaktadır. İşte bu olumsuz faktörler insan hayatında sorunların oluşmasına neden olmakta ve özellikle çocukların üzerinde fazlasıyla etkisi bulunmaktadır. Çocukların teknolojiden uzak tutulmaması gerekir. Ancak teknolojinin zararlı uygulamalarından çocukları korumak için tedbirler alınmalıdır.

İl emniyet müdürlükleri ile ilgili konu irdelendiğinde: Özellikle çocuk şube ve toplum destekli polislik şube müdürlükleri önem taşımaktadır. Bu birimlerde çalışacak olan personelin halk ile iç içe olması ve ilgi alanlarından birisinin çocuklar olması bakımından belli bir eğitime tabi tutulması gerekmektedir. Bu birimlere personel gönderilmeden önce iletişim, halkla ilişkiler, çocuk psikoloji ve gelişimi vb. pedagojik eğitim alması, aynı zamanda gönüllük esası da aranarak özenle seçilecek kişilerden oluşturulması bu birimlerin daha etkin faaliyet yürütmesini sağlayacaktır. Burada şöyle düşünülmelidir; çocuk şube müdürlükleri suça sürüklenen veya suç mağduru olan çocuğun karşılaştığı ilk birimlerdir. Buradan sonra ya tekrar aileye teslim edilmekte ya da savcılık, denetimli serbestlik, aile sosyal politikalar vb. kurumlarla karşılaşmaktadır. Bu nedenle çocuğa yaklaşım konusunda özenle seçilen ve eğitim alan personel fark yaratacaktır. Bu fark ise çocuğa buradan sonra nasıl bir yol izlemesi gerektiği ve tekrar aynı duruma düşüp düşmeyeceği konularında önemli olacaktır. Ayrıca çocuk şube müdürlüklerinin fiziki şartlarının çocuklara uygun bir şekilde yapılması çocuk psikoloji açısından önemli bir unsurdur.

Sağlık il müdürlüklerinde ise, bünyesinde hizmet veren halk sağlığı müdürlükleri toplumun eğitilmesinde büyük öneme sahip görevleri bulunmaktadır.

Bunlardan birisi olan madde kullanımının engellenmesine ve zararlarının öğretilmesine yönelik yapılan eğitimlerdir. Yapılan bu eğitimlerin titizlikle seçilecek konularca belirlenmesi ve alanında uzman kişilerin yaş grubu, cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum göz önüne alınarak sunulması çalışmanın daha etkili olmasını sağlayacaktır. Buradaki en önemli ayrıntı bu tür eğitimler hangi hedef kitleye verildiği ve bu eğitimle ne amaçlandığıdır. Ayrıca uyuşturucu madde kullanıcılarına/bağımlılarına yönelik AMATEM-ÇEMATEM gibi mekânların çoğaltılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye genelinde kentlerin güvenliğinin çocuk suçluluğuna etkisi olduğu gibi Samsun Kenti için de aynı durum geçerlidir. Her geçen yıl suç ve türevleriyle çocukların daha fazla karşılaştığı ve bu nedenlerden ötürü de ceza aldığı, suçun mağduru olduğu görülmüştür. Bu durum çocuk suçluluğunun toplumsal bir sorun haline geldiğinin göstergesidir. Samsun Kenti'nde bu sorunun çözüme yönelik gerek il yönetiminin gerekse yerel yönetimlerin çalışmaları mevcuttur. Fakat yapılan çalışmaların her yıl bir önceki yılın çıktıklarıyla beraber ele alınıp güncellenerek ve eksiklikleri giderilerek yeni çözümler üretilmesi, daha çok eşgüdümlü çalışmaların yapılması, yerel halkın katılımının sağlanması ve sürdürülebilir olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akıncı Sokollu, F. (2004a). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta.
- Akıncı Sokollu, F. (2012b). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta.
- Aksoy, E. (2007). “ Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı” TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Kent ve Suç Dosyası, Bülten 55, Kasım-Aralık, Ankara. 7 Nisan 2017. www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya6.pdf.
- Akyüz, E. (2000). *Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- Al Gore (2008). *Tükenen Dünya*. Siren.
- Alpkan, L. ve Palacı, M. (2008). “Toplum Destekli Polislik Uygulaması: Zara Örneği”. *Polis Bilimleri Dergisi*. 10(3), 93-122.
- Ata, A. Y. (2011). “Ücretler, İşsizlik ve Suç Arasındaki İlişki: Yatay-Kesit Analizi”. *Çalışma ve Toplum*. 4: 113-134.
- Ataç, E. ve D. Gürbüz (2009). “Kentsel Mekânda Gelişen Suça Müdahale Etmede Disiplinlerarası Güvenlik Politikaları”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(1), 25-46. 3 Nisan 2017. www.acarindex.com.
- Ayhan, İ. ve K. Mert Çubukçu, (2007). “Suç ve Kent İlişkisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(5): 30–55.
- Bahar, H. İ. (2002), “Toplum Destekli Polislik ve Türkiye’ye Uygulanabilirliği”. *Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis*.
- Bal, H. (2004). *Çocuk Suçluluğu Kavramlar-Kuramlar-Saha Çalışmaları*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Balcıoğlu, İ. (2001). *Şiddet ve Toplum*. İstanbul: Bilge.
- Başaran, İ. (2007). “Sağlıklı Kentler Kavramının Gelişiminde Sağlıklı Kentler Projesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(3). 207-229.
- Bauman, Z. (1996). *Yasa Koyucular ve Yorumcular*, (Çev. Kemal Atakay). İstanbul: Metis.
- Beyhan, G. vd. (2013). “Kentsel/Mekansal Yaşanabilirlik Üzerine Kavramsal Bir Çözümleme”. 25. *Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi*. 28 - 30 Mart 2013 Tmmob Mimarlar Odası. Bursa.

- Birinci, F. (2016). “Bir Medeniyet İnşası Olarak Çok Yönlü Kentleşmede İnşaat Mühendisliğinin Etki Alanları: İlkadım ve Atakum Örneği”. *Atakum’a Akademik Bakış Yeni Atakum*. Samsun.
- Bookchin, M. (1994). *Özgürlüğün Ekolojisi-Hiyerarşinin Ortaya Çıkışı ve Çözülüşü*. (Çev. Alev Türker). İstanbul: Ayrıntı.
- Bookchin, M. (2014). *Kentsiz Kentleşme, yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü*. (Çev: Burak Özyalçın). İstanbul: Sümer.
- Bookchin, M. (2014). *Ekolojik Bir Topluma Doğru*. (Çev: Abdullah Yılmaz). İstanbul: Sümer.
- Cankurtaran Öntaş, Ö. (2008). “Çocuk Adalet Sistemi ve Çocuk-Polis İlişkisi” *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 19(2): 21-37.
- Cansever, T. (1997). “Şehir”. *Cogito Kent ve Kültürü*. 8, 125-131.
- Cihangiroğlu vd., (2015). “Otonomi ve Kararlara Katılımın Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisinin Analizi”. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 6(12), 39-52. 21 Mayıs 2017. <http://iibfdergi.bartın.edu.tr>.
- Çakır, B. (2013). “Çocuk Suçluluğu ve Önlenmesi”. <http://www.tavsiyedyorum.com>. 11.05.2017.
- Çetin, H. (2002). “ Liberalizmin Tarihsel Kökenleri”. *Cumhuriyet Üniversitesi Dergisi*. 3(1), 79-96. 7 Nisan 2017. <http://dergipark.gov.tr>.
- Dağışman, M. (2015). *Sosyal Medya Tercihlerinde Kullanıcıyı Etkileyen Faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Dedirman, R. Cengiz (2010). “Kentleşmenin Suca Etkisi ve Kentlilerin Suçla Mücadelesinin Sosyal ve Hukuki Boyutları”. *Çağdas Yerel Yönetimler*. 19(3), 49-73.
- Demir, F. (2012). “Çalışma Hayatında Çocukların Korunması”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 12, 547-577. 7 Nisan 2017. <http://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz-12-ozel/2-ozel/1-fevzi-demir.pdf>
- Demir, T. Y. (2011). “Bu Şehrin Yerlisi Kim?”. Samsun Sempozyumu, 13-16 Ekim 2011. Samsun’a Bir Parantez Açıyoruz. Samsun.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (1989). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994*. Ankara.

- Dinçer, S. (2016). *Erişilebilir Mekanların Oluşturulmasında Kentsel Tasarımın Rolü; Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca Yürütülmekte Olan Çalışmalar*. 13 Mayıs 2017. http://www.embarqturkiyeyasanabilirsehirler.org/sites/files/DincerSezgin_LCS2016.pdf?1477925798.
- Doğan, H. İbrahim ve B. Sevinç(2011). “Suç Teorileri Ve Şehir Güvenliği: Bitlis İliyle İlgili Genel Bir Değerlendirme”. *Polis Bilimleri Dergisi*,13 (4): 27-53.
- Dönmezer, S. (1975).*Kriminoloji*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Dünyada Kodlama Eğitimi. 25 Ekim 2017. <http://www.codingbk.com/dunyada-kodlama-egitimi.php>.
- Dünyadan Akıllı Şehir Örnekleri. 25 Ekim 2017. <http://www.akillisehirler.org/kopenhag/>. 09.05.2017.
- Düzgün, ş. (2007). “Suç Olgusuna Teorik Yaklaşımlar ve Disiplinlerarasılık”. TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Kent ve Suç Dosyası, Bülten 55, Ankara. 7 Nisan 2017. www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya6.pdf.
- Education at a Glance 2017. OECD Indicators. <https://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm>. 23.10.2017.
- Eğitim Bir-Sen(2016). Eğitime Bakış 2016 İzleme ve Değerlendirme Raporu. Ankara: Eğitim Birsen. 2 Nisan 2017. <http://www.memursen.org.tr/dosyalar/egtmrapor.pdf>.
- Elevli, B. ve A. Şişman (2016). “Atakum’da Şehirleşmenin Görsel Değişimi”. Atakum’a Akademik Bakış Yeni Atakum. Samsun.
- Elibol, S. (1998). *Mala Yönelik Suç İşlemiş 11-15 Yas Çocukların Sosyo-demografik Özellikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adli Tıp Enstitüsü. İstanbul.
- Elmacı, D. (2007), *Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarının Yerinden Yönetim Birimlerine Devri Konusunda Çalışanların Görüşleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Erdoğan, S. vd. (2011). Kriminolojide Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Mekânsal İstatistiksel Yöntemlerin Kullanımı: Hırsızlık Örneği. *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*. 18-22 Nisan 2011. Ankara.
- Erol, F. (2009). “Okulda Güvenlik Sorununa Yol Açan Etkenlerin Belirlenmesi”. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- Fırat, A. S. (2008). “Yoksulluk, Kentlerde Suç Artışı ve Kent Merkezlerinde Özel Güvenlik Hizmetleri Verilmesi”. *Gazi İİBF Dergisi*. 10(3), 201-228. 7 Nisan 2017. <http://dergipark.gov.tr>.

- Gelen, İ. ve Y. Keskin (2011). "Samsun-İlkadım İlçesindeki Eğitim Problemlerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Bakış Açısıyla Belirlenmesi". Samsun Sempozyumu, 13-16 Ekim 2011. Samsun'a Bir Parantez Açıyoruz. Samsun.
- Geray, C. (2007). "Güvenli Kent ve Kente Karşı Suçlar Üzerine" TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Kent ve Suç Dosyası, Bülten 55, Kasım-Aralık, Ankara. 50-55. 7 Nisan 2017. www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya6.pdf.
- Giddens A. (1993). *Sosyoloji: Eleştirel Bir Yaklaşım*(Çev. Ruhi Esengün, İsmail Öğretir). İstanbul: İhtar.
- Gökulu, G. (2010). "Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 24(1), 209-226.
- Gönüllü, G.(2014). "Çevresel-Kentsel Hakların Gelişimi: Dünyada ve Türkiye'de Kentsel Haklar". *İnsan Hakları Yıllığı*, 32, 31-52.
- Gülbeyaz, N. ve N. G. Turan(2009). "Samsun İlinde Kentsel Büyüme Deseninin İncelenmesi". *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*. 11-15 Mayıs 2009, Ankara.
- Güllüpcü, F. (2012). "Kent Sosyolojisi Kuramları Üzerine Bir Literatür Değerlendirmesi". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 21(3), 1-29.
- Gültekin, S. ve R. Gültekin(2011). "Toplum Destekli Polislik: Sorun mu Çözüm mü?". *Türk İdare Dergisi*. 470, 93-112.
- Günbeyaz, N. ve N.G. Turan (2001). "Samsun İlinde Kentleşme Profiline İncelenmesi". Samsun Sempozyumu, 13-16 Ekim 2011. Samsun'a Bir Parantez Açıyoruz. Samsun.
- Gür, S. B. vd. (2012). *Türkiye'nin Gençlik Profili*. Ankara: Setta.
- Gürer, C. (2010). *Toplum Destekli Polislik ve Suç Analizi, Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet.
- Gürsel S. vd. (2016). "Her Üç Çocuktan Biri Maddi Yoksunluk İçinde". Araştırma Notu 16/193. Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırma Merkezi(BETAM). İstanbul.
- Gürsel S. vd. (2017). "7 Milyon 200 Bin Çocuk Maddi Yoksunluk İçinde Yaşıyor". Araştırma Notu 17/209. Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırma Merkezi(BETAM). İstanbul.
- Güven, M. (2002). "Okul Güvenliğinde Psikolojik Danışmanların Rolü ve Görevleri". *Eğitim Araştırmaları*, 5 (9), 68-72.
- Hamamcı, C. (1996). "Kent, Zengin Gettolar, Yerel Yönetimler" *Ada Kentliyim Dergisi*, 2(5).

- Hancı, İ. Hamit(2007). “Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara İç Göçler ve Çarpık Kentleşme”. 7 Nisan 2017, <http://med.ege.edu.tr/~hanci/cocukyara3>.
- Işık, H. (2004). “Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme”. *Milli Eğitim Dergisi*. 32(164), 154-161.
- Işıkçı M. Y. ve S. Karatepe(2016). “Türkiye’de Çocuğa Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları ve Tarihsel Analizi”. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*. 7(1), 69-100. 23 Mayıs 2017, <http://cumhuriyet.dergipark.gov.tr/download/article-file/269298>.
- İçli G. Tülin, (2004). *Kriminoloji*. Ankara: Martı.
- İçli G. Tülin, (2009). Çocuk Suç ve Sokak, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Ankara.
- İlkokul Kodlama Kazanımları. 25 Ekim 2017. <http://www.codingbk.com/ilkokul-kodlama-kazanimlari.php>.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. 7 Mayıs 2017. <http://www.akillisehirler.org/izmir-belediyesi/>.
- Jones, G. (1988). Integrating Process And Structure İn The Concept Of Youth: A Case For Secondary Analysis. *The Sociological Review*, 36(4), 706-732. Erişim: 5 Nisan2017.<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467954X.1988.tb00705.x/full>.
- Kaya, E. (2008a). “Haklar ve Sorumluluklar”. *Yerel Siyaset*. 3(29), 5-7.
- Kaya, E. (2008b). “Yerel Kalkınma ve Siyaset”. *Yerel Siyaset*. İstanbul: Okatan. 13 Mayıs 2017, <https://personel.omu.edu.tr>.
- Kaya, E. (2013). “Kent Güvenliğinin Sağlanması”. *Yerel Siyaset*. İstanbul: Okatan. 13 Nisan 2017, <http://www.yerelsiyaset.com>.
- Kaypak, Ş. (2011). “Kent Güvenliğinde Yeni Açılımlar; Toplum Destekli Polislik. (Ed. Muhittin Karakaya, Selahattin Gültekin), Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar. Ankara: Polis Akademi.
- Kaypak, Ş. (2012). “Güvenlikte Yeni Bir Boyut; Çevresel Güvenlik”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İİBF Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20. Yıl Özel Sayısı. *Uluslararası E-Dergi*. 8 (8), 1-22. 3 Nisan 2017. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr>.
- Kaypak, Ş. (2015). *Kent Sosyolojisi*. Basılı Ders Notu. Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Kaypak, Ş. (2016). “Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4(33), 35-50.

- Kavaklıoğlu, H. ve Okur Y. (Tarihsiz) “Kırmızı Et Üretim ve Tüketimi Üzerine Sektör Analizi” 23 Ekim 2017. https://www.ankaratb.org.tr/lib_upload/K%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1%20Et%20%C3%9Cretim%20ve%20T%C3%BCketimi.pdf.
- Keleş, R. (2002). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge.
- Keskin, E. N. (2004). “Eğitimde Reform”. *Mülkiye*. 245, 125-148. 13 Mayıs 2017. <http://omu.academia.edu/NurayErturkKeskin>.
- Kıran, Ö. (2011). “Şiddet İçeren Bilgisayar Oyunlarının Ortaöğretim Gençliği Üzerindeki Etkileri (Samsun Örneği)”. Samsun Sempozyumu, 13-16 Ekim 2011. Samsun’a Bir Parantez Açıyoruz. Samsun.
- Kızmaz, Z. (2004). “Öğrenim Düzeyi Ve Suç: Suç- Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(2), 291-319.
- Korkut, A. ve T. Kiper (2016). “Yaşanabilir, İnsan Odaklı Kent Yaklaşımı”. 4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi 20-22 Ekim. (Ed. Yusuf Şahin, Oğuzhan Aslantürk ve Vildan Armağan). İstanbul.
- Kömürcü, B. (2015). *Kentsel Bir Sorun Alanı Olarak Sokakta Çalışan\Çalıştırılan Çocuklar: Isparta İncelemesi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Isparta.
- Laborit, H. (1990). *İnsan ve Kent*. (Çev. Bertan Onaran). İstanbul: Payel.
- Maalouf, A. (2009). *Çivisi Çıkmış Dünya*. (Çev. Orçun Türkay). İstanbul: YKY.
- Mutlu, A. (2007). “Kentli Hakları”. *Yerel Yönetim ve Denetim*. 12(6), 12-15.
- Mutlu, A. ve Özaydın, Ö. (2011). Metropol Kent Samsun’da Kentlilik Bilinci. Proje No:TR83/2011/DFD/007. Samsun: Türkel Fotokopi Dünyası.
- Mutlu, A. (2013). Türkiye’de Kentli Hakları. Ankara: Orion.
- Mutlu, A. ve Özaydın, Ö. (2013). Güvenli Okul Yaşanabilir Kent Araştırma Raporu Proje No: Tr83/2012/Dfd/42. Samsun.
- Mutlu, A. (2016). “Atakum’da Kentleşme ve Kentsel Yaşam Kalitesi Gündemi”. Atakum’a Akademik Bakış Yeni Atakum. Samsun.
- Mutlu, A. (Tarihsiz). “Çocuk Suçluluğunu Önleme Konusunda Yerel Yönetimlerin İlke ve Politikaları”. 18 Mayıs 2017. <https://personel.omu.edu.tr/tr/ahmet.mutlu/bilimsel-calismalar>.
- Oktik, N. (2008). “Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları”. Yakın: Ankara.
- Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü(2016). Samsun İş Gücü Piyasası Araştırma Raporu. Samsun.

- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı(2015). *Samsun Yerel Eşitlik Eylem Planı*. 18 Mayıs 2017. www.oka.org.tr/Documents/Samsun%20Yerel%20Eşitlik%20Eylem%20Planı.pdf.
- Ögel, K. (2014). *Çocuk, Suç ve Bireyselleştirilmiş İyileştirme*. Türkiye’de Çocuklar İçin Adalet. Ankara.
- Öntaş, Ö, C. (2008). “Çocuk Adalet İstemi ve Çocuk Polis İlişkisi,” *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 19(2), 21-37.
- Özbey, M. ve M. Özel (2015). “Kentsel Haklar ve Kolluğun İşlevleri”. *AKÜ İİBF Dergisi*. 17(1), 35-49. 18 Mayıs 2017. <http://dergipark.gov.tr>.
- Özçetin, M. ve H. H. Maraş (2013). CBS Tabanlı Suç Analizi Yöntemleri. *Türkiye Ulusal Fotogrametri ve Uzaktan Algılama Birliği VII. Teknik Sempozyumu*, 23-25 Mayıs KTÜ. Trabzon. 18 Mayıs 2017. www.tufuab.org.tr/images/dergi/makaleler/b4189d9de0fb2b9.pdf.
- Özerkmen, N. ve Y. Kahya (2008). “Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda Hemşerilik İlişkilerinin Rolü”, *Polis Bilimleri Dergisi*. 10(4), 15-42.
- Özgen, Y. F. (2010). *Türkiye’de Göç ve Kentleşmenin Suç ve Suçlulukla İlişkisi İstanbul Örneği*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Öztürk, A. B. (2009). “Bizim Çocuklarımız-Onların Çocukları: Yoksul Çocuklar ve Toplumsal Dışlanma”. *Sosyal Dışlanma ve Sosyal Hizmet*. Sosyal Hizmet Sempozyum Kitabı. Haberal Eğitim Vakfı: Ankara.
- Öztürk, N. (2002). "Polis ve Halkla İlişkiler", *Türkiye'de Devlet, Toplum ve Polis*.
- Parlak, B. (2009). “Bilgi Toplumunda Kent ve Kentleşmenin Dönüşen Paradigmaları”, *Uluslararası 7. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı*. Yalova.
- Parlak, B. (2011). “Yaşanabilir Bir Samsun: Kentsel Yaşanabilirlik Analizi”. *Samsun Sempozyumu*, 13-16 Ekim 2011. Samsun’a Bir Parantez Açıyoruz. Samsun.
- Polat, O. (2000). *Adli Tıp*. İstanbul: Der.
- Polat, O. ve T. Gezer (2008). *Çocukların Sosyal İçerilmesi ve Katılım Haklarının Hayata Geçirilmesi Söz sahibi Çocuklar*. 2008-2010 İl Faaliyet Planları. Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği. İstanbul: Pkajör Matbaa.
- Revealed: The Nation That Eats The Least Meat Per Capita (And Is The Least Touristy Place On Earth). 23 Ekim 2017. www.telegraph.co.uk/travel/maps-and-graphics/world-according-to-meat-consumption/.
- Ritzer, G. (2000). *Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek Tüketim Araçlarının Devrimcileşmesi*. (Çev. Şen Süer Kaya). İstanbul: Ayrıntı.

- Saldırım, M. (2002). “Suça İtilmiş Çocukların Yeniden Sosyalleşmesi Projesi”. Bildiriler, I.Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu. 29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF.
- Samsun Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü(2012). *Samsun İlinin Sosyal Risk Haritasının Oluşturulması Projesi(Sorhop) Raporu(Çocukların Suça Sürüklenme Nedenleri)*. Samsun.
- Samsun Atakum Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı. 5 Ekim 2016. www.atakum.bel.tr.
- Samsun Büyükşehir Belediyesi, 2017 Yılı Performans Programı. 5 Ekim 2017. www.samsun.bel.tr.
- Samsun Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı. 5 Ekim 2017. www.samsun.bel.tr.
- Samsun Canik Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı. 5 Ekim 2017 www.canik.bel.tr.
- Samsun Emniyet Müdürlüğü. *Güvenli Eğitim Projesi*. 1 Mayıs 2017. www.samsun.pol.tr.
- Samsun Emniyet Müdürlüğü. *Dijital Dünyada Bilinçli Olmak Projesi*. 1 Mayıs 2017. www.samsun.pol.tr.
- Samsun Emniyet Müdürlüğü. *Geleceğin Umudu, Umudumuz Sizsiniz Projesi*. 1 Mayıs 2017. www.samsun.pol.tr.
- Samsun Haber Gazetesi. “Samsun Dünya Ortalamasının Üstünde”.17.02.2017. 1 Mayıs 2017. www.habergazetesi.com.tr/haber/416883/samsun-dunya-ortalamasinin-ustunde.
- Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü(2016). *Uyuşturucu İle Mücadele İl Eylem Planı 2016-2018*. 9 Mayıs 2017. <http://shsm.gov.tr/upload/all/326918.pdf>.
- Samsun İlkadım Belediyesi, 2016 Yılı Performans Programı. 5 Ekim 2017, www.ilkadim.bel.tr/
- Samsun İlkadım Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı. 5 Ekim 2017. www.ilkadim.bel.tr/
- Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü(2015). 2015-2019 Stratejik Planı.
- Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü(2016). *2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı*.
- Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü(2017). *Okula Devamın ve Aidiyetin Artırılması Çalıştayı*. 15 Haziran 2017. <https://samsun.meb.gov.tr/www/okula-devamin-ve-aidiyetin-artirilmasi-calistayi-gerceklestirildi/icerik/1177..>

- Samsun Tekkeköy Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı. 5 Ekim 2017. www.tekkekoy.bel.tr/
- Samsun Valiliği. *Samsun İlinin Kadın Dostu Kent Olma Çalışmaları*. 1 Mayıs 2017, <http://shsm.gov.tr/upload/all/851200.docx>.
- Sayın, Z. ve S. S. Seferoğlu (2016). “Yeni Bir 21. Yüzyıl Becerisi Olarak Kodlama Eğitimi ve Kodlamanın Eğitim Politikalarına Etkisi”. 25 Ekim 2017. <http://ab.org.tr/ab16/sunum/258.pdf>
- Saygılı, S.(2012). “Paul Karl Feyerabend’in Çoğulcu Eğitim Felsefesi”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16 (2): 87-98.
- Sennett, R. (1996). *Kamusal İnsanın Çöküşü*. (Çev. Serpil Durak ve Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı.
- Serter, G. (2013). “Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojik Kuram”. *Planlama*. 23(2):67-76. 1 Mayıs 2017. [www.journalagent.com/planlama/pdfs/ PLAN-98608-RESEARCH_ARTICLE-SERTER.pdf](http://www.journalagent.com/planlama/pdfs/PLAN-98608-RESEARCH_ARTICLE-SERTER.pdf).
- Sezal, İ. (1992). *Kentleşme*. İstanbul: Ağaç.
- Sezgin, A. A. (2011). “Sosyal Sorumluluk Projelerinde Çocuk Yoksulluğu: Projeye Katılan Çocuklar Tarafından Bir Değerlendirme: Gönül Köprüsü Örneği”. Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu: Deneyimler ve Yeni Fikirler Bildiriler Kitabı. SATA: İstanbul.
- Şeker, G.(2009). *Polisin Kent Güvenlik Uygulaması ve Yönetim Modeli*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Güven, Ş. ve R. C. Derdiman(2013). ““Polislik” Terimine Farklı Bir Bakış ve “Toplum Destekli Polislik” Yöntemlerinin Özel Güvenlik Faaliyetlerine Uyarlanabilirliği”. 3. *Ulusal Özel Güvenlik Sempozyumu*. 1-2 Mart 2013 Gaziantep.
- Şenlier, N., Yıldız, R. ve Salihoğlu, T. (2013). Farklı Konut Yerleşim Dokularında Yaşanabilirlik. 25. *Uluslararası Yapı ve Yaşam Fuar ve Kongresi*. 27-31 Mart 2013, TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi, 35-43, Bursa.
- Tan, M. (1989). “Çağlar Boyunca Çocukluk”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 71-88.
- Tandoğan, O. (2014). “Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekan: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar”. *Megaron*. 9(1), 19-33.
- Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü (TEPGE) (2014). “Durum ve Tahmin Kırımızı Et”. 23 Ekim 2017. <http://www.tepge.gov.tr/Dosyalar/Yayinlar/1d90b4d9b82b445da0e3e59563d2afd4.pdf>.

- Tartar, G. (1993). *Metropolitan Alanda Çocuk Suçluluğu İstanbul Çevresinde Yapılmış Bir İnceleme*. Mimar Sinan Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Tatlıdil, E. (2002). *Kentleşme ve Göç Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Martı.
- TBMM Araştırma Komisyonu (2007). *Çocuklarda ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimi İle Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/337,343,356,357) Esas Numaralı Meclis Araştırma Komisyon Raporu*. Ankara: MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- TC Adli Sicil Genel Müdürlüğü. *Dava Sayıları İller(2015)*. 1 Mayıs 2017. www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2015/çocuk/7.pdf.
- TC Adli Sicil Genel Müdürlüğü. *Mahkumiyet Karar Nitelikleri 1 Mayıs 2017. İller(2015)*. www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2015/çocuk/2.pdf.
- TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. *Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2013-2017*. 1 Mayıs 2017. cocukhizmetleri.aile.gov.tr/.
- TC Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü(CTE). *Bazı Suç Gruplarına Göre Dağılım (01.04.2016 İtibarıyla)*. 1 Mayıs 2017. www.cte.adalet.gov.tr.
- TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2014). *Kentleşme-Suç İlişkisi ve Önlenmesi Proje Değerlendirme Kurulu Raporu*. Ankara.
- TC Çevre ve Şehircilik Bakanlığı(2015). *Samsun Şehir Kimliği Çalıştay, Sonuç Raporu*. Samsun.
- TC Emniyet Genel Müdürlüğü(EGM). *2009-2013 Dönemi Stratejik Planı*. 1 Mayıs 2017. www.sp.gov.tr/tr/stratejikplan/s/841/Emniyet+Genel+Mudurlugu+2009-2013.
- TC Emniyet Genel Müdürlüğü(EGM). *2015 Faaliyet Raporu*. 9 Mayıs 2017, <https://www.egm.gov.tr/SiteAssets/.../EGM%20FAALİYET%20RAPORU%202015.pdf>.
- TC Emniyet Genel Müdürlüğü(EGM). *2016 Faaliyet Raporu*. 9 Mayıs 2017. <https://www.egm.gov.tr/Documents/EGM2016FaaliyetRaporu.pdf>.
- TC Emniyet Genel Müdürlüğü. *Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği*.
- TC Emniyet Genel Müdürlüğü. *Toplum Destekli Polislik Hizmetleri Yönetmeliği*.
- TC Kalkınma Bakanlığı(2012). *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)*. Özel İhtisas Komisyonları El Kitabı. 9 Mayıs 2017, <http://www.onuncuplan.gov.tr>.

- Tekkeköy Hayır Çarşısı Yüz Güldürüyor. 27 Şubat 2017, www.haberturk.com/yerel-haberler/haber/51709684-tekkekoy-hayir-carsisi-yuz-gulduruyor.
- Torlak, S. Sevinç ve F. Polat(2006). “Kentleşme Sürecinde Kimlik Farklılaşması Açısından Denizli’de İki Mahallenin Karşılaştırmalı Analizi”. *Gazi üniversitesi İİBF Dergisi*. 8(2): 167-186.
- Tufan, B. (2001). *Sosyal Sorunlar-Ders Notları*. Hacettepe Sosyal Hizmetler Yüksekokulu. Ankara.
- TUİK(2014). *Seçilmiş Göstergelerle Samsun 2013*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/SAMSUN.pdf.
- TUİK(2015). *Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri*. 9 Mayıs 2017, www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2016). *Suç İşlediği Andaki Yaş Grubuna Göre Yıl İçinde(1 Ocak-31 Aralık) Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, 2011-2015*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2016). *Suç Türü ve Suçun İşlendiği İle Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2016). *Suç Türü ve Suçun İşlendiği Andaki Yaş Grubuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler 2015*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2016). *Olay Yerine Göre Kaba Boşanma Hızı, İstatistik Bölge Birimleri, 2011-2015*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2016). *İllerin Aldığı, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı 2015*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2016). *İstatistiklerle Çocuk*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2017). *Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürün Fiyatları ve Üretim Değeri, 2016*. 23 Ekim 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2017). *İllere Göre Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı 2016/2017*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2017). *Türkiye Büyükbaş Hayvan Sayısı*. Erişim: 23 Ekim 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2017). *Yıllara Göre İl Nüfusları 2000-2016*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- TUİK(2017). *Yıllara Göre Konut Satış Sayıları(2008-2012)-(2013-2017)*. 9 Mayıs 2017. www.tuik.gov.tr.
- Tuncay, M. (1994). *Kentsel Haklar: Karşılaştırmalı Bir Çerçeve Türkiye*. İstanbul: WALD.

- Tatal, O. ve Üstün, B. (2009). Yaşlılık ve Yaş Dostu Kentler: Eskişehir. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 1, 1-23.
- Türk Eğitim-Sen (2011). *Eğitim Kurumlarında Güvenlik Önlemleri Araştırması*. Ankara.
- Türkiye HABİTAT III Ulusal Raporu, 2014. 9 Mayıs 2017. [www.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/HABITAT_III_ULUSAL_RAPOR_\(turkce\).pdf](http://www.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/HABITAT_III_ULUSAL_RAPOR_(turkce).pdf).
- Türkiye'ye Özgü Besin ve Beslenme Rehberi. (2015). 23 Ekim 2017. www.bdb.hacettepe.edu.tr/TOBR_kitap.pdf.
- Uğurlu, A. H. ve Z. T. Şavlı (2015). *Samsun İli Sosyal Analizi*. Proje No: Araştırma/30. Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı. 9 Nisan 2017. <http://www.oka.org.tr/Documents/SAMSUN%20SOSYAL%20ANALİZ%20RAPORU%20WEB.pdf>.
- Uluğtekin, S. (1985). “Suçlu Çocuklara İlişkin İslah Sistemindeki Bakım ve Çağdaş Tretman Modelleri”. *HÜ Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*. 3(3), 197-215.
- Uluğtekin, S. (1991). *Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*. Ankara: Bizim Büro.
- Uluğtekin, S. (1994). *Çocuk Mahkemeleri ve Sosyal İnceleme Raporları*. Ankara: Bizim Büro.
- Uluğtekin, S. (1997). *Sokak Çocukları Eğitimcilerin Eğitimi Programı*. Ankara: Sokak Çocukları Program Geliştirme ve Uygulama Merkezi.
- Ulusel, B. ve S. Koç(1999). “Sağlıklı Kentler”. *Toplum ve Hekim*. 14(3), 196-203.
- Unicef (2015). Dünya Çocuklarının Durumu: Yönetici Özeti. 4 Mayıs 2017. <http://unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Dunya%20Cocuklarinin%20Durumu%202015%20Yonetici%20Ozeti.pdf>.
- Urry J. (1999) *Mekanları Tüketmek*. İstanbul: Ayrıntı.
- Utku, E. (2000). “Kentleşme ve Suç”. *Adalet Dergisi*. 5, 1-9. 9 Mayıs 2017. <http://www.yayin.adalet.gov.tr>.
- Uysal, G. ve Köksal S. (2017). “15-19 Yaş Arasındaki 850 Bin Genç Ne İşgücünde Ne Eğitimde”. Araştırma Notu 17/212. Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırma Merkezi(BETAM). İstanbul.
- Uzuneminoğlu, H. (1992). “1990 Genel Nüfus Sayımı ve Samsun İli Nüfusu”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7, 279-284.
- Ünsal, T. (2015). “Kentleşme ve Suç İlişkisi: Çocuk Suçlular”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. 6(23), 255-271.

- Üstünel, A. vd. (2011). “Roman Vatandaşlarımıza Yönelik Envanter Çalışması”. Samsun Sempozyumu, 13-16 Ekim 2011. Samsun’a Bir Parantez Açıyoruz. Samsun.
- Yavuzer, H. (1986). *Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu*. İstanbul: Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi
- Yılmaz, A. (2004). “Samsun Kentinin Yeni Gelişim Alanları: Atakum, Atakent ve Kurupelit”. *Türk Coğrafya Dergisi*. 42, 59-72.
- Yılmaz, C. ve H. B. Zeybek (2016). “Samsun Coğrafyası”. Samsun: Kültür.
- Yılmaz, N. (2004). “Farklılaştırıcı ve Ayrıştırıcı Bir Mekanizma Olarak Kentleşme” *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. 48, 249-267. 9 Mayıs 2017. www.dergipark.gov.tr.
- Yılmaz, S. ve Z. Bulut (2003). “Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi: Erzurum Örneği”. *Millî Eğitim Dergisi*. 158. 9 Mayıs 2017. www.yayim.meb.gov.tr, 12.04.2017.
- Zengin, E. ve M. Kesgin (2013). “Yerel Yönetimlerin Çocuk Suçluluğunun Önlenmesinde İlgili Kurumlarla Etkileşimi”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 37: 13-32.
- Wirth, L. (2002). “Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme”(Çev.Ayten Alkan, Bülent Duru). *20. Yüzyıl Kenti*. 77-106.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. 5 Mayıs 2017. www.mevzuat.gov.tr.
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu. 5 Mayıs 2017. www.mevzuat.gov.tr.
- 5393 Sayılı Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. 5 Mayıs 2017. www.mevzuat.gov.tr.
- 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu. 8 Mayıs 2017. www.mevzuat.gov.tr.
- 6360 Sayılı Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. 7 Mayıs 2017. www.mevzuat.gov.tr.

ÖZGEÇMİŞ

Recep GÖBEL 1989 yılında Çorum'da doğdu. Çorum Cumhuriyet Lisesi'ni bitirdikten sonra 2011 yılında Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nden mezun oldu. 2015 yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisansına başladı. 2011 yılından bu yana Samsun Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'nde Sosyal Hizmet Uzmanı olarak görev yapmakta olan Recep, evli ve bir çocuk babasıdır.

İletişim Bilgileri

E mail: recepobel@hotmail.com